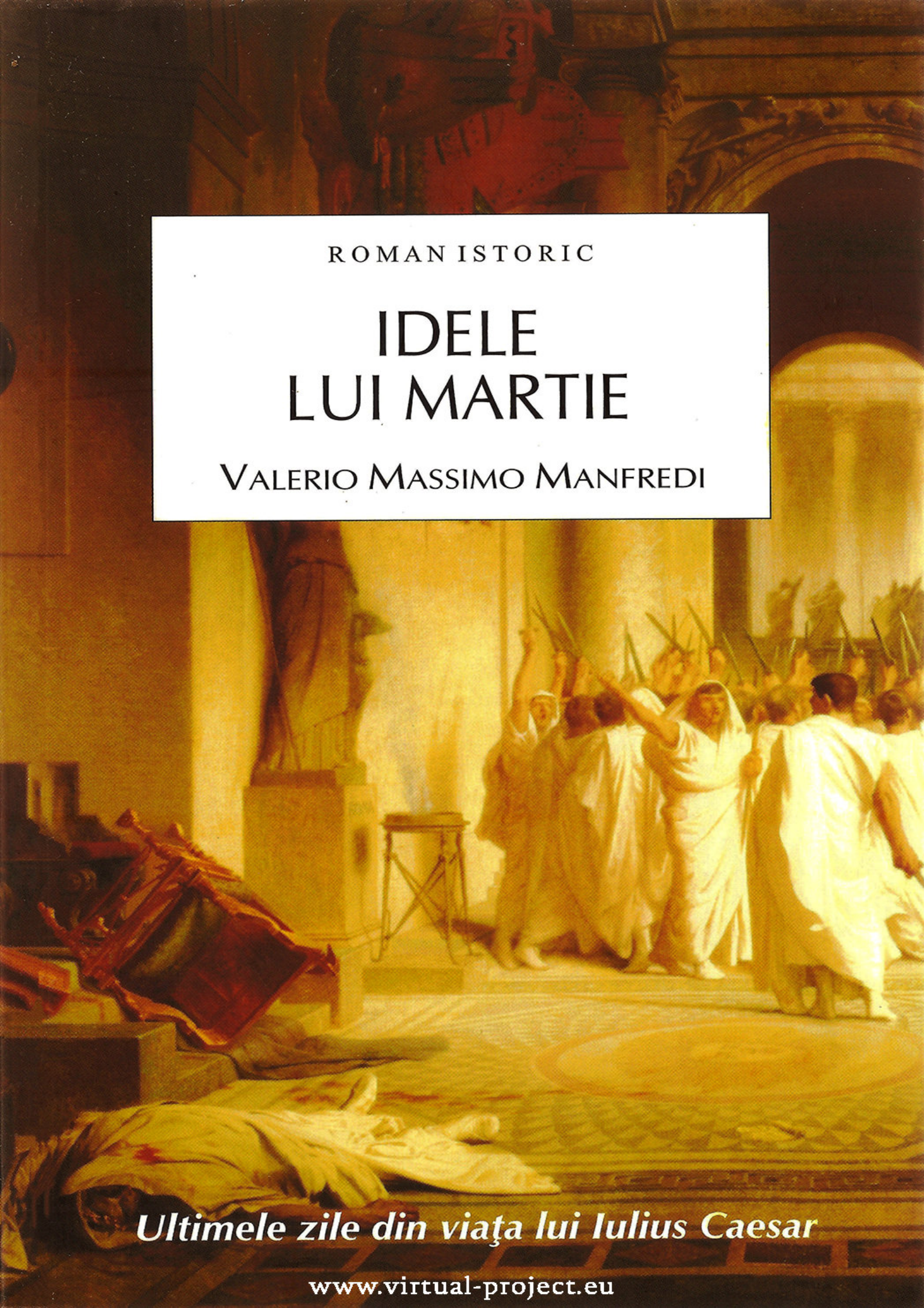

ROMAN ISTORIC

IDELE LUI MARTIE

VALERIO MASSIMO MANFREDI

Ultimele zile din viaţa lui Iulius Caesar

www.virtual-project.eu

Valerio Massimo Manfredi

IDELE LUI MARTIE

www.virtual-project.eu

Traducere de Radu Gâdei

Idi di marzo (2008)

Editura Allfa (2011)

Cine trebuie să moară, este deja mort.
Iar un mort nu mai înseamnă nimic.

Euripide, *Alcesta 527*

I

Romae, Nonis Martiis, hora prima
Roma, 7 martie, orele șase dimineața

Zorile erau cenușii, un cer de iarnă plumburiu și compact lăsa să se strecoare o geană alburie printre norii mai puțin groși care se întindeau la orizont. Zgomotele parcă se pierdeau și ele undeva prin aer, tulburi și greoaie ca pătura deasă care nu lasă lumina să treacă. Vântul bătea arar dinspre ulița Iugarius ca gâfâitul unui fugar.

Un magistrat apăru în piață venind dinspre latura de sud a forului. Era singur, dar rangul îi putea fi recunoscut după însemnele pe care le purta și mergea cu pași grăbiți către templul lui Saturn. Mersul i se mai domoli trecând prin fața statuii lui Lucius Iunius Brutus, eroul care doborâse monarhia cu aproape cinci secole înainte. La picioarele încruntatului personaj din bronz, pe postamentul care purta inscripția omagială, cineva scrisese cu vopsea roșie: „Dormi, Brutus?”

Magistratul clătină din cap și-și continuă drumul, potrivindu-și din mers toga care îi aluneca de pe umerii slăbănogi la fiecare adiere de vânt. Urcă aproape în fugă treptele templului, trecând pe lângă altarul care încă mai fumega și dispăru în umbra porticului.

***

La catul de sus al casei vestalelor se deschise o fereastră. Fecioarele păstrătoare ale focului sacru se deșteptau și se pregăteau să-și îndeplinească menirea. Altele aveau să se culce după ce vegheaseră în templu toată noaptea.

Vestala cea mare, învești mântată în alb, ieși de sub coloanele porticului și se îndreptă către statuia zeiței Vesta care se înălța în centrul curții

interioare. Pământul tresăltă, capul zeiței se clătină într-o parte și în alta. O frântură de cărămidă căzu de pe cornișa zidului în fântână cu un plescăit scurt, amplificat de tăcerea din jur. Se auzi un murmur îndepărtat în timp ce vestala își înălța privirile către vânt și către nori.

În ochi i se putea citi groaza. De ce oare se scutura așa pământul?

***

Pe insula Tiberină, în cartierul general al Legiunii a Noua pe care Marcus Emilius Lepidus o instalase în afara zidurilor cetății, se încheia ultimul schimb de pază. Soldații și centurionul dădură onorul în fața acvilei și se îndreptau încolonați câte doi către dormitoare. Tibrul curgea năvalnic, tulbure și umflat, aproape atingând crengile fără frunze ale aninilor ce creșteau în voie pe maluri și se aplecau deasupra apei.

***

Un strigăt, ascuțit și repetat, sfâșie tăcerea vineție a zorilor. Un strigăt care venea dinspre casa marelui pontif. Din casa lor aproape lipită de cea pontificală, îl auziră și vestalele și fură cuprinse de spaimă. Se mai întâmplase și altădată, dar de data aceasta era mai rău.

Strigătul se repetă și marea vestală ieși în pragul templului. De acolo putea să-i zărească pe paznici, doi celți uriași rezemați de poarta de la intrarea în Palatul pontifical, aparent imperturbabili. Poate că erau obișnuiți cu așa ceva, poate că știau despre ce era vorba. Vocea aceea era a sa? Vocea pontifului cel mare? Acum devenise parcă strangulată și disperată, ca aceea a unui animal în agonie. Se auziră răsunând pe pavaj pașii grăbiți ai unui bărbat care sosea aproape alergând, strângând la piept o geantă de piele, trecea în fugă printre cei doi celți, nemișcați ca niște cariatide și dispărea dincolo de poarta vechiului palat.

Un tunet se auzi din depărtare, din direcția munților, și o rafală mai puternică de vânt făcu să

se aplece coroanele frasinilor din fața Quirinalului. Trei semnale de trâmbiță anunțară începutul zilei. Marea vestală intră în sanctuar și se reculese rostind o rugăciune în fața zeiței.

***

Medicul fu întâmpinat de Calpurnia, soția marelui pontif, cu o expresie îngrijorată:

— Antistius, ai venit în sfârșit! Vino, hai repede. De data asta, nu mai reușim să-l calmăm. Silius se ocupă acum de el.

Antistius porni în urma ei, scotocind din mers prin geantă și scoțând o lopățică de lemn îmbrăcată în piele. Intră în cameră.

Pe un pat cu așternuturile răvășite, scăldat în sudoare, cu ochii pierduți în gol, bale în colțul gurii și dinții încleștați într-un spasm cu scrâșnete, ținut pe loc de brațele vânjoase ale lui Silius Salvidienus, aghiotantul său, stătea prăbușit marele pontif, dictatorul pe viață Caius Iulius Caesar, cuprins de convulsii.

Calpurnia lăsă ochii în jos ca să nu mai vadă acel spectacol și se întoarse cu fața către perete.

Antistius se aplecă peste pat și vârî cu forță lopățică de lemn între dinții bolnavului, până când reuși să-i depărteze maxilarul de arcada superioară.

— Ține-l bine, spuse. Ține-l cu toată puterea! Scoase o sticluță din geantă și îi picură în gură câțiva stropi dintr-un lichid închis la culoare. După o vreme, convulsiile începură să se rărească, dar Silius nu slăbi strânsoarea până când medicul nu-i făcu semn că-l putea întinde pe Caesar pe spate, acoperindu-l cu pătura de lână.

Calpurnia se apropie și ea. Îi șterse de pe frunte sudoarea și balele de la gură, apoi îi umezi buzele cu o cârpă înmuiată în apă rece. În cele din urmă se întoarse către Antistius:

— Ce poate fi asta? întrebă. Ce este boala asta îngrozitoare?

Caesar zăcea acum într-o stare de epuizare completă. Ochii îi erau închiși și respira cu greu într-o toropeală apăsătoare.

— Grecii o numesc „morbul sacru”, cei din vechime crezând că se datorează acțiunii spiritelor, demonilor sau divinității. Însuși Alexandru cel Mare suferea, după cât se pare, de așa ceva, dar nimeni nu știe despre ce poate fi vorba. Se cunosc doar simptomele și încercăm să îi limităm urmările. Pericolul cel mare este că acela care suferă de această boală ar putea să-și reteze pur și simplu limba cu dinții. Cineva, în schimb, a fost sufocat cu propria limbă. I-am dat pacientului nostru calmantul obișnuit și, din fericire, se pare că a fost eficace. Dar mă îngrijorează frecvența crizelor, pentru că ultima a fost, dacă nu mă înșel, acum două săptămâni.

— Ce-am putea face?

— Nimic, răspunse Antistius, clătinând din cap. Nu putem face nimic mai mult decât am făcut până acum.

Caesar deschise ochii și-și roti privirile de jur împrejur. În cele din urmă se întoarse către Silius și Calpurnia:

— Lăsați-mă singur cu el, spuse arătând spre medic.

Silius se uită întrebător la Antistius.

— Poți pleca, răspunse Antistius. Acum nu mai este niciun pericol. Dar rămâi prin preajmă. Nu se știe niciodată…

Silius dădu din cap aprobator și ieși din cameră împreună cu Calpurnia. Era sprijinul și ajutorul ei și umbră a comandantului său. Centurion în legendara Legiune a Zecea, veteran cu douăzeci de ani de serviciu militar, păr cărunt, ochi negri, umezi și vioi ca ai unui copil, ceafa ca de taur. Mergea în urma stăpânei ca un cățel.

Medicul puse urechea pe pieptul pacientului și rămase tăcut câteva clipe: inima începea să-și recapete ritmul obișnuit.

— Starea ta este din ce în ce mai bună, spuse.

— Nu asta mă interesează, răspunse Caesar. Mai degrabă, spune-mi: ce s-ar întâmpla dacă aș avea o criză din asta în public? Dacă m-aș prăbuși la pământ cu bale la gură în Senat sau la coloanele sacre din for?

Antistius lăsă fruntea în jos.

— Nu poți să-mi dai niciun răspuns, nu-i așa?

— Nu, Caesar, dar te înțeleg. Nenorocirea este că asemenea crize nu se anunță prin nimic. Cel puțin după câte știu eu.

— Prin urmare, depind de toanele zeilor.

— Tu crezi în zei?

— Sunt marele pontif. Ce-ai vrea să-ți răspund?

— Să-mi spui adevărul. Sunt medicul tău și, dacă vrei să te ajut, trebuie să-ți înțeleg și mintea, nu numai trupul.

— Cred că suntem înconjurați de mister. În mister este loc pentru orice, chiar și pentru zei.

— Hippocrates a spus că boala aceasta se va numi morbul sacru atât timp cât nu i se vor descoperi cauzele.

— Hippocrates avea dreptate, dar, din păcate, morbul continuă să fie „sacru” și astăzi și va fi astfel, mă tem, încă mult timp de acum încolo. Cu toate acestea, eu nu-mi pot permite să fac un spectacol public din slăbiciunile mele. Poți să înțelegi așa ceva?

— Da, înțeleg. Totuși, singurul care-și poate da seama că se apropie o criză ești tu. Se spune că morbul sacru nu-și anunță apariția, dar fiecare om se comportă altfel în fața bolii. Când ți se întâmplă ție, ai ceva semne prevestitoare?

Caesar trase adânc aer în piept și rămase tăcut o vreme, făcând un efort ca să-și amintească un lucru. După aceea, răspunse:

— Poate. Dar nu este vorba despre semnale evidente sau despre caracteristici întotdeauna aceleași. Câteodată mi s-a întâmplat să văd imagini din alte vremuri, neașteptate… ca niște fulgerări.

— Ce fel de imagini?

— Măceluri, câmpuri acoperite de morți, cete de războinici care galopează urlând sălbatic, ca niște furii scăpate din infern.

— Pot fi doar niște simple amintiri. Sau coșmaruri. Le avem cu toții. Și tu mai mult decât oricine altcineva. Nimeni n-a dus o viață la fel ca a ta.

— Nu, nu sunt coșmaruri: când spun „imagini" înțeleg ceva ce văd așa cum te văd acum pe tine.

— Și aceste… viziuni sunt urmate întotdeauna de crize ale bolii?

— Câteodată da, alteori nu. Nu pot afirma cu certitudine că ar avea vreo legătură cu boala. Este un dușman perfid, Antistius, un dușman fără chip care atacă, lovește și se face nevăzut ca o fantomă. Sunt cel mai puternic om din lume și în fața acestui morb sunt neputincios ca ultimul dintre năpăstuiții sorții.

Antistius suspină:

— Pe oricine altcineva l-aș sfătui…

— Ce anume?

—… să se retragă din viața publică. Să părăsească orașul, demnitățile publice, lupta politică. Au făcut-o și alții înaintea ta: Scipio Africanul, Sulla. Poate că acțiunea morbului s-ar mai domoli pe măsura renunțării tale la lupta de zi cu zi. Dar nu cred că ai fi în stare să-mi urmezi sfatul. Spune-mi, ai face așa ceva?

Caesar se ridică în capul oaselor și se mută pe marginea patului. Puse picioarele pe pardoseală și se ridică.

— Nu. Nu mi-aș putea permite așa ceva. Prea multe lucruri mai am de făcut. Trebuie să înfrunt toate riscurile.

— Bine, atunci ai grijă să ai în jur doar oameni care-ți sunt credincioși. Fă în așa fel încât, când se mai întâmplă, cineva să te acopere cu toga și să fie întotdeauna la îndemână o lectică închisă gata să te ducă într-un loc în care nimeni nu te va putea

vedea și unde te voi aștepta eu. După ce criza va trece, te vei putea întoarce unde te aflai ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Asta-i tot ce pot să-ți spun.

Caesar dădu din cap aprobator:

— Este un sfat înțelept. Acum poți să pleci Antistius. Mă simt mult mai bine.

— Eu aș prefera să mai rămân.

— Nu, poate că mai ai și alte treburi. Trimite-mi-l pe Silius cu micul dejun. Parcă mi-ar fi foame un pic.

Antistius lăsă fruntea în jos.

— Fie cum vrei. Împreună cu micul dejun, Silius o să-ți aducă și poțiunea pe care ți-o prepar imediat. Este ceva care mai dizolvă secrețiile splinei și, de obicei, îți face bine. Întinde-te acum pe pat și încearcă să-ți relaxezi mâinile și picioarele. Când te simți mai bine, fă o baie caldă și cheamă pe cineva să-ți facă un masaj bun.

Caesar nu spuse nimic.

Antistius oftă cu supunere și ieși.

O găsi pe Calpurnia în atrium, așezată într-un scaun cu brațe, încă mai purta cămașa de noapte, nu făcuse baie și nu se atinsese de mâncare. I se puteau citi semnele oboselii pe față și pe trup. Când îl văzu pe Antistius îndreptându-se către bucătărie, veni după el.

— Ei? îl întrebă. Ce poți să-mi spui?

— Nimic nou, din păcate, dar am impresia că boala se instalează tot mai mult. Putem doar să-i mai reducem efectele și să sperăm că s-ar putea să plece așa cum a venit, admițând că ar fi posibil așa ceva. Caesar este un om cu mari resurse.

— Niciun om nu poate trece prin atâtea încercări vijelioase ale trupului și ale spiritului fără a suferi niște consecințe permanente. Ultimii zece ani au făcut cât zece vieți și asta l-a obosit mult. Caesar are cincizeci și șase de ani, Antistius, și are de gând să plece din nou într-o expediție în Orient. Împotriva parților.

În timp ce medicul pisa niște semințe într-un mojar și le punea să clocotească pe vatră, Calpurnia se așeză la masă. O slujnică îi aduse un ou copt pe jar și pâine prăjită, obișnuitul său mic dejun.

— Femeia aceea contribuie și ea la înrăutățirea situației.

Prin cuvintele „femeia aceea”, Calpurnia se referea la Cleopatra a VII-a, regina Egiptului care locuia în *villa* lui Caesar de peste Tibru. Antistius tăcu, știind bine cum s-ar fi sfârșit discuția dacă ar fi abordat acest subiect din orice punct de vedere. Cleopatra îl adusese cu ea la Roma și pe copilul căruia cutezase să-i pună numele de Ptolomeu Caesar.

— Desfrânata aceea… continuă Calpurnia văzând că Antistius se ferea să discute pe acest subiect. Tare-mi doresc să moară. I-am făcut tot felul de vrăji, dar cine știe cu ce antidoturi se apără și cine știe ce filtre deocheate i-a dat să bea soțului meu ca să-l țină legat de ea.

Antistius nu mai reuși să păstreze tăcerea.

— Stăpână, orice bărbat între două vârste se simte măgulit că a zămislit un copil cu o femeie frumoasă și în floarea vârstei. Asta îl face să se simtă încă tânăr și în putere. Renunță să mai continue și-și mușcă buzele: nu fuseseră cele mai potrivite cuvinte pe care le putea spune unei soții care nu putea avea copii. Iartă-mă, se grăbi să adauge Antistius. Sunt lucruri în care n-ar trebui să mă amestec. Și, mai mult decât atât, Caesar nu are nevoie să-și închipuie că ar fi viguros. El chiar este așa. În viața mea n-am văzut vreodată un om ca el.

— Hai, las-o baltă. M-am obișnuit cu toate astea, răspunse Calpurnia. Ceea ce mă îngrijorează cel mai mult este povara enormă care apasă pe umerii lui. Nu poate s-o mai ducă astfel mult timp și sunt sigură că mulți s-ar aștepta să-l vadă cât mai curând în genunchi. Mulți dintre aceia care astăzi apar în fața lui ca prieteni s-ar transforma în

fiare pline de cruzime. N-am încredere în niciunul dintre oamenii aceștia, înțelegi? În niciunul.

— Da, stăpână, te înțeleg, răspunse medicul. Dădu la o parte de pe foc poțiunea, o strecură, o turnă într-o ceașcă pe care o puse pe tava pregătită de bucătar cu micul dejun al lui Caesar: fasole cu bobul mare, brânză și plăcintă cu ulei de măsline.

Silius intră în clipa aceea în bucătărie și luă doar poțiunea.

— Ce-i asta, nu vrea să mănânce? întrebă Calpurnia.

— Nu. Am fost la el și s-a răzgândit. Nu mai are chef să mănânce. A urcat pe terasă.

***

— Ți-am adus poțiunea pregătită de Antistius, Caesar.

Era cu spatele la el. Rezemat cu mâinile de balustradă, privea în direcția Aventinului de unde, asemenea unui nor negru, se înălța un stol de grauri care pornea către Tibru.

Se răsuci încet, ca și cum și-ar fi dat seama cu întârziere de prezența lui Silius, luă ceașca din care ieșeau aburi și o puse pe balustradă ca să se răcească. După câteva clipe o duse la buze și sorbi de câteva ori.

— Unde este Publius Sextius? întrebă după ce înghiți.

— Centurionul Publius Sextius este la Modena, așa cum ai poruncit, Caesar.

— Știu asta, dar, după socotelile mele, ar fi trebuit să se întoarcă deja. A trimis vreun mesaj?

— După câte știu eu, nu.

— Dacă vine vreo veste de la el, anunță-mă de îndată, la orice oră și orice aș face în momentul acela.

— Peste puțin timp vei oferi un sacrificiu lui Jupiter Optimus Maximus în templul său din Capitoliu. Bineînțeles, asta dacă te simți în stare.

Caesar mai sorbi din poțiune și apoi îl privi din nou:

— Așa este. Uneori uit că sunt mai marele preoților Romei și, de fapt, la asta ar trebui să mă gândesc în primul rând… Așa încât, nici baie și nici masaj.

— De tine depinde, Caesar.

— Te rog mult: trezește-mă dacă dorm.

— Vrei să-mi explici de ce?

— Dacă vine vreo veste de la Sextius…

— Sigur că da. Fii liniștit, așa am să fac.

— Ar trebui să mă gândesc la asta în primul rând… repetă ca pentru sine. Silius îl privea nedumerit, încercând să-i urmărească firul gândirii… la misiunea mea de mare preot, vreau să spun. Și totuși n-am crezut niciodată că zeii ar avea grijă de noi. De ce oare ar trebui să facă asta?

— Este prima oară când te aud vorbind despre asemenea lucruri. Ce-ți trece prin minte, comandante?

— Știi de ce ardem în fiecare zi ofrande pe altarele noastre? Pentru ca zeii să vadă fumul care se ridică din cetățile noastre și să nu le strivească sub tălpi atunci când merg nevăzuți pe deasupra pământului. Așa trebuie să fie, pentru că, altfel, ne-ar strivi așa cum strivim noi furnicile.

— Mi se pare o comparație interesantă, răspunse Silius. Antistius a spus s-o bei pe toată, încheie el arătând spre ceașcă. Caesar o luă din nou și o goli din câteva înghițituri.

— Și, într-adevăr, niciun fum nu este gros și negru ca acela de carne arsă. Eu știu asta.

O știa și Silius și știa și la ce se gândea comandantul său. Îi stătuse alături la Pharsalos, la Alexandria, în Africa, în Spania. De când trecuse Rubiconul, timp de ani întregi văzuse arzând nu trupurile unor inamici sălbatici, ci ale unor cetățeni ca el, trupurile unor cetățeni romani. Îi rămăsese întipărită în minte imaginea câmpului de luptă de la Pharsalos acoperit de cadavrele celor cincisprezece mii de concetățeni, printre care se aflau cavaleri și senatori, foști magistrați. Caesar,

călare, își rotea privirea ca a unei păsări de pradă peste scena măcelului. Spusese atunci „Ei au vrut-o”, dar în șoaptă, ca și cum ar fi vorbit cu el însuși, ca și cum ar fi vrut să-și descarce conștiința.

Fu de data asta rândul lui Caesar să-l trezească pe Silius din gândurile negre:

— Hai, să mergem, suntem așteptați și eu trebuie să mă pregătesc.

Coborâră împreună și Silius îl ajută să se spele și să se îmbrace.

— Chem lectica? întrebă apoi.

— Nu. Mergem pe jos, o plimbare nu poate decât să-mi facă bine.

— Bine, atunci să chem gărzile.

— Cum vrei. Dar, de fapt, mă gândesc chiar să renunț la ele.

— La gărzi? De ce să faci asta?

— Nu-mi place ideea să merg la plimbare prin orașul meu cu gărzile de corp după mine. Doar tiranii fac asta.

Silius îl privi uluit, dar nu mai scoase nicio vorbă. Punea modul acela ciudat în care se comporta comandantul pe seama bolii sau a gândurilor pe care boala i le provoca.

— Și, de altfel… continuă Caesar… senatorii au aprobat un decret prin care se angajează să-mi facă scut din propriul lor corp în caz că ar fi amenințată în vreun fel persoana mea. Ce apărare mai bună mi-aș putea dori?

Silius rămase încremenit. Aproape că nu-i venea să creadă că auzea asemenea cuvinte și deja se gândea cum ar fi putut să împiedice o hotărâre care i se părea nebunească. Găsi repede o scuză ca să plece, coborî la parter și dădu ordin unor servitori să vină la oarecare distanță în urma lor cu lectica.

***

Porniră pe via Sacra, trecând prin fața templului Vestei și a bazilicii pe care Caesar o ridicase cu prada de război din campania împotriva galilor. Nu fusese încă terminată, dar decisese s-o deschidă

pentru ceremonii cu doi ani mai devreme, ca și cum ar fi simțit că acest gest era urgent.

Era o construcție măreață, cu trei nave mari, îmbrăcată în marmură de preț, fiind unul dintre darurile pe care voise să le ofere orașului, dar, cu siguranță, avea în minte altceva. De când se întorsese de la Alexandria, nu-l mai mulțumea imaginea Romei. Era un oraș care crescuse cam la întâmplare și fără armonie, clădirile fuseseră înălțate aproape lipite de alte clădiri, într-o aglomerare deseori lipsită de noblețe. Lipseau străzile impunătoare, piețele maiestuoase și monumentele extraordinare care la Alexandria stârneau admirația vizitatorilor din orice parte a lumii.

Forul din dreapta lor începea să se umple de lume, dar nimeni nu-l lua în seamă pe Caesar pentru că își trăsese toga peste cap și fața aproape că nu i se mai putea distinge. Trecură prin fața templului închinat lui Saturn, zeul care domnise în timpul epocii de aur, epocă în care oamenii erau mulțumiți cu ceea ce pământul și turmele le ofereau ca să poată trăi, locuiau în colibe de lemn și de crengi, se trezeau odată cu cântatul de dimineață al păsărilor și mergeau la culcare după o cină frugală luată în jurul unei mese scunde, împreună cu nevasta și copiii.

Silius se surprinse gândindu-se la epoca în care fusese sortit să trăiască: o epocă plină de cruzime și de lăcomie, de conflicte neîncetate, lupte fratricide, măcelărirea unor cetățeni de către alți cetățeni, liste de proscriși, exiluri și trădări, o epocă de ciocniri furibunde. Ura dintre frați este cea mai aspră și cea mai nemiloasă, se gândea în sinea lui și, în timp ce privea chipul lui Caesar, întretăiat de umbra togii care îi cădea pe obraji, se întreba dacă, într-adevăr, omul acela putea fi întemeietorul unei noi ere. O eră în care, potolindu-se ferocitatea luptelor fără sfârșit, ar fi început un răstimp de pace care să facă uitat

sângele vărsat și să împace odată cu trecerea timpului cele mai înverșunate nemulțumiri. Își ridică apoi privirile către templul impunător care domina orașul de la înălțimea colinei Capitoliului.

Iar cerul era aproape întunecat.

II

Ieșea pe poarta mare a cetății Alesia pe un cal puternic de luptă, împodobit cu medalii, purtând armura cea mai frumoasă pe care o avea.

Caesar, înveșmântat în roșu, ședea în jilțul așezat în fața fortificațiilor taberei romane, având-i în jur pe comandanții și pe legionarii săi.

Pe meterezele cetății se îngrămădea o mulțime mută și înspăimântată care asista la scena aceea în care comandantul lor suprem urma să capituleze.

Marele războinic se apropie la pasul calului, dădu ocol celui care îl învinsese, apoi descălecă, își desfăcu armele, le aruncă la picioarele romanului și se așeză pe pământ.

Predându-se, spera să-și salveze cetatea și poporul pe care-l condusese.

Romae, în via Sacra, Nonis Mart., hora secunda
Roma, via Sacra, 7 martie, ora șapte dimineața

Era una dintre străfulgerările memoriei care îl asaltau cu un realism și o precizie înspăimântătoare, una dintre acele scene atât de vii încât doar cu greu le putea deosebi de realitatea fizică. Îl trezi vocea lui Silius:

— Te simți bine, comandante?

Caesar se întoarse în direcția închisorii Tulliano:

— De ce, oare, am ordonat să fie ucis Vercingetorix?

— Ce gânduri sunt astea care îți vin în minte? Așa este legea, doar știi bine. Inamicii înfrânți trebuie să meargă în urma carului de luptă în care se află învingătorul și apoi sunt strangulați. Întotdeauna a fost așa.

— Este o barbarie. Tradițiile… ar trebui să reprezinte valori care să fie păstrate și, în loc de

asta, doar pentru că aparțin vremurilor trecute, ne fac să ne purtăm ca în epoci arhaice și primitive, aidoma unor comunități sălbatice și înapoiate, cu obiceiuri pline de cruzime.

— Vremurile noastre nu sunt mai bune, cred eu.

— Nu, sigur că nu.

— Legea este una singură: „Vai de cei învinși!” Așa încât cauți să învingi, întotdeauna, făcând tot ce este posibil. Iar tu tocmai asta ai făcut.

— Pentru o clipă i-am văzut spectrul: cu trupul împuținat, barba lungă, ochii înfundați în orbite, privirile năpădite de nebunie.

— Un om ca tine nu poate avea regrete, pentru că nu are pe nimeni mai presus de el. Alții trebuie să dea socoteală, nu tu. Ai făcut ceea ce ai considerat că trebuie să faci. Nu mai este nimic de adăugat aici. Când bătălia părea pierdută, noi eram în Spania, la Munda, gata să murim. La fel ar fi putut face și Vercingetorix, ferindu-se astfel să aibă un sfârșit atât de rușinos. Dar pentru a-ți căuta singur moartea, cu sânge rece, îți trebuie mai mult curaj decât pentru a ucide o mulțime de inamici în toiul unei lupte.

Caesar nu răspunse și își văzu mai departe de drum.

Silius îl privea pe când urca ultimele trepte în direcția Capitoliului. Pașii îi erau energici, hotărâți, ai unui adevărat soldat și Caesar, parcă făcând uitată criza prin care trecuse, părea să-și fi recăpătat vigoarea obișnuită: poate că se convingea pe el însuși că putea înfrânge boala așa cum învinsese totul și pe toți până în momentele acelea.

Templul avea ușile deschise și în interior se putea zări statuia lui Jupiter. Dar, de acolo de unde se aflau acum i se vedea doar capul, însă, pe măsură ce urcau, odată cu schimbarea perspectivei, zeul își arăta puțin câte puțin pieptul, brațele, mijlocul și genunchii. Era o statuie străveche, cu trăsături aspre și colțuroase și barba țeapănă. O imagine pe care artistul necunoscut o crease pentru

a-l înspăimânta pe privitor sau cel puțin să-i impună respect. Alături de el, în două nișe laterale, fuseseră așezate statuile Minervei și Junonei.

Cei doi bărbați se apropiară de altarul în fața căruia se vedea așteptând un grup restrâns: erau câțiva senatori, printre care câțiva prieteni de-ai lui Caesar. Alții lipseau, ca Antonius. Se vede treaba că îndatoririle de consul îl reținuseră în altă parte.

Undeva, în spate, se strângeau numeroși oameni de rând care așteptau, probabil, ca, după sacrificiu, carnea animalului să fie împărțită la cei săraci. De pe ușa mare a templului ieșeau membrii rangului sacerdotal al flaminilor, purtându-și hainele de ceremonie. De îndată ce marele pontif, cu gluga togii tot trasă peste cap, se apropie de altar, servitorii aduseră victima care avea să fie sacrificată: un vițel de trei sau patru luni, cu cornițele abia mijite în creștet. Unul dintre servitori aducea securea rituală, altul purta o tavă cu *mola salsa,* un amestec de sare și făină de grâu roșu, mâncarea cumpătaților străbuni. Caesar luă o mână din acea *mola* de pe tavă și o presără pe capul victimei, apoi făcu un semn și securea grea și ascuțită căzu pe grumazul vițelului, retezându-l ca pe un vreasc. Capul se rostogoli pe jos și corpul se prăbuși cu sângele gâlgâind în valuri.

De când se întorsese din ultimul război purtat în Spania, Silius nu mai reușea să suporte mirosul sângelui, nici măcar pe acela al animalelor. Se străduia din răsputeri să se gândească la altceva, de exemplu la veștile deloc liniștitoare venite una după alta din Siria și din Spania, ținuturi în care nu domnea încă pacea romană. Și privea spre cerul care, din ce în ce mai posomorât, nu se hotăra dacă să trimită ploaia pe pământ. Cu fiecare minut care trecea, părea tot mai amenințător și totuși nu se întâmpla nimic cu toate că tunetul continua să bolborosească în surdină undeva departe, peste munții care mai purtau încă pe creștete pecetea albă a zăpezilor.

Servitorii întoarseră vițelul cu picioarele în sus, îi deschiseră pieptul și burta pentru ca haruspiciul să studieze măruntaiele și să prevestească viitorul. Caesar, la câțiva pași depărtare, privea cu atenție cele ce se întâmplau, dar în mintea sa se învălmășeau alte gânduri. Boala. Expediția împotriva parților. Viitorul statului. Inamicii încă vii, inamicii morți, fantasmele martirilor republicii care nu-i dădeau deloc pace.

La un moment dat privirea îi căzu pe capul nemișcat al victimei. Privirea lui care, până atunci, rătăcise fără țintă.

Silius se uită atent la el și în clipa aceea se legă între ei un scurt contact vizual. Amândoi se gândiră la capul lui Pompei, la ochii fără viață, stinși, ai marelui adversar înfrânt. „Ei au vrut-o" era veșnicul răspuns al lui Caesar. De mai multe ori îi propusese adversarului său să ajungă la o înțelegere, dar el refuzase, iar capul tăiat și păstrat în saramură al unui mare roman era ca o piatră de moară care nu contenea să-l apese pe stomac.

Și pe minte.

Clevetitorii răspândiseră zvonul că, ucigându-l pe Pompei, micul rege egiptean Ptolemaios al XIII-lea, soț și frate al Cleopatrei, îl scutise pe Caesar de o sarcină ingrată, dar inevitabilă și îi oferise ocazia de a vărsa câteva lacrimi pentru fostul său ginere.

Haruspiciul își afundase mâinile în măruntaiele vițelului sacrificat și scotocea în continuare printre organele care scoteau aburi. Dintr-odată, gesturile sale deveniră dezordonate, iar privirile exprimau groaza. Căzuse pradă fricii și cei de față nu știau ce să creadă. Caesar observă și el așa că se apropie de haruspiciu. Silius veni și el mai aproape, învingându-și repulsia față de sânge și de duhoarea vițelului măcelărit.

— Ce se întâmplă? îl întrebă. Ce ai văzut acolo?

Haruspiciul, pământiu la față, bolborosi:

— Inima… nu găsesc inima. Este o prevestire îngrozitoare.

— Să nu mai scoți nicio vorbă, îi porunci Caesar și-și dădu jos toga de pe umeri, își ridică mânecile tunicii până deasupra coatelor, după care vârî mâinile în cavitatea toracică a animalului. Se auzi un gâlgâit înfundat și, pentru o clipă, Silius observă în privirea comandantului său o nesiguranță îngrijorată. Dar nu dură decât o clipă. Făcu semn să vină careva și să-i aducă apă ca să se spele și, în timp ce apa din lighean se înroșea, spuse.

— Era doar acoperită de grăsime și mai mică decât era normal. Omul acesta nu se pricepe, așa că este periculos. Alungați-l. Și acum ardeți totul, adăugă el stârnind murmurele săracilor care priveau la sacrificiu: să nu-i facem pe zei să ne aștepte prea mult.

Ceru să i se mai aducă apă, se spălă bine și se șterse cu șervetul alb pe care-l ținea pregătit un servitor.

Silius se îndepărtă, urcând treptele către porticul sanctuarului și, de la înălțime, văzu mulțimea privitorilor rărindu-se, fiecare ducându-se pe unde avea treabă. Se întețea focul ritual și animalul făcut bucăți era deja pregătit ca să ardă în flăcări. Dar nu amănuntul acesta îl interesa. Silius voia să se asigure că lectica era acolo unde trebuia și oamenii pregătiți pentru orice s-ar fi putut întâmpla.

Se întoarse apoi către interior ca pentru a-i saluta pe zeii triadei, nemișcați în umbra sanctuarului, și văzu ceva strălucind pe o pernă de purpură la picioarele statuii lui Jupiter, atât de înaltă că atingea tavanul cu capul. Era o coroană de aur. O inscripție sculptată în lemn spunea: LUI JUPITER, SINGURUL REGE AL ROMANILOR!

Își întoarse privirile către altar unde Caesar termina de oficiat ceremonia sacrificiului prin tradiționalele ritualuri lustrale, repetate doar o dată

la cinci ani, apoi începu să coboare fără grabă treptele.

Soarele apărea și dispărea printre norii care se deschideau pe alocuri lăsând să se vadă petice de cer senin, acoperind apoi totul cu linţoliul cenușiu. Aşteptă pe latura de miazăzi a scării ca marele pontif să-i salute pe toți cei de față și îl însoți până la colțul cu via Sacra. Lectica venea după ei la distanța convenită.

Din for răzbătea până acolo zarva mulțimii îmbulzite deja peste tot, dinspre prăvălii se auzeau strigătele vânzătorilor și ale celor care îi îmbiau pe oameni să cumpere, dinspre coloanele sacre venea ecoul discursului ținut de un magistrat în fața poporului pentru ca acesta să aprobe ceea ce făcuse.

— Dacă ai găsit inima, de ce n-ai scos-o afară? întrebă Silius.

— Nu-i deloc plăcut să scotocești printre măruntaiele unui animal mort și, de fapt, nu era deloc nevoie de așa ceva. Animalul fusese viu și e sigur că avea inimă. Știi povestea cu vițelul lui Anaxagoras?

— Nu, Caesar, n-o știu.

— Când Pericle era doar o simplă căpetenie, la Atena s-a născut un vițel cu un singur corn. Pericle consultă un ghicitor și acesta îi răspunse că era vorba despre o prevestire: însemna că partidul poporului, care avea doi șefi, pe el și pe Efialtes, va fi foarte curând condus de unul singur, adică de el. A fost chemat imediat filosoful Anaxagoras ca să lămurească lucrurile și acesta a deschis craniul animalului, i-a examinat creierul și a descoperit că animalul suferise de grave anomalii. Răspunse, așadar, că acela era motivul pentru care animalul avea doar un corn: o malformație. Întotdeauna există o explicație, Silius. Și dacă nu există, asta nu înseamnă că ne aflăm în fața unui miracol, ci, pur și simplu, a neștiinței și nepriceperii noastre, înseamnă că nu suntem încă în stare să înțelegem

motivele pentru care se produce un anumit fenomen.

Ajunseseră între timp jos, la poalele urcușului, acolo unde via Sacra cotea spre dreapta către templul lui Saturn și bazilică. Caesar se așeză nu departe de marele smochin lângă care tradiția spunea că fuseseră găsiți gemenii Romulus și Remus. Pe crengile străvechiului arbore începeau să apară primele frunze și marelui pontifii plăcea să stea în colțul acela liniștit trăgând cu urechea, fără a fi recunoscut, la ceea ce spuneau oamenii.

— De ce te-ai dus în templu? întrebă la un moment dat. Ca să te rogi?

— Nu, am citit o inscripție, răspunse Silius. O dedicație din fața unei coroane de aur. Auzisem de ea și eram curios s-o văd cu ochii mei. Este aceea despre care se vorbește, comandante?

Din cer căzură câteva picături și în aer se răspândi un miros de praf stropit. Caesar nici nu tresări, de parcă ar fi știut că peste câteva clipe ploaia avea să se oprească. Mulți grăbiră însă pasul, încercând să caute adăpost sub porticul bazilicii.

— Da, este cea despre care s-a vorbit. Chiar prea mult.

— În ziua aceea m-ai trimis în misiune la Capua și, când m-am întors, mi-a fost greu să aflu ce se întâmplase: am auzit vreo jumătate de duzină de versiuni total diferite între ele.

— Asta demonstrează că este imposibil să afli adevărul istoric despre unele evenimente. Nu numai pentru că memoria fiecărui om își are capacitatea ei, dar și pentru că, la urma urmelor, ceea ce atrage atenția unuia, îi scapă altuia. Chiar recunoscând buna-credință a oamenilor, fiecare își amintește doar ce i-a atras atenția, nu ceea ce a văzut realmente în fața ochilor. Care este versiunea pe care ai crezut-o adevărată?

— Tu erai de față la ceremonia Lupercaliilor. Antonius ți-a oferit de două ori coroana de rege și

tot de două ori ai refuzat-o, poruncind în cele din urmă să-i fie dăruită lui Jupiter, singurul rege al romanilor.

— Fals, răspunse Caesar.

Silius îl privi fără să priceapă.

— Vrei să spui că ai acceptat-o?

— Nu, dar lucrurile nu s-au întâmplat astfel. Dacă Antonius mi-ar fi oferit într-adevăr coroana de rege, crezi că ar fi putut face așa ceva fără să-i dau eu voie sau fără ca eu însumi să i-o fi cerut?

— Ar mai exista și posibilitatea ca tu să-i fi cerut să ți-o ofere tocmai pentru a avea ocazia s-o refuzi în fața mulțimii și să elimini orice bănuială în privința aceasta.

— Este o explicație inteligentă. Te-ai putea dedica unei cariere politice, dacă ai avea rangul de senator sau inelul de cavaler.

— Nu asta am eu de gând, comandante. Mă bucur de privilegiul de a trăi în preajma ta și asta îmi este de-ajuns.

— În orice caz, nicio asemenea presupunere nu este reală. Totul a fost neașteptat și în bună parte lucrurile au ieșit astfel întâmplător. Mă aflam în tribună pe Câmpul lui Marte ca să privesc la ceea ce făceau preoții lui Pan care se învârteau peste tot cu fâșii din blana unui miel proaspăt jupuit ca să le lovească pe femei pentru a le spori fertilitatea. Printre ei se afla și Antonius care alerga pe jumătate gol…

— Și asta poate că nu le-a plăcut unora dintre cei de față.

— Așa este, am văzut destule figuri scandalizate în jurul meu. Cea a lui Cicero mai ales. Și nu pot să spun că nu avea dreptate. Antonius îmi este coleg de consulat și de când există lumea asta nu s-a mai văzut vreodată un consul în funcție alergând pe jumătate despuiat fluturând în mână o fâșie din blana unui miel. În orice caz, nu el a avut această inițiativă. Licinius a fost cu ideea, un prieten al lui

Cassius Longinus care era de față împreună cu Publius Casca.

— Nu-mi plac deloc toți oamenii aceștia, spuse Silius.

Caesar păru să nu-l audă și continuă:

— S-a apropiat și a așezat coroana la picioarele mele. Oamenii din fața mea au început să aplaude frenetic, îndemnându-l pe Lepidus să mi-o pună pe cap, dar cei care se aflau ceva mai departe, de îndată ce au priceput ceea ce se petrecea, au început să facă gălăgie. Nu erau aplauze, nici strigăte de entuziasm, ci țipete revoltate și de protest. Lepidus a șovăit.

Silius nu mai întrebă nimic și păru că privește o vreme cu atenție un grup de saltimbanci care îi distra pe trecători ca să le ceară apoi câțiva bănuți. Caesar continuă:

— Eu n-am făcut nicio mișcare. Atunci s-a apropiat Cassius și mi-a pus coroana pe genunchi. Din nou o parte a mulțimii aplauda și cealaltă parte protesta. Era evident că oamenii care aplaudau fuseseră îndemnați, dacă nu chiar plătiți, să facă asta. Am dedus de aici că era o punere în scenă organizată și voiam să descopăr cine se afla în spatele ei. Am privit în jurul meu ca să-mi întipăresc în memorie fețele tuturor celor care mă înconjurau, dar în mare parte îmi erau prieteni, ofițeri veterani din campaniile mele, oameni cărora le făcusem câte un bine cu diferite ocazii.

— N-ar trebui să te bazezi prea mult pe asta, comentă Silius.

— Coroana pe care o aveam pe genunchi începu să alunece și în cele din urmă ajunse să cadă pe jos și nu pot să neg că, fără să se observe, am ajutat-o într-o bună măsură să alunece. Acesta era momentul crucial. Omul care s-ar fi aplecat s-o ia de pe jos ca să mi-o dea din nou era acela, mai mult decât oricare altul, care ar fi dorit să mă pună în dificultate.

Silius îl privea în timp ce vorbea și i se părea că alături de el se află bărbatul extraordinar dintotdeauna. Spectrul bolii dispăruse sau cel puțin așa s-ar fi putut spune. Caesar punea mult suflet în descrierea unui moment critic din viața sa. Focul întâmplării îl pasiona cu cât era mai dur, mai perfid sau mai periculos.

— Și, apoi, ce s-a întâmplat? întrebă.

— Și, atunci, a apărut neprevăzutul: Antonius ajungea acolo exact în clipa aceea, gâfâind, scăldat în sudoare. A văzut cum cădea coroana pe jos și s-a oprit. A luat-o, a urcat treptele tribunei și mi-a pus-o pe cap. O adevărată nenorocire! Stricase totul. Eram atât de furios că mi-am smuls-o de pe cap și am aruncat-o la oarecare distanță. Dar trebuia, totuși, să spun ceva. Un asemenea eveniment nu se putea încheia astfel, fără niciun cuvânt din partea mea, așa că m-am sculat în picioare, am ridicat mâna ca să se facă liniște și când toată lumea a tăcut, am spus: „Romanii nu au alt rege în afară de Jupiter, așa că lui îi dedic această coroană.” Au izbucnit aplauze din toate părțile Câmpului lui Marte, pe măsură ce cuvintele mele ajungeau la cei aflați mai departe, între timp, eu priveam în jurul meu ca să văd dacă existau figuri dezamăgite, expresii de nemulțumire printre cei care mă înconjurau.

— Și ai văzut?

— Nu, n-am văzut nimic de felul acesta. Dar sunt sigur că existau unii care blestemau soarta la fel ca mine. Antonius s-a pornit din nou să alerge, fără a fi înțeles, cred eu, ceea ce se întâmplase în realitate și cu asta ceremonia s-a încheiat. Iată explicația dedicației pe care ai văzut-o în templu.

După ce rosti acele cuvinte, Caesar se ridică și continuă să meargă spre Palat însoțit de Silius care se simțea de-acum singura și adevărata lui gardă de corp. Îl îngrijora faptul că fusese lăsată acasă garda hispanică și nu știa cum să-și explice de ce comandantul făcuse așa ceva. Cu atât mai puțin îl

convinseseră considerațiile lui Caesar. Căutase să-și închipuie care ar fi putut să fie motivul. Poate că tocmai întâmplarea de la Lupercalii influențase asupra unei hotărâri atât de ciudate: tiranii și regii erau aceia care umblau peste tot cu gărzile de corp după ei. Poate că voia să risipească o asemenea bănuială și prin acest gest atât de important. Sau măcar așa voia să creadă. Oricum, era mai bine decât să se gândească la o renunțare determinată de boală. Caesar era un nobil, un iubitor al puterii, obișnuit să mizeze totul fie în politică, fie pe câmpul de luptă, iar ideea de sinucidere, când totul s-ar fi dovedit a fi pierdut, era pentru el o soluție normală. Dacă ar fi preferat cu adevărat să moară decât să-și arate slăbiciunea în public, s-ar fi folosit de pumnal.

Mai exista și o altă explicație posibilă care se potrivea cu cinismul său rațional: poate că renunțase la garda de până atunci, înființând alta care să-l păzească fără a se lăsa observată.

Silius se gândea și la misiunea lui Publius Sextius, poreclit „nuiaua”, trimis undeva, în așa-numitele ținuturi Cisalpine, într-o misiune despre care nimeni nu știa nimic. Cu el, care în momentul acela se afla la Modena, trebuia să țină legătura și să-i comunice lui Caesar orice era nou, predându-i toate mesajele care veneau din ținuturile de la miazănoapte. Mesaje cifrate, desigur, pe care numai comandantul său suprem le putea citi.

Publius Sextius, un erou de război. Soldatul cel mai curajos al republicii. În al patrulea triumf prin care fusese sărbătorit Caesar la Roma, defilase cu torsul dezgolit pentru a-și arăta, ca pe niște decorații, cicatricele înspăimântătoare care îi brăzdau corpul: toate pe piept.

Era cel mai de seamă centurion al Legiunii a Douăsprezecea și rămăsese în viață chiar și după ce trecuse prin încercări incredibile, în timpul campaniei din Galia, în bătălia cu triburile nerviilor, crestat peste tot de răni continuase să

lupte și să dea ordine astfel că, în cele din urmă, legiunea s-a putut reorganiza, pornind la contraatac și ieșind victorioasă până în seară. Mai apoi, trimis într-o tabără permanentă ca să-și vindece rănile, petrecuse zile întregi fără a putea băga în gură ceva din cauza trupelor inamice care îi asediau, dar când dușmanii izbutiseră să sfărâme poarta castrului, el ieșise clătinându-se pe picioare din cortul său, înarmat până în dinți, și ajunsese în dreptul porții, obligându-i astfel și pe ceilalți camarazi să i se alăture și să se bată până la alungarea dușmanilor. Fusese rănit din nou, grav de data aceasta, și fusese cu greu scos din mijlocul atacatorilor și dus la adăpost de oamenii săi.

Numai piele și os, se zbătuse multă vreme între viață și moarte, dar la capătul unei lungi convalescențe își recăpătase forțele și-și ocupase din nou locul în formația de luptă a legiunii. Asemenea bărbați de oțel făuriseră imperiul Romei. Și mai existau mulți de ambele părți, grupați după credința politică și în funcție de rolul jucat în războiul civil.

Publius Sextius, poreclit „nuiaua” pentru că purta întotdeauna semnul gradului său, nuiaua de viță-de-vie care servea să îndemne recruții… un om de o credință desăvârșită, unul dintre foarte puținii oameni pe care Caesar se putea baza necondiționat. O ființă indestructibilă care nu știa ce este teama. Probabil că misiunea care îi fusese încredințată era crucială, altfel nu se explica de ce întreba Caesar mereu de el. Dar despre ce era vorba? Care era misiunea centurionului?

În timp ce Silius rumega aceste gânduri, ajunseseră la poarta Palatului, urmați la vreo douăzeci de pași de lectică.

Înainte de a intra, Caesar se întoarse spre el:

— Nu uita, la orice oră, ziua ori noaptea.

Silius dădu din cap:

— Da, comandante. La orice oră din zi sau din noapte. Și, în timp ce Caesar intra și era întâmpinat

de portar, Silius se duse în camera sa ca să vadă ce alte întâlniri îl mai așteptau pe comandant în ziua aceea.

În sfârșit, furtuna care amenința încă din zori se dezlănțui pe neașteptate cu bubuituri de tunet și răpăit de ploaie torențială. Piața cea mare se goli într-o clipă și pavajul de marmură deveni lucios ca oglinda sub apa care cădea în valuri.

III

Mutinae, Nonis Mart., hora secunda
Modena, 7 martie, ora șapte dimineața

Ceața se ridica din apa râurilor, din pământ, de pe pajiștile udate de ploaie și acoperea totul: semănăturile și viile, gospodăriile țărănești risipite pe câmpie, grajdurile și fânarele, lăsând să se vadă doar vârfurile celor mai înalte plante, stejarii seculari, ulmii și jugaștrii, plantele care-l văzuseră trecând pe acolo pe Hannibal cu elefanții săi rămași în viață și care acum supravegheau, parcă, giganți fără frunze și tăcuți, câmpurile cultivate de agricultori, rețeaua de axe ale drumurilor, marcate de șirurile lungi de plopi și de pietre care marcau distanțele și direcția.

Pe alocuri se vedeau viticultori ajustând joardele viței-de-vie care lăsau să se scurgă la capetele unde fuseseră tăiate lacrimi limpezi și seva aceea curgând prin venele lor anunța, parcă, primăvara încă fără glas. Către apus, zidurile orașului se înălțau umede cu contraforturile masive din piatra cenușie smulsă Apeninilor și, la miazăzi, crestele acoperite de zăpadă ale muntelui Sumanus, gigantică piramidă cu vârful retezat.

Din ceață se desprinse dintr-odată o siluetă, un bărbat cu un corp masiv, cu capul și umerii acoperiți de o mantie militară. Avea în mână o nuia din viță-de-vie și în picioare purta încălțări cu talpa groasă, pline de noroi. Mergea pe jos, ținându-și calul de dârlogi și străbătea un drum care ducea către o construcție modestă din cărămidă cu acoperișul din olane de lut ars împodobite în partea de sus cu o mască în formă de gorgonă. Se zărea în preajmă un mic sanctuar campestru dedicat izvorului din apropiere, un șuvoi puternic de apă,

înalt de un cot și apoi revărsat în lături, curgând cu gâlgâituri pe un șanț care se pierdea pe întinsul câmpiei.

Omul se opri lângă zidul micului monument în formă de templu și privi înăuntru ca și cum ar fi căutat pe cineva. Soarele se arătă de după trâmbele de ceață ca un disc palid, trimițând spre pământ o lumină lăptoasă.

Câmpia părea pustie când o voce răsună în spatele său:

— Ceața este bună pentru anumite întâlniri și, prin locurile astea, nu-i ducem, cu siguranță, lipsa.

— Cine ești? întrebă omul cu mantia soldățească, fără să se întoarcă.

— Numele meu de taină este Nebulus, asta ca să fim în acord cu natura, prietene.

— Ai vreo veste să-mi dai?

— Aș avea una. Dar îmi trebuie mai întâi parola. În vremurile astea nu strică să fii prevăzător.

— Enea a debarcat.

— Corect. Și asta înseamnă că am în față un mit viu: centurion de linia întâi Publius Sextius din Legiunea a Douăsprezecea, poreclit „nuiaua”, erou al războiului galic. Se spune că la defilarea triumfală a lui Caesar tu ai apărut cu bustul gol ca să ți se vadă cicatricele rănilor primite în lupte. Se pare că nimic nu te poate ucide.

— Greșești. Cu toții suntem muritori. Trebuie doar să lovești în locul potrivit.

Publius Sextius dădu să se întoarcă spre cel cu care vorbea.

— Mai bine nu face asta, se auzi vocea lui Nebulus. Ceea ce fac eu este o treabă periculoasă. Cu cât mă văd la față mai puține persoane, cu atât este mai bine.

Publius Sextius se întoarse din nou în direcția câmpiei. Avea în față șirurile lungi de stâlpi de jugastru pe care erau legate vițele. Apăreau mai închise la culoare pe fondul câmpiei de un verde-deschis.

— Bun, despre ce este vorba?

— Zvonuri.

— Asta-i tot ce poți să-mi spui? Doar zvonuri?

— Dar de o mare importanță.

— N-o mai lungi atât. Spune-mi despre ce zvonuri este vorba.

— Acum o lună, cineva a purtat tratative cu autoritățile din acest oraș cu privire la susținerea guvernatorului regiunii Cisalpine desemnat pentru anul viitor, autorități care, la rândul lor, sunt într-o strânsă legătură cu Cicero și cu alți membri importanți ai Senatului.

Un câine se auzi lătrând la o fermă pe care ceața o făcea să pară mai depărtată decât era în realitate. Îi răspunse un alt câine și apoi încă unul. În cele din urmă tăcură toți și liniștea se așternu din nou peste câmpuri.

— Am impresia că asta face parte dintre lucrurile obișnuite și, în orice caz, ce legătură pot avea toate astea cu misiunea mea?

— Mai mult decât s-ar părea, răspunse Nebulus. Funcția de guvernator a fost deja hotărâtă de Senat. De ce ar căuta cineva sprijinul autorităților locale pentru anul viitor? Și asta nu este tot. Poate ai observat că s-au început niște lucrări în oraș.

— Da, parcă am văzut ceva.

— Sunt lucrări de întărire a zidurilor de incintă și a platformelor de pe turnuri pentru instalarea unor mașini de război. Dar împotriva cui ar putea fi războiul?

— N-am nici cea mai mică idee. Tu știi ceva despre asta?

— Dacă nu se prevăd invazii din exterior, și nu mi se pare că vor fi cu adevărat, ne-am putea gândi la eventualitatea unor conflicte civile și asta ar trăda un plan mai aparte. Mai mult, chiar neliniștitor.

— Un plan fără participarea lui Caesar, vrei să spui?

— Ceva de genul acesta. Altceva ce-ar putea fi?

— Și cine va fi noul guvernator?

— Decimus Brutus.

— Oh, zei atotputernici!

— Decimus Brutus este în momentul acesta locțiitor de pretor și, în același timp, după cum ți-am mai spus, a fost deja desemnat pentru funcția de guvernator începând de anul viitor. Prin urmare, n-ar avea nevoie de sprijin și nici de o consolidare a zidurilor Modenei, dacă nu s-ar gândi că Caesar nu va mai exista.

Publius Sextius scoase pe nări două valuri de aburi. Era încă frig în acele prime zile de martie.

— Nu sunt pe deplin convins. Cine îmi poate spune că nu este vorba doar despre niște lucrări obișnuite de întreținere curentă?

— Mai este și altceva, continuă Nebulus.

— Asta înseamnă că mai putem discuta și lucruri serioase. Să auzim.

— Dar este una dintre informațiile acelea care valorează tare mult.

— Știi ce, bani am puțini la mine, dar am asta, spuse Publius Sextius, încovoind între degete nuiaua de viță-de-vie, simbol al gradului său.

— Și ce să fac eu cu aia? rânji Nebulus. Să nu crezi că mă poți speria, sunt vechi în meserie asta.

— Eu nu plec de aici până nu aflu ce mă interesează. Mi s-a spus că de la tine am să primesc informații importante și o să le am. N-ai decât să hotărăști tu cum.

Nebulus nu mai spuse nimic și se gândi câteva clipe la ce avea de făcut, după care începu din nou să vorbească pe un alt ton al vocii, de parcă ar fi fost alt om:

— Dă-mi tot ce ai acum la tine, te rog, am nevoie de bani. Ca să fac rost de informația asta am cheltuit o groază de bani și mi-am pus pielea în joc. Am fost nevoit să fac un împrumut și dacă nu dau banii înapoi, ăia mă fac una cu pământul.

— De câți bani ai nevoie?

— Opt mii.

Publius Sextius deschise unul dintre desagii atârnați la oblâncul șeii și îi dădu o pungă:

— Uite, aici sunt cinci mii. Asta-i tot ce am deocamdată la mine, dar, dacă îmi dai informațiile care îmi trebuie, mai primești încă o dată pe atât.

— Publius Sextius este cunoscut ca fiind un om de cuvânt, spuse Nebulus.

— Este perfect adevărat, îi răspunse centurionul.

— Acum șase luni, la Narbona, după bătălia de la Munda, în timp ce el se afla încă în Spania, cineva punea la cale o conspirație pentru a-l ucide.

— Așa este, zvonul acesta a circulat într-adevăr.

— Da, dar eu am dovezi că acea conspirație a luat ființă atunci și poate că există și acum.

— Să aud numele.

— Caius Trebonius.

— Îl cunosc. Altul?

— Cassius Longinus și Publius Casca; poate că și fratele său… de alții nu știu. Și, în orice caz, cred că el știe ceva sau măcar are niște bănuieli, chiar dacă nu lasă să se vadă așa ceva. Dar mai este un lucru pe care nu-l știe și care pe mine m-a lăsat fără grai: la Narbona, Trebonius l-a întrebat pe Marcus Antonius dacă nu intră și el în joc.

— Fii atent, Nebulus, cuvintele pot fi ca pietrele.

— Sau ca pumnalele. Oricum, Antonius a refuzat propunerea și n-a vorbit despre asta cu nimeni.

— De unde știi?

— Dacă Antonius ar fi vorbit, crezi că Trebonius ar mai fi astăzi liber?

— Ai dreptate. Dar, atunci, cum s-o luăm? Ceea ce mă interesează este să aflu dacă acea conspirație mai există într-adevăr și acum, și ar fi mai bine să avem o confirmare în privința asta. Zvonul circulă și nu se poate ca el să nu fi aflat de asemenea lucruri. Ceea ce mi-ai spus despre Antonius mă neliniștește. Știi de povestea aceea de la Lupercalii?

Nebulus dădu din cap:

— Cum să nu, o știe toată lumea.

— Bine. Dacă am în vedere cele spuse de tine, comportarea lui Antonius este suspecta: el i-a oferit coroana de rege, în fața poporului. Eu consider asta o provocare sau și mai rău, o cursă, iar reacția lui Caesar o confirmă. Antonius nu este prost și n-ar fi putut face un asemenea gest fără să fi avut un motiv. Un lucru este sigur: dacă ar fi știut dinainte ce avea să se întâmple, Caesar ar fi făcut ce trebuia ca să-l împiedice.

— Aș putea afla mai multe, dar pentru asta trebuie să am mai mult timp.

— N-aș zice că avem prea mult timp. Situația s-ar putea agrava dintr-o clipă în alta.

— Poate că ai dreptate.

— Și, atunci, ce-ar fi de făcut?

— O soluție ar fi. Tu începi să te apropii de Roma pe un traseu pe care eu să-ți pot trimite mesaje și informații.

— Greu de presupus așa ceva, am să merg repede.

— Am căile și mijloacele mele.

— Cum vrei.

— Între timp am să caut alte confirmări.

— Te gândești la ceva anume?

— Da. Dar totul rămâne în faza presupunerilor. În orice caz, înainte de a intra în acțiune, am nevoie de o informație de mare importanță.

— Despre ce este vorba?

— Cine te trimite? Pentru cine lucrezi?

Publius Sextus șovăi câteva clipe, apoi răspunse:

— Pentru el, pentru Caesar.

— Și care este misiunea ta? Să afli dacă acea conspirație există?

— Nu. Trebuie să intru în legătură cu câțiva ofițeri din armată care și-au infiltrat niște informatori la curtea regelui parților, să comunic mai devreme fiecărui stat-major câteva directive

secrete asupra expediției și să aduc la Roma un document prețios, extrem de secret.

— Și, prin urmare, despre ce anume vorbim?

— Mandatul meu este dublu. Să descopăr dacă există vreun complot și să aflu cine face parte din el. Prenume, nume și porecle.

— Tot pentru Caesar?

— O să ți se pară ciudat, dar nu. Să spunem că sunt pentru o persoană de rang extrem de înalt care este foarte interesată de starea sănătății lui Caesar. Adaugă la asta că și eu sunt la fel de interesat. Mi-aș da și viața pentru el.

— Bine, chiar dacă nu îmi spui numele persoanei respective, acest interes este un element care mă face să presupun că acel complot ar putea să aibă loc și să intre în acțiune în orice moment.

— Caesar pregătește expediția împotriva parților. Este foarte posibil ca acolo să i se întâmple ceva. Dacă va învinge, prestigiul său ar crește peste măsură.

— Așa este și Decimus Brutus ar trebui să-l urmeze la comanda Legiunii a Douăsprezecea…

Publius Sextius lăsă bărbia în piept și căzu pe gânduri. Țipete de păsări se auziră prin ceață, mici siluete negricioase trecură ca niște umbre prin atmosfera grea de umiditate. „Decimus Brutus… unul dintre cei mai buni ofițeri ai săi, unul dintre puținii prieteni în care poate avea încredere”, murmură el. „Dar cine l-ar fi putut convinge să…”

Nebulus se apropie de el și Publius Sextius auzi zgomotul a trei sau patru pași pe pietrișul potecii.

— Probabil că prietenul său, Cassius, sau Marcus Iunius Brutus sau amândoi.

Publius Sextius era pe punctul de a se răsuci pe călcâie, dar se abținu:

— De ce? Caesar le-a făcut mult bine atât lui Marcus Iunius Brutus, cât și lui Cassius Longinus. Le-a salvat viața și unuia și altuia. De ce ar trebui să-i vrea moartea?

Nebulus nu-i replică imediat, de parcă ar fi înțeles cu greu sensul acelor cuvinte. O pală de aer abia simțită făcu să se agite ceața care se ridica din șanțuri și de pe brazdele proaspăt arate.

— Ești într-adevăr un soldat, Publius Sextius. Un politician nu și-ar pune o asemenea întrebare. Tocmai pentru că le-a salvat viața, și-ar putea dori să-l ucidă.

Publius Sextius clătină din cap neîncrezător, dar în sinea lui simțea că, din păcate, socotelile erau destul de exacte: Antonius contactat de Trebonius ca să participe la o conspirație, același Antonius care cu numai câteva zile înainte îi oferise lui Caesar coroana de rege în fața unei imense mulțimi agitate având o reacție nefavorabilă, Decimus Brutus care se comporta ca și cum se pregătea pentru un război, semnale care păreau să fie foarte clare.

— Trebuie să-l anunț imediat pe Caesar, spuse el în cele din urmă. Nu este nicio clipă de pierdut.

— Este bine să-l informezi cât mai repede, răspunse Nebulus. Chiar dacă nu putem ști cu siguranță că planul unei posibile conjurații ar putea fi pus în aplicare dintr-un moment într-altul. Trebuie să verific și alte informații. Am să-ți spun cum trebuie să procedezi.

— Ajută-mă să descurc ițele poveștii ăsteia și n-o să-ți pară rău. Îți jur că va fi afacerea vieții tale și după asta te-ai putea chiar retrage.

Nu primi niciun răspuns.

— Nebulus*?*

Se întoarse încet. Nebulus dispăruse. Se făcuse nevăzut. Nu mai era nici urmă de el. Poate că-l observa de după vreunul dintre copacii aliniați pe marginea drumului, poate că se afla în interiorul micului templu, în vreo ascunzătoare numai de el știută, distrându-se să și-l închipuie uluit și nedumerit în fața unei asemenea dispariții miraculoase. În timp ce căuta pe pământul din jur, descoperi un sul de blană legat cu o curelușă de

piele și așezat pe o treaptă a templului. Luă pachețelul și-l deschise: era desenat itinerarul pe care ar fi trebuit să-l urmeze coborând spre Roma.

Soarele începea să străpungă pătura de ceață și câmpia era brăzdată pe rând de fâșii de umbră alternată cu lumină. Publius Sextius își duse două degete la gură și fluieră scurt. După câteva clipe veni la trap un armăsar murg și el sări în șa pornind în goană.

— Vezi să nu-ți rupi gâtul, centurionule! se auzi o voce în urma sa. Cu siguranță n-o să fie astăzi și nici mâine. Dar Publius Sextius se făcuse deja nevăzut.

Nebulus își făcu apariția de după o grămadă de vițe adunate de viticultorii care lucrau în vie. „Sau poate că da” trase el concluzia ca pentru sine.

Mutinae, Caupona ad Scultemnam,
Nonis Mart., hora tertia
Modena, hanul „La Scoltenna”,
7 martie, ora opt dimineața

Zgomotul râului care curgea nu prea departe, umflat de ploile repezi ale începutului de primăvară, era puternic, dar nu putea întrece zarva mușteriilor care se opriseră la han ca să înnopteze. Nebulus intră după ce își curăță de noroi încălțările pe mica rogojină de la intrare, parcurse pardoseala oricum murdară a localului și se așeză într-un colț de lângă intrarea în bucătărie.

— Ei? Cum au mers lucrurile?

— Omul acela are, de fapt, două misiuni. Amândouă sunt vitale pentru cel care deține puterea supremă în republica noastră.

— Și acum unde este?

— Aleargă mai iute ca vântul pe drumul cel mai scurt ca să ajungă în Urbe.

— Ce înseamnă asta?

Nebulus oftă.

— Am înțeles. Cât vrei?

— Ca să capăt aceste informații, a trebuit să fac datorii și aproape că mi-am riscat chiar și viața.

— Ești nemernic ca de obicei, Nebulus. Hai, scuipă ce ai în gușă ca să terminăm.

— El merge pe un traseu pe care i l-am trasat eu și pe care doar eu îl cunosc.

— Cât?

— Zece mii.

— Nici nu poate fi vorba.

— Nu te grăbi. În ce mă privește, va trebui să fug din locurile astea înainte ca oamenii de la care am luat bani cu împrumut să mă trimită în brațele lui Pluton.

Dar dacă mor s-a terminat, nu uita, oftă el.

— Hai afară, spuse interlocutorul său, un veteran din războiul civil care luptase sub comanda lui Pompei și avea brațele pline de cicatrice ca labele unui lup căzut într-o capcană.

Ajunși afară, se apropiară de o căruță care se vedea bine că este păzită de doi vlăjgani cu mutre de ocnași, cu siguranță înarmați, chiar dacă nu aveau la vedere armele.

— Poți să pui banii pe catârul meu, spuse Nebulus, dându-i o copie a itinerarului.

Omul vârî la cingătoare sulul de blană, rânjind:

— Acum, dacă mă gândesc mai bine, cred că mai mult de două sute ar trebui să-ți ajungă.

— Dar chiar crezi că-l poți păcăli pe Nebulus? Un idiot ca tine.

Rânjetul dispăru de pe fața interlocutorului său.

— Dat fiind că ai vrut să mă păcălești, ai să mi-i dai pe toți până la ultimul assus: este o cheie cu care poți descifra itinerarul acesta și cheia asta o are un individ care lucrează pentru voi la *Mutatio ad Media.* Unul cu o mutră ca de șobolan, Nevăstuică pe nume. Suntem însă, asociați și va deschide gura doar după ce îi dai o chitanță de la mine, și o vei găsi în locul știut și în momentul

acela eu voi fi suficient de departe. Nevăstuică intră în preț. El o să continue, voi n-o să reușiți nici în ruptul capului să ajungeți unde trebuie.

Omul dădu din cap, scrâșnind amar din dinți și mută banii pe catârul lui Nebulus care urcă în șa și se depărtă în trapul mărunt al animalului.

— Era să uit: de îndată ce o să iei chitanța, grăbește-te cât poți pentru că el a plecat de o oră!

Romae, in Domo Publica, Nonis Mart., hora quinta
Roma, locuința marelui pontif, 7 martie, orele zece dimineața

Furtuna se domolise și Silius, adunându-și hârtiile, ieși din camera lui și intră în biroul lui Caesar.

— Sunt niște documente de semnat, comandante.

— Despre ce este vorba? întrebă Caesar, ridicându-și privirile de pe sulul de pergament pe care scria. Silius nu putu să nu observe că scria cu mâna lui și nu cum făcea de obicei. De când îl cunoștea, întotdeauna îl văzuse dictând, iar în timpul campaniei din Galia îl văzuse uneori dictând în același timp, de pe cal, două scrisori pentru doi destinatari diferiți. După întoarcerea din Spania scria cu mâna sa, lucrând la corectarea și la finisarea *Comentariilor* sale.

— Toate sunt documente care trebuie supuse aprobării Senatului: decrete, alocări de fonduri, lichidări pentru armată, o finanțare specială pentru pavarea unei șosele în Anatolia… lucruri obișnuite. Și, apoi, este poșta.

Caesar ridică imediat privirile cu o expresie întrebătoare.

— Nu a ta, comandante. Stai liniștit, de îndată ce sosește ceva, se va afla într-o clipită pe masa ta

de lucru sau îți va sta la dispoziție oriunde te-ai afla.

Caesar se apucă din nou de scris, ascunzându-și dezamăgirea.

— Dar de la cine este?

— Pollion, de la Cordoba.

— Bine.

— Plancos, din Galia.

— Niciuna nu este în regim de urgență?

— Pollion. Situația din Spania este tot dificilă.

— Arată-mi.

Silius îi aduse scrisoarea lui Pollion având data de plecare cu șaptesprezece zile înainte. Caesar rupse sigiliul și aruncă o privire pe mesaj.

Silius observă că fruntea lui lată se încruntase.

— Sper că nu-i nimic grav.

— Spania reprezintă întotdeauna o situație gravă. Adepții lui Pompei sunt încă puternici și gata de luptă în ciuda tuturor celor întâmplate. La Munda m-am aflat în pragul sinuciderii.

— Știu, comandante. Eram și eu de față, dar până la urmă ne-am descurcat.

— Dar câți morți… ei n-o să-mi ierte asta niciodată. Treizeci de mii de romani nimiciți de oamenii mei.

— Ei au vrut-o, Caesar.

— Văd că fraza asta îți place tare mult.

— Este adevărul.

— Nu este adevărul. Este o frază cu o forță propagandistică foarte mare, dar nu rezistă la o analiză aprofundată. Nimeni nu vrea să moară dacă nu este obligat să facă asta. O mulțime de luptători curajoși măcelăriți astfel înseamnă o risipă greu de suportat. Ia gândește-te, dacă erau vii acum și ar fi putut pleca împreună cu mine în războiul cu parții… sau ar fi păzit frontierele unor ținuturi în care domnește pacea.

Începu să facă o serie de semne pe o tăbliță de ceară cu condeiul de argint și de chihlimbar pe care i-l dăruise Cleopatra.

— Știi? În ultima vreme am încercat să fac niște calcule.

— Ce fel de calcule, comandante?

— Soldații romani morți în luptă cu alți romani în timpul războaielor civile: Marius împotriva lui Sulla, Pompei împotriva lui Sertorius, eu împotriva lui Pompei și apoi împotriva lui Scipio și a lui Cato la Tapsos, după aceea împotriva fiilor lui Pompei și împotriva lui Labienus la Munda…

— Dar la ce bun să te mai gândești acum…

— Aproape o sută de mii de căzuți, de multe ori cei mai buni soldați care se puteau găsi în toată lumea. Dacă, în loc să fi luptat cu ei am fi luptat cu toții, uniți, împotriva unor inamici externi, puterea poporului roman s-ar fi întins până în India și la Oceanul Oriental.

— Tu o să reușești asta.

Caesar șterse cu oarecare furie semnele trasate pe tăbliță cu bobul de chihlimbar din vârful condeiului.

— Nu știu, sunt obosit. De fapt, nu mai pot rămâne la Roma. Cu cât plec mai repede, cu atât este mai bine. Plecarea mea ar fi providențială din multe motive.

— Acesta este motivul pentru care aștepți cu nerăbdare vești de la Publius Sextius?

Caesar nu răspunse și îl fixă în ochi pe credinciosul său soldat care nu suportă prea mult privirea sa și lăsă fruntea în jos:

— Iartă-mă, comandante. N-am vrut să…

— N-are importanță. Știi câtă încredere am în tine. Nu ți-am spus nimic pentru a nu te expune la pericole inutile. Plutește tensiunea în aer, sunt niște… semnale… indicii despre ceva care urmează să se întâmple. Atmosfera este din ce în ce mai agitată și eu n-o mai pot ține sub control. Poate de asta boala mă ia pe neașteptate atunci când mă aștept mai puțin. Am avut parte în viață de tot felul de experiențe, dar pe câmpul de luptă ai un avantaj: știi exact unde este inamicul.

Silius dădu din cap aprobator și Caesar se apucă din nou să citească scrisoarea lui Pollion, luându-și în acest timp notițe pe tăblița de ceară. Păreau să fi trecut luni întregi de la criza din dimineața aceea. Comandantul dădea impresia că ține perfect situația sub control, dar era încordat, îngrijorat și el nu avea cum să-l ajute pentru că nu știa ce-l apăsa. La un moment dat, Caesar ridică din nou capul și-l privi drept în ochi:

— Știi că anul trecut, când eram în Spania, circulau zvonuri ciudate în spatele frontului?

— Ce zvonuri, comandante? întrebă Silius. La ce te referi?

— Vorbe de clacă, bănuieli… răspunse Caesar. Dă-mi documentele acelea să le semnez. Am să citesc mai târziu scrisorile.

IV

Romae, ante diem VIII Idus Martias, hora sexta
Roma, 8 martie, orele unsprezece dimineața

Zvonuri ciudate.

Expresia lui Caesar nu-i dădea pace, cuvintele comandantului continuau să-i răsune în minte. Căuta să-și amintească, pentru că și el se aflase cândva în spatele frontului… la Marsilia, la Narbona, pentru a pune la punct logistica și comunicațiile.

Fusese o campanie sângeroasă, poate cea mai teribilă. La Munda era Titus Labienus, fosta mână dreaptă a lui Caesar, eroul din războiul galic, locotenentul capabil să îndeplinească orice misiune, să înfrunte orice pericol, niciodată obosit, niciodată doborât de greutăți, niciodată cuprins de îndoieli. Un roman de altădată, un om dintr-o bucată, un ofițer cu un caracter formidabil. Acolo, la Munda, el era de pe atunci în fruntea armatei inamice și provocarea era pe viață și pe moarte.

Labienus îl părăsise pe comandantul său suprem când acesta se hotărâse să treacă Rubiconul, să intre înarmat pe teritoriul republicii, pe pământul considerat sacru și inviolabil. Trecuse de partea lui Pompei și a fiilor săi și a celor care se declarau apărători ai republicii, ai Senatului și ai poporului.

La Munda, confruntarea fusese de o ferocitate nemaiauzită, iar înverșunarea luptătorilor, de o parte și de cealaltă, inepuizabilă. La un moment dat se părea că adversarii (încă nu era în stare, în ciuda tuturor celor întâmplate, să se gândească la ei ca la niște dușmani) erau pe cale să iasă învingători. Acela fusese momentul în care comandantul se pregătise să-și ia viața, conștient că pentru el, dacă ar fi pierdut lupta, n-ar fi existat

nici urmă de îndurare și fiind convins că pentru un aristocrat aceea ar fi fost singura cale onorabilă de a termina cu viața în caz de înfrângere.

Dar se petrecuse ceea ce până atunci era de neimaginat. Labienus retrăsese una dintre unitățile sale de pe aripa dreaptă a poziției de luptă, pentru a întări aripa stângă supusă unei presiuni puternice: toți ai săi crezuseră că era o repliere și abandonaseră lupta, retrăgându-se în dezordine. Bătălia se încheiase cu un adevărat masacru. Tabăra adversă lăsase pe câmpul de luptă treizeci de mii de morți.

Acelea să fi fost vedeniile care tulburau mintea lui Caesar? Ele să fi fost ororile în stare să declanșeze morbul care îl îngenunchea? Și totuși Caesar vorbea despre cu totul altceva: zvonuri care circulau în spatele frontului despre ceva care stârnea neliniști grave. Ce anume putea să fie?

Pe cine ar fi putut întreba? Poate pe Publius Sextius, omul care se bucura de încrederea absolută a lui Caesar, dar centurionul era departe, trimis într-o misiune delicată și nu se știa când s-ar fi putut întoarce. Se gândi la o persoană care l-ar fi putut ajuta, o persoană care-i fusese întotdeauna apropiată lui Caesar, dar care avea relații și cu diferite personaje de vază ale orașului și pe care el o putea întâlni fără prea mare greutate. Porni în direcția forului Holitorium și, de acolo, se îndreptă către templul lui Esculap de pe insula Tiberină pentru a ajunge la Antistius.

Îl găsi ocupat să consulte un pacient care suferea de o tuse seacă și sâcâitoare.

— Sunt ceva noutăți? întrebă imediat medicul.

— Nu, răspunse Silius, totul este așa cum știi. Voiam să-ți cer niște informații, să mai schimb o vorbă cu tine.

— Te grăbești?

— Nu chiar, dar în situația aceasta nici n-aș vrea să stau prea mult departe de casă.

— Atunci așază-te pe canapeaua aceea din sala de tratament și vin îndată la tine.

Silius intră în ambulatoriu și se așeză lângă o fereastră. Afară, corpul de gardă al Legiunii a Noua încartiruise două plutoane. Se vedeau oameni care plecau și veneau aducând mesaje și ordine de serviciu, de la podurile care legau insula de maluri. Dintr-o barcă acostată chiar atunci văzu coborând câteva personaje care păreau să fi sosit acolo după o călătorie pe mare. Vocea lui Antistius îl făcu să tresară:

— Gata, am venit. Ce pot face pentru sănătatea ta?

— Pentru moment, nimic. Acum o oră vorbeam cu comandantul și mi-a spus niște lucruri ciudate.

— Despre ce anume vorbeați?

— Îi adusesem corespondența și documentele administrative obișnuite pe care trebuia să le semneze și s-a întrerupt din studierea lor ca să-mi spună o frază total străină de ceea ce făceam acolo, răspunzând, probabil, unui gând care-l obseda.

— Ce a spus? vru să știe Antistius.

— Ceva de genul „Știi că anul trecut, în timp ce eram angajați în luptele din Spania, circulau niște zvonuri ciudate în spatele frontului?” O frază care, după părerea mea este ca o vedenie, o obsesie care a prins formă pe neașteptate. De aceea m-a surprins peste măsură.

— Și tu ce i-ai răspuns?

— Nimic, nu știam ce să spun și, pe de altă parte, el a schimbat vorba și mi-a cerut documentele ca să le semneze. Am crezut că tu ai putea să știi ceva. Parcă îmi amintesc că în perioada aceea îți făceai datoria de militar chiar în spatele frontului, la Narbona dacă nu mă înșel.

Antistius închise ușa pe care, în grabă, o lăsase deschisă și se așeză și el meditând fără să scoată vreo vorbă. Începu după o vreme să vorbească, pe un ton scăzut, aproape în șoaptă:

— În timpul unei mari expediții militare, un medic aflat în serviciu în spatele frontului are posibilitatea să întâlnească o mulțime de persoane, să asculte strigăte de durere, înjurături, deliruri, mărturii în pragul morții, remușcările celui care vrea să se elibereze de orice povară înainte de a porni în marea călătorie din care nimeni nu s-a întors vreodată.

Silius îl privi cu atenție, gata să-i soarbă cuvintele. Cuvintele lui Caesar aveau, prin urmare, un sens pentru omul din fața sa?

— Într-adevăr, continuă Antistius, după victoria lui Caesar la Munda s-au răspândit zvonuri despre un complot.

— Un complot? Ce fel de complot?

— Împotriva lui. Poate pentru a-i lua puterea… sau chiar mai rău.

— Te rog să fii mai explicit, spuse Silius. La cine te referi?

— După câte se pare, erau dintre ai noștri: înalți ofițeri, foști magistrați.

— Nu înțeleg… dacă știai de aceste lucruri de ce nu i-ai spus-o? De ce nu i-ai spus numele lor? Tu știi numele lor, nu-i așa?

Antistius oftă:

— Sunt zvonuri… nu pot fi trimiși niște oameni la moarte doar pe baza unor vorbe, dacă nu chiar calomnii răspândite cu măiestrie. Și, în orice caz, sunt sigur că zvonurile acelea au ajuns chiar și la urechile lui. L-am auzit și eu vorbind despre acele lucruri care te-au impresionat atât de mult pe tine.

— Și atunci? De ce nu lovește, de ce nu-i face praf și pulbere?

— De ce? Doar el știe asta. Dacă vrei să auzi părerea mea, am să-ți spun că, după mine, el crede orbește în ceea ce a făcut și în ceea ce face. Crede fără rezerve în… cum să-i spunem… în misiunea sa istorică. Aceea de a pune capăt acestei perioade cumplite a războaielor civile. Să înceapă o epocă de reconciliere. Să pună stavilă vărsării de sânge.

Silius clătină din cap, cu o expresie îngrozită: prea multe măceluri îi reveneau în fața ochilor.

— Știu la ce te gândești. Și totuși el este convins că singura cale posibilă a fost și este și acum să-i învingă pe câmpul de luptă pe cei care nu-și dau seama că vremurile s-au schimbat, că instituțiile capabile să sprijine orașul nu pot susține întreaga lume, să-i convingă într-un fel sau altul, cu binele sau cu răul, să colaboreze la îndeplinirea planurilor sale. I-a forțat să-l recunoască și apoi a întins o mână celor care rămăseseră în viață, i-a copleșit cu onoruri pe cei care căzuseră. Adu-ți aminte de funeraliile pe care i le-a pregătit lui Labienus. Ceremoniile funebre ale unui erou. Sicriul a fost purtat pe umeri de șase comandanți de legiune, trei de-ai noștri, trei de-ai lor, urmat de cinci mii de legionari în uniforme de paradă, trupul a fost dus și așezat pe rug de-a lungul unei rampe artificiale de o sută cincizeci de picioare, în răpăitul tobelor, în sunetul trâmbițelor și al bucinelor. Acvilele îndoliate cu panglici negre au fost înclinate de stegari la trecerea sa. Nimeni nu a reușit să-și rețină lacrimile, nici măcar el.

— Dar, dacă aceia cărora le-a întins mâna spre împăcare urzesc comploturi împotriva lui, dacă este adevărat ceea ce spui, ce rost mai au toate astea?

— Aparent niciunul, dar el este sigur că nu există altă cale decât aceea de a pune în aplicare planul său: reconcilierea taberelor, stingerea dușmăniilor, protejarea celor săraci care sunt apăsați de datorii, garantând împrumuturi cu dobânzi reduse, fără a-i speria însă pe cei avuți prin ștergerea datoriilor și, apoi, pe această reconciliere generală să construiască o nouă ordine. Ori va reuși, ori va muri.

Silius clătină deznădăjduit din cap.

— Nu pricep… nu pot pricepe…

— Dar este destul de simplu. Războaiele civile au bântuit imperiul timp de douăzeci de ani:

Marius împotriva lui Sulla, Pompei împotriva lui Sertorius, Caesar împotriva lui Pompei, fiii lui Pompei împotriva lui Caesar. Rezultatul nu poate fi decât unul singur: sfârșitul lumii noastre, al ordinii noastre, al civilizației noastre. Caesar are convingerea că este singurul om de pe pământ care are forța militară și inteligența politică necesare pentru a pune capăt acestei stări de lucruri și a clădi o nouă eră și chiar și-a urmărit acest scop prin orice mijloace…

Cineva bătu la ușă: era asistentul grec al lui Antistius, un sclav tânăr din Efes.

— Stăpâne, spuse el, dincolo este libertul lui Lollius Sabinus pe care trebuie să-l consulți pentru o rană la piciorul stâng.

Antistius făcu un gest de lehamite cu mâna.

— Anulează toate programările pentru dimineața asta. Sunt ocupat.

Sclavul dădu din cap și se retrase. La scurt timp după aceea se auziră proteste furioase venind din sala de așteptare, apoi o ușă trântindu-se și, în cele din urmă se așternu tăcerea.

— Nu pot să suport bădărănia liberților, spuse medicul cu un gest de scârbă, apoi își reluă firul vorbelor… pe de altă parte, sunt de acord cu tine: unele comportări ale lui Caesar sunt derutante.

— Asta o cred și eu, fu de acord Silius, dar eu nu sunt decât aghiotantul său. Nu pot critica felul în care se comportă. Nu îndrăznesc.

— Nimeni nu îndrăznește, Silius. Nimeni…

— Are prea mare încredere în cei care au luptat împotriva lui și pe care el însuși i-a iertat. Asta vrei să spui, nu-i așa?

— Da. Și asta.

— Dar de ce, pentru numele zeilor, de ce?

— Pentru că nu poate face altceva. A învins și, prin urmare, trebuie să arate că este mărinimos și să ierte în dreapta și în stânga pentru a nu continua șirul de răzbunări, de jafuri, de dușmănii de moarte. Trebuie să stabilească un început pentru

noul curs al vieții și acesta este începutul. Evident, asta implică niște riscuri, chiar grave. Să spunem că există o logică într-un asemenea mod de a acționa, în lipsa unor elemente care s-o contrazică. De exemplu, ideea expediției împotriva parților. Din câte se spune, ar fi o acțiune uriașă, cu costuri pe măsură, care ar presupune înaintarea în interiorul unor ținuturi nesfârșite, printre deșerturi și munți, împotriva unui inamic invizibil cu care nu te poți lupta în câmp deschis. Ar putea fi sfârșitul lui, așa cum a fost pentru Crassus, acum nouă ani, la Carrhae. Niciunul dintre oamenii săi nu s-a mai întors, se spune că o întreagă legiune ar fi fost deportată într-un loc izolat, la marginile pământului. Acum, este evident că un om de felul lui Caesar, care a luptat într-o jumătate din lume și în situațiile cele mai variate, este perfect conștient de situație și știe bine că în cazul în care ar fi înfrânt sau ucis, întreaga sa operă ar fi pierdută, iar sacrificiile și luptele din războaiele civile n-ar mai avea nicio valoare. Îți vine să crezi că viitoarea expediție împotriva parților ar reprezenta un fel de sinucidere eroică, o ispravă titanică în care s-ar mistui ceea ce rămâne din viața sa. Dar nu are sens… nu are niciun sens.

Silius oftă, ducându-și o mână la frunte.

— Îmi închipui că ai văzut inscripțiile de pe zidurile Romei, de pe tribuna lui Brutus și de pe piedestalul statuii lui Brutus cel mare.

— Le-am văzut, răspunse Antistius. Și n-am fost singurul.

— Ele vor să spună că Brutus trebuie îndemnat să-l imite pe strămoșul său care l-a izgonit din Roma pe ultimul rege.

— Exact așa.

— Și că Brutus ar putea fi tentat să joace acel rol și, prin urmare, să-l alunge, de fapt să-l ucidă pe Caesar.

— S-ar putea, dar se pare că nimic nu poate afecta dragostea lui Caesar pentru Brutus. Este și

acesta un lucru greu de explicat dacă nu ne gândim că, așa cum mulți cred, ar fi cu adevărat fiul său… un fiu pe care l-ar fi zămislit când avea șaisprezece ani. În cazul acesta, ar fi oarecum de înțeles un atașament atât de puternic și de durabil. Dar mai există o problemă.

— Care?

— Inscripțiile acelea îl pot influența pe Brutus, dar îl scot din discuție, îl compromit public și, prin urmare, n-au niciun rost, având în vedere că o conspirație, dacă despre așa ceva ar fi vorba, ar trebui să rămână secretă și mai mult decât secrete trebuie să fie numele conspiratorilor.

— Da, răspunse Silius, este adevărat, dar este greu să credem că el nu știe sau nu-și închipuie ce poate fi în spatele acelor inscripții. Îi cunoaște bine pe prietenii-dușmanii săi, știe ce gândesc ei, ce visează, ce uneltesc… nu-i așa?

— Nu neapărat, replică Antistius. Caesar s-ar putea gândi la o încercare a cuiva de a-l discredita pe Brutus în ochii săi. Alții aspirau la funcția de pretor pe care a obținut-o el… Dar totul este atât de absurd…

Silius tăcu gândindu-se la toate cele auzite, încercând să găsească semnificația gândurilor care i se îngrămădeau în minte și se contraziceau unul pe altul. Antistius îl privea cu ochi limpezi și pătrunzători, cu aceeași privire atentă cu care își privea pacienții.

Dinspre malul râului se auziră zgomote și zvon de glasuri, pașii grăbiți ai unor gărzi care veneau în fugă pentru a prezenta onorul cuiva. Un personaj ilustru era așteptat să coboare pe cheu. Ofițerul comandă să se prezinte armele și două semnale de trâmbiță îl întâmpinară pe cel care debarca. Gălăgia și agitația te făceau să crezi că era vorba de Lepidus în persoană.

Silius tresări și spuse:

— Spune-mi cu toată sinceritatea: ce crezi? Dacă ar fi la curent cu vreo amenințare, ar lua niște

măsuri ca să se apere? Ar reacționa la un atac?

— Cu toată sinceritatea, nu știu ce să-ți răspund, spuse Antistius. S-ar putea spune că da, însă multe dintre gesturile sale contrazic o asemenea convingere.

— Atunci, aș vrea să fac eu ceva. Nu pot suporta ideea că asupra lui plutește o amenințare nevăzută, iar eu nu fac nimic pentru a o îndepărta.

— Te înțeleg, răspunse Antistius, dar poate fi periculos să te miști într-o direcție sau alta. Cel mai bun lucru pe care-l poți face într-o asemenea situație este să cercetezi, să cauți să afli cât mai multe, cu discreție, cu prudență.

— Dar cum?

— Există doar o persoană care se află la granița dintre Caesar și probabilii săi dușmani și care poate fi în măsură să afle ce se întâmplă într-o tabără sau alta, fără a-i face să intre în legătură unii cu alții. Servilia.

— Mama lui Brutus.

— Ea în persoană. Mama lui Brutus, sora lui Cato, iubita dintotdeauna a lui Caesar, poate că și acum.

— Și de ce ar trebui să vorbească ea cu mine?

— N-am spus că o va face neapărat, dar s-ar putea să aibă suficiente motive ca s-o facă. Să prevină, uite… ar putea avea interesul să prevină. Ia gândește-te: Servilia l-a pierdut deja pe Cato, fratele ei, care a preferat să moară decât să-i ceară îndurare lui Caesar după ce a fost înfrânt în campania din Africa. În cazul în care Caesar ar fi ucis, Servilia l-ar pierde pe singurul om pe care l-a iubit vreodată; dacă acesta s-ar salva, și-ar pierde, probabil, pe fiul său, Brutus, dacă este amestecat într-un complot. În oricare caz, ea ar avea interesul să îndepărteze o amenințare, din orice parte ar veni ea și împotriva oricui ar fi îndreptată. Pe de altă parte, nu ne putem închipui că îl va preveni pe Caesar în cazul în care ar afla ceva, pentru că, făcând astfel, ar risca să provoace indiscutabil

moartea lui Brutus, dacă presupunerile noastre sunt corecte. Trebuie să ținem seama și de faptul că, așa cum se vorbește, Caesar i-ar fi cruțat viața după bătălia de la Pharsalos doar pentru a n-o face să sufere pe Servilia.

Silius își prinse tâmplele în palme.

— Este ca un labirint. Cum să mă pot mișca eu într-o asemenea încâlceală de patimi și interese opuse? Eu nu sunt decât un simplu soldat.

— Ai dreptate, îi răspunse Antistius. Ar fi mai bine dacă nu te-ai amesteca.

— Dar tu, nu se lăsă convins Silius, cum de știi atâtea lucruri?

— Nu le știu. Presupun, fac anumite considerații, anumite ipoteze. Și, apoi, sunt medicul lui. Nu uita asta. Un medic demn de profesia lui trebuie să încerce să înțeleagă uneori chiar și ceea ce nu se află la suprafață, să vadă ceea ce este ascuns, să audă ceea ce nu este spus. Un medic este obișnuit să se lupte cu moartea. Dacă vrei să știi părerea mea, Servilia, admițând, cum am mai spus, că ar ști ceva, are o singură posibilitate: să-i arate o cale de scăpare aceluia pe care îl are mai aproape de suflet, dar numai ea știe care este acel om.

— Dar, dacă tu ai vrea să faci ceva pentru el, cum ai proceda, cum te-ai mișca? întrebă Silius după ce tăcu din nou o bună bucată de vreme.

— Eu mă și mișc deja, răspunse Antistius cu un aer enigmatic.

— Și abia acum îmi spui asta?

— Dacă tu nu m-ai întrebat…

— Te întreb acum. Te rog să-mi spui. Știi că poți avea încredere deplină în mine.

— Știu. Și, într-adevăr, n-aș spune nimănui altcuiva ceea am să-ți spun ție.

Silius dădu din cap și așteptă în tăcere să audă ce avea să-i spună medicul. Antistius începu să vorbească rostind apăsat fiecare cuvânt:

— Brutus are un profesor de limba greacă.

Silius căscă ochii mari.

— … care se numește Artemidoros. L-am tratat pentru un vitiligo urât de pe față care îl supăra cumplit și pe care l-am făcut să dispară. Știi bine cât de mult țin grecii la înfățișarea lor. Silius zâmbi știind că Antistius însuși avea mare grijă de felul în care arăta. Și cred că-mi este recunoscător. Eu nu i-am spus niciodată cum de reușesc să obțin un asemenea rezultat și din când în când mă cheamă ca să repet minunea aceea. Am, prin urmare, o putere destul de mare asupra acelui om. Încerc să obțin de la el cât mai multe informații, chiar dacă trebuie să acționez cu multă prudență. N-aș vrea să compromit totul. Știu ce-ai vrea să obiectezi: nu s-ar spune că avem timp prea mult, dar trebuie să risc într-un fel. Nu am altă posibilitate, cel puțin pentru moment.

Silius se gândi la centurionul Publius Sextius și la misterioasa lui misiune. Ar fi vrut să-l întâlnească în clipele acelea de nesiguranță și de frământări. Se gândea, pe de altă parte, că dacă însuși Caesar se lipsise de un asemenea om de nădejde, era, probabil, pentru că nu considerase că ar fi existat un pericol imediat, ci poate că o făcuse fiindcă nu mai suporta așteptarea și prefera să iasă în întâmpinarea destinului. Oricare ar fi fost acest destin. Nu exista câtuși de puțin un răspuns cert, o rezolvare plauzibilă. Se ridică în picioare.

— Îți mulțumesc pentru timpul pe care mi l-ai acordat și pentru că mi-ai ascultat aiurelile, dar aveam nevoie să mă consult cu cineva în care să am încredere. Acum mă simt mai bine.

— Bine ai făcut, îi răspunse Antistius. Vino la mine oricând vrei. Prefer aici decât în Palat. Dacă-mi permiți să-ți dau un sfat, nu lua nicio inițiativă fără să mă întrebi și pe mine. Și nu fi atât de îngrijorat. Ține seama că nu avem informații sigure și că, poate îți faci griji degeaba. În fond, a spus doar că au circulat zvonuri ciudate. Este o expresie destul de vagă.

— De acord, spuse Silius. Am să fac așa cum spui.

Ieși din cabinetul medicului și traversă piața prin fața templului lui Esculap. Pe principala clădire de pe insulă văzu fluturând drapelul Legiunii a Noua. Marcus Aemilius Lepidius era acolo cu soldații săi. Numai un nebun ar fi riscat o acțiune de orice fel cu o cohortă întreagă încartiruită în inima Romei și restul legiunii la mică distanță dincolo de ziduri.

Romae, in Domo Publica, a.d. VIII Id. Mart., hora octava
Roma, reședința marelui pontif, 8 martie, ora unu după-amiază

Silius intră direct în bucătărie ca să verifice dacă fusese pregătit prânzul lui Caesar. Era exact așa cum mânca el de obicei: plăcintă cu ulei de măsline, brânză amestecată de vacă și de oaie, câteva felii de șuncă de Cremona, nelipsitele ouă răscoapte cu sare pisată, ridichi amare de câmp. Silius luă tava și i-o duse în birou.

— Unde ai fost? îl întrebă de îndată ce-l văzu.

— Pe insulă, comandante. Antistius voia să știe cum te mai simți.

— Și tu ce i-ai spus?

— Că te simți foarte bine și că te-am lăsat lucrând.

— Oarecum adevărat. Mănâncă și tu ceva, adăugă, este prea multă mâncare pentru mine. Ai văzut-o pe soția mea?

— Nu. Vin din bucătărie.

— A plecat la puțin timp după tine și încă nu s-a întors. Nu mai este aceeași de altădată, nu-și găsește deloc liniștea.

Caesar începu să mănânce, sorbind din când în când o înghițitură de vin din Rhetia pe care i-l

trimitea unul dintre ofițerii săi care-și făcea serviciul la poalele Alpilor orientali. Îi spuse lui Silius de junghiurile pe care i le provoca o rană veche de la șoldul stâng, semn că vremea încă nu se îndreptase și că în curând avea să plouă din nou sau chiar mai rău. Silius tăie plăcinta și mâncă o felie cu puțină sare și un ou. Fu de acord cu comandantul în privința vremii destul de urâte pentru acea perioadă a începutului de primăvară și era evident pentru amândoi că o asemenea conversație era la mii de mile distanță de gândurile lor reale. Apoi, dintr-odată, Caesar își șterse buzele cu un șervet și spuse:

— În timp ce tu erai pe insulă, a venit un mesaj de la Publius Sextius.

V

Mutatio ad Medias, a.d. VIII Id. Mart., hora decima
Stația de poștă „ad Medias”, 8 martie, ora trei după-amiaza

Câmpia de pe malul drept al Padului se așternea rapid sub copitele calului pe care gonea Publius Sextius, înaintând pe șoseaua care se vedea până departe, ca o panglică de culoarea cenușii pe fondul verde al ogoarelor de la poalele Apeninilor. Ceața se risipise, soarele strălucea acum pe cerul senin și rece, trimițându-și razele asupra zăpezii de pe piscurile munților.

Rapidul armăsar spaniol, strălucind de sudoare, dădea semne de oboseală, dar călărețul continua să-l îndemne dincolo de limita de rezistență, lovindu-l pe gât cu hățurile și strigând fără încetare la el.

Se vedea deja stația de poștă: o construcție scundă din cărămidă, lângă un râușor, cu acoperișul din țigle roșii, având în jur tufe desfrunzite de păducel și flancată de doi pini seculari. Lăsă calul să meargă mai încet și intră la pas pe poarta stației, o arcadă din piatră, având sculptată în mijloc imaginea unui soare ajungând în curtea cu porticuri de jur împrejur și cu o fântână care își vărsa prisosul de apă într-o adăpătoare scobită în piatră.

Publius Sextius sări jos din șa, luă polonicul de aramă legat cu un lănțișor și bău cu înghițituri mari, apoi lăsă și calul să bea, puțin câte puțin, ca să nu-l îmbolnăvească apa rece, așa asudat cum era. Desfăcu pătura legată în spatele șeii și îl acoperi. Se îndreptă apoi către o ușiță laterală care ducea în biroul șefului de stație. Bătu în ușă, intră

și îl văzu în fața sa pe funcționarul care, la apariția lui, se ridică în picioare.

Publius Sextius îi arătă *titulus-ul,* o plăcuță din lemn având sculptat pe ea simbolul acvilei și omul îl întrebă de îndată:

— Cu ce te pot ajuta?

— Am nevoie cât mai repede de un cal odihnit și… altceva. Cine din această stație mai are… așa ceva? întrebă, arătându-i imaginea sculptată pe plăcuța de lemn.

Funcționarul veni cu el în prag și-i arătă un bărbat care descărca niște saci cu grâu dintr-o căruță:

— El, răspunse.

Publius Sextius dădu din cap în semn de mulțumire și se îndreptă spre omul respectiv, spunându-i fără niciun fel de introducere:

— Am auzit că pot sta de vorbă cu tine.

Muncitorul scăpă de un sac pe care-l avea pe umăr, trântindu-l pe pământ cu o bufnitură înfundată, îl privi drept în ochi și răspunse:

— Mi s-a poruncit să-ți răspund, dacă este cazul.

Omul avea un trup de luptător, părul retezat foarte scurt, barba de câteva zile și sprâncenele dese și unite deasupra nasului. Purta o tunică de lucru prăfuită și o pereche de sandale fără călcâi, mâinile îi erau mari ca niște lopeți, aspre și bătătorite, iar la încheietura mâinii stângi se vedea o brățară de piele asemănătoare cu cingătoarea țintată din jurul mijlocului. Publius Sextius îl cântări din priviri, în timp ce celălalt îl măsura deja din cap până în picioare.

— Bine, spuse, am un mesaj secret de dus la Roma. Urgență maximă, importanță maximă, risc maxim.

Muncitorul își șterse sudoarea de pe frunte cu dosul palmei.

— Am înțeles. Este nevoie de alți curieri.

— Repede, îl grăbi Publius Sextius. Ca să fim siguri că mesajul ajunge… Sau există și alte modalități?

— Nu, dar am să fac tot ce pot. Între timp, tu poți să pleci liniștit.

— Liniștit? îi răspunse centurionul cu un rânjet. Nimic nu este liniștit între Cadiz și Marea Roșie. Mă tem că este pe cale să se dezlănțuie o furtună care n-o să se potolească înainte de a mătura în calea sa tot ce s-a construit până acum. Trebuie s-o oprim cu orice preț.

Hamalul se întunecă la față și în aceeași clipă un nor acoperi soarele aducând o umbră deasă peste curte: o reacție neașteptată a cerului față de acele cuvinte.

— Ce tot spui acolo? Explică-mi, nu înțeleg ce…

Publius Sextius veni și mai aproape de el și-i spuse pe un ton scăzut:

— Mesajul trebuie transmis cât mai repede posibil la vechiul post de gardă de la mila a opta de pe via Cassia. Mesajul sună așa: „Acvila este în pericol.”

Muncitorul îl apucă de marginea hainei:

— Zei atotputernici, ce se întâmplă oare? Mai este și altceva de transmis?

— Nu, răspunse Publius Sextius. Nimic mai mult decât ți-am spus. Am să mă ocup eu personal de rest. Misiunea trebuie să plece cât se poate de repede. Eu însumi am să plec imediat la drum. Rămâi cu bine.

În timp ce se îndrepta către clădirea principală observă un om așezat pe pământ, nu departe de ei, în spatele uneia dintre coloanele porticului. Ținea capul aplecat și mânca un castron cu supă. Purta o mantie cenușie și gluga îi acoperea capul, dar nu și chipul, o mutră ca de nevăstuică având câțiva peri gălbejiți pe buza superioară.

Publius Sextius se duse la biroul șefului stației, îl întrebă dacă îi fusese pregătit calul odihnit și mai

schimbă cu el câteva cuvinte. Un servitor îi aduse ceva de mâncare și o cană cu vin, în timp ce grăjdarii pregăteau calul și îi mutau bagajul.

Omul cu mantia cenușie continua să-și mănânce supa, dar nu scăpa din ochi nici cea mai mică mișcare a celor doi oameni care vorbiseră între ei cu puțin timp înainte.

Publius Sextius bău din două înghițituri vinul, sări pe cal și porni în galop.

Omul cu mantia cenușie lăsă castronul pe jos, se ridică și, cu pași hotărâți se îndreptă către grajduri; puse o monedă în mâna unui grăjdar și-l întrebă:

— A vorbit cu tine omul care a sosit de curând?

— Nu, răspunse servitorul.

— Ai auzit ce spunea când a vorbit cu șeful stației?

— A întrebat dacă era sigur că va găsi un alt cal la următoarea stație de poștă.

— Înseamnă că se grăbește al naibii de tare…

— Așa s-ar zice. Nici măcar n-a terminat de mâncat.

— Pregătește și pentru mine un cal. Pe cel mai bun. Plec în noaptea asta, oricât de târziu ar fi.

— Cel mai bun cal l-a luat el.

— Atunci, cel mai bun care ți-a rămas, idiotule.

Servitorul se supuse fără a mai scoate vreo vorbă: pregăti un armăsar murg cu gleznele subțiri și i-l aduse, gata înșeuat, omului cu mantia cenușie:

— Dacă pleci după ce se întunecă, spuse el, fii atent la întâlnirile nedorite.

— Vezi-ți de treaba ta, îl repezi omul, și nu mai vorbi cu nimeni, dacă mai vrei așa ceva. Făcu să zornăie monedele dintr-o pungă și se întoarse în curte. Se așeză tot acolo unde se aflase mai devreme, rezemat de o coloană a porticului.

Intră în curte un convoi de care încărcate cu fan, evident, aprovizionate pentru grajduri. Vizitiii erau bine dispuși și în primul vrură să știe dacă mai rămăsese ceva din vinul pe care-l băuseră ultima

dată. Șeful se arătă în ușa biroului său cu o tăbliță și un condei în mână, aruncând o privire la încărcături pentru a controla și a nota ceea ce se cumpăra și cât cheltuiau pentru asta Senatul și poporul roman.

— Sper că nu este umed, bombăni el apropiindu-se de vizitii. Data trecută a mucegăit, ar trebui să vă rețin mai mult de jumătate din banii pe care i-am plătit atunci.

— Mai bine ar fi să-i scuturi puțin pe servitorii tăi nesimțiți și puturoși, răspunse imul dintre noii veniți, care l-au lăsat sub rouă în prima noapte în loc să-l ducă imediat la adăpost în fânar. Acesta este perfect, șefule, uscat ca gâtul meu însetat.

Înțelegând aluzia, funcționarul făcu semn servitorilor să aducă vin, după care se retrase în biroul său.

La scurtă vreme după aceea ajunse și un alt călăreț, cu calul la fel de asudat, și, recunoscându-l pe Nevăstuică, se retrase într-o parte ca să stea de vorbă cu el. Îi arătă o chitanță și îi încredință un sul de pergament pe care era desenat un itinerar. Nevăstuică îl luă în primire. Și, cu aceasta, îndemnul de a continua.

În acest timp, Publius Sextius înainta în galopul calului de-a lungul fâșiilor de pământ bătătorit de pe marginea șoselei pavate, Emilia, care ajungea până la Rimini, controlând semnele de pe pietrele miliare pentru a calcula distanța până la următoarea stație de poștă. Trecuse pe acolo cu trei ani înainte, mărșăluind alături de șmecherii săi din a Douăsprezecea și împreună cu ei trecuse, fără tragere de inimă, peste apa Rubiconului. Își aducea bine aminte punerea în scenă pe care fusese nevoit s-o pregătească pentru a-i convinge pe oameni că pasul acela făcut împotriva patriei și împotriva legii era necesar.

Soarele începea să coboare la orizont: mai avea la dispoziție cel mult o oră și jumătate de lumină pentru a putea ajunge la următoarea oprire de pe

malul stâng al râului Reno. Acolo urma să hotărască dacă pleacă mai departe sau se oprește ca să înnopteze. Din când în când își mai încetinea cursa pentru a nu forța calul prea tare, când își dădea seama că este pe cale să obosească. El, soldat de infanterie, fusese nevoit de multă vreme să se deprindă să înțeleagă și caii și felul în care trebuia să se poarte cu ei. Se convinsese de pericolul grav care îl pândea pe Caesar și știa deja că acest pericol era iminent. Mai mult decât indiciile primite de la Nebulus, îi sugera asta instinctul, același instinct care, în orele de gardă petrecute în campania din Galia, îl făcea să presimtă săgeata dușmană care sfredelea aerul, cu o clipă înainte ca ea să-și atingă ținta.

Caupona ad Salices, a. DVII Id. Mart., hora duodecima
Hanul „la Sălcii”, 8 martie, ora cinci după-amiază

Ajunse pe malul râului Reno, zări înainte în depărtare Bologna și o luă la dreapta către miazăzi, urcând contra curentului așa cum era indicat în harta pe care i-o dăduse Nebulus. Ajunse la hanul care servea și de stație de poștă când soarele coborâse deja în spatele șirului de munți și intră ca să schimbe calul. Pe ușa de la intrare observă o statuetă a zeiței Isis, operă a unui artizan modest, dar cu un anumit efect. Înăuntru, servitorii se pregăteau să aprindă lămpile din camere și scoteau uleiul pentru ele dintr-un vas aflat în fundul curții.

Se simțea obosit, vechile răni îl dureau din cauza vremii instabile și cele câteva îmbucături pe care le luase în stația precedentă nu fuseseră suficiente ca să-i susțină forțele. Legă hățurile calului de un stâlp și se duse la administratorul stației pe care-l găsi prins într-o partidă de zaruri

cu hangiul. Îi arătă documentele și asistă la încurcătura în care se trezi funcționarul surprins într-o activitate nu prea legată de instituția de la care primea salariu. Îl calmă cu un gest:

— Nu sunt inspector, sunt un simplu călător și am nevoie de un sfat.

— Te ajut cu tot ce pot, centurionule.

— Sunt grăbit, dar nu m-am hotărât dacă să plec mai departe în seara asta sau să mă opresc aici ca să înnoptez.

— Sfatul meu, răspunse administratorul, este să te oprești și să te odihnești. Nu arăți prea bine și peste puțin timp se întunecă, așa că ar fi mai bine să nu riști.

— Cât mai este până la următorul punct de oprire? întrebă Publius Sextius.

— Ceva mai mult de trei ore, depinde de cât de repede mergi.

— Depinde de calul pe care mi-l dai, îi replică Publius Sextius.

— Atunci, vrei să pleci mai departe?

— Așa este. Mai este o oră până când o să se întunece complet și, după aceea, am să văd eu cum mă descurc. Pregătește-mi un codru de pâine cu ce ai la îndemână și schimbă-mi calul. Al meu este legat afară. Dă-mi-l pe cel mai bun și am să-mi aduc aminte de tine.

— Bineînțeles, centurionule, răspunse administratorul peste măsură de serviabil. Acesta este hangiul nostru și el îți va servi cina, în timp ce o să ți se pregătească cel mai bun cal din grajdurile noastre. Dar de ce ești așa de grăbit, dacă pot îndrăzni să te întreb?

— Nu, să nu îndrăznești să întrebi, răspunse scurt Publius Sextius. Mai bine ți-ai vedea de treabă.

Administratorul se grăbi să-i satisfacă toate cererile și centurionul plecă la drum. Pe măsură ce soarele se apropia de asfințit temperatura scădea rapid din cauza zăpezii care acoperea mare parte

din munți și a aerului care, traversându-i se răcea și el la trecerea prin defileurile înghețate.

Se străduia să se liniștească și-și spunea că se îngrijora mai mult decât ar fi fost nevoie, căci nu exista nicio dovadă că urma să se întâmple ceva tocmai în acel moment, dar în același timp își dorea să fi plecat și alți curieri, astfel încât probabilitatea ca mesajul să ajungă la destinație ar fi crescut mult.

Își dorea să fi fost curieri credincioși misiunii lor. De prea mult timp taberele politice făceau rău statului pentru ca și administrația și funcționarii să nu fie infiltrați de fidelități diferite și opuse. Ultimele raze ale asfințitului se stinseră pe cerul acum senin și stelele mai luminoase străluciră pe albastrul intens al bolții cerești, o seceră a lunii căpătă formă pe spinarea albă a Apeninilor și călărețul se simți mai singur pe drumul pustiu. Îi ținea tovărășie doar zgomotul de copite și respirația puternică a calului. Și totuși, ceea ce presimțea se adeverea.

Mutatio ad Medias, a.d. VII Id. Mart., prima vigilia
Stația „la Medias”, 8 martie, ora șapte seara

De îndată ce se lăsă întunericul, în timp ce se pregăteau cu toții pentru cină și luminile hanului se aprindeau înăuntru și afară ca să lumineze calea călătorilor întârziați, muncitorul care descărca sacii din căruță urcă scările care duceau la terasa de sus.

Mișcarea lui nu-i scăpă omului cu mantia cenușie care, rămânând în umbra porticului, se duse fără să fie văzut la baza scărilor și urcă în urma celuilalt fără a face nici cel mai mic zgomot, până la ușa de sus pe care descărcătorul o lăsase întredeschisă.

Construcția principală se termina cu un fel de turnuleț care se înălța cu circa douăzeci de picioare peste nivelul terasei. Aflat la prima terasă, muncitorul se apropie de turnuleț și ajunse în vârful lui cățărându-se pe treptele încastrate în zidărie. Acolo luă niște lemne dintr-o stivă gata pregătită, aprinse un foc în interiorul unui trepied care susținea o cușcă din fier bătut și în curând, alimentate de vânt, flăcările deveniră vizibile. Omul merse la o ușiță de pe latura dinspre apus a turnului, o deschise și înăuntru găsi un pachet din pânză de sac din care scoase un fel de disc mare, din bronz lustruit ca oglinda. Cu el trimise, prin mișcări diferite, repetate de mai multe ori, lumina focului către un punct din Apenini unde cineva trebuia să înțeleagă mesajul și să răspundă. Aerul devenea mai înțepător și muncitorul simțea pe piept arsura dată de apropierea flăcărilor, iar spinarea îi era înghețată de frigul nopții care devenea cu fiecare clipă mai întunecoasă.

De jos se auzeau zgomote de veselă și de cupe și larma veselă a clienților, dar privirea sa era ațintită asupra mantiei de zăpadă a muntelui care, deși cufundată în bezna deasă, emana o albeață imaculată, ea însăși sursă de lumină.

La un moment dat văzu un punctuleț roșu care se mărea puțin câte puțin până când deveni un mic glob pâlpâitor. Punctul de semnalizare, aflat pe creasta muntelui recepționase mesajul său și acum răspundea.

Omul cu mantia cenușie nu putea să urce pe treptele suspendate pe zid și nici nu-i trecu măcar prin minte s-o înfrunte pe namila aceea. Deși rămânea pe terasă, își dădu seama că omul de sus transmitea un semnal și rămase lipit de zid în așteptarea semnalelor de răspuns.

In Monte Appennino, Lux fidelis, a.d., VII Id. Mart., prima vigilia

Munții Apenini, „Lumina credincioasă”, 8 martie, ora șapte seara

Omul angajat la semnalizator ținea în mâini o perdea de stofa pe care o ridica și o cobora în fața focului, dar se întețea și manevra devenea tot mai greu de făcut. Terasa avanpostului era acoperită de zăpadă înghețată și în spatele construcției se întindea o pădure de brazi încovoiați sub povara ninsorilor proaspăt căzute. La un moment dat, în pardoseală se deschise o trapă din care apăru comandantul stației, înfofolit într-o mantie de lână groasă și purtând pe cap o glugă căptușită cu blană, un ofițer genist.

— Ce au transmis? întrebă.

Angajatul de la semnalizator apropie de foc tăblița pe care își notase mesajul „Acvila este în pericol – Anunță Cassia VIII”. Știi ce înseamnă? Știi cine este acvila, comandante?

— Știu – și înseamnă necazuri fără sfârșit. Câți oameni avem?

— Trei, punându-l la socoteală și pe cel care ne-a trimis semnalul.

— Muncitorul descărcător?

— El și alți doi pe care îi cunoști.

— Muncitorul va pleca la drum, dacă n-a plecat deja. Ceilalți doi pleacă și ei în clipa asta. Simt obișnuiți să se miște prin întuneric. Cheamă-i încoace.

Lumina care pâlpâia de pe turnul *ad Medias* se stinse. Transmiterea mesajului se încheiase.

Comandantul coborî scara care ducea dedesubt, închizând în urma sa capacul din lemn al trapei. Trei lămpi luminau coridorul până la o platformă de pe care se ajungea la locuința personalului stației. Doi tineri cam de treizeci de ani: unul, evident de prin partea locului, avea statura și trăsăturile de celt, blond, înalt, masiv, părul fin și

lung, ochi de un albastru strălucitor; celălalt părea să fi venit din sud, de statură ceva mai scundă, cu păr negru și lucios, ochi negri, foarte vioi și atenți, un daun din Apulia. Rufus era numele primului, Vibius al celuilalt. Vorbeau între ei o limbă ciudată, corcită: o latină împănată cu termeni din graiurile lor natale. Probabil că fiecare dintre ei era singurul de pe lume în stare să-l înțeleagă pe celălalt.

Mâncau pâine cu nuci când intră comandantul și se ridicară în picioare, înghițind în grabă dumicatul pe care-l aveau în gură. Figura comandantului era afectată de împrejurări dintre cele mai neplăcute:

— Ordin de a duce un mesaj de alarmă de cel mai înalt grad, începu el. Desigur, n-o să fiți singurii cu o asemenea misiune, știți foarte bine care este regula. În anotimpul acesta și pe o asemenea vreme numai niște nebuni pot avea încredere doar în semnalele luminoase și, dacă au încercat asta înseamnă că vor să se folosească de toate mijloacele. Un curier bun rămâne cel mai sigur mod de transmitere. Mesajul este simplu, ușor de ținut minte chiar și pentru doi zăpăciți ca voi: „Acvila este în pericol.”

— Acvila este în pericol, repetară cei doi. Da, comandante.

— Informația este de așa natură încât nu poate proveni decât de la Nebulus. Ăsta-i mare șmecher care nu dă greș aproape niciodată. Nu vă pot spune mai mult, dar trebuie să înțelegeți că viața unui număr foarte mare de persoane, soarta unor orașe întregi și poate și a unor popoare depind de acest mesaj care trebuie să ajungă la timp la destinatar. Trebuie repetat verbal la vechiul post de gardă de la a opta piatră care indică milele, începând de la Roma. Nu mă interesează pe unde ajungeți acolo, dinspre care dintre blestematele alea de puncte cardinale, nu mă interesează dacă pentru a ajunge o să vă scuipați sângele și sufletul, dar pe toți dracii din Avernus, înainte de a vă da ultima

suflare trebuie să transmiteți mesajul acesta nenorocit. Ați înțeles ce-am spus?

— Perfect, comandante.

— O să se ocupe cineva de echipamentul vostru. Caii vor fi gata când voi termina eu de vorbit. Porniți în două direcții diferite. Hotărâți singuri pe ce drum o ia fiecare, pentru mine este indiferent. Asta nu înseamnă că va trebui să parcurgeți drumurile de la un capăt la altul, ci, pentru că veți fi nevoiți să schimbați caii, ele vor fi ca un punct de referință. Din motive de siguranță, nu cunosc itinerarele celorlalți și ele pot fi total diferite de ale voastre. Dacă este nevoie veți ști să vă prezentați prin plăcuța de *speculatores,* manevranți ai oglinzilor, dar călătoria incognito este cea mai bună garanție pentru îndeplinirea misiunii. Sistemul este conceput în așa fel încât măcar unul dintre mesaje să ajungă la destinație, dacă altele dau greș din cine știe ce motive.

— Motivul, spuse Rufus, este dacă unul sau mai mulți dintre mesageri este ucis, nu-i așa?

— Așa este, răspunse comandantul. Sunt regulile acestui joc și ale acestei meserii.

— Cine, în afară de noi, mai poate fi la curent cu operațiunea asta? întrebă Vibius.

— Nimeni, după câte știu eu, dar noi nu întotdeauna știm tot ceea ce am vrea să știm și ceea ce considerăm ca fiind probabil nu este neapărat real. Așa încât, ochii și urechile în patru. Consemnul este unul singur: transmiterea mesajului cu orice preț.

După ce salutară, cei doi porniră către ieșire și coborâră scările care duceau în curtea interioară, unde îi așteptau doi bidivii roibi echipați pentru o călătorie lungă: pături, desagi pentru mâncare, butelci cu vin îndoit cu apă, centuri cu bani. Servitorul îi ajută să-și îmbrace corsetul de piele groasă, întărit cu plăci de fier, deseori suficient ca să împiedice o săgeată să ajungă la inimă, dar suficient de ușor ca să permită sprinteneala și

rapiditatea mișcărilor. Un cuțit celtic era arma din dotare pentru asemenea misiuni. Totul era acoperit cu o mantie din lână groasă, bună pentru frig, bună pentru căldură.

Ieșiră pe ușa principală unde două felinare aruncau un cerc de lumină gălbuie pe zăpada murdărită de noroi și de bălegarul cailor.

— Ce facem? spuse Vibius. Ne despărțim acum sau mergem împreună până la capătul văii?

Rufus mângâie grumazul calului care bătea neliniștit din copite și scotea pe nări trâmbe groase de aburi:

— Ar fi cel mai logic lucru și mi-ar plăcea cel mai tare. Dar, dacă au trimis semnalul pe direcția noastră se așteaptă ca măcar unul dintre noi s-o ia pe scurtătura peste munte în direcția șoselei Flaminia. Este greu, dar se câștigă cel puțin o jumătate de zi. În unele situații, o jumătate de zi poate fi hotărâtoare.

— Sigur că da, spuse Vibius. Atunci, cum facem? Paiul sau banul?

— Paiul arde, moneda rezistă, răspunse Rufus și aruncă în aer un assus de-al lui Caius Marius, neted și strălucitor de parcă ar fi fost de aur.

— Capul este scurtătura pentru tine, spuse Vibius.

Rufus lipi cu dreapta moneda pe palma stângă:

— Caii! spuse, arătându-i camaradului său cvadriga de pe fața vizibilă a monedei. Scurtătura este a ta. Eu o iau pe *via* Flaminia.

Cei doi prieteni se priviră în ochi timp de câteva clipe, își apropiară caii și-și traseră pe rând un pumn zdravăn pe umărul drept.

— Fii atent la balega de vacă! exclamă Vibius, repetând formula sa favorită împotriva ghinioanelor.

— Și tu, tăietor de beregate! îi răspunse Rufus.

— Și, în caz de nevoie, rânji Rufus, mai rămâne pe veci *Pullus.* În realitate, el este un pui de capră. O să vină după noi oriunde suntem, împunse cu

călcâiele în coastele calului și o luă pe o cărare abia vizibilă care cobora pe coasta muntelui către vale și podul de peste Reno, scânteietor ca lama unei săbii sub razele lunii.

Vibius continuă urcușul pentru a ajunge pe creastă și, apoi, s-o ia pe scurtătura de peste munți care avea să-l ducă în direcția orașului Arezzo.

VI

Romae, a.d. VII Id. Mart., hora sexta
Roma, 9 martie, ora unsprezece dimineața

Titus Pomponius Atticus lui Marcus Tullius, sănătate!

Am primit alaltăieri scrisoarea ta și m-am gândit mult la ce-mi spuneai. Gândurile care te apasă în momentul acesta de răscruce sunt multe și de o natură complexă. Cred nu mai puțin că nu poți scăpa de rolul pe care cei mai buni din acest oraș ți-l atribuie. Și nu trebuie să te plângi dacă meritele tale în alte împrejurări au fost mai puțin recunoscute în lucrarea lui Brutus pe care și eu am citit-o de curând. Ceea ce scrie el este dictat de iubirea pe care o are pentru soție, femeie nu mai puțin înțeleaptă decât atrăgătoare, dar mai ales fiica unui tată pe care-l venerează fără limite. Oricine își iubește patria și îi este recunoscător celui care a apărat-o știe cât de recunoscătoare trebuie să-ți fie ea și știe că tu ești un model pentru noile generații care ne vor înlocui într-o zi.

Dacă am să pot, am să-ți fac o vizită la scurt timp după ce vei primi această scrisoare încredințată mesagerului pe care îl cunoști destul de bine.

Ai grijă de tine.

Marcus Tullius Cicero puse scrisoarea prietenului său, sosită cu o zi înainte, într-un sertar împreună cu altele și oftă. Ar fi vrut ca vizita anunțată să aibă loc cât mai curând. Niciodată nu simțise o nevoie atât de intensă de a vorbi cu el între patru ochi, având din partea lui senzația plăcută a unei opinii, a unui sfat. Cunoștea decizia pe care Titus Pomponius o luase de mai mult timp,

alegând să se țină departe de luptele civile și, în fond, nu-l putea condamna. Confuzia fusese enormă, deciziile dificil de luat, consecințele aproape întotdeauna imprevizibile și situația nu se îmbunătățise prin dobândirea unor puteri depline de către Caesar.

Cuceritorul Galiei luase ca pretext evenimente cu totul marginale pentru a invada teritoriul metropolitan al republicii în fruntea unei armate, săvârșind un act care încălca toate legile, toate tradițiile, toate granițele sacre. Dacă într-un prim moment el însuși văzuse în acea câștigare a puterii cel mai mic dintre rele, dacă se expusese, chiar, declarând, în una dintre ultimele ședințe ale Senatului, că, în cazul în care Caesar s-ar fi aflat în pericol, senatorii înșiși ar fi trebuit să acționeze ca primii apărători ai integrității sale fizice, înțelegea acum că nemulțumirea se strecura peste tot, își dădea seama că apărarea libertăților civice nu putea fi subordonată dorinței, deși legitime și de înțeles, de pace și de liniște pe care o nutrea cea mai mare parte a cetățenilor.

În acel moment intră în birou Tiro, secretarul lui Cicero. Era de multă vreme mâna sa dreaptă și, la cei cincizeci și nouă de ani ai săi, beneficia de completa și necondiționata sa încredere. Aproape chel și șchiopătând un pic din cauza unei artroze la șoldul drept, părea mai bătrân decât ar fi arătat vârsta sa.

— Stăpâne, începu.

— Ești de multă vreme un om liber, Tiro, nu trebuie să-mi mai spui așa, ți-am mai zis asta de nu știu câte ori.

— N-aș ști cum să-ți spun altfel. Obiceiurile de-o viață devin parte din noi înșiși, răspunse liniștit secretarul.

Cicero clătină din cap cu un zâmbet abia schițat:

— Ce este Tiro?

— Vizite, *domine,* o lectică se apropie dinspre stradă și, dacă vederea nu mă înșală este a lui Titus

Pomponius.

— În sfârșit! Repede, ieși în întâmpinarea lui și adu-l la mine. Spune servitorilor să pregătească tricliniul. Cu siguranță că o să discutăm la masă.

Tiro se înclină și porni către atrium și ușa de intrare. Dar de îndată ce aruncă o privire către stradă, pe față îi apăru o expresie de nemulțumire: lectica aflată acum la vreo cincizeci de pași coti la stânga pe o ulicioară și nu se mai văzu. Cum avea să-i spună stăpânului că prietenul pe care-l aștepta cu nerăbdare îl trădase? Rămase câteva momente pe gânduri la umbra unui laur străvechi aflat într-o latură a intrării, apoi se răsuci pe călcâie pentru a se duce la Cicero ca să-i dea ciudata veste că lectica lui Titus Pomponius, aflată în fața casei, dispăruse pe neașteptate ca și cum ocupantul s-ar fi răzgândit în ultima clipă. Pe când voia să intre în casă, îl văzu pe unul dintre servitori ieșindu-i în întâmpinare:

— Tiro, bate cineva la ușa din spate.

Secretarul pricepu de îndată ce se întâmplase:

— Du-te și deschide imediat, răspunse, vin și eu după tine.

Din câțiva pași servitorul ajunse la ușa din dos și fără a pune întrebări, deschise. Tiro, care venea în urma lui, ajunse în fața lui Atticus și îl pofti în casă:

— Iartă-mă, Titus Pomponius, știi cât de tonți sunt servitorii. Era clar că despre tine era vorba. Urmează-mă, te rog, stăpânul arde de nerăbdare să te vadă.

Îi deschise ușa biroului lui Cicero, îl invită să intre și se făcu nevăzut.

— Te așteptam cu nerăbdare. Tiro i-a poftit în casă și pe servitorii tăi?

— N-a fost nevoie de asta, prietene, răspunse Atticus. La ora asta duc lectica goală către casa nepotului meu. Am intrat pe jos în curtea din spate. Prefer să nu se știe unde mă duc, chiar dacă toată lumea știe că suntem prieteni. Așadar, ce se

întâmplă? Ultima ta scrisoare lăsa să se înțeleagă fără echivoc că mai numeroase erau lucrurile trecute sub tăcere, decât cele scrise.

Cicero, care îl îmbrățișase de îndată ce intrase, se așezase alături de el:

— Mai zăbovești puțin ca să luăm prânzul împreună? Am poruncit să se pregătească totul.

— Îmi pare rău, nu pot să rămân, dar trebuia să vin căci mi-am dat seama că aveai nevoie să vorbești cu mine.

— Așa este, ai dreptate. Ascultă-mă: acum câtva timp am primit o scrisoare de la Cassius Longinus.

Atticus ridică din sprâncene.

— O scrisoare neobișnuită care, în aparență, nu prea are sens sau are unul ascuns.

— Ce vrei să spui?

— Scrisoarea aceea vorbește despre niște lucruri evidente, așteptate, mă rog, este o scrisoare inutilă, doar dacă nu trebuie înțeleasă într-un anumit fel.

— N-ar fi exclus.

— Tu știi că Tiro, secretarul meu, a pus la punct un sistem stenografie prin care îmi poate transcrie pe loc discursurile atunci când vorbesc în public. Este pasionat, în general, de criptografie și a analizat textul scrisorii cu acest tip de atitudine interpretativă.

— Și, ce-a ieșit?

— Titus, prietene, știi că n-am vrut niciodată să te amestec în situații care ți-ar fi putut crea neplăceri. Știu cum gândești și-ți respect opțiunile, așa că n-am să-ți spun nimic care te-ar putea tulbura. Mă limitez să-ți spun doar că prin aer plutește ceva important, simt și intuiesc asta, chiar dacă nu știu exact despre ce este vorba.

— Nu este greu de presupus. Tiro a reușit să găsească un al doilea sens al acelei scrisori?

— Da.

— Care?

Cicero rămase tăcut mult timp, privindu-și prietenul în ochi. Citi în ei seninătate sufletească

învăluită într-o oarecare îngrijorare și afecțiune pe care cuvintele o confirmară de îndată.

— Am venit pe ascuns la tine pentru că voiam să-ți dau posibilitatea de a vorbi cu mine fără rețineri. Nu mă tem și tu știi cât de importantă este prietenia pentru mine. Vorbește deschis. Nu ne ascultă nimeni și nimeni nu știe că mă aflu aici.

— Dacă interpretarea lui Tiro este corectă, și eu cred că este, se pregătește ceva important, un eveniment epocal pentru soarta republicii, în privința căruia însă cineva a decis să nu mă informeze. Rolul meu ar fi să intervin mai târziu, dacă înțeleg eu bine.

— Tu ești omul care a zădărnicit planul subversiv al lui Catilina, chiar dacă, în ceea ce scrie, Brutus atribuie meritul pentru asta socrului său, Cato. Și, cu siguranță, lucrul acesta nu i-a făcut plăcere lui Caesar. Cine îl laudă pe Cato, îl jignește pe el. Cato a devenit de-acum martir al libertății republicane, cel care a preferat să se sinucidă decât să suporte tirania. Sunt suficient de aproape de evenimentul epocal despre care îmi vorbeai?

— Ești foarte aproape.

— Dar nici tu, nici eu nu avem curajul să vorbim despre așa ceva.

Cicero lăsă fruntea în jos fără să răspundă și o vreme Atticus îi respectă tăcerea. Apoi continuă să vorbească:

— Dacă am observat eu cum trebuie, tu te întrebi dacă ar fi bine pentru tine să accepți propunerea voalată de a rămâne în afara acestui eveniment, urmând să intervii atunci când planul va fi înfăptuit sau dacă n-ar fi mai bine să-l conduci tu așa cum ai făcut deja în vremea tentativei de lovitură de stat a lui Catilina.

— Ai nimerit drept la țintă, răspunse Cicero. Și este un gând care nu-mi dă pace de mult timp.

Atticus își apropie scaunul de cel al prietenului său și îl privi țintă, drept în ochi, de la o distanță

ceva mai mare de o palmă:

— Să zicem că, atunci când vorbim despre acest eveniment, tu și cu mine ne gândim la același lucru, singurul care poate fi cu adevărat epocal. Necazul tău este că acela care îl conduce ar putea fi suficient de incapabil și de nepriceput încât să provoace dezastre mai grave decât cele pe care voia să le repare. În umbra unui stejar măreț cresc doar niște ierburi plăpânde și sensibile, nu-i așa?

— Mă tem că în cea mai mare parte a cazurilor așa este. Există, în orice caz, oameni care, deși nu-și manifestă toate capacitățile în acest moment, le păstrează totuși, și ar putea constitui o problemă serioasă.

Atticus suspină:

— Când a murit Alexandru, toți prietenii săi au devenit mari regi. I-au ciopârțit imperiul pentru a lua fiecare o bucată din el, după nesfârșite lupte sângeroase.

— Înțeleg ce vrei să spui și tocmai ideea asta mă înspăimântă. Brutus…

— Așa este, Brutus. Circulă o vorbă de duh pe socoteala sa. Se pare că a rostit-o chiar Caesar.

Auzind numele acela, Cicero avu o ușoară, dar perceptibilă tresărire. Atticus continuă:

— Se pare că el ar fi spus „Brutus nu știe ce vrea, dar vrea din tot sufletul”. Zâmbi amar, clătinând din cap, apoi continuă. Rămâi pe afară, prietene. Mulțumește-le zeilor că nimeni nu ți-a făcut propuneri concrete. Eu…

— Ce? se grăbi să audă Cicero, îngrijorat.

— Am niște informații… bagă de seamă, nimic precis, dar, din punctul meu de vedere, sunt informații verosimile. Voi căuta să aflu mai multe și să-mi dau seama dacă există cineva care se gândește la vreo funcție instituțională pentru tine în situația în care evenimentul acela s-ar petrece. Mai mult de atât nu pot face. Nu sunt politician, prietene, mă limitez doar la strădania de a înțelege, dar, dacă te pot ajuta, am s-o fac. Pentru moment,

să nu faci nicio mișcare și, dacă se întâmplă ca eu, într-o zi, să descopăr când și unde se va manifesta pericolul, am să-ți dau de veste. Nu-ți pot spune acum dacă voi reuși să vorbesc eu însumi cu tine. Mai probabil este că vei primi un mesaj cu sigiliul meu. În interior vei putea găsi obișnuita noastră încifrare. În ziua aceea să nu pleci de acasă pentru nimic în lume.

Atticus se ridică în picioare și Cicero făcu la fel. Cei doi se îmbrățișară. Îi unea îngrijorarea pe care o resimțeau amândoi față de un moment dificil, vechea prietenie, profunzimea culturii, fidelitatea cu care împărtășeau același crez filosofic, regretul pentru dispariția vechilor valori ale patriei distruse de lăcomia de putere și de bani, de ură, de resentimente și de răzbunări.

Atticus se hotărâse să rămână un spectator detașat al acelei decăderi, convins, în fatalismul său pacifist că acea componentă haotică a istoriei, preponderentă dintotdeauna, avea să devină tot mai puternică și că fragilele forțe ale rațiunii umane nu aveau nicio posibilitate de a împiedica ruina.

Cicero încă mai credea în rolul politicii, dar nu avea curajul și nici forța pentru a-l juca el însuși. Se frământa, condamnându-se pentru neputința sa, și trăia cu amintirea măreției din vremea gloriosului său consulat, când îl atacase cu vigoare pe Catilina în Senat, îl demascase și îl obligase să ia calea exilului.

Îl petrecu el însuși pe credinciosul său prieten până la ușa care dădea în curtea din spate. În prag, înainte de a ieși în stradă, se opri ca să-și tragă pe cap gluga mantiei:

— Încă un lucru, spuse.

— Spune.

— Tu ești la originea inscripțiilor care apar pe zidurile Romei, îndemnându-l pe Brutus să se arate a fi la înălțimea numelui său?

— Nu, răspunse Cicero.

— Este mai bine așa, spuse Atticus. Și plecă.

Romae, in Campo Martis, a.d. VII Id. Mart., hora octava
Roma, Câmpul lui Marte, 9 martie, ora unu la amiază

Antistius se întâlni cu Silius sub porticul teatrului lui Pompei, terminat de vreo zece ani. Nu departe se afla sala în care se aduna provizoriu Senatul până când aveau să se termine lucrările la sediul său din for. Se așezară la o masă din fața unei cârciumi și medicul comandă două căni de vin fiert cu miere și mirodenii.

— Caesar a primit într-adevăr un mesaj de la Publius Sextius? întrebă Antistius.

— Da, dar este datat de acum șapte zile.

— Ai aflat ce spune?

— Se referă la contactele și la informațiile pe care Caesar le aștepta cu privire la expediția contra parților. În privința aceasta, lucrurile merg bine. Suntem susținuți din Anatolia și Siria, chiar și în Armenia și avem lista completă a forțelor noastre dislocate între Danubiu și Eufrat. Comandantul a decis să reunească statul-major pentru a examina împreună șansele de reușită ale planului de invazie.

— Acesta era, deci, motivul pentru care aștepta mesajul acela cu atâta nerăbdare.

— Alte motive nu cred că avea, iar el nu a pomenit de nimic altceva. Și, dacă am înțeles eu bine, este hotărât să-și pună în aplicare planul.

Antistius clătină din cap de mai multe ori.

— Nu reușesc să înțeleg: nu se simte bine, opera sa nu este terminată, Spania și Siria nu sunt în totalitate pacificate, iar el pornește pe mare, într-o aventură cu rezultate nesigure care îl va ține

departe de țară ani întregi și l-ar putea costa chiar viața. O aventură care riscă să fie fără întoarcere.

Silius bău câteva înghițituri din vinul său.

— A mai avut și alte crize? întrebă Antistius.

— Nu, după câte știu eu. Și sper să nu mai aibă așa de curând.

— Asta n-o poate spune nimeni. Acum unde este?

— La ea.

Silius îi puse medicului o mână pe umăr:

— Profesorul acela de greacă… Artemidoros, mi se pare… ai reușit să dai de el?

— Mă întâlnesc diseară cu el. I-am comunicat că trebuie să-l consult pentru control.

— Ține-mă la curent dacă apar ceva noutăți: este de cea mai mare importanță.

— O să fii primul care află, să n-ai grijă. În orice caz, nu pleca din Roma, s-ar putea să am în orice clipă nevoie de tine.

— Nu mă îndepărtez de granița orașului decât dacă îmi ordonă el în persoană.

— Ai grijă de tine.

— Și tu.

Se despărțiră. Antistius se îndreptă către insulă, Silius mai rămase câteva clipe ca să-și soarbă vinul cu condimente. Începuse să bată un vânt rece dinspre miazănoapte și parcă simțea fiori pe șira spinării, așa că-și strânse mantia mai bine pe lângă trup.

Romae, in Hortis Caesaris, a.d. VII Id. Mart., hora nona
Roma, grădinile lui Caesar, 9 martie, ora două după-amiaza

— Tu ești cel mai puternic om din lume. Dacă nu faci ceva e pentru că nu vrei să faci acel lucru, nu pentru că nu te lasă cineva sau ceva! Regina

ridicase tonul vocii și roșeața din obraji apărea chiar și de sub fardul care îi netezea tenul. Un chip care nu era perfect, cu trăsături exotice, dar deosebit de atrăgător, atracție pe care cineva o punea pe seama influenței unei mame indigene, și un trup de o perfecțiune sublimă pe care prima sarcină nu-l schimbase în rău.

Caesar se ridică nerăbdător de pe divanul pe care ea stătea întinsă la venirea lui.

— Am făcut ceea ce am considerat că este drept și tu ar trebui să-ți dai seama de importanța și de gravitatea deciziilor pe care le-am luat atât pentru tine, cât și pentru copil. L-am recunoscut ca fiu al meu și ți-am acordat permisiunea de a-i pune numele meu.

— Câtă mărinimie! De parcă n-ar fi copilul tău: ce altceva ai fi putut face?

— Orice altceva. Ai spus-o chiar tu. Dar l-am recunoscut: nu numai dându-i numele meu, ci și punând să ți se facă o statuie de aur…

— Aurită, îl corectă, înțepată, regina.

— Oricum ar fi, este o imagine de-a ta în templul Venerei genitrix. Știi ce înseamnă asta? Templul acela este sanctuarul familiei mele. Înseamnă că, născând un fiu al lui Caesar, tu ai devenit parte din el și că el este recunoscut ca având o descendență divină.

Cleopatra păru să se mai calmeze, se ridică și ea, veni lângă el și-l luă de mână:

— Ascultă-mă, soția ta este stearpă și Ptolemaios Caesar este singurul tău fiu. Eu sunt ultima urmașă a lui Alexandru cel Mare, iar tu ești noul Alexandru, ba chiar ești mai mare decât el: ai cucerit Occidentul și acum ești pe cale să cucerești și Orientul. Nimeni de pe lume nu-ți poate fi egal, atât în trecut, cât și în viitor. Tu vei fi considerat un zeu și în ființa fiului tău se vor reuni două dinastii divine. Am auzit că în Senat există un proiect pentru a ți se permite în mod legal poligamia,

astfel încât să ai mai multe soții ca să poți avea urmași. Așa este?

— Este o inițiativă care n-a pornit de la mine.

— Deși ar fi trebuit să fie așa! strigă Cleopatra, ridicându-și amândouă mâinile până aproape de fața sa. Caesar făcu un pas înapoi și o privi în ochii negri și pătimași fără să scoată nicio vorbă.

— Chiar nu înțelegi? continuă regina. Fără legea aceea, fiul tău rămâne un simplu bastard al unei străine. Tu trebuie să devii regele Romei și al lumii și singurul tău urmaș trebuie să fie fiul tău, un fiu adevărat, sânge din sângele tău. De ce ai refuzat coroana pe care ți-o oferea Antonius în ziua Lupercaliilor?

— Pentru că dușmanii mei abia așteptau un asemenea pretext ca să mă doboare, să-mi răpească sprijinul poporului și să mă prezinte ca pe un tiran. Nu înțelegi asta? La Roma, să fii rege este considerat un lucru de-a dreptul rușinos și, în orice caz, oricare dintre magistrații romani ai provinciilor are la ușa sa o coadă de regi și prinți care așteaptă câteodată chiar și luni întregi ca să fie primiți. De ce ar trebui Caesar să aspire la o condiție inferioară aceleia a oricărui dintre guvernatorii săi?

Regina lăsă fruntea în jos și se întoarse cu spatele ca el să nu-i vadă lacrimile de furie și de umilință care îi șiroiau pe obraji.

Caesar o privi și îi veni în minte noaptea de intrigi și trădări de la Alexandria, când Cleopatra îi fusese adusă în secret, înfășurată într-un covor. Noaptea în care era asediat și orice cale de scăpare îi era închisă, închisă pentru el, cuceritorul Galiei, învingătorul lui Pompei, captiv într-o capcană în care el însuși se vârâse. Și totuși, când o văzuse acolo, în fața lui, îmbrăcată doar cu o rochie dintr-o pânză foarte fină și transparentă, cu părul pieptănat după moda egipteană, ochii sclipitori marcați cu fard negru, sprâncenele incredibil de lungi, sânii impetuoși, totul dispăruse, armatele

care îl asediau fără putință de scăpare, capul retezat al lui Pompei, manevrele perfide ale acelor grecotei intriganți. Rămăsese doar ea, superbă și ispititoare, atât de tânără la trup și la chip și atât de perversă în priviri. Niciuna dintre femeile pe care le cunoscuse în toată viața lui, nici măcar Servilia, iubita dintotdeauna, mama lui Brutus și sora lui Cato, nu avusese acea lumină tulbure și tulburătoare în priviri.

Vocea ei îl făcu să tresară, smulgându-l din vârtejul amintirilor.

— Ce se va alege de noi, de mine și de fiul tău?

— Fiul meu va fi regele Egiptului și tu vei fi regentă până în ziua în care el va ajunge la vârsta majoratului, protejată, onorată, respectată.

— Rege al Egiptului? repetă Cleopatra, de-a dreptul revoltată.

— Da, regină, răspunse Caesar. Și să fii fericită pentru asta. Doar un roman poate guverna Roma și poate face asta doar atât timp cât va reuși să-și dovedească puterea.

Caesar se simți apăsat de un gând neplăcut: Cleopatra își manifestase față de el doar ambiția. Nimic altceva. N-ar fi putut spune că s-ar fi așteptat la iubire din partea unei regine, dar, în momentul acela, se simțea singur. Chinuit de îndoieli și de amenințări serioase, de gândul la decăderea fizică, de conștiința faptului că acela care urcă atât de sus, este sortit să cadă la fel de jos.

— Trebuie să plec acum, spuse. Am să mă întorc să te văd, dacă vrei, cât de curând am să pot.

Porni către ușă și un servitor se grăbi să-i deschidă.

— Există cineva care ar face pentru mine mult mai mult, spuse Cleopatra și Caesar zăbovi puțin întorcându-se spre ea.

— Ai observat, cred, cum se uită la mine Marcus Antonius.

— Nu. N-am observat nimic. Dar s-ar putea să ai dreptate. De aceea el este Antonius, iar eu sunt Caesar.

VII

Romae, in Foro Caesaris, a.d. VII Id. Mart., hora undecima
Roma, forul lui Caesar, 9 martie, ora patru după-amiaza

Ceremonia de seară se încheiase și Caesar ieșea însoțit de preoții care oficiaseră ritualul cuvenit în templul Venerei genitrix. Îl văzu pe Silius venindu-i în întâmpinare dinspre coloanele sacre și se opri sub portic lăsându-i pe preoți să-și continue drumul.

— Unde ai fost? îl întrebă.

Silius se apropie mai mult:

— M-am întâlnit cu niște prieteni pe lângă teatrul lui Pompei și am băut ceva împreună cu ei. Crezi că Publius Sextius va ajunge și el la Roma?

— Cred că da. După socotelile mele, ar trebui să sosească în cel mult una sau două zile.

— Prin urmare, misiunea lui s-a încheiat.

— Din punctul meu de vedere, așa este. Dar nu se știe niciodată. Ar putea să mai întârzie din cine știe ce motiv. Ceea ce mă neliniștește cel mai mult este așteptarea. Roma are un sistem de șosele și de comunicații cum n-a mai avut nimeni până acum și totuși veștile călătoresc încet, prea încet pentru cineva care le așteaptă.

Se așeză pe treptele templului ca să privească lucrările care erau în toi la curie și, din când în când, își înălța privirea către pâlcurile de nori cenușii care treceau la mică înălțime pe deasupra orașului.

— Abia aștept să plec. Politica romană mă apasă.

— Expediția nu va fi lipsită de riscuri, replică Silius.

— Cel puțin, pe câmpul de luptă îi voi avea în față pe inamici, iar în jur voi avea numai oameni în care pot avea încredere. Aici, nu știu niciodată ce gândește persoana din fața mea.

— Într-adevăr, în luptă fiecare trebuie să aibă încredere în ceilalți, pentru că viața lui depinde de ei.

— Vezi porticul acesta? Acum câtva timp, o delegație a Senatului a venit să mă întâlnească aici. Pentru a-mi înșira toate onorurile pe care mi le hotărâseră într-o singură ședință. Am răspuns că nu trebuiau să-mi mai adauge onoruri și funcții, ci să-mi mai ia din ele.

Silius zâmbi.

— Știi ce-au spus? Că eram un nerecunoscător. Că nu mă ridicasem în picioare când au venit ei, având, prin urmare, comportarea unui zeu, dat fiind locul acesta, sau a unui rege așezat pe tron sub porticul unui templu.

— Am auzit spunându-se asta. Dar sunt lucruri care nu pot fi evitate: orice gest de-al tău, chiar și unul mărunt, chiar unul neglijabil, este amplificat, îi sunt atribuite semnificații importante, dacă nu de-a dreptul fundamentale. Este prețul pe care orice om trebuie să-l plătească puterii pe care a dobândit-o.

— Și, în loc de așa ceva, motivul era că și Caesar trebuie să se supună mizeriei omenești. Știi de ce nu m-am ridicat? spuse el cu un rânjet. Pentru că aveam diaree. Consecințele puteau fi destul de stânjenitoare.

— Nimeni nu ar crede așa ceva, să știi. Oricum ar fi, tocmai prin asemenea vorbe vor ei să distrugă imaginea ta în fața poporului. Convingându-i pe toți că-ți dorești să fii rege.

Caesar lăsă capul în jos și oftă în tăcere. Își ținea brațele sprijinite pe genunchi, ca un muncitor obosit. Ridică mai apoi fruntea și îl privi cu o expresie enigmatică:

— Și tu crezi asta?

— Ce anume, că vrei să te faci rege?

— Da. Ce altceva dacă nu asta?

Silius îl privi și el la rândul său, cu totul surprins:

— Doar tu poți da răspunsul corect, dar sunt diferite comportamente care pot face pe cineva să spună că da. Nu și ultimul de care mi-ai spus, evident.

— Spune-mi, atunci, care.

— În ziua Lupercaliilor…

Caesar oftă din nou, clătinând din cap:

— Am mai vorbit despre asta, ți-am spus cum s-au petrecut în realitate lucrurile. Dar, așa este, nimeni nu crede că n-a fost o punere în scenă organizată de mine. Poate că nici chiar tu, Silius.

— E greu să te gândești la altceva, dacă este să fiu sincer. În plus, prezența Cleopatrei la Roma, împreună cu copilul, este pentru mulți romani ca o perdea de fum. Cicero în primul rând nu poate înghiți asta. Este lesne să te gândești că ea a fost aceea care te-a convins să întemeiezi o monarhie ereditară, în cadrul căreia micul Ptolemaios Caesar ar fi un moștenitor natural.

Forul începea puțin câte puțin să se golească, oamenii părăseau piața pentru a ajunge fiecare pe la propriile case, pregătindu-se pentru cină, în special cei care urmau să aibă musafiri. Preoții închideau ușile sanctuarelor, de pe colina Capitoliului fumul unui sacrificiu se înălța urmând să se confunde cu cenușiul norilor. Coloanele templului Venerei se colorau și ele în aceeași culoare cu a cerului.

— Nu poți crede un lucru de felul ăsta: doar un dobitoc ar pune în scenă un asemenea caraghioslâc. Cât despre Cleopatra, nu sunt atât de nebun încât să cred că romanii s-ar lăsa guvernați de un rege, mai ales de unul străin.

— Așa este, comandante. Dar ce spui, atunci, despre comportarea lui Antonius? M-am gândit mult timp, întrebarea este crucială pentru că

răspunsul implică o judecată de fond în privința unuia dintre oamenii cei mai importanți din rândul celor aflați în jurul tău și pe care este esențial ca tu să te poți baza.

Caesar îl privi de data aceasta așa cum n-o mai făcuse până atunci, nici măcar după ce Antistius îi spusese deschis ce gândea despre boala sa. Silius se simți cuprins de o adâncă tristețe pentru că timp de o clipă i se păru că zărește consternare și, poate, chiar teamă în ochii invincibilului său comandant.

— Știi? spuse. Din când în când am chef să beau bere. N-am mai băut de mult timp.

Silius nu se înșela: când comandantul schimba subiectul așa, brusc și ca din senin, însemna că mintea sa voia să scape de gândurile prea neliniștitoare.

— Bere, comandante? Este o cârciumă la Ostia unde se găsește una grozavă, neagră cum îți place ție, la temperatura potrivită, aceea a pivniței. Dar, având în vedere că nu prea te cred dornic să mergi neapărat acolo, dacă vrei pot să-ți aduc o amforă mâine la masa de prânz. Silius aștepta un răspuns și nu numai în privința berii și Caesar știa foarte bine aceasta.

— Ce știi tu despre Antonius și eu nu am habar? întrebă posomorât.

— Nimic… nimic din ce s-ar putea să nu știi tu. Mai degrabă cred că… Publius Sextius ar putea…

— Ar putea să ce?

— … să caute o posibilitate de a afla câte ceva nou în ceea ce-l privește pe Antonius.

— Ai vorbit cu el despre așa ceva?

— Nu chiar, dar știu că are niște bănuieli și sunt de părere că nu ar avea pace până când nu va găsi un răspuns convingător.

— Încerci să-mi spui cumva că Publius Sextius face niște cercetări despre Antonius din inițiativa lui?

— Dacă îl cunosc eu bine, Publius Sextius ar putea face cercetări asupra oricărui lucru care ar

avea de-a face cu siguranța ta. Dar tu, comandante, ce crezi despre asta? Ce crezi despre Marcus Antonius? Despre omul care voia să te facă rege? Acel gest de la Lupercalii, cum ți-l explici? A fost doar o imprudență? O simplă scăpare din vedere?

Caesar tăcu mult timp, meditând cum poate că nu o mai făcuse până atunci și, în cele din urmă, spuse:

— S-ar putea ca Antonius să nu fi înțeles ceea ce se întâmpla atunci și a acționat din instinct. În ultima vreme s-a simțit dat la o parte și avea, poate, impresia că prin acel gest își putea câștiga un merit în ochii mei. Este un bun soldat, dar nu se prea pricepe la politică. Și, de fapt, acolo se află totul, în politică… să înțelegi ce gândesc adversarii, să le prevezi mișcările și să ai pregătite contramăsurile.

— Te-ai descurcat de minune cu obișnuita ta prezență de spirit, cea care te-a ajutat să învingi de atâtea ori pe câmpul de luptă.

— Crezi? Și totuși, eu nu știu încă în cine pot să am încredere.

— În mine, comandante, răspunse Silius, privindu-l țintă în ochi, în ochii aceia cenușii de șoim care dominaseră câmpurile de luptă și acum rătăceau prin labirinturile obscure ale Urbei, în Publius Sextius zis „nuiaua”, în soldații tăi care te-ar urma chiar și în infern.

— Știu foarte bine toate astea, răspunse Caesar, și asta are darul să mă liniștească. Și totuși nu știu la ce să mă aștept.

Se ridică și porni să coboare treptele. Vântul care se pornise dinspre apus făcea să le fluture cutele hainelor în jurul corpului.

— Hai, spuse. Hai să mergem acasă.

Romae, in aedibus Marci Junii Bruti,
a.d. VII Id. Mart., hora duodecima
Roma, casa lui Marcus Iunius Brutus, 9 martie,
ora cinci după-amiază

Clipocitul abia auzit al ceasului hidraulic era singurul sunet perceptibil din marea casă cufundată în tăcere. Era un obiect de un rafinament deosebit, cu siguranță opera unui meșter din Alexandria. Orele erau reprezentate într-un mozaic prin plăcuțe albastre pe un fond albastru, sub forma unor fete: îmbrăcate în alb și cu sclipiri de aur în păr, cele ale zilei, cu negru și cu reflexe de argint, cele ale nopții.

Se auziră la un moment dat voci din exterior, apoi un zgomot de obloane care se trânteau și îndată după aceea, de-a lungul unui coridor, răzbătu cel al unor pași grăbiți. O ușă se deschise, șuieratul vântului pătrunse în casă și ajunse până la camerele cele mai depărate. O frunză uscată fu purtată de curent până în colțul coridorului unde se opri.

O femeie nespus de frumoasă ieși din dormitorul său de la etaj, purtând o cămașă de noapte ușoară și mergând în picioarele goale, închise fără zgomot ușa în urma sa și merse pe galerie până la scara de serviciu de unde se auzeau zgomotele. Se aplecă peste balustradă ca să privească dedesubt: un servitor deschisese ușa din spate și lăsa să intre pe ea un grup de șase sau șapte oameni care mergeau în vârful picioarelor. Înainte de a intra în casă, fiecare se întorcea ca să privească în urma lui pe stradă.

Servitorul îi însoți pe coridor către biroul stăpânului casei care îi aștepta. Cineva apăru în prag ca să-i întâmpine și servitorul închise imediat ușa în urma lor după care se îndepărtă.

De pe galerie, femeia intră în camera ei, închise ușa cu cheia și îngenunche în mijlocul încăperii, îndepărtând cu un stilet o plăcuță de marmură din pardoseală. În lăcașul plăcuței apăru un mic dop de lemn având în centru o sfoară. Femeia trase de ea și se deschise un chepeng minuscul. Apropie de el un ochi și putu vedea ce se întâmpla în camera de dedesubt, biroul lui Marcus lunius Brutus.

Primul care vorbi fu Pontius Aquila. Era încordat, refuza să se așeze în ciuda invitațiilor repetate ale stăpânului casei:

— Brutus, spune-ne, prin urmare, ce ai hotărât?

Cel întrebat se așează cu un calm ostentativ:

— Să așteptăm răspunsul lui Cicero.

— Ducă-se în infern Cicero, izbucni Tillius Cimbrus. Ăla nu știe altceva decât să trăncănească. Ce nevoie avem de el? Nu avem nevoie de alte adeziuni. Câți oameni sunt necesari ca să ucizi unul singur?

Interveni Publius Casca:

— Dar nu s-a hotărât deja să-l ținem departe de treaba asta a noastră? Nu este potrivit pentru așa ceva, n-are sânge în vine.

Brutus încercă din nou să ia din controlul asupra discuției:

— Potoliți-vă: pripeala nu este un sfetnic bun. Vreau mai întâi să fiu sigur de susținerea lui Cicero. Și, desigur, nu pentru că ar fi în stare să mânuiască un pumnal. Se bucură de un prestigiu enorm în Senat. Dacă planul nostru va reuși, trebuie să avem în vedere mai ales ce va urma după aceea. Și pentru a menține controlul după aceea, contribuția lui Cicero este fundamentală.

— Pământul începe să ardă sub picioarele noastre, replică iarăși Casca. Trebuie să acționăm imediat.

— Casca are dreptate, spuse Pontius Aquila. Am impresia că, în momentul acesta, Caesar își asmute copoii. Este suficient să scape careva o vorbă, să se trădeze cu o privire, să se sperie și să-și piardă cumpătul că suntem terminați cu toții. Timpul trece în defavoarea noastră.

— Spune mai exact ce știi, de fapt? întrebă Brutus.

— Caesar face cercetări în zonele periferice, prin intermediul celor mai credincioși oameni ai lui, astfel că, pentru moment, noi ne putem simți în siguranță aici, în capitală. Este tehnica lațului: se

strânge cu fiecare zi care trece până când ajunge să ne stranguleze. Trebuie să lovim imediat.

Glasurile lor se auzeau înăbușit la etaj, sub forma unui murmur confuz cu câteva pasaje mai puternice care se deslușeau mai bine, astfel că femeia se mișca mereu în jurul orificiului din pardoseală căutând un punct mai favorabil atât pentru a auzi cât și pentru a vedea.

Din nou răsună vocea lui Marcus Brutus, cu un ton batjocoritor:

— Oamenii săi cei mai de încredere suntem noi, nu-i așa?

Casca nu avea chef de glume:

— Dacă nu te simți astfel, mai bine ai spune-o clar.

Femeia din camera de sus avu o tresărire, ca și cum ar fost lovită cu ceva.

— Eu spun întotdeauna adevărul, îi replică Brutus, și tu nu-ți poți permite să insinuezi nimic.

— Gata! strigă Casca. Situația devine de nesuportat. Suntem mulți, mult prea mulți. Cu cât suntem mai mulți, cu atât probabilitatea ca vreunul să cedeze și să se lase cuprins de panică este mai mare. Se întoarse către Aquila. Ce voiai să spui cu „zone periferice”?

— Am aflat, răspunse cel întrebat, că începând de la sfârșitul lunii trecute se află la Modena Publius Sextius, centurionul care i-a salvat viața lui Caesar în Galia și merge peste tot ca să pună întrebări ciudate. La Modena, întâmplarea face să se afle unul dintre cei mai buni informatori care se pot găsi în zilele noastre. Este un tip care nu are scrupule să vândă informații oricui îi cere, fără a ține seama de convingerile clientului și nici de prieteniile sale politice. Totul cu condiția să fie bine plătit.

— Iată ce înțeleg prin oameni de încredere, spuse Aquila. Publius Sextius este invincibil. Nu este om, este o stâncă. Și dacă a fost rechemat de Caesar, înseamnă că n-are încredere în niciunul

dintre voi. Și s-ar putea ca Publius Sextius să nu fie singurul.

În camera de jos se lăsă o tăcere grea ca plumbul. Cuvintele lui Pontius Aquila îi amintiseră fiecăruia dintre ei că existau și oameni pentru care fidelitatea față de propriile principii și față de prieteni era o atitudine fundamentală și de nezdruncinat a spiritului, oameni care nu puteau face compromisuri, caracterizați printr-o corectitudine absolută. Niciunul dintre cei adunați acum în casa lui Brutus, nu refuzase, în schimb, favorurile, ajutorul, iertarea omului pe care se pregăteau să-l ucidă și aceasta dădea naștere, la unii mai mult, la alții mai puțin, unei stânjeneli profunde, combinată cu ranchiuna, o rușine care, pe măsura trecerii zilelor, devenea tot mai greu de îndurat. De fapt, deși fiecare dintre ei găsea motivații nobile pentru gestul pe care se pregătea să-l săvârșească, cum ar fi eliberarea de sub apăsarea tiraniei, ca fidelitatea – acesta era cuvântul – față de republică, de fapt, odată cu trecerea orelor și a zilelor motivul adevărat, dominant, care le întrecea pe celelalte, ieșind la suprafață ca un mărăcine din iarba frumos crescută de pe o pajiște, era revolta de a-i datora viața, salvarea, averile, când totul era pierdut, când își dăduseră seama că jucaseră o partidă dinainte pierdută.

— Cred că ar fi bine să ne grăbim puțin. Am putea s-o facem chiar și mâine. Eu unul sunt pregătit, spuse Aquila.

— Și eu cred că, de fapt, cu cât o facem mai repede, cu atât este mai bine, spuse Casca, din ce în ce mai agitat.

Brutus îi privi în față pe fiecare dintre ei:

— Am nevoie să știu dacă vorbiți doar în numele vostru sau dacă îi reprezentați și pe ceilalți.

— Să spunem că majoritatea este de acord, răspunse Aquila.

— Dar eu nu, îi replică Brutus. Atunci când se ia o hotărâre, ea trebuie menținută, oricare ar fi prețul. Dacă vor fi riscuri, le vom înfrunta cu toții.

— În plus, remarcă Cimbrus, încă nu știm care ar putea fi reacția lui Antonius și a lui Lepidus. Ei doi ar putea deveni periculoși.

În clipa aceea, Brutus simți că un fir de nisip abia palpabil căzuse pe jos lângă picioarele lui și își ridică din instinct privirile către tavan, la timp ca să surprindă ceva mișcându-se.

Se auzi zgomot de pași de-a lungul coridorului dinspre ușa care dădea în stradela din spatele casei și, la câteva clipe după aceea, la intrarea în biroul lui Brutus apăru fața suptă și palidă a lui Cassius Longinus. Îi urmau îndeaproape Quintus Ligarius, Decimus Brutus și Caius Trebonius, ultimii fiind doi dintre cei mai mari generali ai lui Caesar.

— Cassius, exclamă Cimbrus când îl recunoscu, tocmai mă întrebam pe unde umbli de nu apari.

Cassius părea și el nu mai puțin alarmat decât Casca:

— Lepidus, după cum știți și voi, a debarcat ieri dimineață pe insula Tiberină ca să se instaleze acolo. Deasupra pretoriului au fost înălțate însemnele comandantului. Asta înseamnă un singur lucru: cu siguranță, Caesar are o bănuială, dacă nu cumva mai multe. Ar fi cazul să acționăm mai devreme.

— Asta spuneam și noi înainte de a veni tu, fură de acord Casca și Pontius Aquila.

— Nu, răspunse hotărât Brutus, nu. Menținem data fixată. Nu mai discutăm despre asta. Și, de fapt, chiar ne ajută să avem puțin timp la dispoziție ca să vedem ce au de gând Lepidus și Antonius.

— Lepidus și Antonius nu sunt proști și o să se orienteze din mers, răspunse Cassius. Dacă dai în cioban, oile se risipesc.

— Oile? replică Trebonius. N-am impresia că Antonius ar putea fi considerat oaie. Și nici

Lepidus. Sunt niște luptători și au făcut nu numai o dată dovada curajului și destoiniciei lor.

— În plus, adăugă Casca, ca să aflăm intențiile lor ar însemna să lărgim mai târziu cercul celor care știu de planurile noastre și astfel va crește pericolul de moarte al scăpării unor informații importante. Eu aș zice să renunțăm la așa ceva. Este prea periculos.

Brutus dădu să-i răspundă, dar Cassius îl opri cu o privire care voia să spună „N-are rost să mai insiști”.

— Poate că Brutus are dreptate, spuse mai apoi. Câteva zile în plus sau în minus nu înseamnă mare lucru. Trăim într-o atmosferă de mare neliniște și de aceea tindem să exagerăm orice, să ne îngrijorăm pentru pericole care probabil că nu există sau cel puțin nu există deocamdată. Haideți să menținem data fixată. Ar fi prea complicat s-o schimbăm. Eu voi mai avea niște întâlniri importante care sper să înlăture o mulțime de îndoieli din calea noastră. Ceea ce contează este ca voi să fiți hotărâți, ca noi toți să fim astfel, siguri că ne aflăm sub semnul dreptății, știind bine că tot ceea ce ne pregătim să facem este sacrosanct. După ce totul se va termina, ne vom simți ușurați de o povară care apăsa pe conștiința noastră de oameni liberi. Nicio îndoială, nicio șovăială, nicio incertitudine. Dreptatea este de partea noastră, la fel legea și tradiția strămoșilor care ne-au făcut mari și neînvinși. Caesar și-a clădit triumful pe sângele concetățenilor săi masacrați la Munda: este un sacrilegiu care trebuie plătit cu viața.

Ieși mai în față Caius Trebonius care până în momentul acela ascultase în tăcere cuvintele înflăcărate ale lui Cassius. Era un veteran al războiului galic, deținuse comanda asediului Marsiliei și condusese represiunea din Spania cu trei ani înainte, împotriva forțelor lui Pompei:

— Las-o baltă, Cassius, spuse, scutește-ne de îndemnurile tale patriotice. Noi toți am fost

camarazii lui credincioși sau executanții credincioși ai ordinelor sale, noi toți am acceptat numirile de pretori, chestori, tribuni ai poporului, unii dintre voi au fost grațiați de el, dar nu și-au luat viața așa cum a făcut Cato. Quintus Ligarius a fost grațiat chiar de două ori: un adevărat record. Unde ești, Ligarius? Arată-ți fața, să te vedem cu toții.

Cel în cauză ieși mai în față, cu o expresie posomorâtă.

— Și ce-i cu asta? spuse. Am rămas credincios convingerilor mele. Nu i-am cerut lui Caesar să mă ierte: el a fost cel care mi-a cruțat viața.

— Ar fi cruțat-o și pe aceea a lui Cato dacă l-ar fi întâlnit, dar el a preferat să se sinucidă decât să se pună într-o astfel de situație. Spuneți-mi, prieteni, poate vreunul dintre cei de față să susțină că a fost animat de nobilele intenții pe care Cassius ni le-a înșirat mai devreme? Sunt, oare, acelea adevăratele intenții bune? Eu nu cred că sunt. Și, cu toate astea, noi toți vrem să-l vedem mort. Unii pentru că îi erau credincioși lui Pompei și Pompei nu mai este în viață, a fost ucis. Și nici măcar de mâna sa, ci de aceea a unui bandit egiptean mărunt, o paiață care n-ar fi rezistat nici trei zile fără aprobarea noastră. Alții, pentru că se gândesc că trebuie să apere legalitatea republicană, dar fiecare dintre noi are un motiv mai profund și mai adevărat. Fiecare dintre noi gândește că el nu merită să aibă tot ce are, că ne datorează nouă totul, că fără noi n-ar fi reușit să facă nimic. Că el are gloria, iubirea celei mai fascinante femei din lume, puterea asupra întregului pământ, în timp ce nouă ne rămân doar fărâmiturile care cad de la masa lui, suntem ca niște câini cărora le aruncă oasele rămase de la ospățul său. Acesta este motivul pentru care el trebuie să moară!

Nimeni nu mai scoase vreo vorbă, nici Casca, numit pretor cu un an înainte, nici Cassius Longinus pe care Caesar îl primise printre ofițerii

armatei sale după ce luptase împotriva lui în bătălia de la Pharsalos, nici Ligarius cel grațiat de două ori, nici Decimus Brutus care aștepta să fie numit în scurt timp guvernator în provincia Cisalpină și care tăcea, înnegurat la față, nici vreun altul.

Marcus Iunius Brutus, care poate că ar fi trebuit să spună ceva, tăcu pentru că se simțea supravegheat de ochiul acela din mijlociri tavanului.

Știa cine îl privea de acolo.

Ochiul acela scrutător, sclipind cu o lumină aproape nebunească, era al Portiei, soția sa, fiica lui Cato, eroul republican care se sinucisese la Utica ca să fie nevoit să accepte clemența tiranului. Porția pe care el ar fi vrut s-o țină departe de tot ce uneltea el, deși mai devreme intuise și apoi aflase totul.

Își amintea bine ce se petrecuse cu câteva zile înainte, când ea apăruse în fața lui, în toiul nopții, în timp ce el nu reușea să adoarmă, chinuit de propriile sale gânduri, remușcări și coșmaruri, îndoieli și spaime. Ușa biroului său era deschisă și o putea vedea în cealaltă parte a atriumului, venind spre el. Desculță, părea să plutească prin aer, se mișca asemenea unei fantome, albă în lumina slabă a singurei lămpi.

Era nespus de frumoasă. Purta o cămașă de noapte ușoară, deschisă în părți. Și coapsele, albe, perfecte, ca sculptate în fildeș, și genunchii delicați, de adolescentă, se descopereau la fiecare pas care o apropia tot mai mult de el.

Ținea în mână un stilet și avea în ochi acea lumină, fixă și tremurătoare în același timp, lumina febrilă a unei exaltări nu cu mult diferite de nebunie.

— De ce îmi ascunzi ceea ce pui la cale?

— Nu-ți ascund nimic, draga mea.

— Nu minți, știu că îmi ascunzi ceva important.

— Te rog, nu mă mai chinui așa.

— Știu care este motivul: sunt o femeie. Crezi că dacă aș fi supusă la torturi aș dezvălui numele tovarășilor tăi. Nu-i așa?

Brutus clătinase din cap și nu spusese nimic, pentru a-și ascunde ochii în lacrimi.

— Și totuși, te înșeli. Sunt puternică, știi? Sunt fiica lui Cato și am același caracter ca el. Rezist la durere. Nimeni nu m-ar putea obliga să spun ceva dacă eu nu vreau.

Stiletul sclipea în mâna ei ca o nestemată blestemată. Brutus o privea ca vrăjit.

— Uite! exclamase femeia și îndreptase vârful stiletului spre ea.

Brutus strigase „Nu!”, alergând către ea, dar Porția își înfipsese deja stiletul în coapsa stângă, mișcându-i vârful în interiorul rănii ca să-i sfâșie și mai tare carnea. Sângele țâșnise din belșug și el căzuse în genunchi în fața ei, îi smulsese arma din mână și-și apropiase gura de rana aceea înfiorătoare, încercând să oprească sângele cu limba, plângând în hohote.

Îl trezi la realitate vocea lui Trebonius care exclamă:

— Ziua încheierii socotelilor rămâne cea pe care am hotărât-o: Idele lui martie!

VIII

In monte Appennino, taberna ad Quercum,
a.d. VII Id. Mart., hora duodecima
Munții Apenini, taverna „La Stejar”,
10 martie, ora cinci după-amiază

Omul cu mantia cenușie ajunse asudat și cu calul sleit de puteri, cu ochii holbați de frica fulgerelor și a tunetelor, atât de puternice că muntele întreg părea să tremure. Un vânt furios șuiera printre crengile golașe ale stejarilor centenari, smulgând de pe ele ultimele frunze uscate și ducându-le departe ca să se învârtejească în capătul văii cufundate în beznă. Deasupra, pistele înzăpezite se distingeau cu greu pe fondul cerului acoperit de nori negri.

Se trezi pe neașteptate în fața cârciumii, după o curbă a drumeagului și opri brusc calul ca să nu se izbească de poarta deja închisă din cauza apropierii furtunii și a întunericului serii. Un alt fulger lumină timp de câteva clipe calul și călărețul, proiectându-le umbra pe pământul deja izbit de primele picături mari de ploaie. Un miros de praf stropit plutea prin aer, amestecat cu izul metalic al fulgerelor care brăzdau bolta cerească.

Călărețul sări jos și bătu de mai multe ori în ușă cu mânerul sabiei. Alături de clădire, stejarul străvechi care dădea nume acelui loc își întindea crengile noduroase până la acoperișul hanului.

Veni să deschidă un grăjdar care apucă hățurile calului și-l acoperi imediat cu o pătură.

Omul cu mantia cenușie intră și închise ușa, trăgând apoi și zăvorul, ca și cum ar fi fost de-al casei și se duse singur către sala de mese, în timp ce ploaia începea să cadă torențial umplând în

câteva clipe toate scobiturile din pavajul de piatră al curții.

Interiorul locantei era ca o vizuină plină de fum, bârnele cioplite grosolan susțineau un tavan jos și, din mijloc, de pe o vatră rotundă urca o coloană de fum și de scântei către o deschizătură din acoperiș prin care cădeau picături mari din ploaia de afară, făcând să sfârâie jarul încins. Un bătrân, cu barba lungă și cu ochii începețoșați de cataractă, amesteca agale cu o lingură de lemn fiertura care clocotea într-un ceaun. Proaspătul venit își scoase mantia deja udă și o puse pe spătarul unui scaun, aproape de foc.

— Avem niște turtă de grâu arnăut și vin roșu, hârâi bătrânul fără să se întoarcă.

— N-am timp să mănânc, răspunse celălalt. Trebuie să ajung cât se poate de repede…

— Nevăstuică, tu ești, dacă nu mă-nșel.

— Nu mai vezi aproape deloc, dar auzi încă destul de bine.

— Ce vrei?

— Să ajung la casa cu chiparoși în cea mai mare viteză posibilă. Este o chestiune de viață și de moarte.

— Avem un cal bun, Nevăstuică, al tău o fi obosit tare.

— Nu mă ține în loc prea mult. Știi vreun alt drum?

— Scurtătura.

— Nu-i suficient. Cel mai rapid drum dintre toate.

— E scump.

— Cât?

— Două mii.

— Am la mine mai puțin de o treime din banii ăștia, dar dacă îmi arăți drumul o să ai dublu după ce se termină povestea asta.

— De ce atâta grabă?

— Vrei banii sau nu? Îți promit că o să ai patru mii la sfârșit.

— S-a făcut.

Nevăstuică scoase o pungă de la cingătoare.

— Ți-i răstorn pe masă sau ne tragem mai la o parte? întrebă.

Bătrânul lăsă lingura în ceaun și îl conduse către cămara abia luminată de o lampă afumată în care ardea seu de oaie. Nevăstuică răsturnă conținutul pungii pe masă: erau numai monede de argint aproape noi care circulaseră foarte puțin.

— Numără-i. Sunt cinci sute sau ceva mai mult. Păstrez pentru mine doar cât îmi trebuie neapărat, dar hai să rezolvăm treaba, fir-ar să fie!

Bătrânul se întoarse în încăperea principală, urmat de Nevăstuică și-l chemă pe grăjdar, în timp ce oaspetele său își lua mantia, nu mai puțin udă decât la venire, dar, în orice caz, oarecum mai caldă și ieșiră în curte întâmpinați de un tunet care părea să prevestească prăbușirea bolții cerești.

— Calul n-o să-ți fie de folos, spuse bătrânul fără să tresară. Am să-l țin eu ca o garanție pentru ce-mi datorezi.

— Dar ce faci cu atâta bănet? îl întrebă printre dinți Nevăstuică între un tunet și altul.

— Uite-așa, îmi place să mă joc cu ei, răspunse bătrânul.

Servitorul le deschidea calea ținând un felinar suficient de sus ca să lumineze o cărare întortocheată și plină de frunze uscate muiate de ploaie. Petecul roșiatic de lumină trimitea pe trunchiurile și pe crengile stejarilor bătrâni și ale castanilor contorsionați reflexe însângerate. Bătrânul înainta cu pași siguri pe pământul alunecos, ca unul care îi cunoștea toate obstacolele și toate scobiturile. Dădea impresia că putea merge chiar și cu ochii închiși, conducându-se mai mult datorită degetelor încovoiate de la picioare, decât după lumina aproape stinsă a ochilor.

Ajunseră în fața unei stânci acoperite cu mușchi și cu tulpinile unor plante agățătoare. Servitorul

dădu într-o parte crengile unui păducel lăsând să se vadă o crăpătură în piatră.

Cei doi intrară prin ea.

Apăru o galerie îngustă și, la capătul ei, se zăreau mai multe trepte săpate în piatră, tocite de timp și de picăturile de apă. Începură să coboare, sprijinindu-se cu mâinile de pereți, pas cu pas. Scara deveni tot mai abruptă și mai neregulată, dar dificultatea coborârii era oarecum atenuată acum de o frânghie groasă care trecea prin niște găuri făcute în locuri ieșite mai mult în relief. Din măruntaiele pământului se auzea zgomotul unei căderi de apă și, curând, galeria se lărgi dând într-o cavernă cu solul nisipos străbătut de un râușor subteran care curgea năvalnic printre bolovani golași și stânci mari de calcar.

— Asta duce la un râu care se varsă în Arno, spuse bătrânul arătând către cursul de apă.

Nevăstuică îl privi îngrozit.

— Nu asta voiai? întrebă bătrânul. Nu-ți trebuia un drum secret?

— În cât timp ajung acolo? întrebă Nevăstuică cu spaimă în priviri.

— Depinde de tine.

— Dar ce vrei să spui? Nu este și o barcă?

— Când o să ieși din nou sub cerul liber. O s-o găsești printre sălciile de pe malul stâng.

Nevăstuică nu reușea să-și ia ochii de la apa care, în lumina slabă a felinarului, părea violentă și amenințătoare ca apa Styxului. Chipul bătrânului, brăzdat de riduri și încadrat de o barbă stufoasă, semăna cu acela al lui Caron.

Privi din nou la apa care se zbătea înspumată printre stâncile ascuțite, murmurând înspăimântat:

— Dar asta este adevărată nebunie.

— Nu ești obligat, spuse bătrânul. Pot să-ți înțeleg șovăiala. Ne întoarcem sus, dacă vrei: am să-ți dau un cal bun și bine dresat, în stare să meargă pe scurtătură.

Nevăstuică nu reușea să-și desprindă privirea de la vârtejul acela înspumat, ca și cum ar fi fost vrăjit:

— O să sfârșesc zdrobit de stâncile alea, șoptea mereu, așa, în întuneric… sau am să mor de frig.

— Destul de mulți dintre cei care se încumetă reușesc, bolborosi bătrânul.

— Și ceilalți își lasă pe aici pielea, replică Nevăstuică.

Bătrânul ridică din umeri de parcă voia să spună „Ei și?”, iar Nevăstuică se simți mai prost decât își putea închipui cineva pentru că plătise atât de mult ca să cumpere o călătorie către Hades. Dar, în mod evident, spaima sa nu se putea compara cu teama și mai mare de cineva în fața căruia ar fi trebuit să răspundă pentru un eventual faliment.

În cele din urmă, oftând din greu, începu să coboare prin apă ținându-se cu mâna de stâncile în relief de pe margini. Se luptă câteva clipe cu curentul, apoi, încetul cu încetul, se lăsă purtat de viteza apei și dispăru în beznă, înghițit de golul de sub munte.

In Monte Appennino, Caupona ad Silvam,
a.d. VI Id. Mart., prima vigilia
Munții Apenini, cârciuma „Codrul”, 10 martie,
ora opt seara

Publius Sextius înainta la galop pe drumul care se așternea pe fundul văii, ca să urce mai apoi pe culme. Urma itinerarul indicat de Nebulus de-a lungul unei șosele care părăsea Emilia pentru a traversa lanțul muntos pe la miazăzi, către Etruria.

Apărea și dispărea printre copacii pădurii, scăldat din când în când în lumina orbitoare a fulgerelor. Când drumul începu să urce, își încetini cursa ca să nu ucidă calul și, din când în când, îl lăsa la pas ca să-și recapete suflul. Era un animal

blând și drumețul suferea pentru că trebuia să-l oblige la un efort atât de mare, să-i rișteviața pentru a câștiga acea întrecere aproape disperată cu timpul. Începu să cadă o ploaie deasă și furtuna izbucni cu toată forța exact când, undeva în față, se vedea *mansio,* și-și dădu seama că nu mai avea mult și animalul pe care-l călărea s-ar fi prăbușit sub el. Avu impresia că unul dintre soldații de gardă îl recunoscuse.

— E ceva care nu-ți place, soldat? îl întrebă pe când descăleca și se îndrepta cu calul spre grajd.

— Nu, răspunse legionarul. Mi se părea că ne-am mai văzut pe undeva.

— Ai dreptate. Ești dintr-a Treisprezecea, nu-i așa?

— Pe toți zeii! exclamă soldatul. Asta înseamnă că ești…

— Centurionul de linia întâi Publius Sextius, răspunse ofițerul apărând în fața lui înfășurat în mantie.

Soldatul îl salută cu respect.

— Pot să-ți fiu de folos cu ceva, centurionule? Aș fi onorat să te ajut. Nu se poate ca vreun soldat dintre cei care au luptat în armata din Galia să nu te cunoască pe tine și isprăvile tale.

— Da, băiete, răspunse Publius Sextius. Am nevoie să mă odihnesc vreo două ore în timp ce oamenii de aici îmi schimbă calul și îmi pregătesc ceva de mâncare. Fii cu ochii în patru și dacă se întâmplă să apară careva, anunță-mă imediat, mai ales dacă este unul care pune prea multe întrebări. Ai înțeles?

— Poți să contezi pe mine, centurionule. Pe aici nu trece nici aerul fără permisiunea noastră. Odihnește-te fără grijă. O să am ce le povesti nepoților la bătrânețe: pe toți zeii, Publius Sextius în persoană, cel poreclit „nuiaua”. Parcă nici nu-mi vine să cred una ca asta!

— Mulțumesc, n-o să-ți pară rău. Mi-ai făcut un mare serviciu și am să-mi amintesc asta. Cum te

cheamă, băiete?

— Mă numesc Bebius Carbone, răspunse soldatul, înțepenind în salutul militar regulamentar.

— Foarte bine, ține ochii larg deschiși, Bebius Carbone. Este o noapte tare urâtă.

Un alt soldat îi luă calul și îl duse la grajd. Cu mantia trasă peste cap ca să-l apere de ploaie, Publius Sextius ajunse la ușa cârciumii și intră. Era extenuat, dar două ore de somn aveau să-i fie suficiente pentru a porni din nou la drum sau cel puțin așa spera.

Hangiul îi ieși în întâmpinare.

— Probabil că te grăbești tare mult, prietene, dacă vrei să pleci mai departe într-o noapte ca asta. Dar acum te afli în grija noastră, așa că poți fi liniștit.

— Mă tem că lucrurile nu stau astfel. Pregătește-mi ceva pentru cină și trezește-mă peste două ore. O să mănânc și apoi plec la drum din nou.

Tonul vocii era hotărât, chiar poruncitor, privirea și ținuta impunătoare a călătorului inspirau teamă și respect. Hangiul nu mai spuse nimic, îl conduse pe oaspete la etaj și se duse la bucătărie ca să pregătească cele necesare pentru cină. Afară, vântul se întețea și ploua cu găleata, dar temperatura coborâse mult și, pe măsură ce timpul trecea, măzărichea se amesteca treptat cu apa, acoperind pământul cu o pătură alburie. Când Publius Sextius se trezi, ploaia încetase cu totul și ningea acum cu fulgi mari.

Centurionul deschise fereastra și privi afară. În lumina celor două felinare aprinse ca să lumineze porțiunea de curte din fața intrării, se puteau vedea fulgii mari și albi învârtejiți în rafalele crivățului, iar trunchiurile și crengile copacilor se acopereau treptat cu un văl alb care creștea în grosime aproape văzând cu ochii. În cameră era cald datorită vaselor cu jăratic încins și a vetrei care, de jos, încălzea pereții și tavanul. Publius Sextius

suspină la gândul că va ieși din nou în frig și va porni la drum pe șoseaua înzăpezită, în toiul nopții.

Hangiul veni la puțin timp după aceea ca să-l trezească și să-l anunțe că era gata cina, dar văzându-l deja treaz, nu se putu abține să nu facă unele recomandări:

— Ești sigur că vrei să pleci mai departe? Eu zic că asta-i o nebunie, prietene. Să pleci la drum pe o vreme câinoasă ca asta… cine te obligă să facă așa ceva? Lasă-te păgubaș. Ascultă-mă pe mine. Acum mănânci, mai bei și un pahar de vin bun și te vâri din nou în patul cald. Mâine te scol eu devreme, de îndată ce se luminează de ziuă și poți porni liniștit la drum. Acum te-ai putea rătăci prin întuneric, înotând prin toată zăpada asta și tot timpul pe care l-ai câștiga ar fi pierdut fără rost.

— Ai dreptate, răspunse Publius Sextius. Am nevoie de o călăuză.

— O călăuză? Cred că nu știu… nu știu dacă am așa ceva…

— Ia ascultă, prietene, eu nu mă distrez călătorind în condițiile astea și nici nu am timp de pierdut. M-ai înțeles? Găsește-mi o călăuză sau poți să dai de necaz. Am ordin scris de prioritate absolută. M-ai înțeles bine?

— Da, cum să nu, te-am înțeles. Am să văd dacă-ți pot găsi de cineva care să te conducă până la următorul punct de popas. Dar, dacă ajungeți într-o prăpastie, numai pe tine va trebui să te blestemi.

— Asta am înțeles-o deja. Mănânc rapid ce se găsește. Între timp, vezi să fie totul gata.

Hangiul merse cu el jos, bombănind, și luminându-i drumul cu felinarul. Îl pofti să se așeze la masă, îi puse în față carne de miel cu linte și plecă bombănind mai departe.

Publius Sextius începu să mănânce. Carnea era bună, lintea gustoasă, cât despre vin, băuse altele mult mai proaste. O masă caldă era tot ce-i trebuia ca să poată porni la drum. La fiecare înghițitură

calcula cât timp ar fi putut câștiga prin plecarea aceasta la drum, se gândea dacă nu cumva hangiul avea dreptate și nu ar fi fost mai bine să plece a doua zi, dar după ce înghiți ultimul dumicat și sorbi ultima înghițitură de vin, era deja sigur că luase cea mai bună decizie. Își aruncă mantia pe umeri și ieși.

Curtea era complet albă. Un grăjdar îi aduse afară calul cu bagajul legat la spatele șeii și lângă el era altcineva care trebuia să fie o călăuză: un bărbat de vreo cincizeci de ani cu o mantie de pânză cerată pe umeri și o glugă pe cap. Un chip ca de piatră, în aparență inexpresiv. Ținea în mâna stângă o torță aprinsă pentru a lumina drumul. Alte trei sau patru erau legate la oblâncul șeii, de rezervă.

Acum, de gardă erau doar doi legionari. Niciunul dintre ei nu era Bebius Carbone.

— Îmi pare rău că-ți fac necazuri, prietene, îi spuse Publius Sextius călăuzei, dar sunt grăbit și trebuie să câștig timp. Fă-mi serviciul acesta și o să fii bine plătit. Trebuie doar să-mi arăți drumul până la următorul punct de popas după care te vei putea întoarce aici.

Omul dădu din cap fără să spună nicio vorbă și încălecă. Publius Sextius făcu la fel, atinse cu călcâiele coastele calului și ieși pe poartă. Cei doi legionari îl salutară militărește pe cel de-al doilea călăreț care le răspunse și el printr-un salut de militar. Îl lăsară să treacă și închiseră poarta în urma lui.

De îndată ce se aflară dincolo, fură izbiți în plin de vifor și de zăpada care devenea tot mai abundentă.

Publius Sextius se apropie de tovarășul său care până atunci nici nu deschisese gura:

— Cum te cheamă, prietene?

— Sura.

— Pe mine Publius. Putem pleca.

Sura porni înainte la pas deschizând calea și luminând-o cu torța. Publius Sextius mergea pe mijlocul drumului în urma lui, întorcându-se din când în când ca și cum ar fi avut impresia că erau urmăriți. Drumul urca și șerpuia de-a lungul unui povârniș tot mai abrupt, printr-o pădure de stejari și de castani verzi datorită mușchiului și albi de zăpadă. Nu se vedea nicio urmă a prezenței omului, dar raza de lumină pe care o dădea torța fumegătoare a lui Sura era destul de redusă.

Publius Sextius își dăduse imediat seama că omul care-i servea de călăuză nu era dispus să vorbească, așa că nu mai insistă. Se limita să-l întrebe doar ce era neapărat necesar, de fiecare dată când trebuia, primind ca răspuns din partea lui doar niște mormăieli de aprobare sau de negare. Încerca, oricum, să-i țină mintea ocupată cu gânduri, reflecții, planuri. Intenția sa era doar să ajungă lângă Caesar, la timp pentru a porni cu el în expediția din Orient despre care auzise spunându-se lucruri extraordinare, planuri grandioase, mai mult decât îndrăznețe.

Îl urmase în Galia și în Spania, avea să-l urmeze în Mesopotamia, în Ircania, în Sarmația și oriunde ar fi fost nevoie de el. Ar fi mers cu el până la capătul lumii.

Se gândea că numai Caesar era omul care putea salva lumea sa. El pusese capăt războaielor civile, el propusese tuturor adversarilor o reconciliere, el gândea că Urbis trebuia să coincidă cu Orbis, confundându-se astfel ideea de Roma cu ideea de lume întreagă, pentru că singura capabilă să guverneze specia umană era aceea care avea în Roma emblema și forța. Îi înțelegea pe inamici, popoarele care luptaseră pentru a-și salva independența, le admirase vitejia, dar era, pe de altă parte, sigur că victoria unora asupra altora era prevăzută de soartă.

Nu numai o dată avusese ocazia să stea de vorbă cu el și rămăsese uimit de expresia ochilor, de

senzația de hotărâre și de forță pe care o emana privirea lui. Privirea unui prădător, nu a unui ucigaș. Era chiar sigur că sângele nu-i făcea nicio plăcere.

De câte ori nu mărșăluise alături de el! Îl văzuse trecând călare, vorbind cu ofițerii, cu soldații, recunoscându-l pe unul care se remarcase într-o luptă, coborând de pe cal ca să-l salute, să schimbe cu el câteva vorbe, dar, mai ales, își amintea de seara bătăliei cu tribul nervilor, când el, Publius Sextius din a Douăsprezecea, fusese adus în tabără pe o targă, muribund, cu sângele curgându-i șiroaie din răni, dar victorios. El fusese acela care apucase stindardul legiunii și-l purtase înainte, spre inamici, reorganizase plutoanele, dăduse curaj oamenilor și el fusese primul care le servise drept exemplu.

Caesar venise să-l vadă, singur, în cort, unde chirurgii încercau să-l coasă la lumina slabă a câtorva lămpi cu seu. Își apropiase gura de urechea lui:

— Publius Sextius.

Reușise cu greu să scoată vreun cuvânt, dar l-a recunoscut:

— Comandante…

— Astăzi i-ai salvat pe camarazii tăi, mii dintre ei ar fi fost masacrați și eforturile de ani întregi s-ar fi pierdut într-o clipă. M-ai salvat și pe mine și onoarea republicii, a poporului și a Senatului. Nu există o răsplată pe măsura unui asemenea gest, dar, dacă asta poate avea pentru tine vreo semnificație, află că vei fi întotdeauna omul în care voi avea încredere, chiar și atunci când toți mă vor părăsi.

Lăsase apoi privirile în jos ca să-i privească trupul crestat de răni:

— Câte răni, murmurase îngrozit, câte răni…

Cine știe de ce, în clipa aceea de totală singurătate, în timpul unui marș de noapte prin pădurile pustii ale Apeninilor, în mijlocul unei

furtuni cumplite de zăpadă, cuvintele acelea continuau să-i răsune în minte.

În fața lui, morocănosul Sura continua să înainteze încet, purtând torța aprinsă în mână, pătând zăpada imaculată cu reflexe roșietice, lăsând urme de cal bun, cuminte și puternic, care urca, pas după pas, tot mai sus, de-a lungul drumeagului șerpuitor, pe sub ramurile scheletice ale fagilor și stejarilor.

Se gândea uneori că undeva în față cineva l-ar fi putut aștepta, pregătindu-i o cursă, că Sura poate că îl ducea într-o capcană din care nu mai putea scăpa cu viață și mesajul său n-ar mai fi sosit la timp acolo unde era așteptat. Dar își amintea mai apoi că hangiul insistase să rămână peste noapte să doarmă la *mansio,* în siguranță, sub paza celor patru legionari printre care se afla și Bebius Carbone din a Treisprezecea.

Sura aprinse cea de-a doua torță de la prima și aruncă în zăpadă restul încă arzând care mai pâlpâi câteva clipe după care dispăru în bezna nopții. O pasăre surprinsă de lumina aceea neașteptată a torței se ridică în zbor cu un țipăt care părea de disperare și dispăru în fundul văii.

Vântul parcă se mai domolise. Nu mai erau sunete și nici urme de viață pe nicăieri. Chiar și rarele borne de piatră care marcau drumul fuseseră de-acum acoperite de pătura de zăpadă. Nu-i mai rămâneau lui Publius Sextius decât cuvintele lui Caesar repetate la infinit de mintea sa singură și pustie: „Câte răni… câte răni.”

IX

In Monte Appennino, in flumine secreto,
a.d. V Id. Mart., secunda vigilia
Munții Apenini, râul secret, 10 martie,
ora zece noaptea

Nevăstuică se zbătea cu disperare în valurile înspumate ale râului subteran, târât de curent; învins de vârtejuri, ajungea sub apă, trebuia să-și țină respirația timp îndelungat așteptând să ajungă mai la vale ca să scoată capul și să scuipe apa înghițită, să tragă adânc aer în piept și să dispară apoi din nou la fund.

Se sufoca de durere când curentul îl izbea de stânci, când simțea sângele scurgându-i-se din răni. De mai multe ori avu impresia că este pe cale să-și piardă cunoștința, de mai multe ori se lovi cu capul sau luă lovituri atât de violente încât crezu că nu mai poate rămâne în viață.

La un moment dat, simți că pântecele i se atinge de ceva: era pietriș și nisip așa că se apucă de o piatră înțepenită pe fundul apei și reuși să se oprească și să-și recapete suflul rămânând întins în micul golf în care apa era mai puțin adâncă.

Gâfâind din greu, încercă să-și dea seama dacă nu avea vreun os sfărâmat și să-și dea seama ce simțea curgându-i din coaste. Își duse mâna la gură și înțelese din gustul ușor dulceag că era sângele său, pipăi rana cu vârful degetelor, descoperind că pielea îi era sfâșiată de la șold până pe coaste, pe partea stângă, dar rana nu era prea adâncă astfel că organele dinăuntru rămăseseră, probabil, nevătămate.

Auzea în amonte vuietul cascadelor prin care abia trecuse și mai la vale un alt fel de zgomot, mai profund și asemănător cu un clocot, dar

întunericul complet îl ținea captiv într-o nesiguranță neliniștitoare, de spaima pentru clipa ce avea să vină. Nu știa unde se afla, nici ce distanță parcursese, nici cât îi mai rămânea de străbătut, nu avea nici cea mai mică idee de timpul care trecuse din momentul în care pășise prima oară în apa aceea înghețată și pierduse orice posibilitate de a se mai sprijini de vreo stâncă. Clănțănea din dinți de frig și aproape că nu-și mai simțea membrele; picioarele îi erau ca două prelungiri greoaie, aproape fără vlagă, și junghiuri puternice îi urcau de la coaste spre umăr. Se dădu puțin înapoi până când găsi un adăpost, un fel de cavernă în care se ghemui având senzația că dă peste puțină căldură. Reuși chiar să-și tamponeze oarecum rana reușind s-o bandajeze de bine de rău cu o fâșie de stofa ruptă din mantie. Se lăsă moale pe spate și ațipi puțin, mai mult din cauza oboselii de moarte decât de somn. Când își recăpătă cunoștința n-ar fi putut spune cât timp se oprise acolo, dar era sigur că trebuia să-și continue drumul prin măruntaiele muntelui. Chemă în ajutor divinitățile Hadesului, promițându-le un bogat sacrificiu dacă reușea să iasă viu de pe tărâmul lor subpământean, apoi se târî până la apă, se cufundă în apa rece ca gheața, ținându-se de o ieșitură a stâncii, după care se lăsă din nou în voia curentului.

De nenumărate ori fu răsucit, lovit, târât la fundul apei și aruncat din nou la suprafață ca și cum s-ar fi aflat între fălcile unui monstru și astfel păru, de mai multe ori, realitatea în mintea lui tulburată și înspăimântată.

Apoi, puțin câte puțin, viteza curentului începu să scadă, albia râului deveni mai largă și mai puțin înclinată, vuietul apei mai puțin asurzitor. Poate că trecuse ce era mai rău, dar rămânea în aceeași situație de mare pericol și nesiguranță.

Era într-un asemenea hal epuizat de lupta cu frigul, de zbaterea îndelungată în bulboanele

râului, desele accese de vomă pentru a scoate din stomac apa înghițită, încât aproape că se lăsă purtat mai departe ca un corp inert. Mai trecu destul de mult timp, n-ar fi putut să spună cât.

Până în momentele acelea întunericul fusese atât de dens și total că o geană de lumină, chiar și extrem de slabă, nu-i scăpă din vedere. Oare să fi fost într-adevăr sfârșitul? Mai avea, oare, să revadă lumea celor vii? Speranța îi mai dădu o fărâmă de energie și începu din nou să înoate, încercând să se mențină tot timpul în mijlocul curentului. Tavanul galeriei prin care curgea râul subteran se albi ușor de ceva care nu era lumină, dar nu mai era nici bezna aceea de nepătruns, speranța de a vedea un întuneric mai rar, poate chiar o lumină, dar pe măsură ce timpul trecea acea senzație se întări până când deveni lumină palidă, a lunii care risipea în bună parte întunericul nopții de afară.

Sleit de puteri, aproape fără suflare din cauza enormei sforțări pe care o făcuse, aproape mort de frig, Nevăstuică se prăbuși, în sfârșit sub cerul liber, sub bolta cerească, pe un mal jos și nisipos. Se târî cu greu până la o fâșie de pământ uscat și rămase aproape inconștient fără nicio picătură de energie.

In Monte Appennino, ad Fontes Arni,
a.d. V Id. Mart., ad finem secunda vigilia
Munții Apenini, la izvoarele fluviului Arno,
10 martie, miezul nopții

Înaintară mai departe pe drumul care se strâmta din ce în ce mai tare, unul înghesuit în celălalt, siluete negre într-un cerc de lumină roșietică, pe întinderea imaculată a munților. Publius Sextius se străduia să numere bornele acolo unde se mai zăreau, una după alta, și încerca să observe urme

care să nu fie ale unor animale, temându-se în continuare de o capcană.

Într-un rând, apăsat de singurătate și de îngrijorare, se întoarse către tovarășul său de drum:

— Dar tu vorbești vreodată? îl întrebă.

— Doar dacă am ceva de spus, răspunse Sura fără să se întoarcă spre el, după care nu mai scoase nici măcar un sunet.

Publius Sextius începu din nou să-și rumege gândurile, în special pe cel care îl îngrijora mai tare: lui Marcus Antonius i se propusese să ia parte la o conspirație împotriva lui Caesar și, deși nu acceptase, nu dezvăluise nimănui o asemenea informație. Poziția aceasta a lui putea însemna un singur lucru: că nu făcea nimic pentru nimeni, ci doar pentru el însuși. Era, prin urmare, unul dintre cele mai periculoase tipuri de om. Se gândea că acea conspirație ar fi putut avea succes și, într-un asemenea caz, conspiratorii i-ar fi fost recunoscători pentru tăcerea lui. Sau ar fi eșuat și el nu ar fi pierdut niciun avantaj. Dar cu gestul lui de la Lupercalii cum rămânea? Dacă era atât de viclean și de cinic, cum de a putut să comită o asemenea greșeală? Cum de a putut lua o inițiativă în privința unui gest de o asemenea importanță și a putut comite o asemenea faptă? Poate că jucase întotdeauna rolul soldatului necioplit care nu înțelege politica, pentru a ascunde astfel o capacitate superioară așteptărilor. Dar, dacă așa stăteau lucrurile, ce semnificație avea încercarea de a-l încorona pe Caesar ca rege în public? Evident, știa care avea să fie reacția poporului și atunci de ce nu-și pusese problema felului în care avea să acționeze Caesar însuși? Și în acest caz, probabil că se considerase la adăpostul pretinsei sale naivități, dar nu putea ignora faptul că, în cazul în care ar fi existat realmente o conspirație, gestul său era menit să-l facă pe Caesar mai vulnerabil și mai singur. Și care era scopul sau motivul? Care era? Care era?

Continua să-și pună aceeași întrebare o dată, de zece, de o sută de ori, ca și cum ar fi izbit cu capul într-un zid. Atunci, privea zăpada căzând tăcută cu fulgi mari în raza de lumină a torței, privea urmele cailor care înaintau încet, tot mai încet, în timp ce el și-ar fi dorit să alerge ca vântul, să înghită distanțele, să ajungă la destinație înainte de a fi prea târziu și poate că era deja prea târziu, poate că efortul acela era deja inutil.

Și totuși un motiv trebuia să existe căci, în unele clipe, când mușcătura gerului părea să slăbească datorită cine știe căror echilibre din aer și de pe pământ, i se părea că se apropie de soluționarea acestei dileme. Răspunsul era poate restrâns la doar câteva personaje-cheie: trei sau patru, nu mai multe, la raporturile lor de putere sau de interese. Trebuia să ia în seamă toate posibilitățile, toate obiectivele unora sau altora, să le pună alături, să le confrunte, în anumite momente ar fi vrut să coboare pe pământ ca să traseze schemele minții sale în zăpada imaculată, cu vârful pumnalului, ca atunci când desena pe pământ, în jurul focului din tabără, planurile de acțiune în luptă pentru unitatea sa. Apoi totul se pierdea. Schemele se dizolvau în mii de fragmente fără formă și, în clipa aceea, își dădea seama că rătăcea din nou cu privirea printre vârtejurile albe de fulgi.

Uneori îl năpădea și bănuiala că harta lăsată de Nebulus la Modena, înainte de a dispărea în ceața dimineții ar fi putut să fie o momeală pentru a-l atrage într-o cursă, dar în cele din urmă se convinse că nu avea de ales și că trebuia să înfrunte și un asemenea risc. Alternativa era să ajungă prea târziu pentru ca mesajul să mai fie util. Sura întrerupse una dintre nesfârșitele sale tăceri, spunându-i că erau aproape de izvoarele fluviului Arno și că mergeau în momentul acela pe un drum construit de etrusci. După aceea se închise din nou în mutismul său.

Publius Sextius merse mai departe, frământându-se în tăcere, toată noaptea.

In Monte Appennino, a.d. V Id. Mart., de tertia vigilia
Munții Apenini, 11 martie, după miezul nopții

Doar Rufus mai trecea în momentul acela printr-o suferință asemănătoare, afundându-se în ținutul pe care-l străbătea. Încerca să ajungă pe șoseaua Flaminia minore, trecând chiar peste munte.

La început fu nevoit să urmeze semnele abia vizibile ale unui drum șerpuit și în urcuș de-a lungul povârnișului care constituia versantul apusean al văii râului Reno, ajungând în cele din urmă la apă. Reuși aceasta nu fără trudă, deseori descălecând pentru a merge pe jos, ținând calul de dârlogi, până când ajunse pe mal. Vremea se stricase din nou. Jos, zăpada cădea amestecată cu un fel de burniță sâcâitoare și neplăcută care îi curgea pe mantia împletită din lână groasă, ajungând pe pământ în șiroaie.

Găsi vadul, trăgând cu urechea la bolborositul apei printre bolovani și-și îndemnă calul în albia râului. În mijloc, aceasta era mai adâncă și apa ajungea până la pieptul animalului, apoi putu să urce pe malul opus acoperit cu nisip și pietriș mărunt.

Drumul începea din nou să urce pe versantul opus și, atunci când Rufus ajunse din nou la zăpadă, lumina difuză a mantiei albe care acoperea pământul îi permise să se orienteze pe un traseu pe care îl mai străbătuse de multe alte ori. Pe la jumătatea coastei ajunse la coliba unui cioban pe care-l cunoștea bine și se opri să bea un pahar cu lapte cald și să mănânce o bucată de pâine cu brânză. Interiorul colibei era luminat de flăcările de pe vatră, pereții tencuiți cu lut uscat erau

complet înnegriți de fum. Totul mirosea tare a oaie, începând cu stăpânul casei și terminând cu dulăul culcat în cenușa care înconjura vatra. Un animal cu blana lățoasă pe care fiecare oaspete îl chema după cum voia. Rufus îl salută:

— Ce faci, bestie? Și îl scărpină după urechile pline de căpușe, după care se așeză el alături, pe un taburet.

— Ce faci aici pe o asemenea vreme? întrebă ciobanul amestecând latina cu dialectul liguric pe care cu toții erau în stare să-l înțeleagă.

— Am un mesaj urgent pe care trebuie să-l transmit, răspunse Rufus între o înghițitură și alta. Cum e vremea sus, pe creastă?

— Se poate trece, dar trebuie să fii atent că am văzut prin împrejurimi o haită de lupi: un mascul bătrân, doi sau trei tineri și patru sau cinci femele. Prin întuneric și-ar putea face curaj să atace genunchii calului tău. Ar trebui să iei un tăciune aprins de pe vatră și să ai grijă să rămână aprins până ajungi în vârf.

— Îți mulțumesc că mi-ai spus, răspunse Rufus.

Lăsă două monede de câte un assus pentru ceea ce mâncase și băuse și, cu tăciunele aprins în mână ieși afară, unde i se păru că respiră din nou după putoarea aceea de oaie care se cuibărise peste tot și parcă îi otrăvise nările.

Apucă dârlogii calului și își reluă urcușul pe jos, luminându-și drumul cu torța aprinsă pe care o ținea cu mâna stângă. Se întrebă de la ce distanță se putea distinge flacăra. Poate că în clipa aceea, la *Lux fidelis,* comandantul se urca pe terasă și privea în direcția sa. I se păru că-l aude mormăind: „Uite-l acolo, pun jos banii mei pe o lună că ticălosul ăla a ajuns deja în vârful muntelui.”

Și, într-adevăr nu mai lipsea mult. Sus, la mai puțin de o jumătate de milă, un pâlc de brazi seculari marca punctul numit „cumpăna apelor”.

Calul fu primul care simți lupii și, în clipa următoare, îi văzu și el: flacăra torței aprinse se

reflecta în ochii lor cu sclipiri sinistre. Nu avea la îndemână nici măcar o piatră ca să arunce în ei și nu păreau să aibă intenția de a se retrage. Strigă, agitând în același timp torța și fiarele o luară la fugă, dar se opriră la câțiva pași mai încolo.

Rufus strigă din nou la ei, dar lupii nu se mișcară din loc, ba chiar începură să se rotească de jur împrejur, mârâind înfometați. Era o manevră care nu promitea nimic bun. Puneau în aplicare strategia haitei pentru a izola și apoi ataca prada. Iar prada era el sau calul său ori amândoi.

Calul era înspăimântat și greu de stăpânit. Dacă ar fi fugit, pentru el totul s-ar fi terminat. Ar fi putut scăpa și n-ar fi reușit să-l rețină. Legă hățurile de creanga unui copac și putu astfel să se miște mai bine, ținând cuțitul într-o mână, în timp ce, în cealaltă, continua să țină torța care, din păcate, nu mai putea arde prea mult.

Lupii nu fuseseră niciodată o problemă, întotdeauna fusese destul de simplu să scape de ei. De ce în noaptea aceea erau atât de agresivi? Se gândi la o legendă a poporului său ancestral, condus în Italia de un lup. Dar aceștia erau altfel, niște bestii înfometate cu cele mai rele intenții. Se trase cu spatele până la un brad mare și simți pe spinare că avea crengile uscate: zeii îi trimiteau un ajutor. Rupse crengile acelea și le aruncă peste restul de torță pe care îl mai avea încă în mână și flacăra deveni iarăși vioaie datorită rășinii. Strălucirea neașteptată a flăcărilor îi respinse pe lupi, dar fiarele nu se retraseră mai departe de limita cercului luminos. Calul bătea din copite și necheza, se ridica pe picioarele dindărăt, încercând să scape din strânsoarea hățurilor. Dacă n-ar fi avut zăbala în gură ar fi fugit cu mult timp înainte. Cine știe dacă în clipa aceea comandantul nu vedea și focul acesta de pe terasa de la *Lux fidelis.* Cineva probabil că-l vedea, dar nimeni n-ar fi plecat din adăpost fără să fi avut un motiv serios.

Duelul între foc și foame urma să se încheie atunci când, inevitabil, focul s-ar fi stins. Rufus făcu, atunci, ceea ce îi mai rămânea de făcut și nu-i plăcea absolut deloc. Ceru iertare zeilor care-i ocroteau pe strămoși, adună toate ramurile pe care le mai găsi în jurul trunchiului de brad și acesta luă foc la rândul său pentru ca, în numai câteva clipe, să se transforme într-o torță uriașă. Sufletul său celtic fu îngrozit pentru că i se părea că aude spiritul frumosului brad urlând, chinuit de foc, dar sufletul roman îl încurajă pentru că executa un ordin al superiorilor săi.

Lupii fugiseră. Rufus luă de pe jos una dintre crengile căzute care încă mai ardeau, încălecă și-și continuă drumul traversând un luminiș, până când ajunse la lespezile cenușii de piatră ale șoselei Flaminia minore.

Lux Fidelis, a.d. V Id. Mart., tertia vigilia
„Lumina fidelă”, 11 martie, al treilea schimb de gardă,
ora unu noaptea

Un servitor îl trezi pe comandant din cel mai dulce somn al nopții.

— Ce naiba s-a întâmplat?

— Stăpâne, vino de îndată să vezi ceva.

Comandantul își aruncă pe umeri o mantie și urcă așa cum se afla îmbrăcat pe terasa de sus. Ningea și în fața ochilor avu o vedenie nespus de ciudată. Undeva, la o distanță greu de precizat, înspre miazăzi, la o înălțime care îl făcea să pară nemișcat în mijlocul bolții cerești, vedea un glob de lumină nespus de puternică, înconjurat de un halo de culoare roșietică, prelungită în direcția către care bătea vântul printr-un fel de coadă luminoasă.

— Pe toți zeii! Ce mai e și asta?

— Nu știu comandante, răspunse santinela. N-am nici cea mai mică idee. De îndată ce am văzut-o l-am trimis pe băiatul acesta să te trezească.

— O cometă… cu coada de sânge… Zei atotputernici. Ceva îngrozitor este pe cale să se petreacă. Cometele aduc nenorocire… Fiți cu ochii în patru, adăugă. Asta este o noapte blestemată.

Se înfășură mai bine în mantie, ca și cum ar fi vrut să se apere de orice influență nefastă, și coborî scările în grabă ca să se închidă în camera sa.

Rămas afară, pe terasă, servitorul scruta mut de uimire ciudatul fenomen, când, dintr-o dată, lumina crescu timp de câteva clipe într-o sclipire mai intensă după care scăzu treptat și fu înghițită de întuneric.

Servitorul se întoarse către santinelă:

— A dispărut, spuse.

— Așa este, răspunse santinela.

— Ce înseamnă asta?

— Nimic. Nu înseamnă nimic. I-am spus comandantului că era o cometă: nu m-ai auzit?

— Și ce este aceea o cometă?

— Ce știu eu? Du-te și întreabă-l pe el. Și, dacă tot ești aici, adu-mi puțin vin fierbinte că am înghețat de tot.

Servitorul dispăru prin trapa deschisă în pardoseală și santinela rămase singură să vegheze mai departe în noapte.

Ad flumen secretum, a.d. V Id. Mart., tertia vigilia
Râul secret, 11 martie, schimbul al treilea de gardă,
ora unu noaptea

Nevăstuică se trezi cu greu, țeapăn de frig. Nu-și dădea seama cât timp rămăsese întins pe iarba umedă, cu hainele ude pe el. Nu era nicio parte a corpului care să nu-l doară și pieptul i se

cutremura de o tuse seacă și convulsivă. Era întuneric și zărea doar apa râului curgând cu iuțeală la mică distanță în fața lui. Unde era barca despre care îi spusese bătrânul? Privi în jur și reuși să distingă un pâlc de copaci de-a lungul malului. Porni, clătinându-se, în direcția aceea. Acelea să fi fost sălciile despre care era vorba?

O spărtură printre nori lăsă liber pentru câteva clipe discul lunii și Nevăstuică putu zări mai bine pâlcul de sălcii și observă barca legată de un par înfipt în malul râului. Silueta ei întunecată se profilă dar pe suprafața apei care acum era scăldată în lumina argintie a lunii.

Era de-acum aproape de încheierea misiunii sale. Partea ce mai grea rămăsese în urmă și spera ca forțele să nu-l părăsească tocmai acum. Își duse o mână la rana pansată și când se uită la ea o văzu roșie de sânge: hemoragia continua și acum. Își strânse mai bine fâșia de pânză cu care își pansase coastele, apoi se urcă în barcă și luă vâslele în mâini. Împinse în mal cu una dintre ele și aduse barca spre mijlocul curentului.

Trebuia acum să se lase dus de apă. Așa făcu și, pe măsură ce înainta către câmpie, temperatura devenea tot mai blândă. Un vânt blând și călduț dinspre miazăzi îi uscă hainele. Cerul din urma sa era cufundat în beznă și brăzdat de fulgere, dar undeva în față începea treptat să se însenineze. Din când în când, se lăsa moale pe fundul bărcii și ațipea o vreme, atât cât era necesar ca să-și recapete luciditatea.

La cea mai mică zguduitură, la cea mai mică tresărire deschidea ochii și vedea trecându-i prin fața ochilor, răspândite pe câmpie, sate și gospodării izolate, siluete ceva mai puțin întunecate care se profilau în lumina palidă a zorilor. Zgomote nelămurite ajungeau până la el: o dată auzi un glas care parcă striga un nume, o altă dată ceva care semăna cu un strigăt de disperare, alteori doar țipetele unor păsări de noapte: vaietul

monoton al ciufului, țipătul sincopat și ascuțit al bufniței.

Apoi, când lumina zilei se răspândi peste pământ, priveliștea începu să se însuflețească și, în sfârșit, apăru Arno!

Râul care îl purta pe undele lui se vărsa în marele fluviu etrusc a cărui albie se strecura printre dealuri într-o vale largă, îndreptându-se către câmpie. Iuțeala curentului continua să scadă, dar distanța parcursă era acum de multe mile sau cel puțin așa credea el.

Soarele, deși ascuns în spatele norilor, probabil că era deja sus când ajunse la locul în care trebuie să coboare pe mal. Un mic port fluvial în care se adunau mărfurile venite de la munte pentru a fi trimise la Arezzo, orașul aflat cu câteva mile mai la vale. Cu puținele forțe care îi mai rămăseseră vâsli de câteva ori spre cheu și reuși să pună piciorul pe uscat. Un paznic al unui depozit îi închine un catâr și îi dădu o bucată de pânză curată cu care putu să-și schimbe pansamentul, după care Nevăstuică își continuă drumul către ținta finală: casa cu chiparoși, ascunsă undeva mai departe de cursul apei.

Dintre toți mesagerii plecați de la stația de poștă *ad Medias*, probabil că el era cel care o luase pe la miazăzi. Cine erau ceilalți care ar fi putut să parcurgă echivalentul traseului său subteran cu iuțeala unui râu care coboară de pe munte?

Orice răsuflare, aproape orice pas al catârului pe pavajul drumului îi provocau junghiuri cumplite; mușchii înțepeniți de frig, de oboseală și de foame nu mai răspundeau la comenzi și Nevăstuică, deși avusese până atunci pățanii de tot felul în lunga sa carieră de informator, nu mai visa acum decât să se întindă pe un pat curat, într-un loc sigur și cald.

Villa îi apăru pe partea stângă a drumului, după o răspântie cu un mic sanctuar dedicat Hecatei Trivia către care drumețul aruncă o privire piezișă. Părăsi drumul principal și o luă pe aleea care

ducea pe culmea unui deal pe care se înălța clădirea având în jur chiparoșii de un verde închis.

Îl întâmpină lătratul furios al câinilor și zgomotul de pași al cuiva pe pietrișul din curte. Încercă să coboare de pe catâr ca să se prezinte și să ceară să fie primit, dar de îndată ce atinse pământul simți că totul se învârte în jurul său, avu o senzație de gol și o oboseală de moarte. Se prăbuși la pământ ca o zdreanță: mai avu timp doar să audă voci agitate și pe cineva care spunea:

— Cheamă-l pe administrator, repede! Fir-ar să fie, individul ăsta e pe moarte!

— Totul deveni nelămurit. I se păru că simte cum îl atinge botul unui câine sau poate că erau doi, le simțea răsuflarea. Unul mârâia, altul îl lingea pe-o parte, acolo unde, de sub pansament, se scurgea sângele.

Alți pași care veneau în fugă. Un glas aspru:

— Aruncați-l în puțul vechi! Cine știe ce naiba o fi cu el!

Se simți apucat de mâini și de picioare și-și dădu seama că trebuie să-și recapete răsuflarea ca să vorbească și asta cu orice preț.

— Spune-i stăpânului tău că Nevăstuică trebuie să vorbească imediat cu el, îi spuse el celui care-l ținea de brațe.

— Ce-a spus? întrebă administratorul care mergea alături, cu câinii.

— A spus că trebuie să vorbească neîntârziat cu stăpânul și că îl cheamă Nevăstuică.

— Și mișcă-te mai repede, nenorocitule, mârâi Nevăstuică, dacă nu vrei să ajungi la ocnă. Stăpânul tău o să te jupoaie de viu dacă află cumva că nu i-ai transmis mesajul meu.

Administratorul le porunci oamenilor din micul convoi să se oprească și privi mai atent la omul pe care voiau să-l arunce în puțul cu lături. Îi văzu rana de la coaste, văzu un pumnal de preț care lăsa să i se vadă mânerul de sub poala sfâșiată a tunicii, așa că avu dintr-o dată niște îndoieli.

— Stați pe loc, spuse.

X

Romae, in insula Tiberis, a.d. V Id. Mart., hora tertia
Roma, insula Tiberină, 11 martie, ora opt dimineața

Antistius sosise cu barca, de la Ostia, și, dimineața devreme, se afla în cabinetul său de lângă templul lui Esculap, pregătindu-se pentru consultațiile din ziua aceea. Educat în spiritul școlii hipocratice, acorda o mare importanță simptomatologiei și anamnezei și ținea foarte mult la curățenie. Întocmise astfel pentru toți pacienții un fel de registru cu descrierea amănunțită a bolii, a regimului alimentar recomandat, a remediilor aplicate și a rezultatelor obținute. Servitorii luau o bătaie zdravănă cu nuiaua dacă găsea praf sau vreo urmă de orice altă murdărie chiar și prin ungherele cele mai ascunse și mai puțin vizibile ale cabinetului său.

Se întâmpla ca, în ziua aceea, să aștepte un pacient de cea mai mare importanță: Artemidoros, aflat din nou într-o stare dificilă cu boala sa de piele.

Unul dintre secretele lui Antistius era medicina empirică, slăbiciune pe care n-ar fi mărturisit-o nici dacă s-ar fi aflat sub tortură.

De atâta amar de vreme de când practica meseria de medic se convinsese că femeile păstraseră o înțelepciune terapeutică mult superioară față de aceea a bărbaților, pe baza unei simple considerații, aceasta însemnând că, din vremuri imemoriale, femeile se dedicaseră îngrijirii copiilor și, pentru că țineau la supraviețuirea lor mai mult decât la propria viață, creaseră leacuri a căror eficacitate cu siguranță o

experimentaseră. Cu alte cuvinte, pe ele nu le interesa ce anume provocase boala, ce echilibre sau dezechilibre dintre umori și elemente duseseră la apariția lor, pe ele le interesa un singur lucru: să nu-i ucidă pe copiii lor și, prin urmare, trebuia combătută prin mijloace eficiente.

Bărbații erau în mod cu totul evident mai pricepuți în chirurgie: tăierea cărnii, retezarea oaselor cu ferăstrăul, cauterizarea, amputarea, coaserea, toate acestea erau operațiuni la care se pricepeau foarte bine, fie pentru că ei sunt mai brutali prin natura lor, fie pentru că au fost nevoiți să se priceapă aflându-se în spatele frontului sau în apropierea câmpurilor de luptă, unde, din vremuri la fel de imemoriale, zeci, sute de mii de bărbați erau asmuțiți unii împotriva altora să se măcelărească între ei, pentru motive care nu fuseseră niciodată cercetate în profunzime și, cu atât mai puțin, explicate.

Așa se făcuse că Antistius devenise medicul personal al lui Caius Iulius Caesar: demonstrându-și capacitatea sa imperturbabilă de a repune la locul lor membrele chinuite ale unor supraviețuitori de pe câmpul de luptă și de a se lupta cu amenințarea bolilor perfide cu caracteristici ascunse, aplicând remedii pe care doar el le cunoștea și a căror compoziție n-o dezvăluia nimănui.

Ajutorul său îl anunță că Artemidoros sosise pentru a fi consultat și Antistius îi spuse să-l aducă imediat în cabinet. Privi afară și nu văzu nicio lectică: însemna că Artemidoros venise pe jos.

— Ce mai faci, cum te mai simți? îl întrebă de îndată ce-l văzu.

— Of, ce-ai vrea să spun: romanii ăștia simt foarte inimoși, nu neg asta, dar ce folos? Accentul lor este insuportabil când este vorba să recite ceva din creația maeștrilor poeziei noastre. Dacă întrebarea ta se referea la problema mea de

sănătate, uite, poftim, aici, la ceafă am impresia că este ceva care a recidivat.

— O să vedem imediat, spuse grijuliu Antistius care începu să studieze, dând la o parte părul, zona indicată. Descoperi o mică suprafață puțin înroșită. Cu un mârâit îngrijorat, Antistius cercetă locul și mai atent, apoi se duse la dulăpiorul cu medicamente, îl deschise cu cheia și scoase o alifie pe care o aplică tacticos, cu mișcări savante, pe ceafa pacientului care, după câteva clipe dădu semne de mare ușurare.

— Leacul ăsta este într-adevăr eficace, spuse. Nici nu știu cum să-ți mulțumesc. Cât îți datorez?

— De data asta, nimic: fiind vorba despre o recidivă, este corect ca eu să intervin fără o altă plată.

— Cu așa ceva nu pot fi de acord, răspunse Artemidoros și insistă să plătească, dar Antistius fu de neclintit în hotărârea sa.

— Și, în plus, spuse pacientul, sunt tratat de medicul lui Iulius Caesar.

— Dictatorul veșnic mă onorează cu încrederea sa, așa este, răspunse Antistius, și sunt foarte mândru de asta. Și o spun cu toată sinceritatea, fiindcă am credința că sunt persoana cea mai potrivită pentru a-i asigura sănătatea, cel puțin în ceea ce privește priceperea mea, iar restul se află… în mâinile zeilor, încheie el fraza cu un suspin foarte grăitor.

Artemidoros îl privi total surprins. Era evident că în cuvintele acelea și, în special, în tonul pe care fuseseră rostite și în suspinul care le însoțise se ascundea un mesaj. L-ar fi putut trece cu vederea prefăcându-se că nu a înțeles, dar curiozitatea și senzația că ar putea fi vorba despre ceva ieșit din comun îl îndemnă să accepte provocarea:

— Ce vrei să spui? întrebă.

— Circulă zvonuri nu prea liniștitoare din păcate, răspunse Antistius. Ca să nu spun că sunt din cele rele.

— Foarte rele? insistă Artemidoros.

Antistius dădu aprobator din cap însoțind mișcarea cu un suspin și mai grav.

Artemidoros se apropie mai mult și îi spuse aproape în șoaptă la ureche:

— Este ceva în legătură cu persoana lui Brutus?

Antistius îl privi țintă cu o expresie care nu avea nevoie de cuvinte.

— Înțeleg, spuse Artemidoros.

— Are cumva legătură și cu tine? întrebă Antistius și adăugă imediat. Uite ce este, îmi dau seama că-ți cer mult, poate prea mult, dar îți jur că orice mi-ai spune, nimeni n-ar afla de la cine știu. Vreau ca tu să știi, în orice caz, că mă simt onorat să am în grijă sănătatea unuia dintre cei mai străluciți literați ai culturii eleniste în acest oraș.

Artemidoros rămase impresionat de ceea ce auzise. Medită mult timp înainte de a răspunde și apoi spuse:

— Brutus mă tratează ca pe un servitor, cu aroganță, îmi umilește demnitatea doar pentru că supraviețuirea mea în acest oraș depinde de salariul prăpădit pe care mi-l dă. Tu m-ai tratat și continui să mă tratezi de o infirmitate respingătoare din cauza căreia aș deveni ridicol fără a ține seama de posibilitățile mele de a te plăti, apreciezi modestul meu talent mai mult decât aș merita eu. Dacă ar trebui să fac o alegere, ei bine, prefer să mă aflu în aceeași tabără cu tine, oricare ar fi aceasta.

— Îți sunt nespus de recunoscător pentru ceea ce spui, răspunse Antistius ascunzându-și cu greu entuziasmul, și, atunci când va veni momentul potrivit, te asigur că n-o să-ți pară rău.

— Spune-mi ce pot să fac pentru tine.

— Numele lui Brutus apare pe zidurile orașului și pe ușa tribunalului, îndemnându-l să-l imite pe strămoșul său îndepărtat care l-a alungat din Roma pe ultimul rege. Aluzia este clară și înseamnă că există cineva care vrea să-l împingă pe Brutus să

facă un gest extrem în privința lui Caesar, pe seama omului căruia îi datorează viața.

Artemidoros nu răspunse și Antistius crezu că era momentul să-și consolideze poziția:

— Brutus se poartă într-o manieră greu de înțeles. S-a aflat cândva de partea lui Pompei cu toate că acesta pusese să fie ucis tatăl său și acum pare că unelțește împotriva lui Caesar căruia îi datorează viața. Caesar l-a iertat după bătălia de la Pharsalos și l-a integrat din nou în Senat și în cariera politică… Voi, grecii, aveți o concepție superioară despre libertate și despre democrație și îmi dau seama ce poți gândi despre Caesar. Dar nu uita că a refuzat coroana de rege atunci când i-a fost oferită, iar puterile care i-au fost acordate au doar scopul de a pune capăt luptelor civile. Nu uita că el nu are copii, așa încât ce rost ar avea aspirația la o monarhie care s-ar încheia odată cu el?

— Și eu sunt convins de ceea ce spui, așa că nu este nevoie să-mi explici mai târziu ce crezi despre…

— Îmi pare rău că Brutus se poartă cu tine într-un mod nedemn și în ce privește salariul pe care ți-l oferă. Află, în orice caz, că dacă ne vei ajuta, greutățile tale vor lua sfârșit pentru totdeauna. Generozitatea lui Caesar nu are limite.

— Sunt gata să te ajut fără a avea nevoie de ceva în schimb, răspunse Artemidoros pe un ton de o anumită fermitate. Ce vrei să știi?

— Iartă-mă, nu aveam de gând să-ți ofer bani în schimbul ajutorului tău, chiar dacă în orașul acesta corupt banii de cele mai multe ori sunt singura soluție. Adevărul este că sunt foarte îngrijorat pentru Caesar. Circulă zvonuri ciudate și mai ales inscripțiile acelea am impresia că vorbesc destul de clar. Mă tem ca Brutus să nu fie amestecat într-o acțiune nesăbuită care ar putea avea consecințe dramatice.

— Vrei spui… o conspirație?

Antistius aprobă dând din cap, cu o expresie gravă:

— Știi ceva care m-ar putea ajuta*?*

— Doar niște senzații, impresii: personaje care frecventează casa la ore ciudat de târzii.

— Cât de târzii?

— În toiul nopții sau în orele de dinaintea revărsatului zorilor. De ce ar trebui cineva să-și primească prietenii la ore din astea dacă nu cumva ca să nu fie văzuți intrând în casă?

— Cât se poate de adevărat. Și știi cine sunt prieteni aceștia?

— Nu. De fiecare dată era întuneric și întâlnirile s-au ținut cu ușile închise, în biroul lui Brutus. Eu m-am trezit pentru că am auzit câinele lătrând și apoi vocea lui Brutus care îl striga, după care un grup de persoane care intra pe ușa din spate.

— Câți erau, după tine*?*

— N-aș putea spune cu precizie, dar era un grup destul de mare: șase, șapte, poate mai mulți.

— Crezi că ar putea fi alte motive, în afară de o conspirație, pentru asemenea întâlniri la asemenea ore? întrebă Antistius.

— Pot fi diferite motive… o alianță politică, de exemplu, o înțelegere electorală pentru viitoarele comiții care trebuie să rămână secretă…

— S-ar putea, dar sunt cam neîncrezător și îngrijorat. Te rog să veghezi cu atenție. Vreau să știu cine vine mai des în casa lui, câți sunt, dacă mai sunt și alții pe care nu-i vezi și pentru ce se întâlnesc astfel. Și dacă se întâmplă să afli ceva, te rog să-mi dai de veste cât poți de repede.

— N-o să fie ușor, răspunse Artemidoros, dar am să fac tot ce pot. Dacă descopăr ceva am să te informez de îndată ce pot.

— Într-un asemenea caz, vino aici. Chiar dacă eu nu sunt, ajutorul meu știe cum și unde să mă găsească în orice moment. Mergi sănătos, Artemidoros, fii cu băgare de seamă.

Artemidoros îl salută și el pe medic și ieși.

Antistius rămase meditând în tăcere până când ajutorul său bătu în ușă, anunțându-l că a sosit un nou pacient.

Romae, Taberna ad Oleastrum, a.d. V Id. Mart., hora octava
Roma, cârciuma „La Măslinul sălbatic”, 11 martie, ora unu la amiază

Silius, așezat sub măslin, privi la soare și apoi la umbra stâlpului pe care se întindea o viță desfrunzită. Îl chemă pe băiatul care servea în cârciumă:

— Adu-mi un pahar de vin roșu de Tuscolo și niște pâine prăjită.

Servitorul îi aduse ceea ce comandase. Silius înmuie pâinea prăjită în vin și începu să mănânce. La ora aceea, pe stradă nu era multă lume. Un vânzător de cârnați se opri cu căruțul în capătul pieței și un grup de băiețași puși pe șotii începu să se învârtă în jurul lui. Doi sau trei dintre ei atraseră atenția bietului negustor, iar alții, furând carnații, îi treceau din mână în mână, pe la spate, până ajunseră la ultimul din rând. În momentul acela, la un semnal stabilit, o luară cu toții la fugă râzând cu poftă. Cârnățarul începu să-i fugărească prin piață, cu o cravașă în mână, dar alți ștrengari, ieșiți în goană dintr-un gang, mai furară și ei încă vreo câțiva cârnați.

— Tactica haitei, se gândi Silius văzându-i. Atragerea victimei departe de locul său de refugiu. Își ridică privirea către cer, urmărind timp de câteva clipe zborul unei perechi de pescăruși. Aștepta pe cineva care nu mai venea.

Termină de mâncat și mai rămase să aștepte, comandând din când în când un alt pahar de vin.

Trecu cârciumarul ducând o farfurie cu un stufat de mistreț la o altă masă și, când se întoarse, Silius îl opri întrebându-l:

— Ești sigur că n-a venit nimeni să te întrebe de mine?

— Ți-am mai spus, răspunse cârciumarul, n-am văzut pe nimeni. Eu îi cunosc pe toți cei de pe aici, dacă ar fi apărut vreun străin, mi-aș fi dat seama imediat. Dar tu știi cum arată individul acela? Înalt, scund, brunet, blond…

— Nu, răspunse Silius lăsând fruntea în jos. Nu l-am văzut niciodată.

Cârciumarul întinse brațele în lături ca și cum ar fi vrut să spună „Și, acum, ce vrei de la mine?”.

Silius mai sorbi o gură de vin, se șterse la gură cu dosul palmei și dădu să plece. Dar, în timp ce se ridica în picioare, observă un personaj la colțul unei case din stânga sa, făcând niște gesturi ciudate. El să fi fost?

Privi în jur și, încercând să nu atragă atenția asupra lui, se îndreptă către individul care continua să-i facă semn să se apropie. Putea acum să-i distingă figura: era o femeie cu înfățișare modestă, probabil o servitoare sau o libertă, îmbrăcată cu o rochie și o tunică de lucru, strânse în talie cu o sfoară. Să fi avut vreo patruzeci de ani și avea palmele pline de bătături ca ale cuiva care muncește la țară.

— Vino mai aproape, îi spuse. Silius se apropie.

— Eu sunt persoana pe care o așteptai.

— Bine. Și?

— Persoana care mă trimite spune că nu se poate întâlni cu tine. Te cunoaște doar din vedere și nu crede că-ți poate fixa o întâlnire.

Silius făcu un gest nervos.

— Fir-ar să fie! Dar de ce? I s-a spus că este important? Că este o chestiune de viață și de moarte?

— Eu nu știu nimic, răspunse femeia. N-am văzut-o niciodată pe persoana care m-a trimis.

Habar n-am cine poate fi.

Silius o apucă de o cută a tunicii.

— Ascultă-mă bine: trebuie să mă întâlnesc cu orice preț cu persoana care te-a trimis. Dacă faci ce-ți spun, sunt dispus să te plătesc bine: spune-i că am lucruri foarte importante să-i spun, lucruri care o privesc personal și îl privesc pe copilul ei. Ești sclavă, spune-mi, ești sclavă?

— Da, sunt sclavă.

— Uite, am să-ți dau suficienți bani ca să-ți cumperi libertatea, dar fă ce-ți spun, pe toți zeii!

Femeia atinse ușor mâna care strângea stofa de la piept a tunicii ca să se elibereze și, cu capul plecat, răspunse:

— Crezi cu adevărat că o femeie de condiția mea poate vorbi cu persoane de rang înalt? Mi s-a poruncit ceva și am învățat pe de rost vorbele pe care ți le-am spus. Mâine am să fiu pe o moșie, adunând vițele de vie tăiate și legându-le în snopi. Îmi pare rău, aș fi făcut cu plăcere așa ceva pentru tine.

Se îndepărtă.

Silius se rezemă cu cotul de zid, cu capul pe braț și rămase în poziția aceea o vreme, luptându-se cu furia și cu nemulțumirea, fără să-și dea seama ce-ar putea să facă.

Simți că i se așază o mână pe umăr. Se răsuci fulgerător, cu mâna pe mânerul pumnalului pe care îl purta la cingătoare. Îl avea în față pe cârciumar:

— Cred că a venit cel pe care-l așteptai.

— Ce vorbești? Abia am vorbit…

— Un tip înalt, slab și cu cearcăne vinete în jurul ochilor. A lăsat un mesaj pentru tine.

Silius nu mai spuse nimic și-l urmă până în cârciumă. Micul grup de la măsuța de lângă ușă înghițea cu poftă ultimele rămășițe de carne din stufat și întingea cu pâine în sosul rămas. Un câine aștepta plin de speranță oasele care întârziau să vină. Pe masa la care stătuse el mai era încă paharul golit.

Cârciumarul îl însoți în cămăruța din spatele tejghelei și îi întinse un mic sul de pergament sigilat. Silius vârî mâna în pungă și îi dădu doi dinari pentru osteneală pe care omul îi luă cu vădită satisfacție.

Silius ieși, îndepărtându-se până ajunse la un portic, făcându-se nevăzut în umbra lui; acolo deschise mesajul și-l citi:

Lui Silius Salvidienus, sănătate!

Cuvintele tale, deşi cu un înțeles ascuns, erau pentru mine suficient de clare. Nu mă pot întâlni cu tine din motive pe care ți le poți imagina cu ușurință. Nu-mi stă în putere să fac prea mult pentru că sunt ținută departe de toate. Calea este între două prăpăstii. Dar puținul care îmi stă în putință să-l fac, am să-l fac.

Scrisoarea aceasta începe fără semnătura mea. Numele meu se află la persoana pe care ai întâlnit-o cu puțin timp înainte.

Te salut.

Silius se așeză la baza unei coloane și medită îndelung asupra fiecărui cuvânt din scrisoarea care îi fusese transmisă.

Cel care îi scria dădea un răspuns complet.

Declara că nu știe nimic, dar imediat după aceea se contrazicea, afirmând că vrea să facă totuși ceva.

Calea pe care mergea era, într-adevăr, între două prăpăstii, ceea ce corespundea perfect cu situația sa. Divizată și sfâșiată între două sentimente puternice și contrastante.

Putea face puțin, dar, în orice caz, avea să acționeze.

Semnătura era a sa. Numele său se afla în persoana pe care i-o trimisese: o servitoare. Era o confirmare a faptului că autoarea scrisorii nu putea fi altcineva decât Servilia.

Se putea deduce că fusese supravegheată mereu, că, prin urmare, exista teama că poate dezvălui

ceva. Dar ce anume dacă nu o conspirație?

Nu-i comunica nimic precis pentru că, evident, se temea, în ciuda tuturor precauțiunilor luate, ca scrisoarea să nu fie interceptată. De aceea semnase într-un mod cifrat scrisoarea, astfel încât doar destinatarul să-și poată da seama cine era expeditorul. Perfect. În momentul acesta avea suficiente indicii ca să-l avertizeze mai întâi pe Antistius și apoi pe Caesar în persoană. L-ar fi obligat astfel să se apere! Între timp, poate că apărea și Publius Sextius, așa că se putea sfătui și cu el pentru a organiza o apărare.

Distruse scrisoarea și împrăștie bucățelele de papirus pe o porțiune lungă de stradă în timp ce mergea grăbit către cabinetul lui Antistius de pe insula Tiberină.

Ajunse acolo când soarele începu să coboare spre apus. Legionarii dintr-a Noua, aflați de gardă la podul Sublicio, înclinară lăncile în semn de salut față de rangul său pe care îl cunoșteau de-acum suficient de bine și ajunse la cabinetul lui Antistius.

Aveau informații importante să-și spună unul altuia. Începu Antistius:

— Artemidoros colaborează: are motive să-l deteste pe Brutus.

— Știe ceva?

— Ca să fiu cinstit, nu prea: doar niște întruniri ciudate la ore ciudate, în toiul nopții, înainte de ivirea zorilor.

— Nume?

— Nici măcar unul. Era întuneric și s-au închis cu toții în biroul lui Brutus. Dar i-am cerut să cerceteze și să-mi spună tot ce reușește să afle. A spus că așa va face și îl cred. Dar tu? Ai noutăți?

— Am făcut cumva să-i trimit un mesaj Serviliei. Nimic explicit, dar ea a înțeles și mi-a răspuns. Nu vrea să mă întâlnească pentru că nu poate, dar va face, mi-a spus exact așa, chiar și puținul pe care îl va putea face.

— Aș putea să văd și eu scrisoarea? îi ceru Antistius.

— Am distrus-o de îndată ce am citit-o, dar am învățat-o pe de rost, nu era prea lungă. O reproduse cu exactitate.

— Da, fu de acord Antistius. După mine, interpretarea ta este corectă.

— Bine. Mă duc să-i spun lui Caesar.

Antistius rămase pe gânduri câteva clipe, sub privirile nedumerite ale lui Silius, apoi spuse:

— Ești sigur că este o idee bună?

— Sigur că da, n-am nicio îndoială.

— Și ce crezi că ești în măsură să-i spui din ce nu știe deja? Crezi, într-adevăr, că el nu simte zvonurile și atmosfera unei conspirații măcar șerpuind prin oraș, dacă nu chiar în curs de pregătire? Este însă clar că nu vrea să declanșeze o represiune doar pe baza unor zvonuri. Nu vrea vărsare de sânge. Nu acum, în orice caz.

— Dar Servilia se află sub supraveghere, asta nu este suficient?

— Nu. Nu ajunge. Înseamnă că Brutus ar putea, bagă de seamă, ar putea să fie implicat, asta dacă există o conspirație.

— Dar nu înțelegi cuvintele ei? „Calea este între două prăpăstii.”

— Este o interpretare de-a ta. Nu este o exprimare clară. Ascultă-mă: să ne închipuim că, prin absurd, Caesar te-ar crede și ar declanșa o represiune. După tine, ce ar trebui să facă? Să-l aresteze pe Brutus și să-l trimită la moarte? Sub ce acuzație? Sau să pună vreun ucigaș plătit să-l asasineze? Asasinatul va fi pus imediat pe seama lui de cei care vor să-l distrugă. Ar fi arătat cu degetul spre batjocura publicului ca un tiran sângeros care până acum și-a ascuns adevăratul caracter plin de cruzime. Este tocmai ceea ce el vrea să evite. L-ai pune doar în încurcătură.

— Și, atunci?

— Eu mă bazez mult pe Artemidoros. Să ne închipuim că reușește să descopere dacă există într-adevăr o conspirație și cine sunt conspiratorii. În momentul acela ar fi ușor pentru Caesar să le întindă o cursă, să-i demaște și să decidă ce va face cu ei. În plus, Servilia îți spune că va face ceva și eu cred că ar putea fi ceva important, singurul lucru care i-ar permite să-și salveze băiatul și pe omul pe care îl iubește, chiar dacă pare imposibil.

— Și ce anume ar putea fi lucrul acesta atât de important?

Antistius desena tot felul de cârlionți pe o tăbliță cerată cu vârful unui bisturiu, ca și cum ar fi urmărit niște gânduri complicate. La un moment dat ridică ochii privindu-l de jos în sus și spuse:

— De exemplu, să-i comunice lui Caesar ziua în care conspirația va acționa.

XI

Ad fundum Quintilianum, a.d. V Id. Mart., hora duodecima
Villa Quintiliana, 11 martie, ora cinci după-amiaza

— Te-ai trezit, în sfârșit, credeam că n-o să mai deschizi vreodată ochii.

Nevăstuică se întoarse în direcția de unde se auzea vocea și întâlni privirea unui bărbat bine legat, cu o expresie fermă și plină de hotărâre. La prima vedere părea un militar.

— Este o imprudență să-ți folosești numele în cod vorbind cu un servitor și, mai mult, să vii să mă întâlnești acasă la mine, spuse.

Nevăstuică încercă să se sprijine pe coate, dar efortul îl făcu să scoată un geamăt și o strâmbătură de durere îi schimonosi fața:

— Ce oră este? întrebă.

— Las-o încolo de oră și răspunde-mi.

— N-aveam de ales, spuse Nevăstuică. Uită-te la mine în ce hal sunt și o să-ți dai seama de ce am făcut-o. Oamenii tăi erau cât pe ce să mă arunce în bazinul cu lături. N-ar fi fost o moarte frumoasă, nici chiar pentru unul ca mine.

— În orice caz este periculos să apari aici și, cu cât pleci mai repede, cu atât este mai bine. Ce dorești?

Nevăstuică își îndreptă privirea către fereastră:

— E târziu, spuse.

— Ora a douăsprezecea, aproximativ.

— Oh, zei, mi-am riscat pielea pentru nimic. Trebuia să mă treziți, de ce n-ați făcut asta?

— Dar nu mai ai nici urmă de creier? Te-au cusut, dacă încă nu ți-ai dat seama, cu ac și cu ață.

Ai ajuns aici mai mult mort decât viu, alte soluții nu mai erau.

— Ascultă la mine: doi bărbați, poate trei sau patru, nu știu sigur câți, încearcă pe itinerare diferite să ajungă la Roma ca să nu se facă dreptate. Eu am interceptat câteva cuvinte aflându-mă într-o stație de poștă de pe șoseaua Emilia și l-am recunoscut pe unul dintre cei care discutau: era Publius Sextius, zis „nuiaua”. Știi cine este?

Bărbatul se înroși de o furie neașteptată:

— Îl știu, cum să nu. Este un ticălos nenorocit, fiu de cățea, un tip dur de nu se mai poate.

— Atunci oprește-l și oprește-i și pe ceilalți.

— Să zicem că ar fi posibil, că încă mai avem timp. Cum îi vom opri pe ceilalți? Nici măcar nu știi câți sunt și cine sunt. Îmi ceri să fac un adevărat miracol.

Nevăstuică putu să se ridice în cele din urmă ca să se așeze pe marginea patului:,

— Faptul că Publius Sextius a plecat atât de repede și a trimis și alți mesageri are semnificația că vrea să împiedice ceva care este pe cale să se întâmple. Suntem în luptă cu timpul. Dacă ajungem primii rămânem în viață, dacă ajungem pe locul al doilea vom muri și, odată cu noi, libertatea republicii.

Ofițerul clătină din cap:

— Las-o încolo de libertate a republicii. Te cunosc bine, chiar prea bine. Vino după mine, dacă poți.

Ieși din cameră și porni către peristil, iar Nevăstuică venea cum putea în urma lui, clătinându-se pe picioare și căutând să se sprijine de pereți. Intrară într-o încăpere aflată în partea opusă a grădinii interioare: biroul stăpânului casei care deschise un dulap, scoase un sul de pergament și îl desfășură pe masă. Era o hartă aproximativă a șoselelor dintre teritoriul de dincoace de Alpi, Cisalpin, și Roma.

— Dacă sunt atât de grăbiți, se vor folosi mai ales de drumuri mai ușor de străbătut, așa că nu va fi imposibil să-i interceptăm… degetul lui aluneca pe liniile negre care reprezentau drumurile consulare, pe Cassia… pe Flaminia. În plus, se pare că în munți este vremea lupilor și că unele trecători sunt blocate de zăpadă. Așteptam niște curieri care au o întârziere de aproape o zi. Așa că acelora nu le va merge mai ușor, cel puțin așa sper. Ridică privirea de la drumurile imperiului și-l privi în ochi pe Nevăstuică. În afară de Publius Sextius ai văzut și pe alții?

— Da, răspunse informatorul. Un bărbat zdravăn, nu prea înalt, barbă căruntă, mâini enorme, ca niște labe de urs, sprâncene unite deasupra nasului.

— Bine. Și apoi? Dă-mi măcar câteva indicii.

Nevăstuică dădu din cap:

— Cum să fac asta? N-am nici cea mai mică idee, dar cred că în acest moment sunt pe drum cel puțin doi sau trei curieri, dacă nu mai mulți. În orice caz, dacă putem paria că vor folosi drumurile principale, cel puțin pe ultima parte a parcursului, vor trebui să ofere garanții sau să dispună de sume mari de bani pentru patronii cârciumilor, dacă vor să obțină cai de schimb.

— Dar ei nu vor fi singurii. Riscăm să-i omorâm pe unii care desfășoară o activitate cu totul diferită, poate comercială.

— Este un risc pe care trebuie să ni-l luăm și, oricum, un semn distinctiv tot au.

— Care?

— Graba. O grabă cumplită. Nimeni nu poate fi mai grăbit decât ei. După asta pot fi recunoscuți.

— Aș putea trimite niște semnale luminoase…

— Sunt mesaje prea simple și, în orice caz, este mai bine să nu le folosim, ei le cunosc. Sunt informatori vechi, membri și ei ai organizației și dacă eu mă aflu aici, simt și ei, de regulă, în munți, de unde le pot vedea destul de bine.

— Poate că au dreptate. Atunci, să ne împărțim sarcinile.

— Eu o iau pe drumul etrusc vechi, spuse Nevăstuică.

— Noi pe celelalte, încheie ofițerul.

Nevăstuică observă că, până în momentul acela, nu-i spusese pe nume. Dar asta făcea parte din joc. Observase însă pe pereți tot felul de trofee și, într-un colț, o panoplie care vorbeau despre stăpânul casei ca fiind un veteran al lui Pompei. Probabil că luptase și la Pharsalos. Era unul dintre acei duri care nu se predaseră niciodată și care nu ceruseră iertare nimănui. Cu siguranță se afla în contact cu tabăra partizanilor lui Pompei aflată încă în dizgrație. Ar fi făcut orice i-ar fi stat în putere pentru a opri cursa atât de chinuită a curierilor către Roma.

— Am nevoie de un cal, spuse Nevăstuică.

— O să-l ai peste câteva clipe. Dar ești sigur că vrei să pleci așa de repede? Ai pierdut destul de mult sânge. Ești încă nevindecat, cusăturile s-ar putea să nu țină.

— Am o înțelegere de respectat. Și dacă-mi aduc la îndeplinire misiunea, aș putea chiar să mă retrag din meserie. Nu mai am vârsta unor eforturi ca astea. Totuși, ai dreptate: dacă merg călare sunt pierdut. Dă-mi mai bine o căruță ușoară și doi cai. Ceva provizii și una sau două pături.

— Cum vrei, răspunse ofițerul.

Merse cu el la grajd unde alese două animale puternice și porunci să fie înhămate la o căruță de călătorie. Nevăstuică urcă în vehicul în timp ce un servitor aducea tot ceea ce avea nevoie pentru drum.

— Pe ce drum o să mergi? îl întrebă stăpânul casei.

— Merg spre Cassia, dar aș putea hotărî pe parcurs să-mi urmez instinctul și s-o iau pe alt traseu, răspunse iscoada. De aceea mi se spune *Nevăstuică.*

Când totul fu gata le strigă un îndemn cailor, îi atinse cu hățurile pe crupe și, în timp ce se punea în mișcare, întrebă:

— Spune-mi, comandante, de ce i se spune „nuiaua”?

— Publius Sextius? îi răspunse cu un rânjet stăpânul casei. Îți doresc să nu afli singur.

— Trimite-i imediat și pe ceilalți, spuse Nevăstuică pornind la drum, nu este de pierdut nicio clipă.

Dispăru la capătul aleii care ieșea din curtea casei și ducea spre largul câmpiei.

Dinspre munte se înteți se un vânt sâcâitor care mângâiase spinarea înghețată a Apeninilor și înțepenea membrele călătorului până la oase. Nevăstuică, deși slăbit și cu capul cam greu, se simțea mai liniștit datorită odihnei, îngrijirii și hranei pe care o primise, ca și de faptul că dispunea de un vehicul în care ar fi putut să se întindă ca să se odihnească sau chiar să-și petreacă noaptea. În timp ce străbătea câmpia îndreptându-se către miazăzi, se gândea că, la urma urmelor, mai trecuse și prin alte situații de genul acesta, poate chiar mai grele, și că această aventură trebuia să fie ultima, dacă îi mergea bine.

***

La *villa* sa, ofițerul își chemă oamenii: doi dintre ei erau gărzile sale de corp și veneau de la școala de gladiatori de la Ravenna, alți doi serviseră în unitatea sa pe vremea războiului din Africa, un al cincilea, pe nume Decius Scauros, era cel mai bătrân dintre veteranii săi, servind și în armata din Galia sub comanda lui Caesar. Îi adună pe toți în peristil și îi alinie.

— Ascultați-mă. Misiunea voastră este să interceptați un număr de oameni care se deplasează pe șoselele dintre teritoriul Cisalpin și Roma. Cel mai periculos are un nume și o poreclă: Publius Sextius zis „nuiaua”. Este un centurion din a Douăsprezecea, un ticălos cu șapte vieți, ca

pisicile. Niciunul dintre voi nu l-a cunoscut? Este *un* individ destul de faimos.

Decius Scauros ridică mâna:

— Eu am servit într-a Douăsprezecea înainte de a veni în Africa împreună cu tine, comandante. Îl cunosc.

— Bine. Atunci, ai să mergi cu ei, spuse ofițerul și arătă înspre alți doi veterani. Omul care a plecat de aici acum câteva clipe va merge, probabil, pe același drum, dar nu știu câte posibilități are ca să reușească. Lucrul cel mai important este să-i oprim pe mesageri. Cât despre voi doi… spuse adresându-se celor doi gladiatori… îl veți recunoaște cu ușurință, chiar dacă nu l-ați mai văzut niciodată: este înalt de cinci picioare și o palmă, gât ca de taur, trăsături parcă sculptate cu securea. Este plin de cicatrice și are întotdeauna în mână blestemata aia de nuia făcută dintr-o joardă de viță-de-vie. Nu faceți prostii. Dacă dați peste el, atacați-l prin surprindere, pe la spate, în timp ce doarme. Dacă îl atacați deschis, nu aveți nicio șansă. Vă va ucide, indiferent câți sunteți.

— Asta rămâne să mai vedem dacă poate, răspunse unul dintre foștii gladiatori.

— Taci, dobitocule! îl puse la punct comandantul. Să faci ce ți-am spus și gata! Voi ceilalți porniți pe via Flaminia trecând prin munți, voi, în schimb, spuse adresându-se lui Decius și camarazilor săi, coborâți pe via Flaminia cea mică și, mai apoi, continuați-vă drumul pe Cassia. De obicei, Nevăstuică acționează de unul singur, dar dacă îl întâlniți și vă cere să-l urmați, faceți cum spune el. Aveți de interceptat oameni din serviciul de informații. Unul dintre ei este ușor de identificat: este un fel de matahală cu mâinile ca niște labe de urs și are sprâncenele împreunate deasupra nasului. În cazul lui este valabil același lucru: este un dur, probabil un ofițer. Vreau să-l știu mort înainte să aibă timp ca să facă vreo mișcare. Mai este ceva care vă poate ajuta să-i

identificați: călătoresc cu toții în mare grabă, mănâncă fără a se așeza la masă, nu se opresc niciodată ca să doarmă, poate că dorm în picioare asemenea cailor, cel mult o oră după care, din nou la drum. Vor să ajungă la Roma cu orice preț. Duceți la bun sfârșit această misiune și n-o să vă pară rău. Veți fi răsplătiți cu mult mai mult decât valorează viețile voastre mizerabile. Hai, acum plecați de aici.

Oamenii se despărțiră, unii într-o parte, alții în alta, ca să-și pregătească de drum caii și proviziile. Primii care se puseră în mișcare fură Decius cu cei doi veterani ai săi. Porniră călare pe alee și, ajungând în capătul ei cotiră la stânga, dispărând curând într-un nor de praf.

Ceilalți porniră în direcție opusă. Omul care locuia în *villa* care îi găzduise rămase în poartă ca să-i vadă plecând și îi urmări cu privirea până dispărură cu toții în depărtare. Atunci făcu semn servitorilor să închidă poarta și se întoarse în biroul său ca să mediteze la ceea ce se întâmplase în ultimele ore.

Numele său era Sergius Quintilianus și luptase împotriva lui Caesar la Pharsalos și acolo își pierduse un fiu în bătălie. De acolo, îl însoțise pe Pompei în Egipt: se afla pe nava sa când Pompei se hotărâse să coboare pe uscat cu șalupa ca să-l întâlnească pe regele Ptolemaios de la care spera să primească ajutor și fusese de față, neputincios, la asasinarea lui. Îl văzuse pe comandantul armatei lui Ptolemaios, pe Achilla, scoțând din teacă sabia în timp ce Pompei cobora din șalupă și înfigându-i-o în coaste. Fusese o scenă îngrozitoare pe care, de atunci, continua s-o retrăiască de nenumărate ori în vis. De câte ori nu se trezise urlând din răsputeri „Fii atent!”, ca să-și dea seama cu amărăciune că nu mai exista cineva pe care să-l pună în gardă! De câte ori nu auzise strigătele disperate ale femeilor aflate la bordul acelei nave

care ridicase de îndată pânzele ca să fugă de ținutul acela al trădătorilor!

În continuare, trecuse în Africa și se alăturase trupelor republicane ale lui Cato și Scipio Nasica, luptând fără noroc la Tapsos împotriva lui Caesar. În cele din urmă luptase sub steagul lui Titus Labienus la Munda.

Tristul bilanț al acestor bătălii necruțătoare era că își pierduse singurul fiu și asistase la masacrarea oamenilor săi.

Luptase întotdeauna împotriva altor romani, din patimă politică, din nemulțumire, din sete de răzbunare și de fiecare dată rămăsese cu o amărăciune nesfârșită și dureroasă, un sentiment care îi rodea sufletul și care, cu fiecare zi care trecea, îl făcea să se urască pe el însuși și lumea întreagă.

Către sfârșitul vieții se retrăsese în *villa* aceea a sa, înconjurată de chiparoși seculari, când nu-i mai rămăsese nimic în care să spere și în care să creadă. Având în jur tot felul de ucigași, gladiatori și cuțitari îi venea poftă din când în când să lovească în adversarii săi politici care trăiau acum liniștiți, siguri că au ieșit învingători și că se află la adăpost de orice pericol. Făcea aceasta plătindu-și mercenarii, fără a se lăsa vreodată luat prin surprindere. Și totuși mulți știau cine era și ce făcea, dar nu îndrăzneau să facă nimic. Protectorii lor erau departe, el era acolo, aproape de ei.

Și nu știa ce este mila.

Nevăstuică îi oferise un motiv ca să spere. Poate că nu era totul pierdut. Era suficient să oprească un mesaj care se deplasa cu greu pe șoselele către Roma și totul s-ar fi încheiat așa cum era drept să se întâmple.

În timp ce își rumega în tihnă gândurile se întreba dacă n-ar fi fost mai bine să plece și să intre el însuși în joc, sfidând soarta și pericolul unei morți într-o asemenea aventură riscantă, dar nu se putuse hotărî s-o facă. Nu pusese zăbala și

nici hățurile calului său panonic, negru și el aidoma chiparoșilor care înconjurau casa, dintr-un motiv special, ci dintr-un fel de paralizie. Era atât de plin de venin, încât nu putea lua nicio decizie și nici nu putea întreprinde ceva anume. Se rezuma doar la a merge înainte și înapoi ca un leu în cușcă, prin casa sa, pe pereții căreia atârnau doar simboluri care aminteau de înfrângeri și umilințe.

Printre aceste relicve se afla un portret al lui Cato, cel care după înfrângerea de la Tapsos, se sinucisese la Utica pentru a nu fi nevoit să trăiască sub apăsarea tiraniei. Era înfățișat purtând togă în timp ce ținea o cuvântare în Senat: fusese și el de față la ședința aceea și descrisese pictorului atitudinea marelui orator și patriot într-un mod atât de eficace, încât imaginea rezultată era plină de forță și nespus de fidelă realității.

Era și superstițios Sergius Quintilianus. Într-un colț al camerei, pe un piedestal de lemn încrustat cu fildeș se afla o statuetă de ceară care îl reprezenta pe Caius Iulius Caesar purtând însemne ale triumfului său: mărturii ale victoriei asupra altor romani, răsplata pentru că vărsase și călcase în picioare sângele concetățenilor săi. Statuia era străpunsă de un mare număr de ace lungi pe care le încălzea la flacăra lămpii înainte de a le înfige în ceară. Îi dădeau senzația fierului care se afundă în came.

Acum mai trebuia doar să aștepte ca oamenii lui să-i intercepteze pe mesageri. Nu se îndoia deloc asupra motivului pentru care oamenii aceia se grăbeau atât de tare și vorbele lui Nevăstuică îl confirmaseră, chiar dacă nu într-o manieră explicită: era vorba despre un complot pentru a-l ucide pe Caesar și complotiștii stabiliseră ziua încheierii socotelilor. O zi foarte apropiată, chiar dacă era, încă, secretă.

Parcă nu-i venea să creadă: să-l ucidă… pe Caesar!

Gândul acela prinse rădăcini în mintea lui tulburată.

Avea acum în fața ochilor o ușă, închisă. O privea țintă.

Se ridică brusc, o deschise și intră în micul sanctuar de familie pe care-l dedicase fiului său căzut în luptă, străpuns dintr-o parte în alta sub privirile sale pe câmpul însângerat de la Pharsalos.

Poruncise să i se facă o statuie, la baza căreia așezase urna cu cenușa și, din când în când, intra în acel ungher al durerii și zăbovea vrând parcă să stea de vorbă cu fiul său. I se părea că-i poate vorbi și că i-ar auzi vocea răspunzându-i.

Îi spuse:

— Am să mă duc și eu de data asta. Eu o să fiu acela care o să te răzbune, fiule. Și dacă n-am să reușesc, am să vin și eu după tine în Hades. Poate pun capăt vieții ăsteia insuportabile.

În vremea aceasta, afară se întunecase. Sergius Quintilianus se duse în sala de arme și își luă armura și armele pe care le purtase în toate bătăliile, se duse la grajd, puse hățurile și zăbala armăsarului negru și-i dădu pinteni.

La scurt timp după aceea se pierdu în noapte, negru și el însuși de culorile doliului și ale urii.

In Monte Appennino, Caupona ad Silvam,
a.d. V Id. Mart., hora duodecima
Munții Apenini, cârciuma „Codrul”, 11 martie,
ora cinci după-amiază

Continua să ningă, cu mai puțină forță și fără să bată vântul, dar destul de insistent, așa încât mantia de zăpadă așternută pe pământ se făcea tot mai groasă. În curtea cârciumii servitorii adunau zăpada cu lopețile, făcând din loc în loc grămezi mari, curățând astfel mare parte din pavajul de piatră. Santinela care făcea de pază în foișor văzu

o siluetă întunecată și impunătoare înaintând călare pe sub bolta de la intrarea în stația de popas. Strigă la tovarășul de gardă, Bebius Carbone, care se afla la poarta principală.

— Ei, avem musafiri!

— Cine este? întrebă Carbone.

— Nu știu: unul mare și voinic pe un cal frumos. Se îndreaptă către noi. Este ciudat locul ăsta: zile întregi nu vezi picior de om și, apoi, vin doi călători într-o singură zi.

— Atunci, îi deschid.

Carbone deschise poarta și călărețul intră în curte.

— Sunt obosit mort și înfometat, spuse. Găsesc pe aici ceva de mâncare?

— Înăuntru este cârciuma, îi răspunse Carbone. Dacă ai și ceva bani.

Omul dădu din cap afirmativ. Lăsă calul în grija servitorului care venise în grabă și îi porunci să-l șteargă de sudoare, să-l acopere cu o pătură uscată și să-i dea de mâncare. Apoi se întoarse din nou la Carbone:

— O vreme mizerabilă. E rău să faci de pază noaptea.

— Ei, ne descurcăm și noi cum putem, făcu Carbone.

— Trece multă lume pe aici?

— Depinde.

— Văd că nu prea ai chef de vorbă.

— În meseria noastră lucrezi mai mult cu mâinile decât cu limba, dar, înăuntru, dacă te interesează, este o târfa care face exact invers, răspunse Carbone.

— Mă tem că nu. Sunt cam grăbit. Mă duc să mănânc. La revedere!

Intră în cârciumă și Carbone îl urmări cu privirea până când dispăru dincolo de ușă.

Legionarul se întoarse către camaradul său:

— Malacul ăla pune cam prea multe întrebări pentru gustul meu.

— A întrebat doar dacă trece multă lume pe aici. A pus doar o întrebare. Mi se pare normal.

— Bine, eu zic că a pus una în plus.

Celălalt ridică din umeri și se duse la locul său de pază din foișor.

Drumețul ieși cam după o oră, își luă calul și porni către poartă, înainte de a încăleca îi mai spuse lui Carbone:

— Ia spune, soldat viteaz: ai văzut în ultima vreme ceva ciudat pe aici?

— Ce vrei să spui? întrebă Carbone, gândind în sinea sa: „Uite, aveam eu dreptate! Centurionul o să fie mândru de mine.”

— Vreau să spun dacă ai văzut pe cineva cu o înfățișare neobișnuită, pe cineva care să se grăbească foarte tare, de exemplu.

Carbone trase sabia din teacă și i-o puse la gât:

— Stai pe loc, strigă. Întinde brațele în lături, dacă faci vreo mișcare ești mort.

— Dar ce-ți trece prin minte, idiotule, ce-ți veni?

— Mai scoate tu o jumătate de cuvânt și te spintec din cap până în picioare ca pe un ied.

Omul se supuse pufnind nervos și se lăsă percheziționat. După o clipă, Carbone ridică mâna în care ținea un pumnal celtic. Poftim! îi spuse camaradului său. Ți-am spus eu că nu-mi place individul acesta și uite că este înarmat.

— În vremurile astea o mulțime de oameni umblă înarmați, îi răspunse cam plictisit celălalt.

— Ia ascultă măi băiete, lasă naibii sabia aia în teacă și am să-ți explic totul.

Carbone strigă la camaradul său:

— Vino și tu jos. Trebuie să-l interogăm. Omul ăsta este suspect și am ordin să-i controlez pe toți cai care mi se par suspecți.

— Ai primit ordin? De la cine? întrebă celălalt, dar Carbone nu se potolea.

— Mișcă-te, pe Hercule!

Prizonierul fu legat sub amenințarea armelor și dus la corpul de gardă. Carbone aprinse două lămpi și își începu sârguincios treaba:

— Cum te cheamă? îl întrebă.

— Mă numesc Rufus.

— Rufus și mai cum?

— Rufus și atât. Ce, nu-ți ajunge?

— Nu face pe șmecherul cu mine că o pățești. De ce erai înarmat?

— Pentru că sunt în misiune pentru serviciul informatorilor. Și tu mă ții acum în loc. Fac exact ce faci și tu: execut ordinele statului și asta pentru o chestiune de cea mai mare urgență.

— Și eu cum fac ca să aflu despre ce este vorba?

— Ascultă, trebuie să plec de aici cât mai repede, fiecare oră care trece poate fi fatală. Am alergat ca un nebun ca să câștig câteva ore și tu mă faci să pierd un timp prețios. Dacă mă lași în pace, jur că n-am să-ți fac raport.

— Bagă de seamă că nu ești în situația să porți tratative. Aici eu sunt cel care decide, răspunse Carbone pe un ton aspru.

Soldatul care făcea de pază împreună cu el interveni:

— Ascultă, prietene, mie mi se pare că omul ăsta are dreptate, de ce nu-l lași să plece? Împiedicarea unui serviciu adus statului este un lucru grav și atrage după sine pedepse grave.

— Vreau o dovadă, nu se lăsă Carbone.

Rufus simțea că își iese din sărite pentru că ajunsese atât de prostește în mâinile unui recrut lipsit de experiență și dornic să fie promovat, dar încercă să-și păstreze calmul:

— Am un semn distinctiv pentru misiunea mea, dar nu am voie să-l arăt cuiva dacă am mâinile legate. Dacă rămân fără el, aș putea fi dat afară din corpul de informatori. Dezleagă-mă și am să ți-l arăt.

Carbone bombăni ca pentru el câteva clipe, apoi îi spuse camaradului său:

— N-ai decât. Dezleagă-l. Sunt curios să văd unde are semnul ăsta distinctiv. L-am percheziționat cu toată atenția și n-am găsit nimic.

Celălalt soldat făcu întocmai, dezlegând mâinile uriașului celt care, fără a pierde nici măcar o clipă, îi dădu un pumn ucigător sărmanului Carbone și acesta se prăbuși ca o cârpă la pământ. În același timp reintră cu un gest fulgerător în posesia cuțitului și, răsucindu-se pe călcâie ca un titirez, îl duse la gâtul celuilalt atât de repede că bietul om nici nu mai avu timp să-și dea seama de ceea ce se întâmplase.

— Vrei și tu să-mi pui vreo întrebare? vru să afle mai apoi.

— Nu, răspunse soldatul. Nu, cred că nu.

— Bine, spuse Rufus ceva mai îmbunat, dacă nu mai aveți nevoie de mine, am să pornesc la drum. Sări în șa și dispăru în ninsoarea deasă.

Carbone se ridică mângâindu-și falca umflată. Ocazia de a-și cuceri gloria dispăru în cel mai mizerabil mod.

XII

Romae, in aedibus I. Caesaris,
a.d. V Id. Mart, hora decima
Roma, casa lui Lucius Caesar, 11 martie,
ora trei după-amiaza

Caesar ieși din baie și trecu la masaj într-o mică sală pe care și-o păstrase în casa fratelui său, Lucius, de pe colina Aventin. Antistius era așezat în fața sa cu o pânză de în înfășurată peste șale și o tăbliță cerată pe genunchi.

Maseurul, un trac voinic și plin de mușchi, îl apucă de umeri și-l trase îndărăt, făcându-l să-și arcuiască spinarea. Caesar scoase un geamăt de durere.

— Ah! Spinarea mea nu vrea să se vindece, spuse. Ba dimpotrivă. Mă întreb cum am să pot călări când o să plec în Orient în fruntea armatei.

Antistius își ridică privirile de pe însemnările pe care le făcea pe tăbliță:

— Ai călărit prea mult în timpul campaniilor trecute: iată de ce ai dureri de spate.

— Mai ales în timpul campaniei din Egipt, rânji maseurul. În țara aceea se spune că ai călărit pe o iapă neîmblânzită care te-a pus la grea încercare! Și îl lăsă pe pacient să cadă moale pe pătuț.

— Nu spune tâmpenii, idiotule! îi tăie vorba Caesar. Și vezi-ți de treaba ta dacă ești în stare.

Tracul începu din nou să-i maseze mușchii umerilor, apoi pe cei de pe mijlocul spinării, ungându-și din când în când mâinile cu ulei de măsline parfumat dintr-un bol. Atmosfera era plină de aburi și Antistius asuda din belșug, dar continua să scrie ceva pe tăblița sa.

Caesar ridică fruntea și îl privi de sus în jos:

— Ce tot scrii acolo, Antistius? întrebă.

— Nume.

Caesar îi făcu un semn maseurului și acesta se retrase după ce-și adună instrumentele.

— Nume? Ale cui nume?

Antistius avu o clipă de șovăială după care răspunse:

— Ale pacienților mei. Notez bolile lor, progresele pe care le fac în urma tratamentelor, înrăutățirea stării lor…

— Este credibil, spuse, ironic, Caesar. Și totuși, simt că minți.

Antistius tresări aproape imperceptibil, dar continuă să scrie pe tăbliță:

— Vrei să citești ce am scris?

Caesar se ridică în capul oaselor pe pătuțul de masaj și-l fixă cu ochii săi cenușii de șoim fără a reuși să prindă privirea medicului:

— Este cam ca atunci când joci zaruri, nu-i așa? Mă provoci să văd cât ai dat. Dar, ca să văd, trebuie să măresc miza: ce vrei de la mine, Antistius, ca să dai la o parte paharul de pe zarurile tale?

— Nu vreau nimic, Caesar. Nu merită osteneala de a mări miza pentru că nu este nimic important de văzut.

— Bine… atunci, mă las păgubaș, spuse Caesar mutându-și privirea către o frescă atacată de umezeală de pe un perete. Îl reprezenta pe Pentheus sfârtecat de bacante.

Se așternu o lungă tăcere întreruptă doar de țipătul strident al unui pescăruș care căuta să prindă pești din Tibru.

Intră Silius și se apropie de el:

— Invitații vor fi prezenți cu toții, spuse. Și este un mesaj care ți se adresează.

— Vești de la… nuiaua mea? întrebă Caesar.

Silius clătină din cap, în timp ce Antistius spunea:

— Te doare spatele, dar nu ai nevoie de baston, Caesar. Nu încă. Și dacă o să-mi urmezi

recomandările, n-o să ai nevoie de așa ceva o bună bucată de timp.

Caesar se ridică, își îmbrăcă tunica militară de campanie și îl urmă pe Silius, sub privirea nedumerită și gânditoare a lui Antistius. Se îndreptară către *Domus Publica.*

— Din păcate, nu avem alte vești de la Publius Sextius. Dar de ce ești așa de îngrijorat din cauza asta? întrebă Silius. Ai primit deja vestea importantă pe care doreai s-o ai cât mai repede. La ce altceva îți servesc asemenea vești? Și aproape că se simțea o umbră de gelozie în vorbele sale.

— Ai dreptate, Silius, dar în perioada aceasta simt nevoia de a fi înconjurat de persoane în care am încredere totală și Publius Sextius este una dintre ele. În momentul acesta, mi-aș dori să fie aici. Când a sosit primul său mesaj, m-am gândit că va ajunge și el aici în scurt timp. Nu este normal faptul că el nu se află încă aici.

Ajunși la *Domus,* Silius îi făcu loc spre biroul său și îi arătă, așezat pe o tavă de argint, minuscula teacă din piele, de formă cilindrică, sigilată, care îi fusese adusă de curând. Arăta destul de uzată. Caesar zâmbi. Și în mintea sa răsunară două cuvinte:

— Poftim, ticălosule! Obsesiv:

— Poftim, ticălosule!

— Poftim, ticălosule!

Răsunau rostite de vocea lui Cato care se sinucisese la Utica. Coșmarul său, fantasma neîmblânzită care îl urmărea ca o adevărată erinie. Și totuși, acele cuvinte îi evocau o situație mai degrabă comică, decât tragică. Se întâmplase în urmă cu douăzeci de ani, în Senat. Cato îl acuza că era în cârdășie cu Catilina și cu complicii săi, acuzați de subminare a statului și, în timp ce încă vorbea, Caesar primise un sul de pergament într-o teacă întrutotul la fel cu aceea aflată acum pe masa sa. Lucrul acesta nu-i scăpase lui Cato care spusese cu glas tunător: „Iată dovada: nerușinatul

acesta primește instrucțiuni de la complicii lui chiar și în această aulă!”

El, fără să clipească, îi înmânase direct biletul indignatului orator care, deschizându-l, se aflase în fața unei înflăcărate scrisori de dragoste a surorii sale, Servilia, care îi fixa lui Caesar o întâlnire în casa ei, când soțul său era plecat. Era un text foarte exact care nu lăsa nicio posibilitate imaginației. Cato îi aruncase în față scrisoarea, strigându-i: „Poftim, ticălosule!”

Caesar își dădu seama că pronunțase realmente acele cuvinte când văzu expresia uluită a lui Silius.

— Nu-ți face probleme, spuse. Boala mea este de vină. Uneori, amintirile se transformă în prezent, iar prezentul dispare ca o amintire îndepărtată. Trăiesc în plină nesiguranță, Silius. Și mai am încă multe lucruri de făcut. Multe lucruri. Dar, acum, trebuie să mă lași. Hai, du-te.

Silius se îndepărtă fără prea mare tragere de inimă.

Caesar desfăcu sigiliul cu vârful unui stilet și deschise teaca în care se afla un sul mititel de pergament, cu doar câteva cuvinte înșirate într-o grafie pe care o cunoștea bine. Zâmbi din nou și puse mesajul într-un dulăpior pe care-l încuie cu cheia.

Trecu prin vestibulul dormitorului său, își lăsă tunica de toate zilele și se îmbrăcă singur, cu mare grijă, alegându-și din cufăr o haină nouă.

În momentul acela intră în cameră Calpurnia. O rază de soare îi lumină dintr-o latură ochii negri. Avea treizeci și trei de ani și-și păstrase grația mândră a unei fete de la țară.

— Ce faci? De ce n-ai chemat pe cineva să te ajute?

— N-am nevoie de așa ceva, Calpurnia. Sunt obișnuit să mă îmbrac singur.

— Ce ai?

— Sunt cam îngrijorat. Este normal pentru cineva care guvernează.

Calpurnia îl privi drept în ochi:

— Pleci?

— Da, dar nu mă duc departe. O să fiu înapoi la cină.

Caesar fu cuprins de o pornire afectuoasă pentru femeia pe care o luase de soție din rațiuni de stat și care ar fi trebuit și dorit să-i aducă pe lume un fiu. Simți melancolia umilă a soției sale că-l apăsa pentru prima oară pe suflet. Calpurnia fusese o soție ireproșabilă, mai presus de orice bănuială, așa cum trebuia să fie soția lui Caesar și, în plus, ținea la el. Poate chiar îl iubea.

— Cine te însoțește?

— Silius, merge cu mine Silius. Anunță-l, te rog, să mă aștepte în atrium.

Calpurnia se îndepărtă cu un oftat.

Caesar termină cu îmbrăcatul, își potrivi toga pe umăr așa cum o făcea de obicei, apoi coborî treptele scării.

— Unde mergem, comandante? întrebă Silius.

— La templul Dianei de pe Câmpul lui Marte. Dar tu să rămâi prin apropiere de *Domus.* Lumea o să creadă că și eu sunt acolo. Dacă te vede Calpurnia și te întreabă ceva, spune-i că m-am răzgândit. Este o plimbare plăcută, o să-mi facă bine după masajul ăsta.

— Plimbarea asta are vreo legătură cu mesajul pe care ți l-am adus?

— Da.

Caesar nu mai spuse nimic și Silius nu mai puse întrebări.

Porni către templu, urmându-și firul gândurilor până când ajunse la sanctuar. Intră în clădirea goală și cufundată în tăcere printr-o ușiță laterală și se așeză pe o bancă de lângă peretele din stânga statuii care o înfățișa pe zeiță. Nu trecu mult timp și în lumina care venea dinspre intrare se zări detașându-se silueta unei femei cu capul acoperit de un văl. Femeia înaintă cu pași egali până la imaginea Dianei: era o statuie frumoasă din

marmură grecească reprezentând-o pe zeiță purtând o tunică scurtă și ținând în mâini arcul și tolba cu săgeți. Femeia puse în vasul pentru arderea miresmelor câteva grăunțe de tămâie.

Caesar ieși din umbră, oprindu-se în spatele unei coloane:

— Servilia…

Femeia își descoperi capul. Avea o înfățișare încă atrăgătoare, deși trecuse de cincizeci de ani. Șoldurile se conturau ferme sub cingătoarea care îi marca talia suplă, iar rochia decoltată lăsa să se întrezărească sânii rotunzi ca de fecioară. Doar fața purta semnele lăsate de nenumăratele emoții din trecut:

— Cine altcineva dacă nu ea? răspunse ea. Nu te mai văzusem de mult timp… Chiar îmi doream să te întâlnesc.

— Trebuie să-mi spui ceva?

Cei doi se apropiară unul de celălalt până când fețele fură atât de aproape încât răsuflarea li se amestecă. Servilia șovăi câteva clipe înainte de a spune ceva:

— Voiam să te salut fiindcă nu știu dacă o să mai am ocazia asta. Circulă zvonul că îți completezi unitățile armatei pentru expediția în Orient. Nu știu dacă am să reușesc să te mai văd înainte de a pleca. Ai multe obligații, nenumărate îndatoriri cărora trebuie să le faci față, așa că prietena ta a dorit să te vadă.

Caesar o luă de mână și rămase astfel o vreme, privind-o cu capul aplecat pe-o parte. Apoi își ridică privirile:

— De multe ori am lipsit vreme destul de îndelungată și n-ai simțit nevoia să-ți iei rămas bun. De ce faci asta acum?

— Nu știu. Pleci într-o expediție foarte importantă care te va ține departe de Roma cine știe pentru câți ani. Eu nu mai sunt o fetișcană. S-ar putea să nu mă mai găsești la întoarcere.

— Servilia… de ce îți trec prin minte asemenea presentimente funeste? Probabilitățile de acest fel sunt contrare mai mult în ceea ce mă privește pe mine decât pe tine. Am nevoie de liniște și de pace, dar sunt chinuit de vedenii înspăimântătoare, simt o răceală… câteodată… câteodată mi-e frică.

Servilia se apropie mai mult, atingându-i pieptul cu sânii:

— Tare mult aș vrea să-ți ofer căldură, așa cum făceam odinioară, când mă iubeai, când nu te puteai lipsi de mine, când… erai obsedat de mine. Ceea ce mă îngrijorează în momentul de față este faptul că ți-e frică să pleci la război. Nu s-a mai întâmplat asta niciodată.

— Nu mi-e teamă să plec… mi-e teamă că n-am să plec.

— Nu înțeleg.

— Chiar nu înțelegi?

Servilia lăsă privirile în pământ și tăcu. Caesar atinse cu degetele perla aceea neagră, montată în aur, care îi atârna între sâni, un cadou de la el, de o valoare uriașă; o purta întotdeauna când ieșea în public așa cum un soldat își arată cu mândrie decorațiile. Îi trimisese bijuteria aceea în ziua în care se căsătorise cu Calpurnia, ca să-i dea de înțeles că iubirea sa nu pierise.

— Vreau să plec, să mă duc acolo. Orașul ăsta mă apasă, simt că mă dușmănește.

Servilia îl fixă cu ochi umezi și lucioși:

— Cu cât puterea îți este mai mare, cu atât mai puternică este invidia, cu cât vitejia îți este mai mare, cu atât mai puternică este ura. Este inevitabil. Ai ieșit învingător mereu, Caesar, o să învingi și de data asta.

Îi atinse buzele cu un sărut grăbit și porni către ușă.

— Stai puțin. Cuvântul aproape că-i scăpă bărbatului de pe buze.

Servilia se opri și se întoarse către el.

— Nu ai… nimic altceva să-mi spui?

— Ba da, că te iubesc, ca întotdeauna și pentru totdeauna. Mult noroc, Caesar.

Plecă. El își rezemă fruntea de o coloană și suspină din greu.

Silueta Serviliei se vedea acum trecând prin lumina soarelui care se vedea strălucind cu nuanțe roșietice în cadrul liber al ușii. Era pe punctul de a dispărea în razele aurii ale amurgului de afară, dar se opri pe neașteptate în loc, fără a se întoarce.

— Ascultă avertismentele zeilor. Nu le nesocoti. Asta simt că aș vrea să-ți spun. Mergi sănătos.

Dispăru apoi.

Caesar rămase pe loc, meditând o vreme la acele cuvinte care sunau cam ciudat venind de pe buzele Serviliei. Ea știa cât de puțin credea el în zei și în avertismentele lor. Ce voise să spună?

Ieși pe aceeași ușiță laterală pe care intrase și porni spre Tibru. Servilia dispăruse, nu se mai vedea pe nicăieri. Doi cerșetori îi cerură de pomană fără a-l recunoaște, un câine alergă o vreme în urma lui dând din coadă ca și cum ar fi sperat să primească și el ceva, apoi se opri gâfâind, sleit de puteri din cauza foamei.

Puțin mai departe înaintea lui, pe dreapta, lângă malul fluviului, se zărea un altar străvechi cu statuia unui demon etrusc ros de trecerea timpului. Ca prin minune, în timp ce se apropia, apăru din spatele micii construcții o siluetă cenușie, un bărbat între două vârste cu părul în dezordine și năclăit, sandale ponosite, strângând într-o mână un ciomag de care atârnau mici discuri metalice zornăitoare. Îl recunoscu imediat: era un clarvăzător etrusc din vechea și nobila familie Spurinna, care ducea cu chiu cu vai o viață umilă și trăia din pomenile credincioșilor și ale celor care îl consultau ca să afle ce îi aștepta în viitor. Caesar îl văzuse de multe ori asistând la ceremoniile prezidate de el și câteodată îi permisese să cerceteze măruntaiele animalului sacrificat ca să dea un verdict.

Dădu să se apropie de el și să-l salute, dar omul se apropie primul de el și, privindu-l în ochi cu o expresie lunatică șuieră printre dinți:

— Păzește-te de Idele lui martie!

Caesar încercă să schițeze o întrebare:

— Dar ce…? Nu mai avu timp să continue căci Titus Spurinna dispăruse asemenea unei fantome.

Tulburat de cuvintele acelea, Caesar rătăci mult timp prin oraș, încercând să-și dea seama ce puteau însemna, în timp ce Silius, neliniștit de prelungita lui absență, era gata să-și trimită oamenii ca să-l caute: dacă i s-ar fi întâmplat ceva comandantului său, nu și-ar fi iertat-o niciodată.

Când ajunse în dreptul insulei Tiberine, Caesar tresări la semnalul unei trâmbițe care îl trezi la realitate. Era momentul începerii primului schimb de gardă la cartierul general al Legiunii a Noua. Continuă, mergând de data aceasta mai repede și-l găsi pe Silius în apropiere de templul lui Saturn: mai avea puțin și trimitea un puhoi de oameni ca să răscolească tot orașul în căutarea lui.

Calpurnia, anunțată că se întorsese, îi alergă în întâmpinare plângând.

Caesar privi în jur fără să înțeleagă:

— Dar ce se întâmplă? întrebă el pe un ton oarecum iritat.

— Ne temeam pentru viața ta, comandante, răspunse Silius. A trecut destul de mult timp de când ne-am despărțit.

Caesar nu-i dădu niciun răspuns.

Viat Flaminiae Minoris, Caupona ad sandalum Herculis, a.d. IV
Id. Mart., ad initium tertiae vigilia
Via Flaminia minor, cârciuma „La sandaua lui Hercule”, 12 martie,
începutul celui de-al treilea schimb de pază, după miezul nopții

Călărețul ajunse într-un galop grăbit la șoseaua acoperită de zăpadă. Era înțepenit de frig. Într-o latură a drumului se vedea un luminiș larg cu o clădire din piatră, acoperită cu plăci de ardezie; de jur împrejur era un zid pătrat care delimita toată curtea. În dreapta, un șopron scund de lemn și un spațiu acoperit cu paie ofereau adăpost cailor și animalelor de povară. Deasupra intrării principale atârna o firmă cu o sanda uriașă care dădea numele cârciumii. Locul acela părea pustiu. Omul descălecă și trecu pe sub torța care lumina poarta mare de la intrare și chipul brăzdat de oboseală, cu o barbă mare și zbârlită, al lui Publius Sextius zis „nuiaua”. Trase mai întâi cu urechea: din curte se auzeau tot felul de zgomote și glasuri care vorbeau aproape în șoaptă.

Publius Sextius legă hățurile calului de un belciug de fier fixat în zid, apoi bătu în ușă cu mânerul sabiei o dată, de două ori, de trei ori, fără a obține vreun răspuns; când ușa se deschise putu să vadă în interior un grup de oameni cu niște felinare în mână, adunate în jurul a ceva care se găsea lângă grajd. Când se apropie, observă printre picioarele lor un șuvoi de sânge închegat care păta cu roșu stratul de zăpadă așternut pe pământ.

Publius Sextius își făcu loc printre oamenii îngrămădiți și ajunse în fața unui corp de bărbat întins pe pământ, țeapăn și nemișcat, cu fața în bălegarul scos din grajd, cu o rană largă la ceafă din care continua să se scurgă sânge închis la culoare și scoțând încă aburi. Era acoperit cu o mantie de lână cenușie găurită în mai multe locuri pătate și ele de sânge închegat. Rănile de pe brațe și de pe mâini arătau că se apărase ca un leu până în ultima clipă.

Cuprins de o presimțire sumbră, Publius Sextius veni mai aproape și îngenunche în fața corpului inert și țeapăn, după care făcu semn unuia dintre cei de față să aducă mai aproape un felinar cu care lumină fața mortului.

Era muncitorul care descărca sacii din căruță. Cum ajunsese înaintea lui? Desigur, pe scurtături pe care numai el le cunoștea și care îl aduseseră exact la momentul întâlnirii cu moartea.

Mâinile sale mari ca niște lopeți aveau palmele pline de bătături, sprâncenele erau unite deasupra nasului; barba zbârlită, umerii de luptător nu mai lăsau nici urmă de îndoială asupra identității sale.

Acum nu mai era decât un sărman obiect fără viață.

Publius Sextius simți cum furia îi umfla vinele gâtului și îi grăbea bătăile inimii. Se întoarse către oamenii din jur și, răsucindu-și bustul, își înălță masiva și impunătoarea statură, strângând în pumn nuiaua groasă dintr-o tulpină de viță-de-vie, lucioasă și plină de noduri.

— Cine a fost?

În față veni un omuleț timid și grăsuliu, cu ochii apoși: cu siguranță era hangiul.

— Doi indivizi au sosit acum trei ore dinspre miazăzi. Au poruncit să le fie hrăniți caii și erau pe punctul de a pleca din nou când a ajuns aici omul acesta care și-a adăpat calul și a cerut să i se dea o traistă de orz. Pentru el a comandat ceva ca să mănânce chiar acolo în grajd pentru că voia să plece cât mai repede. Mi s-a părut că, auzindu-l, cei doi călători nou-veniți au schimbat între ei priviri complice…

Publius Sextius se apropie de el vorbindu-i peste umărul celorlalți:

— Continuă, îi spuse.

— Probabil că au mers după el. L-a descoperit aici argatul de la grajd venit să schimbe paiele pe care se culcă animalele și a alergat imediat să mă anunțe. Când am ajuns noi aici era deja rece. După aceea ai apărut tu.

Publius Sextius privea în jur de parcă ar fi căutat o victimă pe care s-o masacreze cu nuiaua lui, dar nu vedea decât figuri rătăcite, fețe palide de frig și de spaimă.

— Noi n-avem nimic de-a face cu asta, centurionule, spuse hangiul care recunoscuse simbolul noduros al gradului deținut de Publius. Te pot asigura de asta. Dacă vrei, pot să fac un raport scris pe care îl poți preda judecătorului, jos în sat.

— N-am timp pentru așa ceva, răspunse scurt Publius Sextius. Spune-mi cum arătau cei doi.

— Oameni cu o înfățișare de-a dreptul suspectă, fețe de ocnași, probabil ucigași plătiți. Omul acesta nu avea nimic de valoare asupra sa. Și nimic nu pare să-i fi fost furat din desaga legată la oblâncul șeii, deși este evident că l-au percheziționat. Cu siguranță, căutau ceva anume. Aveau cai scumpi, erau bine îmbrăcați și echipați, purtau încălțări bine lucrate și din piele de foarte bună calitate.

— Ai reținut ceva semne particulare?

— Unul avea un semn pe obrazul drept, o rană cu vreo zece sau douăsprezece puncte de cusătură, cicatrice veche, altul era păros ca un urs și avea dinții de sus mai aduși spre interior decât cei de jos. Semănau cu niște gladiatori.

— Ești un bun observator, spuse Publius Sextius.

— Sunt nevoit să fiu astfel, dacă vreau să supraviețuiesc în meseria pe care o am.

— În ce direcție este podul plutitor de peste Arno?

— Într-acolo, răspunse hangiul, arătând spre un drum care cobora către vale. Poți să ajungi cam în două ore și poate chiar reușești să treci dincolo, dacă reușești să-l trezești și să-l convingi pe podar să te ducă.

— Poți să-mi schimbi calul? întrebă Publius Sextius. Al meu este peste măsură de obosit. Este însă un animal bun, peste câteva zile își revine și poți să-l folosești fără grijă.

— Bine, răspunse hangiul. Ai cu ce să plătești schimbul?

— Da, dacă nu-mi ceri prea mult. Trebuie să-ți las ceva și pentru înmormântarea amărâtului

ăstuia.

Publius Sextius se înțelese din câteva cuvinte cu hangiul în privința schimbului de cal și a unei modeste ceremonii funerare pentru hamalul mort. Oboseala și junghiurile parcă îi mușcau membrele și pe suprafața interioară a coapselor avea de-a dreptul bășici din cauza călăritului prea îndelungat, dar strângea din dinți ca să meargă mai departe. Trecuse el prin încercări mai grele ca aceasta. Își dădu seama după o vreme că drumul începe să coboare și înainte de revărsatul zorilor auzi vuietul fluviului care curgea jos, la picioarele lui.

In Monte Appennino, ad rivum vetus,
a.d. IV Id. Mart., tertia vigilia
Munții Apenini, pe vechiul curs, 12 martie,
schimbul al treilea de gardă,
ora unu dimineața

Reușind să scape nu fără bătaie de cap de zelul lui Carbone, Rufus încercase să recupereze timpul pierdut călătorind cât de repede putea de-a lungul unei scurtături pe care o știa el, printr-o pădure de castani. Era un parcurs suficient de comod, un drum de pământ, dar bătătorit de trecerea nenumăratelor turme și asta îi permitea să înainteze cu o viteză destul de mare. Din când în când se mai lovea de câte un trunchi de copac și încărcătura de zăpadă de pe crengi cădea pe capul călărețului sau pe crupa calului, dar nu-și încetinea galopul. Zăpada neatinsă reflecta încă suficientă lumină și, dacă își amintea bine, peste nu foarte mult timp ar fi trebuit să răsară luna. Se gândea la Vibius care în clipa aceea gonea cât putea de iute către șoseaua Flaminia pentru a traversa după o linie oblică întregul teritoriu al peninsulei. Când mai fuseseră trimiși în astfel de misiuni, ajunsese

întotdeauna înaintea camaradului său și voia să-l învingă și de data asta.

O pasăre de noapte, poate un huhurez, își făcu auzit țipătul în imensitatea tăcută a muntelui și Rufus mormăi o formulă de descânt.

XIII

Romae, in aedibus Bruți, a.d. IV Id. Mart.,
hora secunda
Roma, casa lui Brutus, 12 martie,
ora șapte dimineața

Camera lui Artemidoros era aceea a unui foarte priceput profesor de literatură și de filosofie stoică. În *capsa* pe care o deținea în casa lui Brutus puteau fi văzute nenumărate suluri de pergament, fiecare cu eticheta lui. Aceasta era întreaga lui avere și nu se despărțea niciodată de ea. Stătea de obicei într-un jilț din lemn cu fundul de piele neagră și spătar din același material. Pe masa de lucru era o cană mare de apă și un coșuleț cu prăjiturile sale preferate pe care i le pregătea o servitoare tinerică de la bucătării, o concesie hedonistică pe care se grăbea s-o ascundă de fiecare dată când cineva îi bătea la ușă.

Relația sa cu stăpânul casei era bazată în primul rând pe transmiterea unor cunoștințe practice de limba greacă, cum ar fi gramatica și tehnica vorbirii, intonația vocii și abilitatea de a găsi și cita fragmente din marii autori, cu emfaza necesară și cu o participare cât mai elocventă. De la el Brutus nu dorise niciodată să primească sfaturi de viață sau îndrumări în meditația filosofică și aceasta îl făcea pe eruditul grec să se simtă minimalizat, lipsit de respectul cuvenit pentru statura lui intelectuală. Dacă aborda uneori acest subiect, interlocutorul său schimba vorba, dându-i de înțeles că nu-l considera la înălțimea potrivită pentru el. Acesta era adevăratul motiv pentru care Artemidoros îl ura pe elevul său și ar fi fost gata oricând să-l trădeze. Nu suporta neglijarea, lipsa respectului față de statutul său de filosof.

Credința stoică a lui Brutus era profundă, aproape fanatică și idolul său era, după cum știau toți, unchiul mort la Utica. Cato, patriotul, cel care preferase să moară decât să-l implore pe învingător să-l lase în viață, decât să renunțe la libertate.

I se alăturase lui Pompei înainte de bătălia de Pharsalos și pasul acesta avusese pentru el semnificația unei alegeri eroice: Pompei ordonase uciderea tatălui său, dar pentru că în momentul acela apărătorul republicii era chiar el, a dorit să i se alăture, uitând de motivele personale ale lui și ale familiei.

***

Camera lui Artemidoros comunica direct cu biroul lui Brutus și, în dimineața aceea, în zori, pe când încă mai dormita în pat, auzise niște zgomote neobișnuite. Coborând din pat, trecuse în birou și, de acolo, depărtând puțin fereastra, privise în micul portic al curții interioare unde se adunase un grup de oameni. Îi era greu, totuși, să-i recunoască din locul în care se afla. Plecase din birou, străbătuse la adăpost de priviri indiscrete un coridor strâmt și, apoi, o curticică de serviciu, ajungând la latrina care se afla lângă locul de adunare și era despărțită de acesta doar printr-un perete despărțitor subțire în care nu-i fu greu, folosindu-se de un condei pe care-l găsi la repezeală pe jos, să scobească o mică gaură în tencuiala șubrezită datorită vaporilor de urină, așa că putea să audă și chiar să vadă în partea cealaltă.

Apropie ochiul de gaura aceea făcută cu cea mai mare prudență în perete, dar în dreptul ei se afla în momentul acela o tunică din stofă cenușie care îi acoperea o bună parte din câmpul vizual. Auzi în schimb timbrul imposibil de confundat al vocii lui Cassius adresându-se altuia dintre cei prezenți, spunându-i Rubrius, la puțin timp după aceea spunându-i Trebonius altuia și Petronius unui al treilea. Apoi îl auzi pe acesta din urmă întrebând:

— Și Antonius?

— Antonius, se auzi cel care răspundea la numele de Trebonius, trebuie să rămână în afara planului, am recomandat de la bun început să nu-l amestecăm și pe el.

Un altul pe care Artemidoros nu reușea să-l vadă spuse:

— Făcând astfel, îl lăsăm liber să se miște și să-și joace rolul așa cum vrea, având mâinile libere.

— Bătrânul spune că ar trebui…

— Ia mai taci, îl repezi vocea ușor de recunoscut a lui Brutus. Știu foarte bine cum gândește, dar, după mine, este o greșeală. Nici vorbă nu poate fi de așa ceva. Discuția despre Antonius este altceva.

— Nu, nu este, îl contrazise cel care se mai opusese o dată. Antonius este omul cel mai apropiat de el, este consul în funcție și ar putea ține în frâu situația după ce el va fi eliminat.

— Nu va face nicio mișcare, replică Brutus, sunt sigur de asta. Tu ce spui, Quintus?

Quintus, se gândi Artemidoros stând mai departe ascuns în latrină. Trebuie să fie vorba despre Quintus Ligarius. Da. HI, acuzat de înaltă trădare și adus în fața lui Caesar, apărat și achitat datorită strădaniei lui Cicero. Era sigur de-acum: asista la o adunare a unor conjurați care complotau pentru a-l ucide pe Caesar. Grupul se deplasă către celălalt capăt al grădinii, vrând să meargă, probabil, în biroul lui Brutus. Recunoscu din nou, de la depărtare, vocea lui Cassius pe care o auzise nu de puține ori în locuința aceea și se pregătea să se întoarcă în camera sa când auzi pași pe pietrișul din curticica aflată în spatele său, așa că se simți prins în cursă. Careva dintre bărbații aceia poate că venea să folosească latrina și îl putea găsi într-o situație nu numai stânjenitoare, ci și suspectă. Încercă să adopte atitudinea cuiva care avusese o nevoie urgentă, ca să nu trezească îndoieli, dar pașii se opriră. Se auziră alți pași și la scurt timp după aceea omul se opri.

Voci.

Una a lui Quintus Ligarius:

— Bătrânul zice că trebuie ucis, că este prea periculos. Termina ceea ce voia să spună când Brutus îi închisese gura cu câteva clipe înainte, în grădina interioară. Și, dacă vrei să știi ce cred eu, Cassius, bătrânul are dreptate.

— Da, cred că ai dreptate. Antonius este prea periculos. Și el trebuie eliminat. Prima lui reacție va fi să-l răzbune pe șeful lui și apoi să-i ia locul, sau invers, n-are prea mare importanță.

Omul numit Cassius avea un glas diferit de al celui pe care-l cunoștea bine. Prin urmare, erau doi Cassius. Acesta trebuia să fie… sigur că da, îl întâlnise și pe el în casa lui Brutus și discutaseră despre teatrul tragic, într-o seară în care fusese de față și Cicero. Cassius Parmensis, așadar! Dar, poftim, poetul tragic voia să treacă de la o ficțiune la realitate, să-și păteze mâinile cu sânge adevărat, nu cum făceau personajele sale folosindu-se de miniul de plumb pe scenă.

— Din păcate, replică Quintus Ligarius, Brutus nici nu vrea să audă de așa ceva și nu înțeleg motivul.

— Cred că are legătură cu Gaius Trebonius. Se pare că ei s-au întâlnit anul trecut în Galia după ce Caesar învinsese la Munda. Iar acolo s-a întâmplat ceva, dar Trebonius nu a vrut niciodată să vorbească despre așa ceva. Cel puțin cu mine. Poate că un pact reciproc de non-beligeranță, poate că un alt fel de alianță. Nu știu.

— Și Brutus ce amestec are în asta? întrebă Cassius Parmense.

— N-aș ști să-ți spun. Dar nu vrea să audă niciun fel de motiv. Nici măcar bătrânul n-ar reuși să-l convingă și sigur că da, spune mereu: „Dacă nu-l omorâți și pe el o să vă pară rău!” Și cred că are dreptate.

— Este mai bine să stăm împreună cu ceilalți, spuse Ligarius. Am depășit cu mult timpul în care

ar fi trebuit să ne facem nevoile.

Cei doi se îndepărtară și Artemidoros, cu sufletul la gură și cu ochii lăcrimându-i din cauza vaporilor de urină, scoase un oftat de ușurare. Așteptă ca zgomotul de pași pe pietriș să se stingă și ecoul mersului lor pe pardoseala de lut ars a peristilului, după care se strecură afară din latrină. Nu-și dădu seama că fusese prea grăbit să iasă din ascunzătoare și că unul dintre cei doi îl văzuse.

Ajungând în camera sa, se așeză și respiră adânc de mai multe ori, ștergându-și sudoarea de pe frunte cu mâneca tunicii.

Când se mai liniști puțin, se duse la un dulap, scoase din el un vas plin cu sare, scotoci printre cristalele albe până găsi un mic sul de pergament pe care erau scrise niște nume. Luă pana și mai adăugă altele:

Cassius Parmensis
Quintus Ligarius
Rubrius…
Gaius Trebortius
Petronius…

Alături scrise: „Cel căruia îi spun «bătrânul» trebuie că este Marcus Tullius Cicero. Dar el nu a apărut niciodată. El ar trebui să rămână în afara conspirației.”

Vărsă puțină cenușă peste cerneala proaspătă, răsuci la loc pergamentul și-l ascunse în sare.

Romae, in aedibus Bruti, a.d. IV Id. Mart.,
hora quarta
Roma, casa lui Brutus, 12 martie,
ora nouă dimineața

— Mama ta a ieșit.

Porcia pronunță acea frază foarte scurtă pe tonul unei sentințe de condamnare la moarte. Brutus era

așezat în jilțul său, ținându-și tâmplele între palme, cu o expresie mohorâtă și fruntea încrețită așa cum era de obicei în ultima vreme. Se ridică încet și se rezemă cu palmele pe masa de scris.

— Și ce înseamnă asta?

— Înseamnă că a scăpat de supraveghere și a ieșit.

— Când?

— Aseară, pe la asfințitul soarelui.

— Și unde s-a dus? continuă să întrebe Brutus cu o voce indiferentă, fără nicio intonație specială.

— Habar n-am. Poate că știi tu ceva despre asta.

— Cum aș putea? Am altele pe cap.

— Dar îți dai seama cât de grav este lucrul acesta? Mama ta a fost mulți ani amanta lui Caesar.

— Taci din gură! izbucni Brutus.

— Scuză-mă, spuse Porcia aplecând fruntea și slăbind tonul vocii, dar nu ți-am spus nimic din ce nu știai deja. Mama ta s-ar fi putut întâlni cu Caesar și l-ar fi putut pune în gardă sau chiar putea să-i spună totul despre conspirație.

— Mama nu știe nimic despre asta.

— Mama ta știe totul! Nu-i scapă nici cel mai mic amănunt. Are ochi și urechi în fiecare colțișor al casei. Și faptul că a fost pusă sub supraveghere n-a făcut decât să-i întărească treptat convingerile.

— Poate că zbirii tiranului o să apară în curând la ușa noastră.

— Au tot timpul ca s-o facă.

— Imposibil. Mama nu m-ar trăda în niciun caz.

Porcia se apropie de el și îi luă o mână între palme:

— Marcus Iunius, începu ea, cunoști chiar atât de puțin sufletul unei femei? Nu știi că n-ar renunța niciodată, pentru niciun motiv, să-l salveze pe omul pe care-l iubește?

— Chiar dacă prin asta l-ar ucide pe fiul său?

— Nici nu este nevoie de asta. De ce crezi că ți-a salvat Caesar viața după Pharsalos? De ce crezi

că te-a protejat întotdeauna, cu încăpățânare, de fiecare dată când unul de-ai săi a cerut capul tău?

— Taci! repetă bărbatul, furios la culme.

— Din dragoste pentru mama ta. Și chiar ieri seara ea ar fi putut să-i dezvăluie totul, cerându-i să te salveze pe tine. Caesar i-ar fi satisfăcut dorința. Nu există lucru pe care i l-ar putea refuza dacă ea i l-ar cere.

— Te rog să taci, spuse din nou Brutus, reținându-și cu greu furia.

— Dacă vrei tu, am să tac, răspunse Porcia. Dar prin asta situația nu se va schimba. Eu am să-ți spun acum ceea ce știu. Tu ai să te comporți așa cum crezi de cuviință.

Brutus nu mai spuse nimic și Porcia începu din nou să vorbească.

— Mama ta a ieșit aseară pe la asfințit, cu capul acoperit de un văl, pe la ieșirea din spate, unde este spălătoria, locul ei din cameră fiind luat de o slujnică. A mers până la templul Dianei și acolo a stat o vreme, în orice caz mai puțin de o oră, după care s-a întors acasă, intrând la ea în același fel.

— Cum poți să știi dacă s-a întâlnit cu Caesar?

— Și, dacă nu cu el cu cine altul? De ce să însceneze ceva atât de complicat pentru un fleac? Mama ta nu crede în zei și cu siguranță nu s-a dus la templu ca să se roage. Singurul motiv care stă în picioare este o întâlnire cu Caesar și, dacă așa stau lucrurile, noi toți suntem în mare pericol. Eu sunt gata să mă sacrific, știi asta, și nu mi-e frică, dar, dacă planul vostru dă greș, republica va ajunge pentru mulți ani la cheremul unui tiran, va îndura tot felul de umilințe și poate că nu se va mai ridica niciodată din starea de abjecție în care a fost adusă. Uită că este mama ta, amintește-ți mereu că este un potențial inamic al statului. Am să plec acum, te las pe tine să hotărăști. Aici, afară, mai este cineva care ar vrea să-ți vorbească.

— Cine este?

— Quintus Ligarius.

— Spune-i să intre.

Porcia ieși lăsând în urma sa un parfum discret de levănțică, singura concesie exterioară pe care o făcea feminității sale.

Intră Quintus Ligarius:

— Iartă-mă, Marcus Iunius, spuse el înainte de a se așeza, eram la jumătatea drumului către casa mea, când un gând și o imagine mi-au revenit în minte și acum vreau să-ți spun despre ce este vorba.

— Vorbește, te ascult.

— Astă-noapte, când ne-am întâlnit, eu și Cassius Parmensis am văzut ieșind în grabă din latrină o persoană pe care am întâlnit-o în casa ta cu alte ocazii: profesorul tău de limba greacă, Artemidoros.

Brutus zâmbi, ironic:

— I se poate întâmpla oricui să aibă nevoi de felul ăsta.

— Da, dar eu și Cassius stăteam de vorbă în curte și s-ar putea ca el să fi auzit ceva. Ușa latrinei este foarte subțire.

— Vorbeați despre lucruri importante?

— În zile ca astea nici nu putem vorbi despre altceva, după cum îți poți închipui și singur.

Brutus se încruntă:

— Înțeleg, dar nu pot, desigur…

— Bineînțeles, nu mă referam la niște măsuri drastice, îl liniști Ligarius. Dar o supraveghere atentă până în ziua stabilită ar putea fi o precauție pe care ai putea s-o iei. De exemplu, eu nu l-aș mai lăsa să iasă din casă pentru niciun motiv. De nevoile lui se pot îngriji, pentru moment, servitorii tăi.

Brutus fu de acord:

— Ai dreptate. Am să fac în așa fel încât să nu mai existe și alte riscuri.

— De ce, mai sunt și altele? întrebă, alarmat, Quintus Ligarius.

— Nu, după câte știu eu, minți Brutus.

— Cu atât mai bine. Cu fiecare oră care trece, pentru noi pericolul este tot mai mare. Bine, atunci plec. Aștept semnalul tău când o să vină clipa.

— Mă întâlnesc după-amiază cu Cassius Longinus. Are lucruri importante să-mi spună. S-ar putea să fie necesar să ne vedem chiar și mai repede.

— Știi cum să mă găsești, răspunse Ligarius. Și ieși.

De îndată ce Ligarius trecu pragul și plecă, Brutus îl chemă pe șeful servitorilor, un bărbat pe nume Canidius care îi fusese foarte credincios socrului său și continua să fie la fel față de soția sa, Porcia. Îl invită să se așeze și îi spuse că, din cauza unor bănuieli pe care le avea, Artemidoros trebuia să fie supravegheat și câteva zile nu avea voie să iasă din casă. Urma să stabilească el până când avea să dureze această restrângere a libertății sale.

— Până unde pot să ajung? întrebă Canidius.

— Până la a-l împiedica fizic să iasă din casă, dacă nu sunt suficiente cuvintele. Dar fără a-l deranja prea mult decât ar fi strict necesar, fără a-l umili și, mai ales, fără a-i da de bănuit.

— Trebuie să-i ofer motive pentru această limitare a libertății lui?

Brutus reflectă câteva clipe:

— Poate că nu va fi necesar. Artemidoros ieșea deja puțin și până acum. Eu am să-i dau ceva urgent de lucru și asta îl va ține ocupat cât va fi nevoie. Dar, dacă va dori să iasă neapărat, o să-i spun că este o măsură momentană de păstrare a discreției pe care familia a considerat necesar s-o ia pentru o perioadă limitată sau pur și simplu vei pune un supraveghetor care să-i controleze mișcările.

Canidius dădu aprobator din cap și, fără să mai întrebe ceva se retrase.

***

În timpul acesta, Artemidoros se plimbase cu un aer nepăsător prin peristilul grădinii interioare

până în dreptul locului în care făcuse cu condeiul o gaură în zidul care despărțea latrina de restul grădinii și o astupase cu puțin ipsos muiat cu apa din fântână. Prin urmare, acum era liniștit, dar ar fi vrut să se achite de promisiunea pe care i-o făcuse medicului Antistius și îi lipseau doar câteva nume. Unul dintre sclavii tinerei pe care îi mai chema noaptea în camera lui, în schimbul câtorva bănuți, avea o prietenă care trăia încă de la naștere în casa lui Tillius Cimbrus, un alt personaj pe care îl observase venind prin casă la ore neobișnuite și spera să nu mai treacă mult timp până când avea să încheie lista.

Atunci când, după vreo două ore, fu chemat de Brutus, se simți puțin deranjat, așa cum era întotdeauna, dar pentru un motiv în plus pentru că Brutus respecta pentru lecții aceleași ore și aceea nu era oră de lecție.

Îi spuse că aștepta vizite din Grecia, un filosof împreună cu discipolul său, peste doar câteva zile și biblioteca grecească era în dezordine și trebuia pusă la punct cu orice preț înainte de sosirea oaspeților. Nu voia să facă o figură proastă: îl ruga, prin urmare, să se ocupe el în persoană – și puse o notă de laudă în acest ultim cuvânt– pentru ca totul să fie așa cum trebuia.

Artemidoros răspunse că va avea grijă de asta și se va apuca de treabă cât se poate de repede. De fapt, nici nu-și amintea ca biblioteca grecească să fi avut nevoie de prea multă atenție. Consultase cu o zi înainte o scriere a lui Aratus din Solis și totul i se păruse mai mult sau mai puțin în ordine. În orice caz, ar fi fost o chestiune de numai câteva ore de muncă. Ajunse în încăperile bibliotecii din aripa de apus a clădirii și intră, dar de îndată ce trecu pragul se opri de-a dreptul stupefiat. Părea că trecuse pe acolo o hoardă de barbari și că fiecare dintre ei căutase ceva anume ascuns printre sulurile care zăceau peste tot de-a valma, ici și colo, împrăștiate fără niciun fel de logică.

La vederea acestui adevărat dezastru rămase mai întâi pe gânduri și mirat, dar mai apoi deveni cam speriat. Începu să lucreze fără chef, rumegând în sinea sa o mulțime de gânduri, niciunul dintre ele nefiind aducător de liniște.

Romae, in aedibus Ciceronis, a.d. JV id. Mart.,
hora nona Roma, casa lui Cicero, 12 martie,
ora două după-amiaza

Un mesager se prezentă la ușă, anunțând că stăpânul său Gaius Cassius Longinus se afla în apropiere și cerea să fie primit. Tiro îl rugă să aștepte puțin și se duse la stăpân ca să-i spună.

— Ți-a spus ce vrea? întrebă Cicero, întrerupându-și lucrul.

— Nu, răspunse Tiro. Are aerul că vrea să ceară o întâlnire în doi, secretă.

Cicero se arătă aproape enervat de acest anunț. Începea să-și dea seama de simțul redus al realității de care dădeau dovadă conspiratorii și, mai ales, de slaba organizare și lipsa aproape totală a unui plan. Aceasta îl convingea o dată în plus că era necesar să rămână în afara acestei povești care risca să fie compromisă în orice moment. Nu putea totuși să dea înapoi în fața unei solicitări atât de urgente. Și poate că ar fi apărut posibilitatea de a le da acelor oameni niște sfaturi utile. Răspunse:

— Spune-i că poate veni și că am să-l primesc, dar să intre pe ușa din spate.

Cassius. Cu fața uscată și palidă ca întotdeauna, posomorât ca de obicei. Privirea sa cenușie și rece părea să nu știe ce este aceea emoția, în realitate, starea lui sufletească nu era mai stabilă decât cea a lui Brutus, capacitatea sa de a decide nu se ridica aproape niciodată la înălțimea situațiilor prin care trecea. Dar era un om curajos și un soldat foarte bun după cum demonstrase în situații de război pe

vremea nefericitei campanii a lui Crassus în Orient.

Cicero căuta întotdeauna să-și readucă în memorie ce știa despre un om pe care urma să-l primească pentru o întrevedere importantă, chiar dacă îl văzuse de puțin timp. Era conștient de ceea ce putea să însemne o conspirație. El, și nu Cato după cum scrisese Brutus, zădărnicise tentativa de lovitură de stat a lui Catilina cu douăzeci de ani înainte. Atunci fusese o luptă aproape de la egal la egal până la sfârșit și ciocnirea dintre conspiratori și instituțiile statului se încheiase la Pistoia pe câmpul de luptă. De data asta, puterea se afla în întregime concentrată în mâinile unui singur om. Ceilalți aveau un singur avantaj, acela de a se afla în apropiere de victima desemnată. Unii îi erau chiar prieteni apropiați.

Când, în cele din urmă, sosi, Cassius intră, condus de Tiro, și salută. Era mai palid decât de obicei și încordarea spasmodică pe care o simțea apăsându-i sufletul se citea în coloritul pământiu al feței și într-un tremur abia perceptibil al mâinilor.

Cicero îi ieși în întâmpinare și îi oferi un scaun.

— Suntem de-acum… spuse Cassius în timp ce se așeza, dar Cicero îl întrerupse:

— Este mai bine să nu știu. Este mai bine ca nimeni să nu știe în afara celor care iau parte la acțiune. Pe lângă aceasta, ce altceva voiai să-mi comunici?

— Că suntem gata și că s-au stabilit toate amănuntele. Există doar un singur lucru care ne divizează și acela este Antonius. Unii dintre noi, nu puțini, îl considerăm un om cinstit în care putem avea încredere, dar eu am îndoieli serioase. Nu se desparte niciodată de el și este un om de care trebuie să te temi. În plus, mă tem că știe deja ceva.

Cicero medită în tăcere o vreme, învârtind între degete condeiul pe care-l folosise până atunci apoi spuse:

— Ceea ce știe nu are prea multă importanță pentru că până acum n-a făcut nicio mișcare și am îndoieli că o va face de acum înainte. Antonius are planurile lui și în realitate este cu totul altfel decât lasă să se vadă în jur. Este un om extrem de periculos. Dacă nu-l eliminați, toată pregătirea a fost în zadar. Ține minte ce-ți spun… și se opri într-o tăcere care avea rolul de a sublinia cele ce urmau, după care încheie pe un ton ca al unei sentințe… Antonius trebuie să moară!

Cassius lăsă fruntea în jos și oftă:

— Știm asta, eu și alți prieteni care își dau seama de situație, dar Brutus nu vrea să audă de așa ceva. Ascultă-mă, Marcus Tullius: singurul care îl poate convinge pe Brutus ești tu. Dă-mi voie să stabilesc eu o întrevedere între voi doi pe teren neutru. Există un loc părăsit și foarte retras în zonele nelocuite de pe malul Tibrului…

Cicero îl opri cu un gest al mâinii:

— Nu pot. Îmi pare rău. Eu nu trebuie să fiu amestecat pentru că prezența mea va fi necesară după aceea. Cât despre Brutus, el știe ce gândesc și mi-aș dori ca la sfârșit să fie convins că am dreptate. Tu ești convins de asta și, în fond, n-ai mai avea nevoie de altceva.

Cassius înțelesese mesajul și era convins de-acum că nu se putea conta pe Cicero decât după ce totul avea să se sfârșească. Tocmai de aceea era neapărat nevoie să pună în aplicare o altă măsură, în cazul în care s-ar fi întâmplat, înainte de momentul fatal, ceva ireparabil.

XIV

Romae, in insula Tiberis, a.d. III Id. Mart., hora decima
Roma, insula Tiberină, 13 martie, ora trei după-amiaza

Marcus Emilius Lepidus, trecând pe pod călare, descăleca de îndată ce ajunse pe pământul insulei. Lictorii cu fasciile lor tradiționale îl așteptau pentru a-l escorta la cartierul său general, onoare datorată funcției sale de *magister equitum,* a doua autoritate a statului după aceea de dictatură în cazuri de urgență. În realitate, era vorba despre două funcții extraordinare care se suprapuneau peste acelea ale consulilor aflați în timpul mandatului de șefi ai executivului republicii.

Antistius îl privi de la fereastra cabinetului său. Era sprinten și zvelt, deși nu mai era chiar în floarea vârstei. Purta părul pieptănat în față, acoperind o parte a frunții, mai mult o buclă decât o pieptănătură complicată, determinată de folosirea prelungită a coifului în timpul campaniilor militare la care luase parte împreună cu Caesar, bucurându-se de prețuirea acestuia. Avea un profil uscățiv, semănând oarecum cu al unei păsări de pradă: fața slabă, obrajii supți, nasul acvilin. Într-un anumit sens, deși se deosebea foarte mult de Caesar, avea ceva în comun cu el, de parcă îndelungata tovărășie de arme cu comandantul suprem îi transmisese prin contaminare un fel de pecete fizionomică. Purta armele obișnuite și mantia roșie strânsă pe talie, peste platoșa de bronz și trecu în grabă în revistă detașamentul aliniat pentru a prezenta onorul. Intră mai apoi în cartierul general. Îl așteptau îndatoririle pe care le avea de căpetenie militară și de om politic și mesajele din ziua aceea.

Antistius închise fereastra și se întoarse la ceea ce avea de lucrat. Abia se așezase la masă ca să vadă ce pacienți mai avea de consultat, că îi fu anunțată o vizită: Silius Salvidienus cerea permisiunea de a-l vedea. Se ridică și-l întâmpină el însuși în prag.

— Intră, îi spuse și îl invită să ia loc. Porunci să i se aducă oaspetelui o cupă de vin rece și pentru el o poțiune diuretică.

— Cum se simte Caesar?

— Astă-noapte a mai avut o criză, dar a durat puțin și n-am considerat necesar să trimit pe cineva să te cheme. Am devenit și eu de-acum un pic medic și poate că ți-aș fi un ajutor de nădejde. A trecut și, după puțin timp, s-a culcat și a adormit.

— Ar fi mai bine să mă chemi, în orice situație. Nu trebuie să riști: ar putea fi periculos. Ce alte noutăți sunt?

— În seara asta a convocat o adunare a statului său major.

— De asta s-a întors Lepidus acum câtva timp. Îmi închipui că va lua parte și el.

— Bineînțeles. În situația actuală este, de fapt, mâna lui dreaptă.

— Așa este. Și Antonius este destul de supărat din cauza asta, după cum se vorbește prin oraș. Cine mai este?

— Antonius neapărat. Este la urma urmelor un soldat excelent. Gaius Trebonius nu poate lipsi: a fost guvernator în Asia și cunoaște bine serviciile logistice din regiunea aceea, apoi Decimus Brutus, are experiență de comandant al infanteriei și cavaleriei și a făcut dovada că se poate descurca foarte bine, chiar și la comanda flotei. Este un ofițer încă tânăr, multilateral, foarte bun în multe locuri. Caesar îl prețuiește și chiar îl iubește. Contribuția sa la succesul din Galia s-a demonstrat a fi de multe ori decisivă. Comandantul nu uită anumite lucruri și știe cum să le răsplătească, dar nu este numai o chestiune de onoruri acordate

celui care merită; Caesar crede în prietenie și este capabil de sentimente profunde.

— Știu bine asta. I-a acordat pretura și anul viitor va fi guvernator în provincia Cisalpină.

— După câte știu eu, cea din seara aceasta va fi o adunare preliminară pentru a evalua posibilitatea unei campanii împotriva parților. Caesar are acum în mână o hartă pe care i-a trimis-o Publius Sextius acum câtva timp și care îi permite să facă planuri pentru invazie. Dar altul este motivul pentru care mă aflu aici: voiam să te întreb dacă ai mai avut vești de la informatorul tău din casa lui Brutus.

— Din păcate, nu, răspunse Antistius. Dar sper că o să dea cât de curând un semn de viață. Dacă am avea o informație bine întemeiată și amănunțită, am putea acționa imediat, avertizându-l pe Caesar. Chiar dacă lipsa unor dovezi neîndoielnice l-ar face să fie prudent.

— S-ar putea ca odată cu numele să apară și dovezile. Multe coincidențe neobișnuite pot fi o dovadă suficientă.

— În afară de asta, rămân unele speranțe ca Servilia să-i fi dat măcar posibilitatea de a se apăra.

— Sper și eu pentru că de la o vreme Caesar n-a mai vrut să fie apărat de garda hispanică.

— Nu se poate.

— Este purul adevăr! Când vorbeam despre asta, îmi spunea că nu voia să apară ca un tiran. Tiranii sunt aceia care au nevoie de o gardă de corp.

— Dar ce sens are? Vrea neapărat să moară? Orice fanatic, orice dezechilibrat mintal care vrea să fie amintit în analele de istorie l-ar putea ucide.

— Eu cred că este un pariu cu el însuși. Vrea să demonstreze că generozitatea sa, clemența pe care a demonstrat-o cu toți cei din jur, îl ridică deasupra riscurilor. Că el poate merge prin Roma ca oricare alt roman, fără să fie nevoit să-și păzească spatele, că apărarea sa, garda de corp este poporul și,

poate, și Senatul Romei care a jurat să-l apere cu prețul vieții.

— Nu poate fi atât de naiv, replică Antistius.

— Nu este naivitate. Este încrederea pe care o are în sine și în popor. El este cel mai mare dintre toți, Antistius. Și doar un om mare poate sfida moartea cu atâta nepăsare.

Nu așteptă alt răspuns: se ridică și se îndreptă către ieșire.

— În orice caz, să ținem legătura între noi, spuse Antistius. Și mâine, dacă ai să poți, comunică-mi cine a participat la întâlnirea din seara aceasta și cine, dintre cei convocați, nu s-a prezentat.

Silius dădu aprobator din cap și ieși în tăcere.

Romae, in aedibus Bruți, a.d. III Id. Marti,
hora duodecima
Roma, casa lui Brutus, 13 martie,
ora cinci după-amiază

Artemidoros se ocupase de punerea în ordine a bibliotecii timp de o zi întreagă și încă nu dăduse de capăt haosului pe care îl găsise. Era sigur că toată acea dezordine fusese provocată deliberat și că absurditatea evidentă a situației însemna că nu trebuie să ceară explicații, ci pur și simplu să se spună. Poate că i s-ar fi rezervat chiar o trudă ca a lui Sisif: după ce punea în ordine biblioteca, în ziua următoare ar fi găsit-o din nou răvășită și ar fi fost nevoit s-o ia de la capăt. Dar care era sensul unei asemenea înscenări dacă nu de a-l ține ocupat și a-i abate atenția de la alte activități? Dar, dacă lucrurile stăteau astfel, de la ce activitate voiau să-i abată atenția? Gândul acesta în sine îl îngrozea, dar nu îndrăznea să facă nicio mișcare, să ceară explicații, să dea impresia că este tulburat sau înspăimântat pentru că orice inițiativă ar fi avut

putea doar să înrăutățească situația. Încercă să-și recapete toată luciditatea de care era capabil și deduse că, dacă ar fi existat cineva care să-i facă rău, n-ar fi născocit un asemenea mecanism de tortură. Dacă o făcuse, era pentru că dorea să-i transmită un mesaj clar și precis: „Dacă faci ceea ce ți s-a poruncit, nu ți se va întâmpla nimic.” Nu exista altă explicație, dat fiind că lăsase biblioteca în perfectă ordine cu o seară înainte. Își dori chiar s-o găsească a doua zi din nou în dezordine ca să i se confirme această ipoteză.

În timp ce cugeta astfel, intră băiatul care ar fi trebuit să-i dea o informație. Privi în jur, surprins, și întrebă:

— Ai nevoie de ajutor, Artemidoros?

— Nu, răspunse, mă descurc singur.

— Foarte bine. Atunci, eu plec. Dar, dacă te pot ajuta cu ceva, anunț ă-mă și vin imediat. Am mai făcut și altădată o treabă de genul acesta.

În timp ce vorbea, băiatul trecea cu degetele peste sulurile de pergament și peste etichete sau le răsucea curios între mâini. Apoi, cu un aer nepăsător, scoase de sub tunică un sul de papirus și îl puse pe masa cu catalogul cărților. Zâmbi cu șiretenie și plecă fără să scoată vreo vorbă.

Artemidoros nici măcar nu-l atinse, de parcă se simțea supravegheat de vreun paznic înspăimântător și-și văzu mai departe de lucru; dar privirea îi cădea din ce în ce mai des pe micul sul de papirus, așa că în cele din urmă capitulă și îl deschise: conținea restul de nume!

Simți pe umeri povara unei răspunderi insuportabile. Cum își putuse lua un asemenea angajament față de Antistius? Cum de intrase într-o asemenea încurcătură? Și acum, cum mai putea să iasă de acolo? Ar fi putut să nu ia în seamă toate aceste lucruri, dar acum era prea târziu ca să mai dea înapoi. Băiatul știa, la fel și prietena sa. Dacă n-ar fi transmis informația și victima s-ar fi salvat, ce soartă ar fi avut el? Și dacă ar fi transmis

mesajul și lucrurile s-ar fi terminat prost, cum ar fi putut sfârși ceilalți, oamenii ale căror nume erau scrise pe lista aceea?

Mintea sa se zbătea între cele două stânci, Scilla și Caribda, la fel ca fragila corăbioară a lui Ulise, și de oricare s-ar fi apropiat dădea peste un monstru cu fălcile căscate, gata să-l înfulece. În concluzie, nu îndrăzni să facă nimic. Se limită la a ascunde sulul cu pricina în altul mai mare, cu o altă etichetă, după care se apucă din nou de treabă, încercând să uite de toate: îi era teamă că ar putea fi observat chiar și de sine însuși. Pe măsură însă ce timpul trecea, în mintea sa își făcea loc un concept, o apreciere a evoluției evenimentelor. Dacă ar fi învins tabăra lui Brutus, situația lui n-ar fi putut decât să se înrăutățească dat fiind modul în care era tratat și faptul că o suspiciune trebuia să existe totuși față de el. Dacă planul, datorită și meritului său, ar fi fost zădărnicit, omul cel mai puternic din lume i-ar fi rămas toată viața dator. Un om care își arătase de mii de ori generozitatea față de cei care îl ajutaseră. Antistius îi garantase și el aceasta și medicul își ținuse întotdeauna promisiunile. I se deschideau în fața ochilor perspective care mai de care mai ispititoare: el în casa dictatorului veșnic, onorat, respectat, îmbrăcat cu haine prețioase, ospătat cu mâncăruri delicioase. Servit de băieți cu o înfățișare deosebit de plăcută, politicoși și, mai ales, gata să-i satisfacă orice dorință. El care avusese parte doar de frizeri, valeți și secretari. Era ocazia care apare doar o dată în viață și, dacă ar fi lăsat-o să scape, nu și-ar fi iertat-o nici în ruptul capului. Prin urmare, avea să acționeze.

Mâinile sale se mișcau acum cu iuțeală de la un sul la altul: Tuddide aluneca ușor la locul său, mai jos Callimah și Apollonius Rodios, unul lângă altul, se potriveau ca dimensiuni în locul care le era destinat. Părintele literaturii, Homer, și al istoriei, Hesiod, în edițiile lor de lux ocupau raftul

din mijloc al dulapului atât din punct de vedere cronologic, cât și prin prestigiul lor literar. Fiecare poet, istoric, filosof sau geograf se întorcea la locul ocupat de drept dintotdeauna și când, asudat și mulțumit, Artemidoros privi în jurul său, biblioteca revenise la aspectul pe care-l avusese înainte.

Scoase un suspin de ușurare, mai mult pentru că rezolvase dilema sa interioară, decât pentru că terminase operațiunea pe care trebuia s-o facă. Dar nu ieși din cameră. Preferă să rămână în continuare acolo, omorându-și timpul cu lectura sau gândindu-se cum ar fi putut face să-i parvină lui Antistius rezultatul cercetărilor sale.

Desprinse un gemuleț al ușii care dădea spre coridor și observă o gardă de corp a lui Brutus rezemat de zid, cu mâinile încrucișate la piept, având aerul că-l supraveghează chiar pe el. Rezolvase prima problemă, dar apărea acum alta nu mai puțin spinoasă.

Romae, in aedibus Bruti, pridie Idus Martias,
prima vigilia
Roma, casa lui Brutus, 13 martie,
primul schimb de pază, ora șapte seara

Artemidoros se gândi că, în orice caz, nu și-ar fi putut petrece restul zilelor în bibliotecă și că trebuia să ajungă la bucătărie pentru masa de seară, împreună cu alți câțiva oaspeți de un nivel nu prea ridicat.

Se putea întâmpla uneori să fie invitat la masa stăpânului casei, dar era vorba despre evenimente deosebite în cadrul cărora cunoștințele sale ar fi putut ajuta și înviora conversația.

Trecu prin fața matahalei cu brațele încrucișate pe piept, făcând doar un semn foarte ușor din cap la care nesimțitul nu răspunse și ajunse nevătămat la bucătării. Chiar și într-un loc de felul acesta prin

aer plutea o anumită tensiune, deși, cu siguranță, n-ar fi existat motive pentru așa ceva. Se gândi că atitudinea îngrijorată și vizibil tulburată a stăpânilor casei se transmitea prin contaminare celorlalți membri ai familiei.

După ce termină de mâncat îi salută pe comeseni și se retrase în camera sa obosit după o zi atât de plină de muncă și de emoții. Dar încă nu se terminase.

Trecu puțin timp și se auziră bătăi în ușa din spate după care, în mai puțin de o oră, mai multe persoane intrară în vârful picioarelor. Cassius fu ultimul care se alătură grupului și glasul său gutural se auzea imposibil de confundat în liniștea serii.

Sclavul cel tânăr care îi adusese mesajul își făcu apariția cu o tavă pe care aducea prăjituri abia scoase din cuptor. Dar era doar un pretext. După ce le lăsă pe o măsuță pe care Artemidoros o ținea lângă masa de lucru, spuse în șoaptă:

— Au venit destul de mulți oameni. Pe mine nu mă ia nimeni în seamă. Spunând acestea, nu mai așteptă răspuns și se îndepărtă.

Întrunirea se ținea de obicei în biroul lui Brutus și debaraua în care se păstrau măturile, vecină cu cămara și cu acces de acolo, era atât de strâmtă că numai el putea intra acolo, încercând să înțeleagă ceva dacă își lipea urechea de zid.

***

În biroul lui Brutus se adunaseră cam cincisprezece persoane printre care Tillius Cimbrus, Pontius Aquila, Cassius Parmensis, Petronius, Rubrius Ruga, Publius și Gaius Servilius Casca, Cassius Longinus și alții dintre principalii reprezentant i ai celor care urmau să participe la acțiune. Quintus Ligarius trimisese pe cineva să anunțe că nu se simte bine, dar că așteaptă instrucțiuni. Lipseau prietenii apropiați ai lui Caesar, ca Decimus Brutus și membrii statului

său major, ca Gaius Trebonius care trebuia să ia parte la adunarea statului-major din aceeași seară.

Cassius Longinus vorbi primul descriind fazele atentatului care ar fi trebuit să se desfășoare în timpul ședinței Senatului de la Idele lui martie.

Din cauza lucrărilor la curia din forul mare, ședința urma să se țină în curia lui Pompei de pe Câmpul lui Marte. Acțiunea avea drept scop să-l izoleze pe Caesar de restul senatorilor și de prietenii care puteau deveni periculoși. Antonius în primul rând.

— Rămân la părerea mea că soluția cea mai bună ar fi să-l ucidem, spuse pe un ton glacial, dar știu că Brutus nu este de acord.

Auzindu-și pronunțat numele, Brutus răspunse imediat:

— Am discutat despre asta și v-am spus deja ce gândesc eu. Noi îl ucidem pe Caesar ca să salvăm republica și o facem în numele dreptății, dar, dacă îl ucidem pe Antonius, comitem pur și simplu o crimă, o omucidere.

— Omucidere, fu primul cuvânt pe care sclavul cel tânăr îl auzi de îndată ce se strecură în debaraua pentru mături, ceea ce îl făcu să se cutremure.

Pentru Cassius, idealismul lui Brutus era descumpănitor, dar încercă totuși să-l lămurească:

— Atunci când, pentru salvarea statului, apare necesitatea de a se recurge la arme este evident că violența se poate extinde și la cei care sunt alături de tiran: este un preț care trebuie plătit pentru a redobândi libertatea Senatului și a poporului. Antonius, de altfel, nu poate fi considerat nevinovat. S-a aflat întotdeauna alături de el și a avut de pe urma puterii sale toate avantajele posibile.

— Am avut și noi destule avantaje, îi replică sec Brutus.

Urmară clipe de tăcere apăsătoare în timpul căreia Cassius își dădu seama că implicarea lui

Brutus în complot fusese o alegere riscantă. Fanatismul său era o armă cu două tăișuri. Era foarte greu să-l ții în frâu.

— … nu a atentat niciodată la legitimitatea statului, continuă, și a instituțiilor sale.

— Asta nu se știe, spuse Cassius. Dacă ar fi făcut ceva, cu siguranță noi n-am ști nimic.

— Și mai este ceva, continuă Brutus. Voi toți știți că Gaius Trebonius îi ceruse să i se alăture lui și celorlalți în Galia, după ce s-a aflat rezultatul nefericit al bătăliei de la Munda. El a refuzat, dar a ținut totul secret, n-a denunțat pe nimeni, respectând hotărârile fiecăruia. Mulți dintre voi îi datorați, prin urmare, viața. Trebonius va ști ce are de făcut.

— Sper că nu vom fi nevoiți să ne căim pentru asta și sper că-ți dai seama câte de mare este răspunderea pe care ți-o asumi, fu răspunsul lui Cassius.

Brutus lăsă fruntea în jos fără a mai scoate vreun cuvânt.

— Lăsați-mă acum să spun mai departe ce am de spus, continuă. Nu puține semnale ne fac să credem că ar exista cineva care știe de planul nostru sau care s-a apropiat periculos de mult de adevăr.

Cei prezenți se priviră unul pe altul, îngroziți de cele auzite.

Cassius continuă cu glasul lui monoton:

— De aceea, este fundamental să fim gata pentru a face față oricărei eventualități. Locul atacului s-ar putea transforma într-unul al unei capcane.

— Ce vrei să spui? întrebă Petronius. Vorbește deschis.

— Suntem oameni cu forță morală și din familii nobile, am deținut funcții importante civile și militare, ne-am bucurat de privilegii importante și, când a fost cazul am înfruntat riscuri enorme pentru ideile noastre. Suntem pregătiți. Nu trebuie

să facem nimic diferit de ceea ce am făcut deja. Ceea ce am să vă propun acum s-ar putea să vi se pară îngrozitor, dar eu consider că este un angajament nobil și necesar.

— Vorbește, spuse Brutus.

Fură de acord și ceilalți.

— Dacă dintr-un motiv oarecare am fi descoperiți în timp ce ne aflăm în interiorul aulei, nu vom mai avea cale de scăpare.

— Nu, nu va exista nicio cale de scăpare, confirmă Pontius Aquila.

— Și, atunci, ce vom face? întrebă Rubrio Ruga.

— Atunci, fiecare dintre noi va avea la el un pumnal și eu propun să ne ucidem mai degrabă unii pe alții decât să cădem vii în mâinile tiranului, să ne umilim la picioarele lui, sau să acceptăm iertarea sa odioasă. Am mai făcut-o deja o dată și simțim pecetea ca de fier înroșit care ne arde încă pielea ca și cum am fi niște sclavi fugari. Propunerea mea este ca fiecare dintre noi să-și aleagă un camarad, un prieten, și să încheie cu el acest pact al sângelui. Unul îl va ucide pe celălalt. Vom cădea cu toții împreună și trupurile noastre fără viață vor fi simbolul supremei jertfe consacrate libertății patriei.

Murmurul pe care propunerea îl stârnise încetă dintr-o dată și se făcu o tăcere adâncă în încăpere. Micul sclav făcut ghem în ascunzătoarea lui își ținea răsuflarea de teamă să nu fie auzit. Dacă ar fi scăpat vreun obiect pe jos, ar fi fost descoperit și viața sa n-ar mai fi avut nici măcar valoarea unui gologan.

Cassius privi în jur, privindu-i drept în ochi, unul câte unul, pe conjurați și încheie:

— Dacă vreunul dintre voi nu se simte în stare, este liber să plece. Cât mai are timpul s-o facă. Nimeni nu l-ar putea condamna și din partea noastră nu avea niciun motiv să se teamă: suntem siguri că nimeni nu ne va trăda. Vă cer să faceți un gest eroic și nimeni nu este obligat să facă alegeri

atât de îndrăznețe. Repet, dacă este cineva care nu se simte în stare, să plece acum.

Niciunul dintre cei de față nu se mișcă din loc: unii pentru că se gândeau că ar fi fost o moarte demnă pentru cine a eșuat într-o acțiune atât de nobilă. Alții se temeau că ajungând să fie arestați ar fi îndurat atâtea suferințe că, în comparație cu ele, moartea li s-ar fi părut o eliberare. Iar alții se gândeau că nu va fi nevoie de așa ceva și că acțiunea va fi dusă la bun sfârșit. Acestora din urmă li se părea preferabil să riște o moarte nu fără dureri, decât să aibă parte de rușinea de a-și abandona tovarășii și de a se comporta ca niște lași.

După ce așteptă suficient ca să se decidă cineva să părăsească adunarea și văzând că rămâneau cu toții, Cassius luă primul inițiativa și se îndreptă către Brutus.

Când ajunse în fața lui, îi întinse pumnalul său:

— Te aleg pe tine, Marcus Iunius Brutus, dacă vrei să-mi fii de ajutor pentru călătoria către lumea de dincolo.

Brutus făcu același lucru, întinzându-i la rândul său pumnalul:

— Eu vă doresc tuturor ca norocul să surâdă planului nostru, dar dacă soartei îi va fi pe plac altceva, voi face ceea ce mi se cere și Cassius Longinus va fi, cu siguranță, un tovarăș de drum excelent.

Fermecați și parcă îndemnați de forța vie a unui exemplu atât de impresionant, ceilalți conjurați își schimbară, rând pe rând, pumnalele cu cel pe care îl simțeau ca prietenul cel mai bun și mai de încredere.

— Niciunul dintre noi n-a mai făcut vreodată un gest asemănător, continuă să spună Cassius, dar eu l-am văzut într-o zi la Pharsalos după ce am fost învinși în luptă. Am văzut tatăl și fiul ucigându-se unul pe altul și a fost moarte instantanee, s-au prăbușit amândoi în același timp, unul lângă altul.

Unul dintre cei doi trebuie să facă un semn cu capul și pumnalele trebuie să pătrundă în aceeași clipă. Prietenii care sunt absenți vor hotărî cu cine să împartă o moarte atât de onorantă. O să am eu grijă să-i anunț.

— Să ne întoarcem acum fiecare la casele noastre, adăugă. Puteți dormi liniștiți, să aveți somnul celui care știe că slujește dreptatea.

Îi privi din nou pe toți, rând pe rând, cu expresia plină de hotărâre a ochilor săi cenușii și reci, după care plecă.

XV

Romae, in Domo Publica, pridie Id. Mart.,
prima vigilia
Roma, reședința marelui pontif, 13 martie,
primul schimb de pază, ora șapte seara

Caesar era aproape gata cu pregătirea pentru întâlnirea cu ofițerii săi. Își puse o tunică simplă de campanie, lungă până aproape de genunchi, din acelea pe care le folosea în timpul campaniilor militare, strânsă în talie cu o centură de piele groasă, încheiată cu o agrafa de fier. Un servitor termină de legat șireturile sandalelor, apoi mai aruncă o privire ca să se asigure că totul era în regulă:

— Mai trebuie și altceva, stăpâne?

— Aranjează-mi puțin părul, îi spuse Caesar după ce se privi în oglindă.

Servitorul îi puse în ordine părul, îndreptându-l ușor din creștet spre frunte ca să acopere cât de puțin din începutul de chelie.

Cineva bătu la ușă: Silius Salvidienus.

— Au venit? întrebă Caesar.

— Sunt toți în sala de jos. Calpurnia le oferă ceva de băut. Au venit Emilius Lepidus, Decimus Brutus, Marcus Antonius, Gaius Trebonius și ceilalți. Par destul de bine dispuși.

— Locurile la masă au fost ocupate.

— Așa cum ai cerut. Decimus Brutus la dreapta ta, Marcus Antonius la stânga.

Caesar păru să mediteze câteva clipe.

— E ceva în neregulă, comandante?

— Dacă ar fi fost Labienus, el ar fi stat la dreapta mea.

— Labienus a murit, comandante, și tu i-ai adus onorurile cuvenite unui prieten credincios și unui

adversar curajos.

— Foarte bine, atunci. Putem coborî.

Silius îi făcu un semn cu capul pentru a-i da de înțeles că mai avea și altceva să-i spună, așa încât Caesar îl trimise afară pe servitor.

— Ce este? întrebă după ce acesta ieși.

— O poveste care nu-mi place deloc. Și care o să te enerveze.

— Atunci, ar fi bine să-mi spui cât mai repede despre ce este vorba.

— Cineva răspândește prin oraș o interpretare a Cărților Sibiline conform cărora doar un rege i-ar putea învinge și supune pe parți.

Caesar clătină din cap și se așeză încrucișându-și brațele pe genunchi. Oftă:

— În asemenea hal am ajuns. Nu m-aș fi așteptat la așa ceva.

— Este o treabă serioasă, comandante. Este un alt element al calomniei pe seama ta pentru a dovedi presupusa ta intenție de a instaura monarhia la Roma și în imperiu. Cineva urmărește să te izoleze și, pentru aceasta, vrea să-ți șubrezească poziția. Un rege ar fi rău văzut de popor și, de asemenea, de Senat. S-a văzut asta la Lupercalii. Cei mai mulți dintre cei care erau de față au fost scandalizați de faptul că ți s-a oferit coroana regală.

— Știi cumva de unde vine informația asta?

— Nu.

— Ceea ce înseamnă că-mi va fi atribuită direct mie. Sunt marele pontif și, prin urmare, păstrătorul Cărților Sibiline din care ar proveni un oracol de felul acesta.

— Comandante, semnalul a devenit de-acum concret și tu trebuie să te aperi.

— Ce vrei să spui?

— Că dușmanii tăi pregătesc în taină ceva. Umblă zvonul că în una dintre viitoarele ședințe ale Senatului cineva ar putea propune să fii proclamat rege…

Caesar nu spuse nimic, dar privirea sa era aceea a unui leu încolțit de vânători. De jos răzbăteau până la ei glasurile marilor comandanți ai armatei care se pregăteau pentru a cuceri restul lumii. Silius simțea că trebuia să ia el inițiativa și își făcu singur curaj:

— Îmi dai voie să te întreb ceva?

— Să auzim, răspunse Caesar.

— În zilele acestea din urmă a existat cineva care să fi încercat în vreun fel să te pună în gardă cu privire la anumite lucruri?

Caesar păru să tresară abia perceptibil și Silius simți că se află pe punctul de a asculta o confesiune importantă care i-ar fi permis să meargă mai departe cu întrebările.

— Mai concret, adăugă el, nu mă refer la declarații explicite, ci la aluzii mascate, poate la exprimări cifrate… Nu-ți vine nimic de felul acesta în minte, comandante?

Caesar revăzu parcă expresia îngrozită a augurului Spurinna care îi spunea șuierând „Păzește-te de Idele lui martie!”, dar răspunse:

— Hai să mergem, ne așteaptă ceilalți.

Luă de pe o măsuță un sul de pergament cu titlul *Anabasis* de Xenofon și porni să coboare scările.

Siulius îl urmă și, înainte de a intra în sala în care urma să se țină adunarea luă seama la efectul intrării lui Caesar: saluturi militare, strigăte de entuziasm, picanterii de soldat, expresii de cazarmă. Apoi, vocea sa tăioasă ca ascuțișul unei săbii:

— Comandanți ai legiunilor Romei, magistrați și căpetenii ai cavaleriei și ai trupelor auxiliare!

— Caesar! răspunseră cu toții într-un glas.

I se păru că leul intrase singur în cercul vânătorilor.

***

Reuniunea se prelungi până târziu în noapte, timp de două ore. Caesar porni de la *Anabasis.* Făcu rezumatul relatării lui Xenofon despre faptele

celor Zece Mii ajunși cu circa patru secole înainte fără a întâmpina nicio rezistență până aproape de Babilonia, dar menționă de îndată că de atunci lucrurile se schimbaseră mult, că armata lui Crassus fusese nimicită de parți la Carrhae, cu zece ani înainte. Primul scop al expediției acela era: de a răzbuna masacrul de la Carrhae, umilirea Romei în persoana unuia dintre triumvirii săi și a miilor dintre cei mai viteji soldați romani. De a recuceri acvilele pierdute. Dar acela avea să fie doar începutul. Parții constituiau o amenințare permanentă și era necesar ca problema aceasta să fie rezolvată o dată pentru totdeauna.

Trecu apoi la tratarea aspectelor tactice și strategice ale expediției. Și, în acest scop, scoase dintr-o casetă pregătită dinainte pe masă harta pe care reușise să pună mâna Publius Sextius, de fapt o copie a vechii căi a Regelui, dar și a altor drumuri și trasee de caravane care străbăteau nesfârșitele regiuni ale imperiului part până în Armenia, Sarmația, Moesia și Bactriana. O întinse pe masă și membrii consiliului de război admirară uimiți o capodoperă a cunoașterii geografice cum nu mai văzuseră până atunci.

Cu coatele sprijinite pe masă, se aplecară cu toții ca să privească mai de aproape imaginea părții răsăritene a lumii. Fiecare își făcea propriile comentarii, cine mai avea cunoștințe despre Orient urmărea desenul cu degetul și recunoștea localitățile care apăreau, râurile, lacurile, mările și munții.

După aceea fu rândul lui Caesar. Și cei de față urmăriră vârful degetului său care trasa liniile atacului pe foaia de pergament desenată în culori naturale: maro pentru munți, verde închis pentru râuri, lacuri și mări, verde deschis câmpiile, ocru deșerturile. O mână iscusită transcrisese în limba latină denumirile exprimate la origine în persană.

Voia să atace pe două fronturi separate, dinspre Siria și dinspre Armenia, forțele sale unindu-se și

prinzând ca într-un clește capitala Ctesifon.

Problema care trebuie rezolvată – spunea el – era cavaleria inamică și tipul de arcuri cu două curburi ale parților, capabile să lovească la mare distanță. Le spuse comandanților săi că, și dacă ar fi învins la Carrhae și ar fi pătruns în adâncul teritoriului inamic, Crassus ar fi avut posibilități reduse de succes. Pierdut pe enorma întindere a deșerturilor Siriei și Mesopotamiei, fără a avea o cavalerie eficientă, ar fi fost pradă ușoară pentru atacurile neîntrerupte ale escadroanelor călare din armata parților. Tactica lor era de a ataca, a lovi și a se retrage, fără a se angaja vreodată într-o luptă corp la corp între unitățile de infanterie. Asta îi spusese unul dintre supraviețuitori, scăpat ca prin minune din măcel, ascuns sub un morman de cadavre.

Pe măsură ce Caesar își continua expunerea, Silius observa că unii dintre cei prezenți îl priveau mai mult pe comandantul suprem decât harta, luând seama mai mult la chipul lui decât la cuvintele pe care le rostea. De ce? Ce voiau să citească de pe fața comandantului?

„Forța” se gândi Silius, câtă forță era încă în fruntea aceea încruntată, în ochi, în maxilare, în pumnii încleștați și rezemați pe masă.

Antonius părea să fie cel mai atent la expunerea planului strategic de către Caesar și, din când în când, intervenea, cerând tot felul de lămuriri. Părea că se pregătea cu tot dinadinsul să plece în acea expediție partică și să-și joace rolul de comandant subaltern pe uriașul front al operațiunilor. Alții păreau neîncrezători sau chiar nu erau cu adevărat interesați de ceea ce auzeau. Decimus Brutus, de exemplu, schimba din când în când cu Gaius Trebonius niște replici șoptite și Silius ar fi vrut tare mult să știe la ce se refereau.

Poate că Antonius voia să-i demonstreze lui Caesar care, după Lupercalii, îl tratase cu oarecare răceală și dorise să-l aibă la stânga sa, că rămâne

cel mai bun ofițer al său, singurul capabil să ducă la bun sfârșit operațiuni de mare anvergură și cu efective mari și că fusese o greșeală să fie dat la o parte.

Silius însuși era convins de asta, dar continua să-și pună întrebări cu privire la semnificația comportării sale de la Lupercalii. Fusese o inițiativă de-a sa? Fusese o greșeală, o eroare stupidă de evaluare? Se putea crede cu adevărat că Antonius ar fi avut de gând să comită un gest de adulație exagerată? Să-i ofere lui Caesar coroana de rege și mai apoi să se laude că, prin gestul său, îi asigurase adevărata și unica recunoaștere pe care o merita? Fusese în același timp un calcul pentru a deveni omul său de cea mai mare încredere și cel mai puternic demnitar din întregul imperiu, după el?

Orice era posibil: nimic nu era convingător, pentru că Antonius nu era un prost.

Nu putea ignora cât riscase cu gestul său în public, în fața unei mulțimi numeroase. În Senat era altceva: acolo exista un grup relativ restrâns de oameni cu stare materială foarte bună, cei mai mulți datorându-i totul lui Caesar și nu făceau decât să se întreacă în manifestări adulatorii. Dar poporul nu făcea asta. Antonius nu putea să ignore faptul că a obliga la un moment dat poporul să accepte o soluție considerată de toți ca fiind scandaloasă, dezgustătoare și, în plus, inutilă, era un risc mortal nu numai pentru că poporul era imprevizibil, ci, mai ales, pentru că mișcarea nu fusese făcută în înțelegere cu Caesar. Și Silius era sigur că nu existase nicio înțelegere. Dar ce semnificație avea, atunci, gestul acela? Fusese o inițiativă de-a sa sau altcineva se afla în spatele lui?

Silius nu reușea să facă abstracție de toate speculațiile acelea și se simțea rușinat pentru că nu urmărea discursul comandantului care își ilustra planul de cucerire universală. Generalii săi îl

zoreau, îl considerau capabil să cucerească lumea întreagă. Pălăvrăgeau sau îl îndemnau pe condotier la isprăvi ieșite din comun, cerându-i să se afunde în lumea nelocuită, în singurătățile aspre ale Sarmației, în deșerturile nesfârșite ale Persiei și Bactrianei, pe urma visurilor lui Alexandru cel Mare, pe urmele himerelor și delirurilor maniei sale de mărire, ale cultului persoanei sale mereu victorioase.

Apoi Silius Salvidienus observă în mijlocul acelei excitații generale privirea lui Caesar. Ochii săi cenușii, cu o lumină ostenită, aproape intermitentă, exprimau doar oboseala de a trăi, un efort de-a dreptul insuportabil. Ochii unui om care își putea mișca pașii doar către imposibil sau către moarte.

Amândouă direcțiile de neacceptat.

Ședința se termină într-un climat euforic, de mare satisfacție, și Caesar anunță că Senatul este convocat pentru ședință în dimineața Idelor lui martie. Urmau să fie adoptate măsuri curente, dar mai erau de comunicat și noutăți importante.

Caesar îi însoți el însuși pe oaspeți până la ușă. În momentul în care își lua rămas bun, Marcus Emilius Lepidus îi luă mâna:

— Atunci, te aștept mâine seară la cină. Sper că nu ai uitat.

— Cum aș putea? răspunse Caesar. Nu mi s-ar părea înțelept să refuzi invitația unui om care are sub ordinele sale o întreagă legiune complet pregătită pentru război.

Lepidus izbucni în râs în timp ce oaspeții ceilalți treceau unul câte unul pe lângă ei, ajungând la gărzile de escortă care îi așteptau în fața casei.

Privirea lui Silius se opri întâmplător pe figura lui Antonius care schimba câteva cuvinte cu unul dintre servitorii săi. I se păru ceva ieșit din comun și chiar expresia feței lui i se păru neobișnuită. Se întoarse către Caesar și spuse:

— Comandante, dacă nu ai nevoie de mine, aș avea ceva urgent de făcut.

Caesar zâmbi:

— La ora asta? Și cum te-aș putea refuza? Cum este? O treabă blondă sau brună?

— Brună, comandante, răspunse Silius cu un zâmbet în colțul gurii.

— Ai grijă, te rog, să nu te faci de râs.

— Poți conta pe mine, comandante, răspunse Silius încercând să adopte o figură strengărească. Știi cum suntem noi cei din a Treisprezecea.

Trecu pragul, dar înainte de a se îndepărta, se mai întoarse o dată:

— Comandante… ar mai putea exista și o altă explicație…

— La ce?

— La povestea aceea a Cărților Sibiline. Poate că nu a fost cineva care să vrea să te izoleze sau să te discrediteze sau cel puțin nu numai de asta. S-ar putea să fie cineva care vrea să-ți forțeze mâna…

Caesar nu mai spuse nimic.

Silius se făcu nevăzut în întuneric.

***

Se strecură printre colțul de la miazănoapte a clădirii și casa Vestalelor rămânând în umbră, la marginea cercului luminos pe care-l proiectau două tripode instalate pe laturile intrării. Urmărea din priviri lectica lui Antonius și pe cele două gărzi de corp care îl escortau înarmate și purtând două felinare. Micul convoi merse o vreme pe aceeași stradă pe care o urma și Lepidus în direcția insulei Tiberine, apoi coti spre stânga, pe malul Tibrului, până la podul Fabricius și continuă până la porticul unui mic depozit fluvial. Dar unde se ducea, oare, Marcus Antonius?

Silius se păstră la o distanță prudentă, continuând să înainteze la adăpostul arinilor mari de pe malul de miazăzi al fluviului. Întunericul îl proteja în timp ce lectica era destul de vizibilă datorită felinarelor pe care le purtau gărzile de

corp pentru a lumina drumul și a ține la distanță tâlharii și hoții de buzunare.

Silius văzu lectica oprindu-se și o oarecare vânzoleală în penumbră: acolo se întâmpla ceva. De la distanța la care se afla, nu reușea să distingă aproape nimic, așa că fu nevoit să se apropie. Când ajunse mai aproape văzu pe cineva îndepărtându-se, o persoană coborâtă din lectică, îmbrăcată ca un servitor, dar care nu putea fi un servitor, și pe cineva care nu era Antonius urcându-se în lectică și purtând hainele lui Antonius.

Silius îl urmări pe omul în haine de servitor care se îndrepta către podul Fabricius. Era Marcus Antonius și cine ar fi vrut să-i urmărească lectica s-ar fi aflat pe urmele unui servitor îmbrăcat cu hainele sale.

Trecu la rândul său podul și continuă urmărirea, fiind de-acum sigur de ținta spre care se îndreptau: *villa* lui Caesar de dincolo de Tibru, reședința Cleopatrei!

Antonius se ducea acolo singur, pe întuneric și fără escortă, purtând hainele unui sclav.

Se auzi lătratul unui câine. O ușă se deschise fără niciun zgomot și bărbatul intră. Câinii încetară să mai latre. Îndată după aceea, dinspre aripa de la apus, ieși patrula de pază care supraveghea de jur împrejur parcul.

Silius avu doar într-o clipă confirmarea multora dintre bănuielile sale și, în același timp, văzu năruindu-se alte ipoteze pe care le-ar fi susținut cu îndârjire dacă s-ar fi prezentat ocazia.

Trebuia să intre, dar cum? Trebuia să alerge la *Domus,* să-i raporteze totul lui Caesar, să se întoarcă acolo cu un grup de soldați care să-i neutralizeze pe oamenii de pază, să ocupe intrările și să poată pătrunde astfel fără obstacole până la clădire și la apartamentele reginei, pentru a-i spiona comportarea față de Antonius. Dar ar fi durat mult prea mult. Orice se întâmpla în casa aceea, trebuia să afle fără întârziere.

Intră în grădină sărind zidul de incintă și ajunse la clădire. Câinii probabil că erau ocupați cu oaspetele sosit cu puțin timp înainte. Dădu cu multă prudență ocol casei, cercetând fiecare colțișor. Mai fusese în casa aceea împreună cu Caesar și, dacă ar fi putut intra, ar fi știut să se orienteze, dar problema era tocmai intrarea. Reședința Cleopatrei era un soi de fortăreață. Antonius intrase pe o ușiță laterală pe care o descuiase cu o cheie, iar câinii se liniștiseră imediat pentru că, evident, îl cunoșteau.

Intrările principale erau păzite. Și o patrulă umbla de jur împrejur.

Privi cu atenție coșul unui cuptor care se înălța în capătul aripii apusene, în zona în care se aflau dependințele și observă niște scobituri în zid acolo unde fuseseră fixate grinzile unei schele pentru reparații. Calculă, numărând, intervalul dintre o trecere și alta a patrulei și se cățără, desculț, până sus. O parte a acoperișului era acoperită cu țigle și trebuia să treacă peste ele fără a face vreun zgomot și să ajungă apoi la terasa care putea fi parcursă mai ușor. Pe latura dreaptă avea peristilul cu grădina interioară. Putea auzi clipocitul monoton al fântânilor arteziene. Mai încolo, în față, era jgheabul pentru apa de ploaie de deasupra atriumului. În mijloc apartamentele stăpânului casei. Își aduse aminte că pe cealaltă latură a casei se afla o mică instalație de baie care, cu siguranță, nu era supravegheată. Străbătu terasa și din nou acoperișul cu țigle, până când ajunse la zona băii, acoperită în parte de țigle, în parte de o tencuială subțire. Se lăsă să alunece pe primul nivel cu terasă și ajunse la acoperișul băii de aburi, deschis în mijloc pentru a permite ieșirea fumului de la vasele cu cărbuni pentru încălzitul apei. Lărgi orificiul acela, deplasând cu vârful pumnalului, fără a face nici cel mai mic zgomot, câteva plăci de ardezie, după care se lăsă să cadă în interior. Din fericire ateriză pe grămada de cenușă lăsată în

locul unde arseseră cărbunii, îndată după aceea sări fără probleme pe pardoseală, în sfârșit, se afla înăuntru!

Regina probabil că se afla încă în apartamentul de iarnă care avea pereți comuni cu calidariul, astfel că și spațiul acela beneficia de căldura de la cazanele pentru încălzirea apei. Obișnuită cu clima egipteană, detesta zilele umede și reci de la Roma.

Silius înaintă pe pipăite prin întunericul aproape total, încercând să-și amintească planul casei fiind atras de o geană slabă de lumină care venea de la lampa aflată în camera de alături. Încerca mai ales să nu se împiedice în ceva ca să nu fie descoperit. Casa era cufundată în tăcere și orice zgomot, cât de mic, ar fi provocat un adevărat vacarm.

Ajunse la calidariul legat de baia de aburi printr-un coridor scurt și numără câțiva pași, apoi se opri în locul în care, după socoteala sa, conducta pătrată din plăci de ardezie pentru trecerea aerului cald ar fi trebuit să ducă în apartamentul reginei.

Își apropie urechea de perete și i se păru că aude cu greu niște voci, ceva care părea să fie o conversație.

Îndepărtă cu vârful pumnalului mortarul care etanșa un segment al conductei de cel următor, lucrând cu cea mai mare prudență. Știa bine că, dacă el putea auzi acele glasuri, persoanele care vorbeau ar fi putut auzi zgomotul făcut de el. Tot corpul îi asuda din belșug din cauza încordării și a nerăbdării de a duce la bun sfârșit misiunea pe care și-o asumase, dar senzația de a se afla acolo, la un pas de o descoperire extraordinară, îi provoca și o stare de imensă emoție, ca o adevărată beție.

De îndată ce îndepărtă stratul de mortar dintre o țeavă și alta, înfipse vârful pumnalului în ardezie, lărgind gaura până ajunse la dimensiunea de o jumătate de palmă și-și apropie urechea ca să asculte: vocile se auzeau acum clar și puteau fi recunoscute cu ușurință.

Vocea unui bărbat și a unei femei.

Bărbatul era Antonius.

Femeia vorbea latinește cu un pronunțat accent grecesc.

Femeia nu putea fi decât Cleopatra.

***

— Am să-ți fiu întotdeauna recunoscătoare pentru ceea ce ai făcut… Din păcate a fost în zadar.

— Aș fi făcut orice pentru tine, regină: dacă însă Caesar ar fi acceptat coroana în ziua de Lupercalii, nimeni nu s-ar fi opus, Senatul ar fi aprobat, tu ai fi devenit suverana lumii întregi, iar eu te-aș fi servit cu devotament, mulțumit să mă aflu alături de tine, să te protejez. Dar Caesar nu a înțeles…

— Caesar nu a vrut. I-am vorbit despre asta de mai multe ori și de fiecare dată m-a refuzat. L-am recunoscut pe fiul său, dar numai într-o formă privată. Și acum, poate că ai auzit de profeția din Cartea Sibilină.

— Da, am auzit vorbindu-se despre ea.

— Preoții mei au o anumită influență asupra preoților voștri necioplți și primitivi. Dar el nu va face nicio mișcare, sunt aproape sigură de asta. Este limpede că eu nu însemn nimic pentru el.

— Pentru mine, în schimb, ești totul… totul, regină.

— Spui asta ca să mă consolezi pentru că am fost părăsită.

— O spun pentru că este adevărat. Am mereu în fața ochilor imaginea ta, fie zi, fie noapte. Chipul tău, trupul tău…

— Și sentimentele mele? Speranțele mele, aspirațiile mele?

— Și pe acelea. Vreau ce vrei și tu.

— Ești gata să juri asta?

— Jur, regină, pe zeii noștri, pe viața mea…

— Atunci, ascultă-mă, căci ceea ce am să-ți spun acum este de cea mai mare importanță. Este în joc viitorul nostru, cel al fiului meu, al lumii întregi.

Urmă o tăcere îndelungată și Silius rămase cu urechea lipită de conducta aceea, temându-se ca nu cumva cei doi să se fi mutat din loc și astfel să nu-i mai poată auzi. Dar Cleopatra se auzi vorbind din nou. Cu toate că era deformată și înăbușită, vocea ei avea un timbru și un ton de o senzualitate irezistibilă la care ritmul exotic al vorbirii adăuga un plus de farmec. Silius o văzuse de mai multe ori, dar nu o auzise niciodată vorbind. Acum își dădea seama de ce femeia aceea îl făcuse pe Caesar să se îndrăgostească de ea și la fel s-ar fi întâmplat cu oricine ar fi avut ocazia s-o întâlnească, s-o vadă, s-o asculte.

— Mi-a ajuns la urechi zvonul despre o amenințare care îl pândește pe Caesar.

Antonius nu scoase nicio vorbă.

— Tu nu știi nimic despre așa ceva?

Antonius nu răspunse nici de data aceasta.

— Mă aflu singură în acest oraș, nu pot conta pe nimeni.

Antonius spuse ceva, dar Silius nu putu înțelege despre ce era vorba. Cleopatra continuă să vorbească:

— Dar am câteva cunoștințe. Așa am reușit să intru în legătură cu un om foarte apropiat de Caesar, un om care era pe punctul de a pleca într-o misiune în ținuturile de la miazănoapte. Pe el l-am rugat să cerceteze pentru mine ce era cu acea amenințare, i-am oferit indicații și alte contacte…

Silius se gândi la Publius Sextius și își reținu cu greu o tresărire.

— L-am pus să jure că lucrul acesta va rămâne între el și mine, i-am explicat că era pentru siguranța lui Caesar, la care eu țineam foarte mult, iar el părea, în schimb, că nu prea se îngrijora. Până mâine ar trebui să primesc un răspuns. Dacă acest răspuns nu ar ajunge la timp, s-ar putea să fie prea târziu. Înțelegi?

Silius își imagină că Antonius aproba sau răspundea printr-o privire afirmativă.

— Bine, continuă Cleopatra. Într-un asemenea caz tu ai fi singura persoană din acest oraș în care eu pot avea încredere. Cicero mă urăște și mulți alții nu au ochi să mă vadă. De aceea, fii atent, Antonius, fii prudent. Fă asta pentru mine și pentru fiul meu.

Silius nu mai auzi nimic altceva, dar era sigur că, de data asta, Caesar avea să-i dea ascultare și avea să ia imediat măsurile necesare. Problema era de data aceasta, cum putea să iasă de acolo. Nu putea parcurge invers itinerariul pe care intrase pentru că nu avea cum să se cațăre până la deschizătura făcută în acoperișul băii de aburi. Trebuia așadar să caute o cale de ieșire trecând prin interiorul casei. Se baza pe întuneric și pe faptul că locul îi era oarecum cunoscut. Avea să ajungă la peristil, apoi la zona dependințelor și, de acolo, prin ușa din dos ar fi putut ieși în stradă între o trecere și alta a patrulei.

O rafală neașteptată de vânt veni prin deschizătura din acoperiș și stârni un norișor de praf de pe pardoseală: Silius nu reuși să-și rețină un strănut violent.

Rămase nemișcat, trăgând cu urechea, cu sufletul la gură. Nu se mai auzi alt zgomot. În fond, oricine ar fi putut strănuta în casa aceea. De ce trebuia să se alarmeze neapărat cineva?

Începu să se miște din nou cu prudență. Trecu dincolo de camera de încălzire și de răcitor apoi ajunse la ușa care dădea în coridorul care ducea spre peristil. O deschise cu circumspecție și privi în față. Se vedeau doar câteva lămpi aprinse sub portic și nu se zărea nimeni. Ieși, pornind spre atrium, ținându-se aproape de pereți.

O voce se auzi răsunând în spatele său în timp ce lumina câtorva torțe inunda porticul:

— O răceală neplăcută, nu-i așa, Silius Salvidienus? Cum se face că umbli prin oraș la ora asta din noapte?

Vocea lui Marcus Antonius.

XVI

In Monte Appennino, mansio ad Castaneam,
pridie Id. Mart., prima vigilia
Munții Apenini, stația de poștă „La castani”,
13 martie, primul schimb de gardă, ora șase seara

Ajungând la malul fluviului Arno, Publius Sextius se oprise ca să se odihnească vreo două ore până ce, după cum auzise, podarul venea la lucru. Se îmbarcase după aceea cu cal cu tot pe pontonul tras cu funia și, ajuns pe malul celălalt, pornise mai departe călătorind toată ziua, urmând destul de aproape traseul șoselei Cassia. La lăsarea serii, se îndreptă către o lumină care se zărea în depărtare, la marginea unei păduri. Mergea pe un teren destul de accidentat, pe un drum plin de gropi și abia aștepta să ajungă la punctul acela. De pe hartă se putea deduce că era vorba despre o *mansio* în care ar fi putut mânca și, eventual, schimba calul.

Pe măsură ce se apropia, își dădea seama că lumina venea de la un foc din spatele zidurilor de incintă ale clădirii. Nu se vedea altceva și nici nu erau semne ale vreunui serviciu de gardă al statului.

Opri calul, coborî și înaintă în tăcere, cu prudență, ducând animalul de dârlogi. Pentru a nu fi prea vizibil, îl legă de trunchiul unui stejar și merse mai departe pe jos.

Într-adevăr, în curte ardea un foc și în jurul lui patru indivizi erau așezați pe sacii în care se afla bagajul lor. I se păru că-l recunoaște pe unul dintre ei pe care îl mai văzuse deja, un bărbat cu o mantie cenușie, palid și cu o față ca de dihor. Într-un colț era o căruță cu doi cai încă înhămați.

Omul cu mantie cenușie se ridică, imitat de unul din cei trei tovarăși ai săi. Ceilalți doi rămaseră,

însă, așezați.

— Aș fi preferat să plecați acolo unde aveți treabă, dar, dat fiind că ne-am întâlnit, țineți cel puțin ochii deschiși, spuse el. Fiți atenți la oricine se apropie. Peste două ore vă schimbăm și apoi plecăm din nou. Trebuie să ajungem înaintea lui acolo unde este nevoit să treacă, sperând că mai este încă în urma noastră.

— Stai liniștit, Nevăstuică, răspunse unul dintre cei doi, pe aici nu trece nimeni fără permisiunea mea.

Omul numit *Nevăstuică* răspunse:

— Fii, mai ales, atent tu, Decius, care îl cunoști și fiți atenți la nuiaua lui din joardă de viță-de-vie: este mai ucigătoare decât o sabie.

— Da, știu asta, știu tot. Stai liniștit, îți spun.

La auzul acelor cuvinte, Publius Sextius tresări. În păienjenișul mulțimii aceleia de itinerarii, cei patru îl așteptau tocmai pe el și tocmai acolo. Trebuie să acționeze imediat, dar fără să fie văzut.

Cei doi intrară în han și, la scurt timp după aceea, Publius Sextius văzu aprinzându-se la catul de sus o lumină în spatele unei ferestre de pe un perete exterior și apoi stingându-se.

Se strecură în grajd și se așeză pe paie. Un câine lătră și el scoase din desagă o bucată de carne sărată pe care i-o aruncă. Câinele o înfulecă într-o clipă și se apropie dând din coadă sperând la o altă pomană. Probabil că nu avea prea multe ocazii să se bucure de un asemenea regim. Publius Sextius îl mângâie și-i mai dădu ceva. Își făcuse un prieten care nu avea să-l trădeze.

Liniștit în privința câinelui, trecu în fânar și de acolo din nou afară, printr-o ușă întredeschisă. Se afla acum pe latura opusă a acelei *mansio.* Castanul uriaș de la care își căpătase numele își întindea ramurile către camera pe care o văzuse puțin mai devreme luminată. Luna apăru printr-o spărtură între nori.

Publius Sextius începu să se cațăre, urcându-se mai întâi pe crengile de jos, folosindu-se, apoi, de ramificații ca de treptele unei scări și ajungând până la ramura care se întindea cel mai aproape de fereastra cu pricina. Ajunse fără prea mare greutate să atingă obloanele închise, vârî între cele două canaturi cuțitul pe care-l purta la brâu, deschise cu băgare de seamă fereastra și încercă să se strecoare în interior fără să facă niciun zgomot. Dar razele lunii, pătrunzând prin fereastra deschisă, îl dădură de gol pe intrus. Unul dintre cei doi călători sări în picioare strigând:

— Ce naiba…

Dar Sextius, apucând nuiaua pe care o purta atârnată la cingătoare, îl lovi cu putere, doborându-l la pământ.

Dându-și seama că din vânător devenise pe neașteptate pradă, Nevăstuică trecu pragul și fugi pe muchia zidului până găsi un mic balcon de pe care se aruncă la pământ, reținându-și cu greu un strigăt de durere la ciocnirea violentă cu pământul.

Publius Sextius care îl urmărea îndeaproape se aruncă la rândul său pe urmele lui. Rămăsese doar Dedus Scauros să stea de pază lângă foc pentru că tovarășul său era plecat după lemne. Încercă să-i bareze drumul, dar centurionul îl izbi în plin răsturnându-l în foc.

Nevăstuică sări pe primul cal pe care-l găsi și porni în galop pe poarta mare. Publius Sextius alergă în direcția cealaltă până când îl găsi pe-al său, îl dezlegă, sări în șa și dădu pinteni pornind în urmărirea fugarului.

Se lansă într-o cursă nebunească sub razele lunii, printre umbrele copacilor care brăzdau pământul cu umbrele lor contorsionate, cu siluete înspăimântătoare. La fiecare cotitură, bolovanii de pe drum, aruncați de copitele cailor, se rostogoleau în prăpastia de lângă drum.

Pe neașteptate, o pasăre, speriată de trecerea lui Nevăstuică, sări în zbor drept în fața calului pe

care-l călărea Sextius și, înspăimântat, animalul se ridică pe picioarele dindărăt. Luat prin surprindere, centurionul căzu și se prăbuși în râpă.

Nevăstuică continuă să alerge disperat, dar după o vreme își dădu seama că nu mai era urmărit și trase de hățuri ca să se oprească. Se întoarse încet pe drum, privind în jur bănuitor și încordat ca animalul de care amintea prin înfățișare și prin porecla pe care o purta. La un moment dat văzu calul lui Publius Sextius și un rânjet plin de satisfacție îi schimonosi fața.

Calul centurionului se dădu înapoi, nechezând și fornăind, speriat încă din cauza celor întâmplate, în timp ce Nevăstuică descălecă și se apropie de marginea râpei. Văzu crengi frânte și o bucată din mantia urmăritorului său atârnând pe un mărăcine suspendat deasupra golului.

— Adio, Publius Sextius, șopti el ca pentru sine, ca și cum s-ar fi temut că putea fi auzit, apoi încălecă și porni din nou la drum.

Romae, in aedibus Bruti, pridie Id. Mart.,
secunda vigilia
Roma, casa lui Brutus, 13 martie,
al doilea schimb de pază, ora unsprezece noaptea

Întins pe pat, Artemidoros, cu lampa aprinsă, fixa năucit bârnele din tavan. Se gândea la ce avea de făcut și, din când în când, se ridica din pat ca să arunce o privire la cei doi supraveghetori care blocau coridorul. Erau tot acolo, nemișcați și tăcuți.

Arareori auzea zgomote, pași de-a lungul coridoarelor sau traversând atriumul. Le ghicea după sunet. Lutul ars, marmura, piatra, fiecare material scotea un sunet diferit. Se obișnuise să le recunoască fără greș chiar și pe întuneric în casa aceea a fantomelor: pașii lui Brutus, ai Porciei și,

uneori, cei ai Serviliei atunci când venea în vizită la fiul său și rămânea la cină sau ca să doarmă acolo.

Artemidoros își mai turnă un pahar de apă și privi cu un aer trist resturile cinei care îi fusese servită în cameră de tânărul său servitor. Băiatul mai zăbovise puțin și îi spusese că stăpânul îi pusese o sumedenie de întrebări ciudate, îi dăduse de înțeles că, dacă avea niște informații interesante să-i spună despre el, despre Artemidoros, i-ar fi fost foarte recunoscător. Sigur că da, dar nu-i spusese nimic, pentru că nu era nimic de spus… Dar cu siguranță stăpânul avea să-l mai descoase, poate că îl va presa, va insista, îl va amenința.

Artemidoros se simțise și mai neliniștit de cuvintele acelea. Se temea că băiatul putea fi torturat. Și, într-un asemenea caz, ce ar fi trebuit să facă? Îi putea cere să reziste pentru a nu da în vileag ceea ce știa? Timpul presa. Dacă Brutus îi punea băiatului asemenea întrebări, însemna că acțiunea avea să aibă loc foarte curând și conspiratorii trebuiau să-și ia măsuri pentru a evita orice pericol. Se despărțiseră căzând de acord că băiatul urma să se întoarcă și să ia vasele murdare la spălat, dar până în clipa aceea nu-și făcuse apariția.

Tăcerea și îngrijorarea îi ascuțeau până la refuz simțurile și, deși temperatura din camera sa era mai aproape de frig decât de căldură, Artemidoros asuda din belșug. Și bea mereu apă pentru că limba i se lipea, uscată ca o fâșie de piele tăbăcită, de cerul gurii.

Auzi scheunatul câinelui în curtea din spate, scârțâitul ușii exterioare, trosnetul ușii care se închidea, târșitul picioarelor pe pietriș și apoi pe pardoseala atriumului.

Apoi un zgomot mai apropiat, pașii băiatului său de-a lungul coridorului: în sfârșit!

Așteptă ca el să bată la ușă:

— Intră, spuse. Tânărul servitor intră.

— Știi că pe coridor nu mai sunt cei doi paznici?

— Nu se poate.

— Uită-te și tu.

Artemidoros crăpă ușa și privi pe coridorul luminat de o singură lampă. Într-adevăr, nu era nimeni.

— Nu-mi pot explica una ca asta. N-aș vrea să fie vreo cursă.

— Poate se gândesc că dormi și în clipa asta au altceva mai bun de făcut.

— Au venit unii din grupul…

— Înțeleg.

Băiatul ridică tava cu farfuria și cu lingura și cu pâinea făcută bucăți. Atunci, eu plec.

— Nu, așteaptă, spuse Artemidoros. Am reflectat în orele astea în care am rămas singur și am ajuns la o concluzie. Cred că ar trebui să părăsești casa asta atât timp cât te mai poți mișca liber, înainte de a te bănui și pe tine. Fii atent, spun asta pentru că țin mult la tine.

— Știu, Artemidoros, răspunse, zâmbind, băiatul. Dar unde să mă duc? Știi ce se întâmplă cu sclavii care fug?

— Dar am să depun mărturie că te-am trimis eu undeva… Sunt un om liber și am o reputație nepătată și, în plus, pretorul pentru străini este Decimus Brutus care mă cunoaște bine. Ascultă-mă: de îndată ce se luminează de ziuă ieși din casă sub un pretext oarecare. Spune că te duci să-mi cumperi un medicament pentru boala mea care îmi dă niște mâncărimi insuportabile, lucru care este perfect adevărat, uite, ia bani. Apoi te duci pe insula Tiberină și cauți acolo cabinetul lui Antistius, medicul meu. Spune-i că te-am trimis eu și să te țină la el câteva zile. Acolo vei fi în siguranță pentru că el locuiește în casa lui Caesar, în *Domus Publica.* Nimeni n-ar îndrăzni măcar să se gândească să te caute acolo. Ai înțeles?

— Da. Am înțeles. Vrei să-i spun și niște nume?

— Sst! Ești nebun? Vorbește în șoaptă. Nu, nu trebuie să-i spui nimic, pentru niciun motiv. Nu vreau să ai de-a face cu povestea asta. Am să mă ocup eu de așa ceva.

— Vrei să-mi dai ceva să duc acolo?

— Ar fi și mai rău. Dacă te prind și te percheziționează, ce-ai să spui? O să te facă bucăți puțin câte puțin ca să fie siguri că o să spui și ultima fărâmă de adevăr. O să am eu grijă. Nu știu cum, dar am să mă ocup eu. Mai devreme sau mai târziu o să aibă și altceva de făcut decât să mă supravegheze pe mine. M-ai înțeles cum trebuie?

— Da, răspunse băiatul.

Artemidoros se duse la un dulăpior, luă din el o bucată de pergament și i-o dădu:

— Asta este o rețetă a lui Antistius pentru un preparat contra constipației. O va recunoaște și va fi sigur că eu te-am trimis, iar dacă te oprește cineva și citește ce este scris acolo, cu siguranță n-o să aibă nimic de spus sau de cercetat. Dacă Antistius te întreabă de mine, spune-i că nu sunt liber să mă mișc, dar de îndată ce voi putea am mă duc eu la el.

— Atunci, eu plec.

— Du-te și succes. Dacă totul merge așa cum trag nădejde, peste câteva zile o să ne revedem.

Băiatul îl privi timp de o clipă drept în ochi cu o expresie curioasă, indescifrabilă, ceva între afecțiune și compătimire, deschise ușa și se îndepărtă pe coridor.

Artemidoros îl privi câteva clipe din prag și când se convinse că nu era nimeni făcu și el câțiva pași în direcția aceea ca să arunce o privire în jur. Dar, când vru s-o ia la stânga spre zona peristilului, se trezi față în față cu unul dintre paznicii săi.

— Pe unde ai de gând să te duci, maestre? îl întrebă, batjocoritor.

Artemidoros avu mai întâi o senzație de teamă, dar apoi fu cuprins de un dispreț neputincios:

— La closet, unde să mă duc? îi răspunse.

Via Etrusca vetus, pridie Id. Mart., secunda vigilia
Strada Etruscă veche, 13 martie, al doilea schimb de pază,
ora unsprezece noaptea

Publius Sextius, atârnat cu mâna de trunchiul unui copăcel, căuta să se prindă cu cealaltă de o ieșitură a stâncii, fără a reuși însă. Pierdea sânge printr-o rană superficială, dar extrem de dureroasă și îl simțea curgând călduț pe partea stângă a toracelui. La un moment dat auzi fornăitul calului său. Îl auzise mișcându-se și acum se apropia.

— Aici, frumosule, aici, apropie-te… hai, vino… îi spuse.

Calul păru să înțeleagă ceea ce îi cerea stăpânul său, se apropie și capul îi apăru peste buza prăpastiei. Făcând astfel, hățurile ajunseră aproape de mâna cu care Publius se ținea prins de copăcel. Încercă atunci să se balanseze și să prindă suficientă inerție pentru a putea ajunge cu cealaltă să apuce hățurile.

De îndată ce se simți tras în jos, calul, speriat, se sprijini pe picioarele din față și începu din toate puterile să se dea înapoi. Publius fu urcat cu mare greutate peste buza prăpastiei și dădu drumul imediat hățurilor pentru a nu fi târât mai departe de animalul înspăimântat.

Încercă să bandajeze cât putu mai bine julitura aceea pe care și-o făcuse în cădere și care sângera în continuare, apoi așteptă ca armăsarul său speriat să se liniștească și să se apropie din nou de el, atras de glasul lui și de mâna cu care îi întindea un smoc de iarbă proaspătă. Când, în sfârșit, animalul ajunse la o distanță suficient de mică, Publius apucă din nou hățurile și sări în șa pornind la drum și încercând să recupereze timpul pierdut.

În timp ce înainta la galopul calului pe drumul luminat doar de razele lunii, se gândea la ciudata coincidență care ar fi putut să-l coste viața. Cum de putuseră cei patru să-l aștepte în acea *mansio* de parcă el însuși le-ar fi dat întâlnire acolo și atunci? Îl recunoscuse pe omul cu mantia cenușie și cu față de dihor pentru că-l mai văzuse la stația de poștă de pe șoseaua Emilia, cu câteva zile în urmă. Dar ca să i-o ia înainte în felul acela, probabil că mersese la sigur.

Dacă l-ar fi văzut cineva în clipele acelea, ar fi remarcat un zâmbet pe chipul lui Publius Sextius, de satisfacție și victorie pentru că rezolvase o enigmă. Arma care fusese folosită împotriva sa – itinerariul lui Nebulus– se va îndrepta asupra dușmanilor săi. Așa cum Nevăstuică știa unde avea să-l întâlnească, Publius Sextius știa acum unde își putea lua prin surprindere de adversarul său.

Drumul deveni mai larg și vegetația mai puțin deasă, mai mult de foioase decât de conifere, care lăsau mai bine să se strecoare printre crengile lor desfrunzite razele lunii.

Cât mai avea, oare, până la țintă? Publius Sextius ar fi vrut să zboare, chiar dacă oboseala devenea tot mai greu de suportat, chiar dacă nu-și mai amintea de când nu mai dormise suficient, de când nu mâncase o mâncare normală, așezat la masă și cu o cană de vin în față. Trebuia să alerge, să alerge fără oprire, să doboare caii unul după altul, fără a ceda vreodată, fără a-și putea recăpăta suflul. Dar reușise. El era Publius Sextius, bătrânul centurion din linia întâi, poreclit „nuiaua”.

Acvila este în pericol.

Mesajul care trebuia transmis, trebuia ținut minte, răsunând în minte de mii de ori în fiecare zi și în fiecare noapte.

Ajunse sleit de puteri într-un han aflat la intrarea pe o străduță cu doar câteva zeci de case sărăcăcioase din piatră și ardezie, având în jur țarcuri pentru oi și capre. Hanul acela servea ca

punct de odihnă pentru cine călătorea și pentru cine ducea mesaje pe seama statului.

Hangiul era un bărbat de vreo șaizeci de ani, cu părul rar pieptănat pe spate, trup bine legat și mai lat în umeri decât în talie, lucru neobișnuit pentru cei cu o asemenea meserie.

— Sun centurion, îi spuse Publius arătându-i *titulus*-ul pe care îl avea atârnat la gât. Caut un bărbat care a fugit dintr-o *mansio* de sus, din munte, nu numai fără a plăti consumația, dar și ușurând de bani un mare număr de clienți, iar grăjdarului i-a luat un cal bun fără să-l plătească. Un individ cu o față de nevăstuică sau de șobolan, cum preferi să-i spui, cu câteva fire de păr galben pe buza de sus și păr cânepiu. Poartă o mantie cenușie, ziua și noaptea. L-ai văzut cumva?

Hangiul dădu din cap aprobator:

— Omul tău a trecut pe aici.

— Și unde este acum?

— A plecat.

— Încotro a luat-o?

Hangiul nu prea știa. Informațiile lui nu prea coincideau cu cele ale lui Publius Sextius.

— E ceva în neregulă? întrebă centurionul.

— Mi se pare ciudat ca un hoț de cai și un tâlhar, așa cum mi l-ai descris, să fie primit la o stație de semnalizare. Acolo a plecat, dar se va întoarce. I-am dat un cal mai bun decât al său și mi-a lăsat ca gaj toți banii care îi rămăseseră.

Publius Sextius se scărpină în barbă:

— Cunosc locul, nu este prea departe. Adu-mi o cană cu vin, pâine și o bucată de brânză: trebuie să mănânc ceva. Dă puțin orz și calului meu, îl merită cu prisosință.

Hangiul îi servi atât pe el cât și calul cu cea mai mare plăcere, bucuros că treaba aceea se rezolvase fără a-l implica prea mult pe el, cel puțin pentru moment.

In Monte Appennino, statio Vox în silentio,

pridie Id. Mart. Secunda vigilia
Munții Apenini, stația „Voce în tăcere”, 13 martie, al doilea schimb de pază, ora unsprezece noaptea

Stația, la înălțimea crestei munților, era plasată astfel încât să capteze semnale atât de pe un versant, cât și de pe celălalt, atât de la apus, cât și de răsărit. Pe la sfârșitul schimbului al doilea de pază erau de serviciu trei oameni: doi în clădirea stației și unul în foișorul de observație. Bătea crivățul și omul din foișor intră vânăt la față și tropăind înghețat pe podea:

— Este un cod de prioritate, spuse. Mesajul se referă la siguranța republicii.

— Despre ce este vorba? întrebă unul dintre cei doi.

— Trebuie să interceptăm doi purtători de mesaje care se îndreaptă spre sud și sunt echipați ca niște *speculatores* de-ai noștri.

— Ce vrea să însemne „să interceptăm”? întrebă celălalt.

— Să-i oprim, bănuiesc, răspunse cel care intrase cu puțin timp înainte.

— Și dacă nu se opresc?

Cel întrebat își trecu degetul arătător peste gât cu un gest grăitor și adăugă:

— Eu nu văd altă posibilitate.

Mansio ad Vicum, pridie Id. Mart., tertia vigilia
Stația „La sat”, 13 martie, al treilea schimb de pază,
miezul nopții

Piatra de pe marginea șoselei indica mila a șasea de la Chiusi și Nevăstuică intră la puțin timp după aceea în curtea stației. Legă calul de un stâlp, urcă treptele către camera pe care o închiriase, deschise

ușa și o închise în urma sa. Era extrem de obosit. Ridică fitilul lămpii care era pe cale să se stingă.

— Salut, se auzi un glas din întuneric.

Nevăstuică trase sabia din teacă.

— Se vede că nu-mi sunase ceasul, spuse Publius Sextius. Sau, dacă preferi să spunem altfel, doar morții nu se mai întorc, iar eu nu sunt astfel, după cum poți să-ți dai seama și singur. Ai lăsat-o mai moale, crezându-mă scos din luptă, dar uite că te-am dibuit.

Nevăstuică se avântă în față, dar Publius Sextius era pregătit să-l înfrunte. Pară atacul cu gladiul și cu o mișcare teribil de exactă îi zbură sabia din mână. Apoi îl lovi cu nuiaua sa groasă drept în piept. Nevăstuică se prăbuși pe podea.

Publius Sextius îl apucă de guler și îl făcu să se așeze pe singurul scaun din cameră. Rezemat de spătar părea o marionetă fără sfori.

— Pentru început, o să-mi spui ce ai transmis, îi spuse în față.

— Uită de asta.

Publius îi dădu un pumn sec și dur ca un bolovan. În plină față. Nevăstuică gemu de durere și spuse:

— Oricum o să mă omori.

— Greșești. Dacă vorbești, îți dau cuvântul meu că n-am să-ți vărs sângele.

Nevăstuică, deja suferind de pe urma rănilor provocate de drumul lung pe care-l făcuse, era distrus atât fizic, cât și moral:

— Se spune că Publius Sextius își respectă întotdeauna cuvântul, reuși el să spună.

— Așa este, pe toți zeii, răspunse Publius Sextius. Ei, nu-mi spui? insistă el ridicând din nou nuiaua.

— Am semnalat să se intercepteze alți doi *speculatores* pe șoselele Flaminia sau Cassia.

— Înțeleg, spuse Publius trecând cu un aer indiferent în spatele său. Nimic altceva?

— Nimic altceva, jur. Sunt distrus, nu mai pot să mă țin pe picioare. Lasă-mă acum în pace.

Publius îi prinse capul între palme și i-l răsuci brusc, sfărâmându-i gâtul.

— Gata, acum poți să fii liniștit, spuse. Vezi bine că mi-am ținut promisiunea.

Coborî în curte, încălecă și porni în galop.

XVII

In Monte Appennino, Lux insomnis,
pridie Id. Mart., tertia vigilia
Munții Apenini, „Lumina trează”,
14 martie, schimbul trei de pază, ora unu noaptea

Publius Sextius luase sub control militar stația de semnalizare. Se impusese prin forță pe unitatea de auxiliari genișți, arătându-și funcția și folosind convingătorul și nodurosul însemn al gradului său, apoi se mutase în foișorul de semnalizare pentru a transmite contraordinul și a salva viața lui Rufus și Vibius pe care nu-i cunoștea, dar care, cu siguranță, erau doi tineri de ispravă și slujbași curajoși ai statului. Nu fusese lucru ușor să aprindă focul pentru far. Vremea se înrăutățise, norii acoperiseră luna și roiurile de fulgere își descărcau flăcările pe crestele munților bătute de un vânt năvalnic. Începuse să plouă cu intermitențe. Era îngrijorat, trecerea timpului îl apăsa în mod deosebit pe suflet, iar mintea calcula mereu porțiunea de drum pe care ar fi putut s-o parcurgă în acest timp dacă nu și-ar fi întrerupt călătoria. Dar ca să ajungă unde? Singurul mod în care puteau fi opriți ucigașii aceia plătiți era lumina, *Lux insomnis*, care era numele cifrat al stațiunii în care se afla. Dar, când reuși în final să transmită, nu primi niciun răspuns.

— Răspunde, ticălos bețiv ce ești, răspunde, mârâia Publius Sextius printre dinți, dar nicio lumină nu se aprindea pe munții Apenini, în afară de aceea vineție a fulgerelor. Publius Sextius părăsi terasa de semnalizare și coborî în camera de dedesubt, întinzând pe masă harta cu itinerariul primită de la Nebulus. Aduse mai aproape o lampă

și urmări cu degetul parcursul până în locul în care ar fi trebuit să intersecteze șoseaua Cassia.

— Prea mare distanța, șopti. N-o să reușesc cu niciun chip. Trebuie să merg mai departe și să-mi urmez drumul pe care am pornit. Să aveți noroc, băieți!

Ieși, încălecă și dădu pinteni calului.

În realitate, acolo sus, în stația către care semnalizase, primiseră mesajul lui, dar nu puteau face altceva decât să rămână la adăpost în interior pentru că furtuna care biciuia clădirea era neînchipuit de violentă. Nori umflați de furtună, tiviți cu alb, străbătuți de fulgere și de trăsnete, revărsau peste foișorul de semnalizare valuri neîntrerupte și furioase de grindină. Grăunțele de gheață se spărgeau la impactul cu lespezile pavajului de piatră, sfărâmându-se în mii de bucățele care sclipeau ca diamantele în lumina intermitentă a fulgerelor și făceau să vibreze întreaga construcție ca și cum ar fi fost luată la țintă de mii de catapulte.

Își dăduseră seama de ceea ce se întâmpla privind de la ferestrele mici care se lărgeau în afară ale foișorului și șeful stației se întrebă ce se putea întâmpla la Roma dacă soseau pe traseu mesaje atât de contradictorii. Dar în urma prelungirii peste măsură a războaielor civile învățase să nu-și pună prea multe întrebări și să execute ordinele cu condiția ca ele să se încadreze în codificare. Mesajul spunea acum să se anuleze ordinul de interceptare pentru cei doi *speculatores* și trebuia pus imediat în aplicare. Îi veni atunci ideea de a desemna omul care, pentru orice eventualitate, să oprească ordinul de a ucide. Era un băiat slab, aproape scheletic, având privirea parcă permanent îngrozită. Nu avea niciun fir de păr pe față, ci doar un puf fin ca acela al puișorilor de găină. De aceea îl porecliseră *Pullus.*

Nu avea nici tată, nici mamă sau, mai bine zis, îi avea, ca toți oamenii, dar nimeni nu știa cine erau.

Practic, armata îl crescuse, iar el, ca să-și demonstreze utilitatea, era orice: grăjdar, brutar, bucătar, rândaș, dar ceea ce făcea cel mai bine era să alerge. Putea alerga zile și nopți întregi, ușor ca fulgul, animat de o energie despre care nimeni nu știa cum și-o procura. Sigur, nu putea alerga mai mult decât un cal, dar când era vorba să se deplaseze prin locuri accidentate și abrupte *Pullus* nu putea fi niciodată întrecut de cineva, se cățăra ca o capră, urca pe crestele munților ca o capră neagră, sărea de pe o stâncă pe alta cu o ușurință și o eleganță care contrastau cu înfățișarea sa plăpândă și lipsită de grație.

Șeful postului îi înmânã un document cifrat, cu sigiliul său, și îi ordonă să nu se oprească în niciun caz până nu avea să intercepteze ordinul. Avea un avantaj: vremea rea și cunoașterea fiecărui detaliu al teritoriului, fapt care îi permitea să scurteze, să taie, să simplifice orice traseu.

Pullus porni în clipa următoare, prin apă și grindină, apărându-se cu un scut ținut deasupra capului. Boabele de gheață răpăiră furibunde scurt timp pe apărătoarea sa și, când încetă, *Pullus* își ascunse scutul într-un tufiș pornind mai departe și mai iute. Nu avea ezitări și nici momente de nesiguranță, alerga pe drumurile acoperite cu apă, stropindu-se până în albul ochilor. Alerga pe câmpurile încă golașe, pe sub copacii desfrunziți, printre casele adormite. Câinii lătrau la auzul pașilor săi iuți și ușori ca aceia ai zeului tâlharilor și tăceau imediat pentru că zgomotul pașilor dispărea în neant așa cum venise tot din neant.

Se gândea în timp ce alerga tânărul alergător neobosit, se gândea la felul în care i-ar fi putut salva pe amândoi curierii sau dacă trebuia să aleagă, să-l lase pe unul să moară – dar pe care? — și să-l salveze pe celălalt. Înainte de toate se gândi cine puteau fi cei doi *speculatores* și, eliminând unele ipoteze, se opri la două nume, cele mai probabile, două chipuri, două voci, doi prieteni,

dintre foarte puținii pe care-i avea. Incluzând în rândul acestora câinele de la stație și căprița pe care o mulgea în fiecare dimineață.

Vibius și Rufus? Ar fi pariat pe ei și căprița. Și dacă ei erau, n-ar mai fi fost nevoie să aleagă pentru că știa felul în care plecau în misiuni: moneda hotăra cine urma să plece și unde. Făcea și calcule: plecaseră cu siguranță de la *Lux fidelis* de-a lungul cursului superior al râului Reno în urmă cu cel puțin cinci zile, dintre care două de timp urât. Cine coborâse spre răsărit avusese la început o viață ușoară și apoi mai dificilă, cine o luase direct peste munte avusese prima porțiune de drum accidentată și apoi mai rapidă. Își propuse să-l intercepteze pe primul, așa că începu să alerge și mai rapid peste câmpuri și prin păduri, tăind-o pe direcția cea mai scurtă, urmând simțul său înnăscut de orientare prin beznă, ca un orb care se deplasează călăuzit de instinct. Ajunse dimineața pe șosea la câteva mile de o importantă stație de poștă și de schimb al cailor și se opri acolo să aștepte. Dacă reușise să ghicească intențiile celor doi, unul dintre ei ar fi trebuit să sosească până în seară. Intră în *mansio* și prezentă documentul cifrat care anula primul ordin și obliga la transmiterea contraordinului la următoarele stații, până la Roma. Un curier porni imediat.

Îndeplinindu-și misiunea, s-ar fi putut întoarce la *Lux insomnis*, dar nu se simțea în stare și, în cazul în care fusese vorba despre prietenii săi prefera să aștepte și să vadă dacă se salvase măcar unul sau dacă anunțul său ajunsese prea târziu.

Ploaia încetase, dar *Pullus* era ud tot și tremura de frig. Din când în când se pornea să alerge în cerc ca să se mai încălzească și scruta orizontul, drumul udat de ploaia care venise dinspre miazănoapte. Trecu pe lângă el o căruță trasă de un catâr și vizitiul aruncă o privire indiferentă la ciudatul personaj care alerga în jurul unei pietre miliare de pe marginea șoselei, trecu apoi un

cioban cu o turmă de oi și un țăran care împingea de la spate o văcuță pe marginea din stânga a drumului. Circulația se intensifică pe măsură ce orele treceau, dar nu se vedea apărând niciunul dintre cei pe care îi aștepta. Abia după-amiază apăru un călăreț și un altul, la mică distanță. Al doilea înainta cu oarecare dificultate.

Primul se opri să aștepte și *Pullus* îl recunoscu: Rufus!

— Rufus! strigă el cât îl țineau rărunchii. Rufus!

Călărețul sări pe pământ și îi veni în întâmpinare:

— *Pulle*! Știam eu că o să te întâlnim. Îl îmbrățișă și, atingându-l, îi putea număra toate coastele și toate vertebrele, atât de slab și sleit de puteri era camaradul său.

Ajunse lângă ei și al doilea călăreț: Vibius. Pe trupul său se vedeau semnele unei ciocniri violente, iar calul era foarte obosit, după ce galopase cine știe cât.

— Cum se face că sunteți amândoi împreună, în același timp? întrebă *Pullus.*

— Ieri dimineața, răspunse Vibius, în timp ce mă apropiam de cea de-a patra *mansio,* pe traseul pe care mi-l hotărâsem, doi indivizi înarmați au încercat să mă oprească, am rezistat cât am putut, dar erau prea puternici așa că am luat-o la goană și am alergat cât a putut calul de repede până când i-am lăsat în urmă. În situația aceea, așa cum s-a mai întâmplat și în alte rânduri, am încercat să dau de Rufus: noi ne pregătim întotdeauna un plan de rezervă și un al doilea punct de întâlnire. Dar acoperă-te, ca să nu te îmbolnăvești tocmai acum.

Scoase din sacul de drum o pătură uscată și i-o aruncă pe umeri. *Pullus* mai prinse puțină culoare în obraji. Și, de asemenea, un pic de voce.

— Am primit două mesaje acolo sus, la stație: primul spunea să interceptăm cu orice preț doi *speculatores.* Și nu mi-a trebuit mult ca să mă gândesc la voi. Al doilea, din noaptea aceasta,

încerca să-l anuleze pe primul și începea cu codul armatei. N-am putut răspunde din cauza vremii urâte, dar am plecat imediat și nu m-am oprit până nu am ajuns aici. Curierul cu contraordinul a plecat în dimineața aceasta, n-ar trebui să mai aveți probleme.

— Am știut dintotdeauna că putem conta în orice situație pe tine, spuse Rufus. Dar cine ar putea fi acela care a dat contraordinul?

— Nu știu, nu mi-au lăsat nici măcar timpul necesar ca să întreb așa ceva. Apoi adăugă: Acum ce-o să faceți?

Vibius se întoarse către camaradul său:

— Mergi tu mai departe. Îți las și calul meu. Fără călăreț o să meargă mai bine. Și o să-i poți schimba între ei ca să mergi mai repede și să parcurgi distanțe mai mari.

Rufus legă la șaua sa hățurile celuilalt cal, în timp ce Vibius descărca desaga cu provizii și bidonul cu apă, apoi se salutară.

— Cine știe dacă nu cumva ne-am chinuit atâta pentru nimic, spuse Vibius.

— N-aș putea cere mai mult, răspunse Rufus.

— Succes, prietene.

— Succes și vouă. Fiți cu ochii în patru.

— Nimeni n-o să se lege de doi indivizi care merg pe jos, răspunse *Pullus* cu un zâmbet obosit.

Rufus sări în șa și porni la drum trăgând după el calul fără călăreț al camaradului său.

Vibius și *Pullus o* luară și ei la pas în direcție opusă.

Caupona Fabulli ad flumen Tiberim,
pridie Id. Mart., hora nona
Cârciuma lui Fabullus pe fluviul Tibru,
14 martie, ora două după-amiaza

Publius Sextius recunoscu din depărtare cârciuma și se opri. Vremea se îndreptase, dar nu se făcuse încă frumoasă și, dacă aspectul cerului nu-l înșela, avea să se strice din nou în noaptea care urma. Trebuie să se apropie cât mai mult posibil de ținta sa, pentru a nu pierde o altă zi. Poate că o zi în plus sau în minus n-ar fi schimbat mare lucru, dar experiența sa pe câmpurile de luptă și pe drumurile imperiului îl învățase că, în multe cazuri, o singură oră în plus sau în minus putea hotărî soarta unei bătălii, dacă nu chiar a unui război și că, în orice caz, era de preferat să sosești mai devreme decât orice eveniment pe care îl pregătește destinul. Dacă evenimentul ar fi fost favorabil, nu s-ar fi schimbat nimic. Dacă era nefavorabil sau catastrofal, ar fi existat mai mult timp pentru a-l evita sau, cel puțin, pentru a-i limita consecințele neplăcute.

În acel moment ar fi dorit mai mult decât orice altceva să se întindă pe un pat și să-și relaxeze membrele chinuite de oboseală și de interminabilele drumuri călare, să mănânce ceva gustos și să bea un pahar de vin roșu, puternic, dar se hotărî să se culce pe pătura așternută pe pământ la adăpostul oferit de un măslin secular, să mănânce o bucată de brânză și să înmoaie pâinea cam uscată cu apă de izvor. Era mai bine să nu riște întâlniri neplăcute, după tot ce i se întâmplase până atunci.

Dormi, așa cum era obișnuit s-o facă în asemenea situații, fără a-și pierde cu totul cunoștința și fără a măsura măcar instinctiv timpul care trecea. Lăsase calul liber să pască, fiind sigur că nu putea pleca de lângă el. Când se simți un pic întremat, își chemă animalul cu un șuierat și porni din nou la drum.

Merse o vreme pe aceeași direcție aproximativă, astfel încât să nu se apropie prea mult de locurile mai circulate, dar apoi reveni în preajma șoselei Cassia pentru a nu se mai trezi în fața unor cursuri

de apă imposibil de trecut. Podurile din piatră, la urma urmelor, nu se puteau prăbuși vreodată.

Terenul devenea tot mai accidentat și fu nevoit să se întoarcă din nou pe traseul drumului național, mergând pe latura care nu era pavată cu piatră. Pe un asemenea traseu putea, cel puțin, să recupereze din viteză și să recâștige măcar în parte timpul pierdut. Norocul părea să-i surâdă acum și lui, așa că reuși să schimbe calul la o fermă din apropiere de Sutri, ferindu-se astfel să intre în locuri mai aglomerate. Crescătorul de cai acceptă diferența de preț dintre calul pe care îl lăsa și cel pe care îl cumpăra și Publius Sextius continuă să înainteze cu aceeași iuțeală. Se îndrepta către malul Tibrului, de-a lungul șoselei Cassia, unde în final avea să se îmbarce pe o navă.

Simțea că, de-acum, misiunea sa părea să fie pe punctul de a se încheia, astfel că, în curând, avea să predea mesajul pe care-l aducea și imediat trebuia să se prezinte în fața lui Caesar ca să-i reporteze și lui îndeplinirea însărcinării primite.

Dar, la un moment dat, în timp ce soarele cobora în spatele dealurilor, în mijlocul drumului îi apăru în față un călăreț cu sabia scoasă din teacă.

În primele clipe se gândi să se întoarcă, dar îl împiedicară două lucruri: nu făcuse așa ceva niciodată în viața sa, niciodată nu se întorsese cu spatele, și era curios. Curios să vadă cine îndrăznea să se opună de unul singur lui Publius Sextius. Trădător sau dușman, oricine ar fi fost, merita să fie înfruntat. Lăsă calul la pas, trase și el sabia din teacă și înaintă pe mijlocul drumului. Celălalt făcu la fel. Când se aflară la o distanță de circa cincizeci de pași unul de altul, Publius opri calul și vorbi primul:

— Cine ești? Ce vrei?

— Ce-ți mai trebuie să știi cine sunt dacă, oricum, ești pe cale să mori?

— Din pură curiozitate.

— Sergius Quintilianus. Îți spune ceva numele acesta? Adversarul său se oprise acum și cu mâna stângă încerca să-și calmeze calul care fornăia și bătea din copite la vederea celuilalt armăsar din fața lui.

Călărețul mai înaintă până ajunse la mică distanță de el.

— Pharsalos, adăugă. Asta te face să-ți amintești?

Publius îl recunoscu.

— Da, răspunse. Acum îmi amintesc. Ți-am cruțat viața pe câmpul de luptă.

— După ce l-ai ucis pe fiul meu care se ridicase în fața ta ca să-l apere pe tatăl său rănit.

— Este imposibil să oprești ardoarea luptei, la război nu se pot face deosebiri, dar când mi-am dat seama de situație, n-am mai vrut să pedepsesc niște nevinovați. Așa că, lasă-mă să trec, fiecare dintre noi își are propriile coșmaruri.

— Trebuia să mă ucizi atunci. Lăsându-mă să trăiesc, mi-ai provocat o rană de nevindecat și m-ai umilit de două ori.

— Puteai să te sinucizi. Armele nu-ți lipseau.

— Am fost pe punctul de a face aceasta, Publius Sextius, dar în acel scurt interval de reflecție, forța urii a fost mai puternică. Urma să trăiesc și aveam să caut să te ucid cu orice preț. După atâta timp, norocul mi-a răsplătit așteptarea.

Arătă spre soarele care aproape că atingea, la apus, linia dealurilor:

— Înainte să dispară sub linia orizontului, sângele tău îi va îmbuna pe zeii fiului meu.

— Trebuie să ajung la Roma și, dacă încerci să mă împiedici va trebui să te ucid.

— Atunci folosește sabia aceea pe care o ai în mână! strigă Sergius Quintilianus, dând pinteni calului ca să-l îndemne la atac.

Publius, care se aștepta la așa ceva, nu se lăsă surprins și dădu și el la rândul său pinteni calului. Se confruntară cu o violență inimaginabilă. Săbiile

se încrucișară sus și jos cu un zgomot asurzitor, scoțând scântei în timp ce-și frecau tăișurile una de alta. Sergius încercă lovituri directe o dată, de două ori, de trei ori, căutând să atingă inima adversarului și, nereușind aceasta, se dădu înapoi ca să reia șarja cu aceeași forță. Publius se feri în ultimul moment, dar îl lovi la brâu cu nuiaua, dinspre partea stângă, adică de acolo de unde nu se aștepta.

Sergius acuză lovitura, se opri gâfâind, cu bustul crispat de durere, în acel moment era o pradă ușoară. Dar centurionul nu vru să-l lovească într-o asemenea situație și își opri calul. Sergius Quintilianus reveni în atac, fentă că lovește sub centură, dar împunse cu sabia mai sus, către coșul pieptului. Publius Sextius se feri în ultima clipă, dar lama inamicului îi deschise din nou rana nevindecată pe care o căpătase căzând în urmă cu câteva zile în râpă. Simți o durere ascuțită, arzătoare.

Rana aceea atât de dureroasă îi redeșteptă ferocitatea de pe câmpul de luptă și reacționă cu sabia și cu nuiaua, aplicând un șir de lovituri aiuritoare, cu o putere devastatoare. Sergius Quintilianus se luptă cu toată furia și ura care îi aprindeau sângele și încercă un alt atac, luând din nou inițiativa, dar Publius Sextius prevăzu lovitura aceea care îi țintea gâtul, se aplecă, o lăsă să treacă și îl lovi, rotindu-se în jurul bustului și rănindu-l adânc în coaste înainte de a trece mai departe. Sergius Quintilianus se prăbuși la pământ și calul își continuă alergarea, speriat de lipsa călărețului. Publius Sextius descălecă și se apropie de el. Adversarul său respira cu greu, apăsându-și rana cu mâna care în curând se făcu roșie.

— De data asta, ucide-mă, îi spuse. Sunt un soldat la fel ca tine. Nu mă lăsa să pier cu încetul în propriul meu sânge.

Publius Sextius veni lângă el, sângerând și el, cu răsuflarea întretăiată de oboseală și de efortul

luptei:

— Te mai poți încă salva, îi spuse. O să trimit pe cineva să te ia de aici. Se poate trăi și fără ură, ciudă și cruzime. Trebuie să uităm ceea ce s-a întâmplat sau vom muri cu toții…

Dar adversarul său luase deja o hotărâre. Țâșni fulgerător înainte cu pumnalul în mâna stângă. Publius văzuse intenția în privirea lui încă înainte ca mâna să se miște și îi înfipse sabia în inimă.

Sergius Quintilianus se prăbuși fără viață și în ultima sa privire, învins de atâtea ori de inamici și de soartă, iar de data asta pe vecie, păru să strălucească pentru câteva clipe o seninătate blândă.

Soarele se ascunse în spatele dealurilor și noaptea îl acoperi sub mantia sa.

Romae, in Domo Publica, pridie Id. Mart., hora undecima
Roma, reședința marelui pontif, 14 martie, ora patru dimineața

Comandantul cohortei a treia de poliție intră în *Domus* cu o expresie posomorâtă și fu adus imediat în fața lui Caesar:

— Nimic, spuse. N-am găsit nicio urmă de-a lui pe nicăieri.

Caesar suspină adânc:

— Mi se pare ciudat că nu și-a făcut apariția într-un fel sau în altul…

— Ai spus că a plecat ieri noapte după întâlnirea voastră ca să se ducă la o întâlnire de plăcere, nu-i așa?

— Așa este, tribunule.

— Poate că n-ar trebui să fiu așa de îngrijorat. Ai spus că a mai lipsit și cu alte ocazii, că i-ai lăsat întotdeauna libertate de mișcare.

— Este adevărat, dar în ultima vreme m-am obișnuit să-l am mereu alături. Dacă nu-l văd, mă simt…

— Te înțeleg. Dar fii sigur că apare el: măcar mâine sau, dacă nu, poimâine. Tocmai pentru că se află întotdeauna alături de tine cu misiuni importante, s-ar putea să fi simțit nevoia unei perioade de distracție și, dacă este vorba despre vreo femeie frumoasă, nu-i greu să ne gândim că ar putea să mai întârzie încă puțin. Dacă i s-ar fi întâmplat ceva, cu siguranță că la ora asta am fi știut.

— Da, s-ar putea, răspunse Caesar. Dar continuați să-l căutați. Nu pot să stau liniștit. Am nevoie să-l știu aici.

— Nu trebuie să ne-o ceri tu, Caesar. Cercetările vor continua până când îl vom găsi.

— Bine. Să mă țineți la curent. Fie că este o veste bună, fie că este proastă, vreau s-o știu.

Tribunul salută, și plecă, întorcându-se la îndatoririle lui. Caesar rămase singur în biroul său, reflectând și construind mii de ipoteze asupra ciudatului comportament al lui Silius Salvidienus. Nu era el omul care să dispară în felul acela fără a-i trimite măcar un mesaj. Cuvintele pe care i le spusese la despărțire se refereau cu siguranță la o absență de câteva ore, de maximum o noapte.

I se părea ciudat, de asemenea, să fie surprins de soțul vreunei femei frumoase într-o postură stânjenitoare și nici așa ceva nu era de el. Pe de altă parte, toată lumea îl cunoștea. Cine ar fi îndrăznit să se atingă măcar de un fir de păr din capul lui? În momentul acela îl aștepta cu oarecare nerăbdare Antonius care îi trimisese vorbă că va veni să-l ia de acasă și să meargă la cină la Marcus Emilius Lepidus, pe insulă. Cel puțin urma să mai uite de toate gândurile astea. Lipsa de mai multe zile a veștilor de la Publius Sextius și acum de la Silius Salvidienus îl supăra rău. Era ca și cum cineva ar fi vrut să-l lipsească de cei mai

credincioși oameni ai săi, cei pe care s-ar fi putut baza în orice moment.

Când fu anunțat că Marcus Antonius îl aștepta în atrium, Caesar se ridică și plecă.

Merseră unul lângă altul cu pași grăbiți, sporovăind de una și de alta și despre ședința de a doua zi din Senat.

La un moment dat, în timp ce treceau pe strada Iugarius înspre templul lui Portunos, Caesar spuse:

— Mâine ne așteaptă o ședință grea în Senat, așa că aș vrea să nu întârziem prea mult în seara asta. Lepidus are mereu tendința de a exagera când invită pe cineva la cină. Bine măcar că în vremea asta nu sunt țânțari. Este ceva și asta.

Antonius zâmbi:

— Va fi suficient să faci un semn și am să găsesc o scuză ca să plecăm, răspunse.

Mansio ad Tiberim, pridie Id. Mart., hora duodecima
Stația „La Tibru”, 14 martie, ora cinci după-amiază

Centurionul Publius Sextius ajunse la *mansio* parcurgând circa trei mile către răsărit, intră pe poarta principală și se lăsă să cadă pe pământ, nu fără un efort. Se clătină o clipă, își reveni. Popasul acela care nu era de-acum prea departe de Roma se afla sub supravegherea unor gărzi înarmate și a câtorva ofițeri ai armatei. Publius se apropie de una dintre gărzi și, arătându-i *titulus*-*ul* îi spuse:

— Cheamă-l pe comandantul tău. Sunt în misiune și trebuie să iau podul plutitor, dar nu am niciun ban. În plus, dacă se poate, aș vrea să mănânc ceva: abia mă mai țin pe picioare.

— Aruncă o privire în lada aceea. Hangiul încă nu s-a trezit din beția de aseară și nu cred că are chef să gătească prea curând.

În timp ce Publius Sextius scotocea printre bucăți de pâine uscată și felii de brânză, soldatul se îndepărtă ca să-i raporteze ofițerului care răspundea de pază:

— Este acolo un centurion dintr-a Douăsprezecea care se grăbește foarte tare și are nevoie de bani ca să treacă pe malul celălalt. S-ar părea că este cel pe care-l așteptăm, nu?

— Da, el trebuie să fie, cu siguranță. Spune-i că-l aștept aici. Adu-l la mine.

Soldatul îl găsi pe Publius Sextius ronțăind o bucată de pâine cu puțină brânză, muindu-și îmbucăturile cu câteva înghițituri de apă.

— Șeful vrea să te vadă imediat, centurionule. Vino după mine.

Atitudinea, tonul vocii, expresia făcură ca o simplă invitație să răsune în urechile lui Publius ca un ordin sever. I se păru că adulmecă o capcană.

— Comandantul vrea să vii repede, repetă soldatul. Este important.

Publius fu sigur că era cineva care îl aștepta ca să-l aresteze, poate pentru a-l ucide. Se întoarse către locul unde erau legați caii, observă unul care avea zăbală, hamuri și hățuri și sări în șa îndemnându-l să plece în galop.

Soldatul strigă în urma lui:

— Hei, ce faci? Închideți poarte, repede!

Atras de strigătele lui, ofițerul apăru în ușa postului de comandă. Strigă și el:

— Nu, opriți-l!

Doi servitori încercară să închidă poarta, dar era limpede că nu puteau reuși. Ofițerul strigă din nou:

— Stai puțin, trebuie să vorbim!

Publius Sextius nu-l auzi, tropotul copitelor calului pe pietrele caldarâmului era atât de puternic, încât acoperea orice cuvânt.

Un arcaș care făcea de pază în foișorul de deasupra porții de la intrare se gândi că era vorba despre un hoț de cai care fugea, văzu călărețul

îndepărtându-se pe drum, puse o săgeată în arc și ținti. Ofițerul comandant îl văzu și-i strigă:

— Nu, nu trage! Dar săgeata pornise deja și se înfipse în umărul lui Publius. Centurionul păru să fie pe punctul de a cădea de pe cal, dar își recăpătă echilibrul și-și îndemnă din nou calul la galop.

Ofițerul din *mansio* își vărsă năduful pe subalternul său care rănise un om care se afla în serviciul lui Caesar în persoană și ordonă unui grup de călăreți să-l aducă înapoi pe fugar și să-i îngrijească rana.

Dar Publius Sextius, profitând de întunericul de la ora aceea, o luă pe un drumeag lateral, se afundă într-o pădure și se ascunse într-un stufăriș des de tise, muri și pini, rămânând nemișcat și într-o tăcere totală. Auzi prin ploaia care începuse să cadă din nou galopul urmăritorilor săi trecând la mică distanță de el și stingându-se curând în depărtare.

Rămase, ascuțită, durerea.

Săgeata îi pătrunsese în mușchi și trecuse dintr-o parte în alta. Scoase pumnalul și crestă coada din lemn a săgeții până când putu s-o frângă. Scoase apoi sabia din teacă, o sprijini culcată pe un buștean cu vârful în dreptul rănii, strânse din dinți și lovi cu o piatră mare în mâner împingând în spate coada săgeții până când o scoase pe partea cealaltă. Se bandajă strâns cu o fâșie ruptă din mantie și-și continuă, cu maxilarele încleștate, călătoria, căutând să se apropie de fluviu. Înaintă pe jos, cu multă prudență, oprindu-se din când în când să tragă cu urechea pentru a auzi dacă nu-l urmărea cineva, într-un târziu ieși la loc deschis, un luminiș ierbos care se întindea până pe malul Tibrului. Nu departe, în stânga sa, se zărea un mic golf în care se legăna un pod plutitor tras de o funie, având legate de el și câteva bărci. Una era destul de mare ca să-l ducă împreună cu calul așa că se duse la barcagiu.

— Prietene, îi spuse, am nevoie să mă duci la Roma cât mai repede, dar nu am niciun ban ca să te plătesc. Sunt un centurion dintr-a Douăsprezecea și îți dau cuvântul meu de onoare că la sosire o să fii plătit cu dublul prețului normal pentru o traversare. Dacă nu voi face așa, poți să ții calul meu. Ce zici de asta?

Barcagiul luă felinarul de la prora bărcii și îl ridică spre el ca să-l vadă la față:

— Zic că ești așa de cotonogit că mă sperii și cineva trebuie să te îngrijească, altfel îți lași pielea pe aici.

— Du-mă la Roma, prietene, și n-o să-ți pară rău.

— Un centurion dintr-a Douăsprezecea ai spus? Te-aș duce fără să-mi dai nimic dacă n-aș avea o familie de hrănit… Hai, urcă și să plecăm.

Publius Sextius nu așteptă să i se spună de două ori: își duse calul de dârlogi în sus pe pasarelă și îl aranjă la bord, legându-i hamurile cu frânghii de catarg și de parapeți. Barcagiul trase pasarela în barcă, dezlegă parâmele și barca porni să plutească intrând pe curentul fluviului. Publius Sextius coborî sub punte clătinându-se pe picioare de febră și de oboseală; se întinse pe un morman de plase de pescuit, acoperindu-se cu mantia și se cufundă într-un somn greu.

La *mansio*, ofițerul comandant îi văzu pe oamenii săi întorcându-se cu mâinile goale și se înfurie cumplit:

— Vă dați seama ce-ați făcut? Acela era un om de încredere al lui Caesar în persoană și nu numai că aproape l-ați ucis, dar nici măcar n-ați reușit să-l ajungeți din urmă, un om sfârșit de oboseală și rănit. Și acum ce ne facem?

Oamenii care fuseseră în urmărire stăteau muți și zăpăciți:

— S-a făcut întuneric, comandante… nu-i ușor să găsești un om în pădure.

— Idioților! Spusese că îi trebuiau bani pentru a trece pe malul celălalt cu bacul. Acolo trebuie să-l căutați. Găsiți-l, că altfel o să intrăm cu toții în belea până la gât, ați înțeles? Dacă îl vedeți, vorbiți cu el de la distanță. Explicați-i că a fost o greșeală, că avem pentru el un mesaj important. Mișcați-vă, ticăloșilor!

Oamenii plecară în grabă către malul fluviului, dar nici acolo nu găsiră vreo urmă de-a omului pe care îl căutau: nu le rămase altceva de făcut decât să se întoarcă și să raporteze rezultatul negativ al ultimei lor tentative de a-și repara nerozia. Nori negri acoperiră luna și tunetul se auzi bubuind peste mările din depărtări.

Romae, in insula Tiberis, Idibus Martiis, prima vigilia
Roma, insula Tiberină, 14 martie, primul schimb de pază, ora șapte seara

Pe insulă, Caesar fu întâmpinat cu opt semnale de tobă și de garda de onoare care îi prezentă armele. Veni aghiotantul lui Lepidus ca să-l întâmpine și îl conduse către sala în care oaspeții ceilalți așteptau deja trăncănind. Lepidus îi ură bun venit cu o cupă de vin în mână și îl conduse în sufragerie, unde erau așteptați oaspeții: erau vreo treizeci. Caesar se simți ușurat văzând că nu erau prea mulți, ceea ce însemna că vizita era suportabilă. Cina fu și ea liniștită: nimic excentric, nicio exagerare, iar conversația fu de-a dreptul plăcută. Filosofică mai ales. Dacă zeii existau și dacă erau aceiași în toată lumea, dacă erau aspecte diferite ale aceluiași zeu sau persoane distincte ca expresie a unor aspecte multiforme ale naturii. Dacă exista o lume de dincolo de moarte în care faptele bune erau răsplătite, iar cele rele pedepsite, așa cum susțineau unii, sau dacă mintea

omenească era sortită să se stingă murind, fără a avea nicio revelație, nicio viziune asupra adevărului, adâncindu-se în întunericul infinit și în tăcere.

Puțin câte puțin conversația se concentră asupra unui subiect și mai neliniștitor: moartea. Și fiecare dintre cei prezenți își prezenta opinia despre un subiect de o asemenea gravitate nu fără eleganță și pricepere.

La un moment dat, Lepidus se întoarse către Caesar întrebându-l:

— După tine, care ar fi cea mai bună moarte?

Caesar observă în ochii lui o expresie pe care nu știu cum s-o interpreteze. Își întoarse privirea asupra celorlalți comeseni care tăceau așteptându-i răspunsul. Apoi îl privi din nou pe Lepidus și-i răspunse:

— Rapidă. Și neașteptată.

XVIII

Viat Cassiae, ad X lapidem ab Ocriculo,
Id. Mart., tertia vigilia
Șoseaua Cassia, mila a zecea de la Ocricoli,
15 martie, al treilea schimb de gardă, miezul nopții

Departe, pe via Cassia, pustie și biciuită de furtună, Rufus continua să înainteze la galop sub perdeaua de ploaie, ud tot, cu șuvițe de păr lipite pe frunte. Gâfâitul calului său, tropotul obsedant al copitelor pe pavaj, lumina aproape neîntreruptă a fulgerelor, îl încărcau cu o stare de agitație crescândă, cu o energie apăsătoare. La un moment dat simți că ritmul acela se întrerupea, că respirația animalului se transforma într-un fel de hârâit și trase de hățuri.

La lumina unui fulger văzu timp de o clipă în fața sa piatra miliară care marca distanța de la Roma. Descălecă și rămase nemișcat sub furia cerului dezlănțuit, mângâindu-și calul pe botul plin de spume și nările pe care ieșeau trâmbe groase de aburi. Fu mișcat văzându-l atât de trudit și îi scoase zăbala și hățurile ca să-l lase liber și să-și continue ultima porțiune a drumului cu celălalt.

— Adio, prietene, succes, îi spuse și, încălecând pe al doilea cal, îi dădu pinteni avântându-se în zidul de apă care se revărsa din înaltul cerului. Animalul lăsat liber necheză și bătu din copite cu capul înălțat spre cer, apoi se opri, rămânând nemișcat, cu capul în jos, sub potopul nemilos.

Romae, in Domo Publica, Id. Mart., tertia vigilia
Roma, reşedința marelui pontif, 15 martie,
al treilea schimb de pază, ora unu dimineața

Caesar se întoarse la reședința sa, însoțit de Antonius. Era mohorât și tăcut.

— Te-a supărat ceva, Caesar? întrebă Antonius.

— Nu. Dar nu mă simt prea bine. Sunt obosit, în ultimul timp nu mai pot să mă odihnesc suficient. Grijile mă copleșesc, responsabilitățile mă apasă ca niciodată până acum. Mă tem că nu-mi voi putea duce la bun sfârșit misiunea, că-mi voi pierde demnitatea.

— Mi s-a întâmplat și mie așa ceva. În timpul mandatului meu de consul, m-am aflat de mai multe ori în această situație, am comis erori la care nu m-aș fi așteptat… Poate că nu suntem făcuți pentru politică. Locul nostru este pe câmpul de luptă. Când te vei afla din nou în fruntea legiunilor tale, îți vei regăsi forța și încrederea în tine însuți. Și eu odată cu tine.

— S-ar putea să fie așa, răspunse Caesar. Fapt este că acum mă simt așa și nu cred că lucrurile vor merge mai bine cât timp voi mai zăbovi prin Roma. Iar absența prelungită a lui Silius nu mă ajută cu nimic.

— Nu știam că Silius nu este aici, ce s-a întâmplat?

— Ieri seara după ce ați plecat voi, m-a rugat să-l las să iasă în oraș și mi-a dat de înțeles că era vorbea despre o întâlnire galantă. Nu m-a îngrijorat asta, dar de atunci nu l-am mai văzut și nu știu ce să mai cred.

— O să vezi că va apărea cât de curând, este un om care știe să se descurce. În orice caz, suntem noi cu tine, Caesar. Suntem alături de tine și știi că pe noi poți conta întotdeauna. Ne vedem mâine în Senat.

Caesar îl privi și, timp de o clipă, scena de la Lupercalii îi apăru, parcă, în fața ochilor, atât de vie și reală, încât crezu că vede în mâinile lui Antonius coroana de aur pe care urma să i-o pună pe cap. Despre aceasta îi vorbise deja, chiar în ziua aceea, într-o confruntare furibundă. Antonius își

ceruse scuze spunând că nu-și dăduse seama de situație. Caesar nu spuse nimic și intră în casă.

Antistius îl aștepta cu poțiunea pregătită. Calpurnia avusese grijă să i se pregătească o baie ca să se relaxeze înainte de culcare.

Un tunet bubui peste oraș. Lumina lămpilor răspândea reflexe aurii pe obrajii ei. Calpurnia era frumoasă în momentul acela, o companie simpatică. Caesar o mângâie pe mână.

— Știi? Antistius a adus cu el un băiat.

— Un băiat? Curios. Știi cine este?

— Nu. A spus că s-a refugiat la el pentru că stăpânul lui îl stâlcea în bătaie.

— Dacă Antistius s-a gândit să-l țină la el, probabil că are un motiv serios. Cu siguranță, îl va căuta pe proprietar și îi va da de înțeles că nu mai trebuie să-l asuprească pe copil.

Calpurnia ridică din umeri:

— S-ar putea să fie cum zici tu. Mie mi se pare ciudat. Ar trebui să vorbești cu el.

Caesar schimbă brusc subiectul:

— Îl cunoști pe haruspiciul Spurinna? o întrebă.

Calpurnia se arătă surprinsă:

— Știu cine este, dar n-am vorbit niciodată cu el.

Ar fi vrut să adauge că omul acela care trezea neliniște în jurul său făcea parte din cercul de prieteni al unei alte femei, rivala sa. Sau ar fi preferat să tacă, dar îl simți pe Caesar dornic să mai spună ceva, așa că adăugă:

— Lumea spune că ar fi un clarvăzător. Cunosc persoane care îl consultă. De ce mă întrebi de el?

Caesar șovăi, ca și cum ar fi trebuit să-și învingă o reținere:

— Alaltăieri, spuse el în cele din urmă, l-am întâlnit.

Și revăzu cu claritate scena aceea. Efectul îngrozitor al bolii sale îi readucea în minte trecutul cu o violență surprinzătoare. Se simțea cufundat în evenimentul care îi revenea în memorie și chiar

glasul lui i se părea că-l aude în depărtare, ca și cum ar fi fost al unei alte persoane care era ocupată cu descrierea celor văzute în acel moment:

— Are o înfățișare înspăimântătoare, orbite duse în fundul capului, negre, față suptă, palidă ca de mort.

Apoi nu mai auzi nimic, vedea doar buzele lui Spurinna care se mișcau fără ca de pe ele să se audă vreun sunet.

Scutură din cap ca pentru a alunga acea vedenie și, chiar în clipa aceea se auzi vocea Calpurniei pronunțând cu neliniște câteva cuvinte:

— Idele lui martie sunt astăzi.

Caesar înțelesese. Răspunse cu un glas fără intonație:

— Într-adevăr.

Niciunul dintre ei nu mai spuse nimic. Se auzea doar clipocitul apei care se scurgea dintr-o gură de marmură a unui satir, aflat în mijlocul bazinului.

Calpurnia întrerupse tăcerea aceea care devenea insuportabilă:

— Clarvăzătorii și oracolele sunt evazivi prin natura lor, pentru că în felul acesta orice eveniment ar avea loc ei pot spune întotdeauna că l-au prevăzut.

— Așa este, răspunse Caesar, dar de ce Idele lui martie?

— De ce nu? îi replică imediat Calpurnia. Ar fi putut să spună orice dată. Dar glasul său îi trăda îngrijorarea.

— Eu nu cred asta, răspunse Caesar. El se gândea la ceva concret: i-am citit asta în priviri. Eu știu să citesc în ochii oamenilor. Am făcut-o de nenumărate ori: ochii soldaților mei, ai ofițerilor mei. Încordare, teamă prost mascată, proastă dispoziție, resemnare. Un comandant trebuie să știe să citească în ochii oamenilor.

Calpurnia încercă să-și susțină în continuare ipoteza:

— Poate că a văzut o infirmitate sau pierderea unei ființe dragi sau…

— … a văzut cum se poate pierde totul, încheie Caesar, cu o expresie mohorâtă.

Ochii Calpurniei se umplură de lacrimi:

— Știi foarte bine că nu pot suporta să aud asemenea discuții. Eu nu dispun de tipul acesta de forță. Am îndurat multe lucruri… știi bine, fără a mă coborî sub demnitatea mea de soție a lui Caesar. Am suportat până și lipsa copiilor, faptul că nu ți-am putut dărui un fiu. Dar asta nu.

Izbucni într-un hohot de plâns.

Caesar ieși din baie și se înfășură într-o pânză fină de in. Mângâie cu mâna părul Calpurniei:

— Nu plânge, te rog. Suntem cu toții foarte obosiți, iar eu mă simt singur. Silius nu se întoarce. De la Publius Sextius nu mai am nicio veste de mai multe zile. Vino, să încercăm să ne odihnim.

Un tunet bubui deasupra locuinței marelui pontif și cerul își deschise zăgazurile. Un val de ploaie amestecată cu grindină răpăi pe acoperișul clădirii și, îndată după aceea, începură să curgă streșinile. Fiecare gură de scurgere de pe acoperiș arunca pe gura larg deschisă un jet de apă tulbure care se scurgea pe pavajul de dedesubt, fulgerele luminau cu raze înghețate rânjetul statuilor de satiri.

În patul matrimonial, Calpurnia se apropie de soțul său și îi petrecu o mână peste piept, își lipi obrazul de umărul lui. Rămase așa până când simți că respirația lui devenea mai profundă și mai regulată și că Iulius Caesar dormea. Atunci se lăsă și ea în voia somnului, legănată parcă de zgomotul apei de pe acoperiș.

Romae, in Domo Publico, Id. Mart., tertia vigilia
Roma, reședința marelui pontif, 15 martie,
al treilea schimb de pază, ora două dimineața

Statuia de marmură a lui Iulius Caesar de la intrarea în Palat era sclipitoare sub șuvoaiele de apă ale ploii. Dictatorul veșnic își ținea brațul înălțat într-un gest ca de orator, iar platoșa pe care o purta, sculptată într-o marmură cenușie, părea chiar de metal. Un fulger o lumină și îndată după aceea un fulger o lovi în plin, sfărâmând-o.

Bucățile se prăbușiră pe pământ, rostogolindu-se cu zgomot pe treptele de acces. Pe piedestal rămaseră doar gambele retezate de sub genunchi și picioarele purtând curelele sandalelor militare.

Trezită brutal de trăsnetul acela care căzuse atât de aproape, Calpurnia sări din pat și văzu că fereastra se deschisese și acum se lovea cu zgomot de zidul exterior. Văzu statuia sfărâmată și scoase un țipăt de groază. Un țipăt prelung și ascuțit pe care Caesar îl întrerupse strângând-o în brațe:

— Liniște-te, este doar o fereastră care se lovește de zid.

— Nu! răspunse Calpurnia. Uite, statuia ta a fost lovită de un trăsnet, s-a făcut bucăți! Este o prevestire îngrozitoare… Se ridică și alergă la pervazul ferestrei, urmată de Caesar care încercase în zadar s-o oprească.

Caesar privi afară. Statuia se afla la locul său obișnuit.

— A fost doar un vis, spuse. Nu s-a întâmplat nimic. Statuia este întreagă și nevătămată.

Calpurnia se apropie și ea de fereastră, șovăind, ca și cum s-ar fi temut să privească afară. Caesar avea dreptate: statuia, la locul ei de pe piedestal, strălucea în ploaie la fiecare fulger.

— Hai, du-te și încearcă să te culci la loc, spuse Caesar. Caută să te liniștești. Și, în timp ce îi spunea soției sale aceste cuvinte, simțea cum îl cuprinde groaza de un nou atac al bolii sale. Simțea deja pe frunte broboane de sudoare rece. Coborî la parter sub pretextul că voia să bea apă și se apropie de camera lui Antistius ca să-l trezească, dar se răzgândi în ultimul moment.

Fusese o simplă impresie. Poate un coșmar, ca acela al Calpurniei.

Intră în biroul său unde mai ardeau încă lămpile cu ulei, atârnate pe un mare candelabru de bronz. Privirea i se opri pe masa de lucru unde, pe un suport pentru citit era desfășurat pergamentul la *Comentarii despre războiul galic*. Puse mâna pe el și-l făcu să se rotească, desfășurându-l dintr-o parte și înfășurându-l în alta. Ca din întâmplare se opri la capitolul marii bătălii împotriva populației nerviilor și revăzu scena acelor vremuri, atât de intensă și reală încât i se păru că aude strigătele și simte mirosul acru al sângelui.

El lupta în linia întâi, un gal uriaș îl lovea cu securea, îi sfărâmă scutul. Se apăra cu sabia, dar aluneca pe pământul alunecos din cauza sângelui, se prăbușea în genunchi, iată, era gata să fie ucis, când Publius Sextius, rănit în mai multe locuri, se arunca asupra dușmanului, străpungându-l dintr-o parte în alta cu sabia. Îi întindea apoi mâna și îl ajuta să se ridice.

— O să izbutim, comandante!

— O să izbutim, centurionule!

O voce răsună în spatele său:

— Caesar… ce faci aici? Am auzit niște zgomote… De ce nu încerci să te odihnești? Să-ți mai pregătesc puțină poțiune de-a ta?

— Antistius… Nu, am coborât ca să beau o înghițitură de apă și m-am oprit… ca să sting lămpile astea.

— Cum te simți?

— Credeam că mă pândește un nou atac, dar nu, mă simt bine.

— Ceva vești de la Silius?

— Nu, din păcate.

— Dar de la Publius Sextius?

— Nici de la el. Mă gândeam să trimit un curier la stația de poștă, în caz că-l vor vedea…

— A făcut asta deja Silius, mi-a spus el. Dacă vine, o să-l oprească și o să-i spună să vină imediat

la tine.

— Bine… bine… dădu din cap Caesar cu o expresie gânditoare. Atunci, mă întorc în pat.

Stinse lămpile, una după alta, șoptind ca pentru el:

— Unde ești, unde ești, Publius Sextius?

Romae, in Domo Publica, Id. Mart.,
Ad finem quartae vigiliae
Roma, reşedința marelui pontif, 15 martie,
sfârșitul celui de-al patrulea schimb de pază,
ora șase dimineața

Caesar era deja în picioare căci, tulburat de coșmarul Calpurniei, dormise doar câteva ore. Antistius îl auzi, își puse pe umeri o tunică și se duse la bucătărie ca să pregătească o poțiune caldă cu plante aromatice și când fu gata i-o duse în birou. Dinspre apus se auzea bucina care anunța ultimul schimb de pază.

— Se schimbă ultimul rond de pază.

— Da. Azi o să fie o zi lungă și obositoare: mai întâi ședința de la Senat, apoi reuniunea restrânsă cu statul-major, ceremonia de pe Capitoliu după-amiaza târziu. Și mai e și o altă invitație la cină…

— Adu-mi o mantie, răspunse Caesar. Mi-e frig.

— Nu te simți bine?

— Am frisoane și mă doare capul.

Antistius încercă să glumească:

— Despre vinul lui Lepidus nu se poate spune că ar fi dintre cele mai bune.

— Nu cred că este din cauza vinului. De mai multă vreme nu mă pot odihni.

Antistius îi puse palma pe frunte:

— Ai temperatură. Întinde-te pe pat și încearcă să te relaxezi puțin. Am să-ți pregătesc ceva ca să transpiri.

Caesar se întinse pe un divan și își duse o mână la frunte. Ar fi vrut să ceară informații despre Silius sau despre Publius Sextius, dar era convins de-acum că nu mai erau speranțe să mai afle ceva.

XIX

Romae, in aedibus Ciceronis, Id. Mart., hora secunda
Roma, casa lui Cicero, 15 martie, ora șapte dimineața

Cicero își luase micul dejun și se îmbrăcase cu tunica sa de iarnă din lână, potrivit cu ziua aceea care se anunța a fi răcoroasă. Citea, luându-și notițe pe o tăbliță cerată. Era o altă invenție a lui Tiro care așternea două straturi de ceară, primul, cel de jos, de culoare închisă, al doilea, cel de sus, de culoare albă, naturală. Condeiul lăsa urme în stratul de deasupra și scrisul apărea negru pe fond alb, ca și cum cineva ar fi scris cu cerneală pe pergament.

O bătaie discretă în ușă era, probabil, a secretarului său și Cicero îi strigă:

— Hai, intră.

Tiro intră ținând în mână o scrisoare:

— Este de la Titus Pomponius, spuse. Servitorul lui a adus-o de curând. Este ceva urgent.

Cicero o deschise.

Idele lui martie

Titus Pomponius Atticus către prietenul său Marcus Tullius: te salut! Ieri nu m-am simțit bine, o durere cumplită de cap m-a chinuit toată ziua și m-a împiedicat să-mi văd de treburile obișnuite. Poțiunea mea obișnuită de nalbă și de rozmarin nu mi-a fost de folos, așa încât nici astăzi nu mă simt mai bine. Prin urmare, n-o să te pot vizita și îmi pare foarte rău. Furtuna m-a ținut treaz o bună parte a nopții și sunt sigur că dacă aș ieși din casă, vântul și umiditatea n-ar face decât să accentueze durerea mea de cap. Te sfătuiesc și pe

tine să nu ieși din casă și să ai grijă de tine, pentru că astăzi va bate puternic crivățul.

Îți doresc numai bine.

Cicero închise scrisoarea. „Malva și rozmarin" era expresia convenită pentru a indica un mesaj cifrat și semnalul de gravitate era dat de conținutul cu totul obișnuit care contrazicea urgența declarată de mesager.

Ziua stabilită pentru acțiune sosise. Idele lui martie!

— Ți-am pregătit lectica, stăpâne, spuse Tiro. Ședința se ține astăzi la curia lui Pompei.

Cicero se ridică și puse scrisoarea în dulapul din spatele său:

— Nu mă simt prea bine, spuse fără a se întoarce spre secretarul său. Ar fi mai bine să nu ies din casă.

Romae, in Domo Publico, Id. Mart., hora secunda
Roma, reședința marelui pontif, 15 martie,
ora șapte dimineața

Furtuna din timpul nopții lăsase destul de multe urme în oraș: crengi uscate rupte zăceau cam peste tot, împreună cu frunzele uscate care rămăseseră prinse pe plante pe timpul întregii ierni, țigle căzute de pe acoperișuri și făcute bucățele, obloane și perdele târâte de vânt de-a lungul străzilor și îngrămădite pe lângă ziduri sau pe trotuare. Prin colțurile grădinilor și ale porticurilor rămăseseră mormane de grindină care încă nu se topise. Aerul era acum curat și rece.

Odată cu răsăritul soarelui, cerul se înseninase; doar câțiva nori pufoși mai treceau alene pe albastrul strălucitor. În depărtare, către răsărit, crestele munților erau acoperite de mantia albă a iernii.

Caesar își luase micul dejun și acum se pregătea să iasă din casă. Țeapăn în mijlocul atriumului, îmbrăcat cu o tunică albă laticlavă, lungă până la glezne, îi supraveghea pe servitorii care îl ajutau să-și completeze îmbrăcămintea. Unul îi încheia centura pe talie, un altul îi punea în picioare o pereche de sandale elegante, alți doi îi aranjau toga tivită pe margini cu purpură, punându-i în ordine cutele de pe umeri și din jurul brațului stâng.

Stând la o parte, Calpurnia îl privea, îngrijorată la culme. De îndată ce servitorii plecară, continuă discuția întreruptă la venirea lor:

— Am avut niște coșmaruri îngrozitoare, presimțiri cumplite: mai întâi statuia ta făcută fărâme, apoi am visat că te țineam pe brațe, rănit, pe moarte… nu te duce, te rog. Nu ieși din casă.

— Ascultă-mă puțin Calpurnia: ești o femeie cultivată și inteligentă. Nu poți crede în vise. Sunt doar consecințele angoaselor noastre de peste zi, ale spaimelor noastre sau ale dorințelor noastre. Visul ne prezintă ceea ce am trăit deja, nu ceea ce va trebui să trăim mai târziu. Știi de ce ai avut visele acelea? Pentru că pleci urechea la unele zvonuri și pentru că eu însumi am avut proasta idee de a-ți vorbi despre Spurinna și despre prevestirea lui. Iată, asta-i tot.

Calpurnia îl privea cu ochii larg deschiși, plini de lacrimi. Mintea sa era obsedată de coșmarurile acelea și cuvintele lui Caesar nu aveau atâta putere încât să le risipească.

— Ce ar trebui să fac, după tine? Să trimit vorbă la Senat că nu pot merge la ședința pe care eu însumi am convocat-o pentru că soția mea a avut niște vise urâte?

— Nu te simți bine, îi răspunse Calpurnia. Ai temperatură și nici tu n-ai dormit așa cum ar fi trebuit. Se vede asta.

— Nici vorbă de așa ceva. Ce-ar crede ceilalți despre mine? Vreau ca ei să fie de acord cu alocarea unor sume mari de bani pentru veteranii

mei și eu nu mă prezint în Senat pentru că nu mă simt prea bine?

Calpurnia își frământa mâinile, încerca să-și șteargă lacrimile care îi coborau pe obraji:

— Ce ar trebui să mai fac pentru ca tu să nu ieși din casă? Să-ți aduc aminte că ai o datorie față de mine. Că nu am scos niciodată vreo vorbă și nici nu mi-am schimbat comportarea când toți știau că mă trădezi? Trebuie să-ți aduc aminte că am ținut întotdeauna, cu devotament, la familia asta, chiar și când regina Egiptului ți-a născut un fiu, chiar și acum când – sunt sigură de asta – continuă să-ți trimită mesaje fierbinți de dragoste?

Caesar se întoarse fulgerător spre ea, cu ochii scânteind deja de furie, dar Calpurnia nu încetă să vorbească:

— Da, mă poți certa, blestema, disprețui, dar fă un singur lucru pentru mine, unul singur! Nu părăsi aceste ziduri sacre într-o zi atât de nefastă. Nu ți-am cerut niciodată nimic, n-am să-ți cer nici de acum înainte ceva. Te voi lăsa să pleci fără să vărs o lacrimă, când va fi cazul. Fă asta pentru soția ta legitimă, nu-ți cer altceva.

Nu reuși să-și mai rețină lacrimile.

Caesar rămase tăcut, privind-o tulburat. În cele din urmă cedă:

— Bine, fie. Am să caut să găsesc un pretext cu care să nu mă fac de râs. Dar, acum, te rog să mă lași singur.

Calpurnia ieși cu ochii în lacrimi și Caesar îl strigă pe medicul său:

— Antistius!

— Sunt aici, Caesar, răspunse acesta venind în fugă.

— Trimite un curier la Senat, anunță-i că nu mă pot duce la ședință. Găsește tu o scuză plauzibilă.

— Ți-e rău, Caesar. Nu ajunge?

— Nu. Dar n-o să-ți fie greu să găsești motive mai grave.

— Cum să nu. Și nu am nevoie să le inventez.

— Bine, atunci du-te. Nu-i pot face pe senatori să mă aștepte.

Antistius își aruncă pe umeri o mantie și porni cu pași grăbiți către Câmpul lui Marte. Traversând forul, îi văzu trecând pe marginea de miazănoapte a pieței pe Cassius Longinus, Tillius Cimbrus, Publius Servilius Casca și alții pe care nu-i cunoștea. Mergeau și ei repede, ținându-se unul lângă altul. Cassius trăgea după el pe un tinerel, probabil fiul său care în ziua aceea avea să îmbrace toga bărbăției.

Bătea un vânt rece dinspre munți, dar cerul era aproape senin și soarele scălda în lumină orașul. Pe măsură ce se apropia de curia lui Pompei, unde trebuie să se țină ședința, Antistius vedea lecticile diferiților nobili senatori pe care învățase să-i recunoască. Alții, printre cei mai tradiționaliști, mergeau pe jos și se grăbeau, iar alții, obosiți de povara anilor, se rezemau în câte un toiag sau erau susținuți de fiii lor.

Îi văzu pe Licinius Celere, Aurelianus Cotta, Publius Cornelius Dolabella, recunoscu un senator vârstnic, prieten al lui Cicero, Popilius Lenates, apoi pe Gaius Trebonius și pe mulți alții. Grăbi pasul ca să ajungă înaintea celor mai mulți dintre ei și când ajunse la destinație privi în jur, dându-și seama că, practic, aproape toți senatorii erau prezenți. Nu reuși să-l zărească pe Cicero, dar îl văzu pe Decimus Brutus și, la scurt timp după aceea, pe Marcus Iunius Brutus. Acesta avea o expresie înnegurată.

Se apropie de masa senatorului însărcinat cu redactarea procesului-verbal al ședinței și îi comunică mesajul:

— Caesar nu va putea veni astăzi. Se simte rău, are temperatură și a petrecut o noapte foarte agitată. Te roagă să prezinți scuzele sale Adunării.

Medicul încă mai vorbea cu senatorul respectiv, când se apropie Decimus Brutus:

— Ce se întâmplă, Antistius?

— Caesar se simte rău, nu va putea veni la Senat în dimineața asta.

— Ce? Nu se poate așa ceva.

— Așa este cum îți spun. A avut o noapte proastă, are temperatură. A cerut să fie amânată ședința.

Decimus Brutus se întoarse către cel care făcea pe secretarul:

— Nu da niciun comunicat până când nu mă întorc eu.

Antistius fu destul de tulburat de răceala cu care vorbea Decimus Brutus care nici nu întrebase măcar ce fel de indispoziție avea comandantul și chiar prietenul său. Se întoarse ca să vadă ce se mai întâmpla.

Un murmur străbătu grupurile de senatori care poate că se sfătuiau deja asupra temelor de discutat în acea zi. Aveau acum un alt subiect despre care să vorbească. Văzu multe figuri îngrijorate, unii părăsind un grup și mergând în altul, alții șoptind ceva la urechea cuiva care dădea din cap cu o mină gravă sau se arăta a fi surprins, îngrijorat, tulburat.

Ieși traversând marele portic și alergă spre casă, dar evită să meargă alături de Decimus Brutus care mergea cu câteva zeci de pași înaintea lui. În cele din urmă, intră în Palat la scurt timp după el. Și de îndată auzi vocea lui și pe aceea a lui Caesar.

— Caesar, Senatul te așteaptă, ce se întâmplă?

Caesar era întins pe un divan, cu o expresie posomorâtă. În momentul acela intră și Antistius:

— Cred că ți-am spus deja, spuse el. Nu vezi că nu se simte bine?

Fără a se întoarce măcar spre el, Decimus Brutus se apropie de Caesar și îl privi:

— Nu mi se pare atât de grav…

— Eu hotărăsc dacă este grav sau nu este grav, îi replică Antistius. A avut mai devreme și o criză de astm, minți el. Trebuie să se odihnească.

Decimus Brutus își stăpânea cu greu indignarea împotriva micului grec care îndrăznea să-l

contrazică. Nu-l luă în seamă și i se adresă din nou lui Caesar:

— Ai convocat ședința Senatului, gestul de a lipsi acum de la ea ar fi interpretat ca o insultă și o atitudine de dispreț față de demnitatea membrilor lui. În numele zeilor, nu face așa ceva. Avem deja destule dificultăți.

Calpurnia intră în clipa aceea:

— Este bolnav. Spune Senatului că, în acest moment, Caesar nu este apt să prezideze ședința. Îi este rău, până și un orb ar putea să vadă asta.

— Absența lui ar fi mai rea decât acest mic efort. O să meargă în lectică până acolo. Și, apoi, trebuie să facă doar act de prezență: să salute Senatul, să-și exprime respectul față de această instituție, apoi să-și ceară scuze pentru starea sa de sănătate și, în final, să se întoarcă acasă. Neprezentarea acolo ar fi o greșeală politică extrem de gravă.

Ar alimenta zvonuri, bârfe, răutate și calomnie de tot felul. Caesar se ridică în capul oaselor și se întoarse către Calpurnia:

— Decimus are dreptate. Am să mă duc acolo și după puțin timp mă întorc. Exact timpul în care să mă arăt în fața tuturor și să schimb două vorbe cu cei de față, iar după aceea mă voi grăbi să ajung aici. Peste puțin timp o să prânzim împreună, Calpurnia, fii liniștită.

Se apropie de ea și, pe un ton afectuos, îi spuse:

— Nu ai motive să fii îngrijorată. Crede-mă.

Calpurnia îl privi cu un aer nefericit și resemnat. Înțelegea că fusese înfrântă, avea ochii plini de lacrimi fără a ști exact de ce. Antistius nu mai spuse nimic. Rămase în prag privindu-l pe Caesar care se îndepărta, însoțit de Decimus Brutus, către curia lui Pompei.

Romae, in aedibus Bruti, id. Marti., hora tertia
Roma, casa lui Brutus, 15 martie,
ora opt dimineața

Băiatul ajunse fără să fie văzut în apartamentul lui Artemidoros, constatând că nu mai erau oamenii de pază care trebuiau să nu-l scape din ochi.

— Stăpâne, îi spuse. Ce faci aici?

— Spune tu, mai degrabă, ce faci.

— Mă trimite Antistius. Au venit niște oameni să-l anunțe că, totuși, Caesar a ieșit din casă. Spusese că nu se duce la ședință pentru că soția sa nu voia, dar apoi a venit un personaj important care se numește la fel ca stăpânul tău.

— Brutus?

— Da. L-a convins, aproape l-a forțat să meargă în Senat. În clipa asta, probabil că sunt pe cale să sosească acolo. Antistius este foarte îngrijorat și întreabă dacă ai vești pentru el.

— Pe toți zeii! exclamă Artemidoros. Repede, condu-mă până la o ieșire liberă.

În timp ce copilul ieșea înainte pe coridor, Artemidoros se duse la ascunzișul său, scoase de acolo micul sul de pergament cu lista aceea și făcu rapid o copie, apoi îl urmă pe băiat până la o ușiță secretă.

— Ia asta, îi spuse băiatului, întinzându-i copia listei. Caută să alergi cât poți de repede și dă-i biletul acesta lui Caesar înainte să ajungă la curie. Eu am să ajung la intrarea în curie cu celălalt bilet. Unul dintre noi trebuie să reușească. Dacă, din cine știe ce motiv nu reușești, du-te la Antistius la *Domus* și dă-i lui biletul, dar numai lui în mână. Spune-i că eu mă duc direct la Senat ca să-l întâlnesc pe Caesar și să-i dau acest al doilea bilet, identic cu al tău.

Băiatul o luă pe alt drum și o luă la fugă pentru a ajunge la Caesar înainte ca acesta să ajungă la Senat. Artemidoros se îndreptă cât putea de repede către curie. Băiatul ajunse la cortegiul lui Caesar pe când intra pe Câmpul lui Marte și încercă să se apropie de el, dar îmbulzeala era enormă. Toți voiau să-i spună câte ceva, toți încercau să-i

încredințeze o petiție. Deși încercă din răsputeri să-și facă loc, băiatul fu împins în urmă sau pe margini, aproape trântit la pământ. Mai încercă de nenumărate ori, dar parcă avea în față un zid uman de nepătruns. Obosit și rușinat, se întoarse la *Domus.* Când ajunse acolo, întrebă unde era Antistius pe unul dintre servitori care îi răspunse că plecase. Se așeză, atunci, într-un colț al bucătăriei.

— O să aștept aici până când se întoarce, spuse. Trebuie să-i spun ceva numai lui în persoană.

Artemidoros își făcea cu greu loc prin mulțimea care umplea acum străzile și piețele, fără măcar să știe de ce avea atâta grabă. Poate se gândea că destinul îi oferise șansa de a schimba cursul evenimentelor și nu era cazul s-o piardă.

Romae, ad Pontem Sublicium, Id. Mart., hora tertia
Roma, podul Sublicio, 15 martie, ora opt dimineața

Barca acostă lângă mal, mai jos de pod și barcagiul coborî sub punte:

— Am ajuns, comandante! exclamă. Ai tras un somn zdravăn!

Publius Sextius deschise ochii și imediat și-i acoperi cu mâna ca să-i apere de lumina prea puternică a soarelui, apoi urcă încet pe punte, în timp ce barcagiul termina de legat barca și arunca spre mal pasarela. Centurionul desfăcu legăturile calului și îl conduse cu grijă pe mal.

— Așteaptă aici, spuse, o să trimit pe cineva să te plătească. Am nevoie de cal.

— Nu-ți face griji, răspunse barcagiul, știu să recunosc un om de cuvânt încă din prima clipă. Am să aștept.

Publius Sextius încălecă și porni către grădinile lui Caesar.

Romae, Curiae Pompeii, Id. Mart., hora quinta
Roma, curia lui Pompei, 15 martie,
ora nouă dimineața

Caesar coborî din lectică cu puțin timp înainte de a ajunge la curie, preferând să ajungă pe jos, așa cum făcea întotdeauna. Dar acolo se afla o altă mulțime care îl aștepta la intrare. De pe trepte, îl văzu Antonius și îi ieși în întâmpinare ca să-i facă loc, în timp ce Decimus Brutus mergea pe lângă el ca să-l apere de îmbrâncelile mulțimii. Unii îl apucau de poala tunicii, unii încercau să-i dea o petiție, o cerere de grațiere, alții voiau pur și simplu să-l atingă pentru că el reprezenta ceea ce fiecare ar fi vrut să fie.

Dintr-o dată, Caesar se opri pentru că observase, în mulțimea care îl asedia, un personaj pe care îl cunoștea.

Spurinna, Clarvăzătorul.

Îl strigă:

— Spurinna!

Omul se întoarse și cei care se înghesuiau în jurul lui se dădură la o parte intuind că nimeni nu putea împiedica acel schimb de priviri dintre cei doi bărbați.

— Spurinna, spuse din nou Caesar cu un zâmbet ironic. Ei, cum este? Azi sunt Idele lui martie și nu s-a întâmplat nimic.

Haruspiciul îl fixă insistent ca și cum ar fi vrut să spună:

— Dar chiar nu înțelegi?

Răspunse:

— Da, dar încă n-au trecut. Se întoarse apoi și dispăru în mulțime.

Artemidoros ajungea și el chiar în clipa aceea, asudat, cu inima bătând gata să-i sară din piept. Nu mai alergase astfel de când frecventa gimnaziul în tinerețe, la Cnidos.

Antonius se apropiase între timp de Caesar.

Decimus Brutus îl saluta. Mulțimea devenea tot mai mare la trecerea lor. Artemidoros calculă punctul în care Caesar urma să ajungă după câțiva pași și se îndreptă într-acolo; împărțind cu dărnicie coate în dreapta și în stânga ajunse în primul rând și când îl văzu aproape îi puse sulul de pergament în mână aproape cu forța, spunându-i:

— Citește-l, acum! Și alergă imediat de acolo, înspăimântat de propriul său gest.

Îmbulzeala crescu atât de mult încât Caesar fu împins aproape pe sus către intrarea în curie. De mai multe ori încercă să desfășoare sulul, dar îmbrâncelile celor de față, ghionturile, loviturile cu coatele îl împiedicară. Alți senatori merseră înaintea lui, făcând un fel de coridor prin care putu merge în liniște până la aulă. Antonius îl proteja din urmă, în timp ce Decimus Brutus părea să fi vrut să schimbe două vorbe cu el. Apăru în momentul acela și Gaius Trebonius care îl luă de un braț, trăgându-l spre exterior ca să-i spună ceva care nu suferea amânare.

Caesar trecu foarte aproape de ei. L-ar fi putut atinge.

Romae, in aedibus Bruti, Id. Mart., hora quarta
Roma, casa lui Brutus, 15 martie,
ora nouă dimineața

Porcia nu reușea să-și găsească liniștea, nerăbdarea o chinuia, încerca să calculeze când era momentul să se pornească acțiunea pregătită, să numere pașii soțului său și ai celorlalți care erau

părtași la conspirație, dar nu mai rezista neliniștii crescânde care parcă voia s-o strivească.

Când o slujnică se întoarse din for unde fusese ca să facă niște cumpărături, o întrebă dacă nu auzise cumva vreo veste despre Brutus. Dar pentru că nu primise niciun răspuns care s-o liniștească, chemă un servitor și îi porunci să alerge la curie și să vadă dacă se întâmplase ceva și, apoi, văzând că primul nu se întorcea, trimisese în același lor pe un al doilea.

Pentru ea, așteptarea aceea agitată dilata peste măsură timpul și o făcea să creadă că lipsa veștilor s-ar fi datorat faptului că totul era pierdut, că tot planul dăduse greș, Brutus și prietenii lui fuseseră arestați și supuși la torturi.

În realitate, servitorii nu se întorceau pentru că pur și simplu nu sosiseră încă.

Nerăbdarea deveni pentru ea imposibil de suportat, se plimba înainte și înapoi prin atriu, frângându-și mâinile, simțea că nu mai poate respira, simțea că o sufocă bătăile inimii. Încercă să meargă în camera ei ca să se întindă pe pat, dar bătăile inimii deveniră atât de puternice și de iuți încât simțea că nici aer nu mai are. Buzele ei atât de frumos desenate se crispară, coloritul feței se făcu pământiu, picioarele i se înmuiară și se prăbuși fără simțire.

Servitoarele alergară țipând îngrozite, încercând s-o trezească, dar toată strădania lor nu avu rezultatul așteptat. La auzul strigătelor alergară și vecinii care o văzură pe Porcia țeapănă și palidă, fără să mai dea semne de viață. Se răspândi zvonul că murise și careva alergă la curie ca să-l anunțe pe Brutus de cele întâmplate.

Porcia își reveni după o vreme și se ridică. Dar nimeni dintre cei care erau de față nu știa că știrea morții sale plecase deja către curie, acolo unde Brutus strângea deja în pumn mânerul pumnalului și se pregătea să lovească.

Romae, in Hortis Caesaris, Id. Mart., hora quarta
Roma, grădinile lui Caesar, 15 martie,
ora nouă dimineața

Publius Sextius își opri calul în fața intrării casei și i se adresă portarului, arătându-i *titulus-ul:*

— Anunță-mă la regină. Sunt centurionul Publius Sextius. Mă așteaptă. Pe urmă, trimite pe cineva să-l plătească pe barcagiul care așteaptă pe țărm la podul Sublicio.

Portarul îl recunoscu, îi făcu semn să vină după el și îl duse în casă, la apartamentele Cleopatrei. Regina îl primi imediat.

— Ești rănit? întrebă văzându-l că se clătina, palid ca un mort. Le spun imediat medicilor mei să te panseze.

— Nu, răspunse Publius Sextius, nu avem timp. Ascultă-mă, regină, am îndeplinit misiunea pe care mi-ai încredințat-o: am indicii importante pentru a crede că are loc o conspirație pentru a-l ucide pe Caesar. Iar faptul că prin toate mijloacele s-a încercat să fiu împiedicat să ajung în oraș și s-a chiar să fiu ucis, mă face să cred că momentul acțiunii este foarte apropiat. Dă-mi voie acum să mă duc să-l anunț și pe el în persoană.

Cleopatra păru să aibă o șovăire:

— Ești sigur de asta?

— Nu, regină. Sigur nu sunt, dar complotul acesta este foarte probabil. Unde este el acum? Trebuie să fiu lângă el.

— Este la ședința Senatului.

— Ia-ți toate măsurile de prevedere pe care le poți lua pentru siguranța ta. Eu trebuie să plec. Am să-ți explic mai târziu ce am reușit să aflu.

— Așteaptă, spuse regina. Dar Publius Sextius plecase deja.

Atunci, ea îl chemă pe pedagogul fiului său și-i spuse:

— Pregătește-l pe prinț, porunci. Și spune să mi se țină pregătită barca. Trebuie să fim gata să plecăm în orice moment. Pedagogul, un eunuc cu pielea ca abanosul, se îndepărtă în grabă.

Romae, Curiae Pompeii, Id. Mart., hora quinta
Roma, curia lui Pompei, 15 martie,
ora zece dimineața

Marcus Iunius Brutus încerca să-și potolească bătăile inimii și căuta mereu să prindă privirea liniștitoare a lui Cassius. Ceilalți conjurați nu se aflau într-o stare mai bună decât a sa. Fiecare mișcare, fiecare vorbă neașteptată îi făcea să tresară.

Publius Servilius Casca simți un fior pe șira spinării când un senator îl luă de braț și se simți și mai rău atunci când, apucându-i și mâna, îi șopti:

— Știi ceva? Brutus mi-a spus ce secret ascunzi…

Casca se crezu pierdut, fu pe punctul de a-și pierde cumpătul și începu să bolborosească:

— Nu se poate, el nu…

Dar omul continuă:

— Știu acum că vrei să-ți prezinți candidatura ca să devii edil. Tot Brutus mi-a spus cum de ai făcut rost de atâția bani ca să-ți finanțezi campania electorală.

Casca scoase un suspin de ușurare și-și recăpătă controlul de sine, suficient ca să scape brusc de individ:

— Nu-ți permit să faci insinuări de felul acesta, comportarea mea a fost întotdeauna fără reproș.

Tot atunci Brutus se apropiase de Cassius și discuta în șoaptă cu el când veni lângă ei, cu o expresie cordială, mai vârstnicul Popilius Lenates, unul dintre bătrânii din vechiul guvern, care îi trase într-o parte și le șopti:

— Vă urez să vă duceți la bun sfârșit planul. Dar faceți-o mai repede, pentru că un lucru ca ăsta nu poate fi ținut secret mult timp.

Spunând acestea, se îndepărtă în grabă, lăsându-i pe Brutus și pe Cassius stupefiați.

Oare, Popilius știa? Și ca el mulți alții? Dar, între timp, Caesar aproape că ajunsese în pragul aulei. Popilius îi ieși în întâmpinare și Brutus îl văzu:

— Fii atent! spuse. Se apropie de Caesar… S-a terminat, prietene, să ne pregătim de o moarte onorabilă. Sângele nostru să cadă pe tiran! Transmite parola și celorlalți. Strânse în pumn pe sub togă mânerul pumnalului. Cassius îi transmise parola lui Pontius Aquila care se afla lângă el, și acesta se întoarse către Rubrius Ruga, iar acesta i-o transmise lui Gaius Casca.

Popilius Lenates începu să trăncănească de îndată cu Caesar și cei doi continuară o vreme să discute fără a mai fi atenți la altceva. Nimeni nu reușea să-și dea seama despre ce vorbeau.

Conjurații, anunțați prin parola transmisă, apucară cu toții pumnalele și se apropiară fiecare de tovarășul cu care trebuiau să schimbe în curând acea lovitură mortală stabilită.

Dar nu se întâmplă nimic.

Popilius avea aerul că mai degrabă cerea ceva și nu că i-ar fi dezvăluit lui Caesar vreun secret. Îi sărută chiar mâna interlocutorului său care păru să-i răspundă într-o manieră plină de amabilitate.

Brutus îi privi atunci pe toți ceilalți cu o expresie liniștitoare, dând din cap ca pentru a le spune că nu mai era niciun pericol. Se calmară cu toții.

În momentul acela apăru un mesager asudat, întrebând unde îl putea găsi pe Brutus. Îl văzu și se apropie gâfâind de el, reținându-și cu greu emoția:

— Soția ta, stăpâne, Porcia…

— Vorbește, ce s-a întâmplat?

— Îi este foarte rău sau poate că…

— Ce anume? insistă Brutus apucându-l de tunică.

— … poate că a murit, răspunse servitorul și fugi din calea lui.

Brutus plecă fruntea, simțindu-se zdrobit. Ar fi vrut să alerge la Porcia, dar nu-i putea lăsa acolo pe prietenii săi tocmai în clipele acelea. Pentru el, oricum ar fi decurs lucrurile, ziua aceea avea să fie funestă. Cassius îi puse o mână pe umăr.

Caesar se duse să se așeze.

Un scurt schimb de priviri între Cassius și Tillius Cimbrus fu semnalul pentru acțiunea care urmă.

Cimbrus se apropie de Caesar.

— Ce este, Cimbrus? îl întrebă acesta. Să nu mă rogi din nou să-l rechem din exil pe fratele tău. Știi ce cred eu și nu mi-am schimbat părerea.

— Dar, Caesar, insistă Cimbrus. Te rog… Și, spunând aceste cuvinte, se prinse de toga lui care îi alunecă de pe umeri.

Era al doilea semnal, cel definitiv. Casca se strecurase deja în spatele lui Caesar și lovi.

Caesar urlă.

Mugetul leului rănit răsună în aulă, auzindu-se și afară.

Strigă:

— Este un atac! Și înainte ca pumnalul să-l lovească, își răsuci bustul, punând mâna pe stilet pentru a străpunge brațul atacatorului. Mâna lui Casca tremură și a doua lovitură făcu doar o rană de suprafață. Dar nu mai exista nicio cale de scăpare: în orice direcție se întorcea, Caesar vedea doar un pumnal îndreptat spre el.

Întregul Senat parcă luă foc de atâtea urlete. Cineva strigă numele lui Cicero.

Era absent.

Afară, Antonius se întoarse instinctiv către aulă, dar Gaius Trebonius îl lipi cu forța de perete:

— Nu te amesteca. De-acum s-a făcut.

Cuprins de spaimă, Antonius fugi.

Gaius Trebonius scoase și el pumnalul și intră în aulă.

Caesar încă mai încerca să se apere, dar toți erau peste el. Îl lovi Pontius Aquila, și Cassius Longinus, și din nou Casca și Cimbrus, Ruga și Trebonius însuși.

Voiau cu toții să-și implânte pumnalul în trupul lui Caesar și se călcau în picioare unul pe altul sau chiar se răneau între ei. Caesar se apăra cu furie, urlând și cu sângele țâșnind din fiecare rană. Tunica albă i se înroșise și o pată roșie se lățea pe pardoseală. La fiecare mișcare de-a sa, complotiștii veneau tot mai aproape, îl împresurau ca pe o fiară prinsă în cursă, continuau să lovească tot mai cu furie pe măsură ce victima era din ce în ce mai puțin capabilă să se apere sau doar să se miște.

Ultimul fu Marcus Iunius Brutus.

Lovi la vintre.

Caesar murmură ceva, privindu-l țintă în ochi și căzu.

Își trase toga peste față, ca pe un giulgiu, într-o ultimă încercare de a-și salva demnitatea și rămase nemișcat la picioarele statuii lui Pompei.

Conspiratorii ridicară pumnalele pline de sânge deasupra capetelor strigând:

— Tiranul a murit! Sunteți liberi!

Dar senatorii fugiră din aulă, părăsindu-și în grabă jilțurile și dispărură pe afară.

Cei foarte puțini care rămaseră pe loc, aproape toți susținători ai complotului, îi urmară pe Cassius și pe Brutus care traversară orașul îndreptându-se către Capitoliu, strigându-le rarilor trecători înspăimântați:

— Sunteți liberi! Romani, acum sunteți liberi!

Nimeni nu îndrăznea să li se alăture. Oamenii își încuiau ușile și ferestrele, prăvăliile se închideau, groaza și dezorientarea se împrăștiau peste tot.

Un bătrân cerșetor cu pielea roasă de râie îi învrednici doar cu o privire piezișă. Pentru el nu se schimba nimic.

Romae, Curiae Pompeii, Id. Mart., hora quinta
Roma, curia lui Pompei, 15 martie,
ora zece dimineața

Publius Sextius apăru în galopul calului și sări din șa în fața treptelor curiei pe care se vedeau picături de sânge venind dinspre aulă.

Inima parcă îi stătu în loc.

Urcă treptele una câte una, sigur deja de ceea ce se întâmplase, simțindu-se cuprins de o nesfârșită disperare.

A inutilității eforturilor sale.

Scena celor întâmplate i se prezentă dintr-o dată în fața ochilor: trupul măcelărit, tunica udă de sânge. Expresia indiferentă a statuii lui Pompei.

Tăcerea. Însângerată și ea.

Din spatele piedestalului apăru Antistius care îl recunoscuse și avea ochii înlăcrimați și plini de groază.

— Ajută-mă, îi spuse.

În acel moment intrară trei din cei patru servitori purtători, aducând targa pliantă pe care o țineau întotdeauna pregătită împreună cu lectica, conform instrucțiunilor lui Antistius. O așezară pe pământ.

Publius Sextius apucă trupul de umeri și îl puse pe targă, în timp ce Antistius îl ridica de picioare. Îl acoperiră cât putură de bine cu toga îmbibată cu sânge.

Purtătorii ridicară micul catafalc și se îndreptară către ieșire.

Publius Sextius trase sabia din teacă și o ridică spre cer, încremenind într-un ultim salut către comandantul care era ridicat și dus afară din aulă. În aceeași clipă, brațul lui Caesar alunecă în afara tărgii, unduindu-se la fiecare mișcare a purtătorilor. Și aceea fu ultima imagine care se imprimă în mintea lui Publius Sextius, cel poreclit „nuiaua”: brațul care îi îmblânzise pe celți și pe

germani, pe hispanici, pontici, africani și pe egipteni, spânzura acum în gol, o prelungire inertă a unui trup fără viață.

Viae Cassiae, ad VIII lapidem, Id. Mart.,
hora decima
Mila a opta de pe șoseaua Cassia, 15 martie,
ora trei după-amiază

Rufus ajunse în plină viteză la stația de la mila a opta, ținta sa, forțându-și calul până la ultima picătură de energie. Sări pe pământ și trecu printre cele două santinele cu semnul său distinctiv de *speculatores* scos la vedere.

— Unde este ofițerul comandant? întrebă, în timp ce se apropia de corpul de gardă.

— Înăuntru, răspunse una dintre santinele.

Rufus intră și se prezentă în fața unui tânăr decurion de serviciu și spuse:

— Mesaj al serviciului republicii. Prioritate absolută și urgență maximă…

Decurionul se ridică în picioare.

— … mesajul este: „Acvila este în pericol.”

Decurionul îl privi cu o expresie mohorâtă.

— Acvila a murit.

XX

Romae, in insula Tiberis, Id. Mart., hora undecima
Roma, insula Tiberină, 15 martie,
ora patru după-amiaza

Lepidus, baricadat în cartierul general, se sfătuia cu statul-major în privința celor ce aveau de făcut, când fu anunțat că sosise Marcus Antonius.

Murdar și asudat, purtând o mantie peticită, îmbrăcat ca un om fără căpătâi, consulul fu condus în fața lui Lepidus.

— Am aflat totul, spuse Lepidus. Speram că ai să vii aici. Unde ai fost până acum?

— Prin oraș, m-am ascuns. Am văzut ceea ce s-a întâmplat după. Neghiobii ăia credeau că dacă strigă „Libertate!”, poporul o să vină în fugă alături de el, proclamându-i ca ucigași de tirani. Și, în schimb, în for puțin lipsea să nu-și lase pielea pe acolo cei câțiva dintre ei care încercau să spună ceva împotriva lui Caesar. Au fost nevoiți să se întoarcă în grabă în Capitoliu și, după câte știu eu, sunt și acum acolo, sub asediul populației furioase. În orice caz, mi-am dat seama de un lucru important: habar n-au ce să facă. N-au nici cea mai mică idee despre ce trebuie să urmeze. Nimeni nu a avut grijă să se gândească la ce se va întâmpla după. Este de necrezut, dar așa este.

— Foarte bine, fu răspunsul lui Lepidus. Legiunea a Noua este încartiruită nu departe de aici, complet echipată și în stare de prealarmă. Un ordin le trebuie și se vor arunca asupra orașului. Îi vom scoate unul câte unul de peste tot și îi vom…

Antonius ridică mâna:

— Nimic din toate astea, Marcus Emilius, ar fi o mare greșeală. Poporul ar fi înspăimântat de așa ceva, Senatul chiar mai mult. Ar reînvia climatul

războiului civil pe care el voia să-l îndepărteze pentru totdeauna. Să purtăm tratative.

— Ce tot spui? Ești nebun?

— Sunt foarte sănătos la minte și îți spun că este singurul lucru corect pe care îl putem face. Poporul este dezorientat, Senatul înspăimântat și neputincios, situația este confuză. Trebuie să câștigăm timp pentru a întoarce întreaga situație în favoarea noastră, prin urmare, nu trebuie să facem nimic care ar răspândi teroarea, sângele, disperarea. Trebuie să dăm de înțeles că moștenirea lui Caesar este încă vie și va fi astfel mereu. Armata scoasă în oraș ar fi un semnal foarte prost căci ar însemna că instituțiile nu sunt capabile să susțină statul. Mâine seară tu vei lua cina cu Brutus și eu cu Cassius.

Lepidus îl asculta cu un aer neîncrezător pe Antonius care îi explica pe larg cum și ce anume să-i ceară lui Brutus și ce să-i permită. Apoi, continuă cu hotărâre:

— Trebuie să le oferim libertate de acțiune, să le dăm de înțeles că respectăm idealurile lor de libertate și că le împărtășim și noi. Doar atunci când vom fi siguri că orașul este de partea noastră vom putea începe contraatacul.

Lepidus medită în tăcere sub privirile ofițerilor săi – șase tribuni militari în ținută de luptă și, în final spuse:

— Și cum ar trebui să mă adresez oaspetelui meu? „Salut, Brutus, cum au mers lucrurile azi-dimineață în Senat? O ședință cam agitată, am auzit. Vrei să te speli pe mâini?”

— N-are rost să glumești pe tema asta. Dacă facem să se răspândească în oraș știrea că șefii celor două tabere politice opuse se află împreună la cină și poartă tratative pentru binele poporului și al statului, situația va reveni la normalitate și în Senat vor fi adoptate măsurile propuse de Caesar, alocarea de fonduri pentru veterani și toate celelalte. Iar când va fi momentul favorabil, vom

face pașii pe care îi credem noi de cuviință. Nu te teme. Tu dă-le de înțeles că putem fi de acord în bună parte cu punctul lor de vedere, dar că, în același timp, Caesar era prietenul nostru și că avem niște îndatoriri de respectat față de armată și față de popor. De rest voi avea eu grijă. Mâine mă voi întoarce aici și vom pregăti viitoarele mișcări.

Lepidus dădu aprobator din cap:

— Ești consul în funcție. Facem cum zici tu, dar, dacă ar fi fost după mine…

— Foarte bine, răspunse Antonius. Trimite imediat un pluton de soldați să apere Palatul. Nimeni dintre cei care nu fac parte din familie nu trebuie să se apropie de corpul lui Caesar, înainte de funeralii. Și acum, dă-mi niște haine decente și vreo zece oameni călare ca escortă.

Lepidus îl conduse în clădirea în care erau cazați ofițerii și îi dădu tot ce dorea.

Antonius ieși cu escorta sa și se îndreptă spre celălalt capăt al insulei, acolo unde se afla *villa* lui Caesar.

O găsi părăsită. Chiar și servitorii fugiseră. Traversă atriumul și apoi peristilul până la locuințele servitorilor și se opri în fața unei ușițe din fier, încuiată pe dinafară. Luă cheia de pe pervazul de deasupra și deschise. Silius Salvidienus apăru în prag cu privirea nesigură și plină de îndoială.

— Caesar a murit, spuse Antonius. Restul nu mai are nicio importanță.

Silius făcu ochii mari, nevenindu-i să creadă:

— Ce?

— L-au asasinat, în dimineața asta la curia lui Pompei. O conspirație condusă de Cassius și de Brutus. Eu am fost ținut afară sub un pretext banal. N-am putut face nimic.

Silius lăsă capul în jos fără a reuși să mai articuleze vreun cuvânt. Ochii i se umplură de lacrimi.

— Țineam și eu mult la el, spuse Antonius. Orice ai crede tu. Și cine l-a ucis o s-o plătească, te asigur. Du-te acum la el și adu-i ultimul omagiu.

Silius îl privi timp de câteva clipe cu ochii umezi, plini de durere, după care porni încet către ieșire.

Antonius lăsă doi oameni de pază și cu restul patrulei se întoarse pe malul Tibrului, îndreptându-se spre casă.

Romae, Collis Capitolii, Id. Mart.,
hora duodecima
Roma, colina Capitoliului, 15 martie,
ora cinci după-amiază

Lui Gaius Casca care făcea de gardă cu câțiva soldați pe latura de miazănoapte a Capitoliului nu-i venea să-și creadă ochilor când îl văzu pe consulul rămas în funcție Marcus Antonius urcând pe *via* Sacra împreună cu copiii săi, având în frunte steagul de pace.

Casca se întoarse înapoi ca să ajungă la fratele său, Publius:

— Antonius vrea să poarte tratative și îi are cu el și pe fiii săi, repetă Gaius. Este destul de ciudat.

— Duceți-vă să vedeți ce vrea.

Cei doi ieșiră pe platoul de la miazănoapte și începură să coboare și ei, având în frunte steagul de pace și doi soldați. În scurt timp se aflară unii în fața altora.

Antonius vorbi cel dintâi.

— Fiecare dintre noi a crezut că face dreptate acționând așa cum a acționat, dar acum statul a căzut pradă confuziei și este necesar să evităm ca el să ajungă din nou la dezastrul războiului civil. Republica trebuie restaurată în deplinătatea puterilor sale și pentru ca lucrul acesta să se întâmple, toți trebuie să ne întoarcem în Senat și să

discutăm despre ce avem de făcut, într-o ședință obișnuită. Pentru aceasta propun să vă întoarceți în Senat ca să discutăm despre viitoarea organizare a statului. Avem o legiune întreagă încartiruită în afara zidurilor și ne-am putea pune în valoare forța, dar preferăm o întoarcere rapidă la normalitate și să punem capăt vărsării de sânge. Chiar în seara aceasta îl aștept la cină pe Cassius, la mine acasă, iar Brutus este invitat de Marcus Emilius Lepidus. Ca gaj și garanție, sunt dispus să vi-i las ca ostatici pe fiii mei.

Publius se întoarse către fratele său:

— Du-te să le spui asta. Eu te aștept aici să-mi aduci răspunsul.

Gaius Casca dădu din cap și se întoarse către vârful colinei. Din când în când se întorcea ca să privească grupurile acelea mici de la jumătatea pantei, cu oameni stând unul în fața celuilalt, nemișcați și tăcuți. Cei doi băieți erau așezați pe un zid scund și vorbeau între ei.

Cassius, Marcus și Decimus Brutus, Trebonius și ceilalți acceptară condițiile și solul ajunse din nou la ai săi ca să transmită că toate condițiile fuseseră primite. Antonius își luă rămas bun de la fiii săi, îmbrățișându-i și recomandându-le să aibă un comportament demn până când vor fi din nou împreună, apoi încălecă și se îndepărtă.

Romae, in Domo Publica, a.d. XVII Kalendas Apriles,
prima vigilia
Roma, reşedinţa marelui pontif, 15 martie,
primul schimb de pază, ora şapte seara

Silius intră cu pași ezitanți ca și cum ar fi pășit în lumea de dincolo de moarte. Tocul ușilor era drapat cu negru. Din interior se auzeau plânsete și vaiete. Traversă atriumul și ajunse în sala de

audiențe unde se afla expus corpul lui Caesar. Antistius avusese grijă să fie spălat, iar fața avea acum o expresie senină prin intervenția măiestrită a cioclilor, artiști în domeniul solemnei gravități a morții.

Calpurnia, îmbrăcată în negru, plângea în surdină, retrasă într-un colț. Avea ochii umflați și obrajii foarte palizi. Fusese și ea înfrântă de o moarte pe care totuși o simțise apropiindu-se și, oarecum, anunțându-se.

Rămânând neascultată, precum Casandra, de oameni și de zei.

Antistius nu spuse nimic pentru că pe chipul lui Silius vedea ceva prea dur pentru a putea fi exprimat prin cuvinte. Se dădu în lături și se așeză pe un scăunel, rezemat de perete, cu capul plecat. Toate încercările lor fuseseră zădărnicite. Antistius ținea între degete, însângerat, sulul de pergament primit de la Artemidoros conținând denunțul privind conspirația și lista completă a celor care făceau parte din ea, mesajul care nu fusese niciodată deschis, care nu-i salvase viața lui Caesar din cauza unei glume sinistre a destinului, pentru o clipă în plus care ar fi schimbat destinele lumii. Pe scaunul de alături se afla tăblița cu notele sale de medic și mai era și celălalt mesaj, cel pe care-l adusese băiatul trimis de Artemidoros. În zadar și acesta. Pe tăbliță își notase cu conștiinciozitate, așa cum făcea întotdeauna, descrierea fiecărei răni. Erau multe, dar loviturile care pătrunseseră în corpul său, cele prin care sângele se scursese până la ultima picătură erau în număr de douăzeci și trei.

Una singură mortală.

În inimă.

Cine fusese? Cine îi despicase inima lui Caius Iulius Caesar?

Gânduri care i se perindau fără încetare prin minte. Neîmplinite, nedefinite, inutile:

— Dacă aș fi făcut… dacă aș fi spus…

Se obișnuise, cel puțin, să-l vadă mort, să-l considere plecat pentru totdeauna. Dar Silius nu. Silius îl vedea abia acum, pentru prima oară în starea aceea. Trăsăturile intacte și împăcate dădeau o absurditate totală tăcerii sale și imobilității sale. Nu putea accepta și nici crede, Silius Salvidienus, că brațul nu se mai ridica, că ochiul nu se mai deschidea înflăcărat ca expresie a puterii supreme. Nu putea crede că forma și posibilitatea de a recunoaște chipul nu erau suficiente pentru a readuce viața în membrele acelea.

Trebuia să accepte aceasta ca extremă, ineluctabilă violență, și atunci, lacrimile porniră să se prelingă pe obrajii săi pământii, din ochii resemnați și fără țintă.

Rămase în picioare, nemișcat și tăcut mai multă vreme în fața catafalcului apoi, cu o expresie rătăcită, încremeni în salutul militar, iar vocea îi ieși metalică printre dinții încleștați:

— Centurion din prima linie Silius Salvidienus, a doua centurie, Legiunea a Zecea, salve, comandante!

Se răsuci apoi pe călcâie și plecă.

Și-ar fi dorit atunci să aibă un cal și să plece în galop departe, într-o altă lume, să străbată câmpii nesfârșite purtat de vânt ca o frunză uscată de o prea îndelungată iarnă. Se opri, în schimb, după doar câțiva pași, nefiind în stare să meargă mai departe. Se așeză pe treptele Palatului care dădeau înspre *via* Sacra și, după o vreme, văzu două persoane ieșind din casa vestalelor chiar în dreapta sa. Erau oameni pe care îi cunoștea bine: Marcus Antonius și Calpurnius Piso, socrul lui Caesar. Ce făceau la ora aceea și într-o asemenea situație în casa vestalelor?

Se opriră în fața intrării, așteptând câteva minute, până când apăru un servitor cu un catâr înhămat la o căruță pe care se afla o ladă. Se puseră atunci în mișcare și dispărură cu toții în întuneric.

Silius își dădu seama că și Antistius ieșise și asistase și el la scena aceea. Spuse:

— S-au dus să ia testamentul lui Caesar, nu este nicio îndoială. Piso este executorul său testamentar și documentul este păstrat de superioara fecioarelor vestale.

— Și Antonius? Ce treabă are Antonius cu testamentul lui Caesar?

Antistius se gândi câteva clipe înainte de a răspunde:

— Nu moștenirea unor bunuri îi interesează, d moștenirea politică. Brutus și Cassius și-au făcut iluzii: Caesar a demonstrat că un om poate domina de unul singur lumea. Nimeni nu mai dăduse dovadă vreodată de o asemenea putere fără margini. Alții își vor dori ceea ce el a avut. Mulți vor încerca să-i urmeze. În orice caz, republica a murit.

Romae, in aedibus Antonii, a.d. XVII Kal Apr., secunda vigilia
Roma, casa lui Antonius, 15 martie, al doilea schimb de pază, ora nouă seara

Așa cum fusese înțelegerea, Antonius îl primi pe Cassius, în timp ce fiii săi erau ținuți ostatici în Capitoliu. În același timp, Brutus fusese la cină pe insula Tiberină, în cartierul general al lui Marcus Emilius Lepidus. Totul fusese pregătit în cele mai mici amănunte.

Cassius, învingătorul, era mai palid decât de obicei. Fața sa suptă nu exprima decât nopți nedormite și gânduri negre.

Cei doi erau lungiți pe paturile din triclinium așezate unul exact în fața celuilalt, doar cele două mese îi despărțeau, cu alimente austere: pâine, ouă, brânză și legume. Antonius alesese un vin gros, de

culoare sângerie, și i-l turna îndoit cu apă oaspetelui său cu o anumită încetineală a plăcerii, atent să nu verse cumva vreo picătură.

Deschise vorba Antonius:

— Caesar a cutezat prea mult și a fost pedepsit. Eu… înțeleg semnificația gestului vostru. Nu ați vrut să-l loviți pe prietenul, binefăcătorul, pe cel care v-a salvat viața prin mărinimia sa, ci pe tiran, pe omul care a încălcat legea, care a redus republica la o fantomă fără trup. Vă înțeleg, prin urmare, și pot spune că sunteți oameni de onoare.

Cassius dădu grav din cap și schiță cu buzele sale palide un slab, enigmatic surâs. Antonius continuă:

— Dar eu nu pot să-l separ pe prieten de tiran. Sunt un om simplu și va trebui să vă dați silința să mă înțelegeți. Pentru mine, Caesar rămâne înainte de toate un prieten. Mai mult, acum când a murit, acum când zace rece și alb ca marmura pe catafalcul său, îl consider doar ca pe un prieten.

— Fiecare este ceea ce este, răspunse Cassius pe un ton înghețat. Continuă.

— Mâine, Senatul se va reuni în templul lui Tellus. Curia lui Pompei este încă… în dezordine.

— Spune mai departe, insistă Cassius, încercând să-și țină iritarea sub control.

— Totul trebuie refăcut. Totul trebuie să se întoarcă la normalitate. Voi propune pentru voi o amnistie și vi se vor da funcții de conducere în provincii. Dacă Senatul va dori să ofere onoruri, va fi liber s-o facă. Ce părere ai?

— Propunerile mi se par înțelepte, răspunse Cassius.

— Pentru mine cer un singur lucru.

Cassius îl privi cu o expresie plină de suspiciune.

— Lăsați-mă să-i organizez cum cred eu funeraliile. Lăsați-mă să-l îngrop cu toate onorurile. A greșit mult, este adevărat, dar a făcut să crească nemăsurat de mult dominația poporului

roman, a dus granițele Romei până la malurile oceanului și era marele pontif. În plus… îl iubea pe Brutus. A murit, gata. Să-l lăsăm să se odihnească în pace. Pedeapsa a fost pe măsura greșelii.

Cassius își mușcă buza de jos și mult timp nu mai spuse nimic. Antonius îl privea fix, cu o expresie întrebătoare.

— Lucrul acesta nu-mi stă doar mie în putere să-l accept.

— Știu, dar îi poți convinge pe tovarășii tăi și sunt sigur că vei face tot ce este posibil. Eu mi-am făcut datoria, am dat dovadă de buna mea credință. Acum trebuie să vă jucați și voi rolul care vă revine. Nu vă cer altceva.

Cassius se ridică și plecă după ce îl salută pe amfitrion printr-o înclinare a capului. Mâncarea se afla la locul ei pe masă. Cei doi nu se atinseseră de nimic.

Portus Ostiae, a.d. XVII Kal. Apr.,
ad finem secundat vigilae
Portul Ostia, 15 martie,
sfârșitul celui de-al doilea schimb de pază, miezul nopții

Antonius sosi în port escortat de doi gladiatori care se opriră la distanță.

De pe navă fu coborâtă o pasarelă și el începu să urce.

Mirosul apei de mare care nu se mișca din bazinul portuar era ca de putreziciune și îi provocă o senzație de greață. Nava era pe punctul de a pleca, regina fugea. O lume care se năruia.

Ea ieși pe neașteptate din cabina de la pupă.

Dând dovadă de distincție regală chiar și în situația aceea, mândră, înfășurată într-un veșmânt de pânză de în cu multe cute, transparent, cu

fruntea încinsă de o diademă îngustă aurită, brațele goale, buzele roșii, ochii alungiți de fard până aproape de tâmple.

— Îți mulțumesc pentru că ai venit să mă saluți, îi spuse. Vorbea încet, dar în tăcerea adâncă a nopții glasul său răsuna limpede ca de obicei.

Erau singuri. Nimeni nu se mai vedea pe punte. Și totuși nava era pregătită să ridice ancora.

— Unde se află el acum?

— În casa lui, răspunse Antonius. Vegheat de prieteni.

— Prieteni? Caesar nu avea prieteni.

— Am fost luați prin surprindere. Nimeni nu se putea gândi că avea să se întâmple în ziua aceea, în felul acela.

— Totuși, tu ai fost prudent, așa cum ți-am cerut. Vocea reginei suna blând, dar ironică, la fel ca aceea a tuturor celor puternici când se bucură pentru că au corupt sau aservit un om. Și, acum, ce se va întâmpla?

— Senatorii sunt deja în dificultate, nu au un plan, niciun proiect, sunt niște naivi incapabili. Eu sunt consulul rămas în funcție. Am convocat ședința Senatului pentru mâine și i-am îndemnat să se prezinte în aulă. Până să fie depusă cenușa lui în urnă, ei vor fi reduși la neputință. Va exista un nou Caesar, regină.

— Când lucrul acesta se va întâmpla, vino la mine, Antonius, și vei avea tot ceea ce ți-ai dorit din totdeauna.

Se întoarse și dispăru, plutind ca un vis.

Antonius coborî pe pământ.

Nava se depărtă de mal și fu înghițită rapid de beznă. I se mai văzu pentru câteva clipe pânza care se înălța pe catarg, fluturând prin aer ca o fantasmă.

XXI

Romae, in templo Telluris, a.d. XVII Kal. Apr., hora secunda
Roma, templul lui Tellus, 16 martie, ora șapte după-amiaza

Ședința, desfășurată sub președinția lui Antonius, consul în funcție, începu într-o atmosferă încordată și rece. Chipuri încruntate, priviri mânioase. Adepții lui Caesar erau încă tulburați, indignați și clocoteau de ură. Conjurații și prietenii lor nu-și ascundeau un sentiment de trufie. Cicero fu printre primii care luară cuvântul. Fusese absent în ziua uciderii lui Caesar, dar cineva, în toată confuzia din acele momente, strigase numele său.

El se lăuda și acum cu faptul că demascase complotul subversiv al lui Catilina și, cu toate că nu făcea parte din grupul conspiratorilor, nu voia să rateze ocazia de a-și asuma și acum un rol de protagonist.

Vorbi ca un orator priceput ce era. El, care nu cu mult timp în urmă le propusese senatorilor să facă scut cu trupurile lor în jurul lui Caesar în cazul că acesta ar fi fost în pericol și insistase ca propunerea lui să fie aprobată prin simpla decizie a Senatului, acum le intona imnuri de slavă celor care îl masacraseră pe același Caesar cu lovituri de pumnal, lăuda curajul ucigașilor de tiran care îi redaseră republicii libertatea și supremei sale adunări libertatea.

Crima fusese săvârșită ca un gest de dreptate, despotul suferise o pedeapsă dreaptă conform legii statului. Hi trebuiau să fie, prin urmare, achitați imediat de acuzația de crimă pentru că acționaseră, pe riscul lor și înfruntând pericolul, pentru binele

comun. Propuse, prin urmare, să se voteze o amnistie pentru toți și, cu murmure dezaprobatoare, propunerea trecu și fu aprobată. Dar Cicero considera că nu era destul. După ce schimbă în șoaptă câteva cuvinte cu Cassius, spuse:

— Această perioadă nefastă, aceste tenebre ale republicii trebuie să fie uitate cât mai curând posibil. Trupul tiranului să fie îngropat cât mai repede, într-o manieră particulară și noaptea. Și aceasta să fie o concesie făcută ca act de pietate pentru un mort și nimic altceva.

Printre rândurile celor de față trecu un murmur de uimire.

Era rândul partizanilor lui Caesar și vorbi Munatius Planco:

— Urmașii vor judeca dacă evenimentele petrecute în curia lui Pompei au fost un act de dreptate. Cel care era prieten de-al lui Caesar îl plânge și trăiește o zi de doliu amar, dar este dispus să-și țină pentru el sentimentele ca să nu alimenteze cumva ura și răzbunările fără sfârșit. Ceea ce aș vrea să vă comunic aici este curajul și generozitatea consulului rămas în viață, Marcus Antonius care, tulburat și chinuit de moartea unui prieten mult iubit, nu a ezitat să lase la o parte propriile sentimente, să renunțe la răzbunare, să-i lase în gaj ca ostatici pe propriii săi fii pentru a face să înceteze luptele și ciocnirile armate, pentru ca să nu se mai verse alt sânge roman, pentru a fi eliminat pericolul unui nou și dezastruos război civil. Eu cer să-i fie dedicat prin decret al Senatului un elogiu solemn și, între aceste sacre ziduri, să fie salutat gândul său nobil.

Propunerea lui Planco fu votată cu mare majoritate pentru că toți senatorii erau înspăimântați de eventualitatea unui nou război civil. După aceea, Antonius veni în mijlocul sălii și începu să vorbească:

— Iubiți senatori, părinți ai patriei! Vă mulțumesc pentru că mi-ați recunoscut truda și sforțarea. Am votat eu însumi cererile voastre și amnistia pentru Brutus, Cassius, Trebonius și tovarășii lor. Dar nu pot accepta ca un om precum Caesar să fie îngropat noaptea și pe ascuns ca un răufăcător. A greșit, dar, în parte, a fost nevoit s-o facă, de nenumărate ori a căutat să meargă pe calea tratativelor și a dialogului, a făcut totul pentru a evita vărsarea de sânge roman.

Un murmur de indignare se auzi dinspre grupul celor care îi susțineau pe Brutus, Cassius, Cicero și Antonius se grăbi să schimbe vorba:

— Dacă nu vreți să credeți aceasta, cum puteți să nu credeți faptele sale? El a purtat granițele puterii imperiului roman până la undele oceanului care mărginește uscatul, el i-a îmblânzit pe celți și pe germani și a cutezat să înfigă acvilele în pământul niciodată călcat de picior roman al îndepărtatei Britanii. El l-a învins pe Pharnakes și a adăugat la teritoriile noastre regatul Pontului. Și a susținut aprobarea multor legi care să ajute și să susțină poporul, a umplut vistieria cu comorile imense capturate în ținuturile cucerite, a promulgat legi în apărarea locuitorilor din provincii și pentru a-i pedepsi pe guvernanții incapabili și corupți. Credeți voi că mormântul celui care va fi pomenit în veci pentru isprăvile sale atât de mărețe ar trebui să se afle într-un loc secret, iar funeraliile sale să fie ținute în secret?

Nu, iubiți senatori! Cu asta trebuie să fiți de acord și permiteți-mi să-i celebrez funeraliile și să citesc în public testamentul său. Măcar asta ne va ajuta să înțelegem dacă am acționat corect sau dacă onoarea extraordinară pe care vreau să i-o acordăm a fost nemeritată.

De îndată ce auzi aceste cuvinte, Cicero se apropie de Cassius:

— Ce vă spuneam eu? Dacă veți permite celebrarea funeraliilor și lectura testamentului, se

poate spune că acțiunea voastră a fost zadarnică. Trebuie neapărat să împiedicați așa ceva.

Dar Brutus nu era de acord și, în timp ce Antonius continua să vorbească la fel de înflăcărat, răspunse:

— Nu, Marcus Tullius. Antonius s-a comportat întotdeauna ca un om de cuvânt. Ni i-a dat ca ostatici pe fiii săi, ne-a scăpat de asediul poporului asupra Capitoliului și a susținut votarea amnistiei. Noi suntem oameni de onoare și trebuie să ne comportăm ca atare. Antonius este un om curajos, viteaz, nu trebuie să ni-l facem dușman.

Îl vom convinge să se alieze cu noi pentru a reface autoritatea republicii și să le redăm romanilor libertatea. Dacă ar fi avut intenții rele, ar fi asmuțit asupra noastră legiunea încartiruită în afara zidurilor. I-ar fi fost foarte ușor să ne mănânce pe toți în numai câteva ore. Și n-a făcut-o. Cere doar funeralii și trebuie să-i acordăm această concesie.

Brutus fu de neclintit și dacă Brutus vota pozitiv, Cassius și ceilalți nu ar fi putut vota împotrivă. Cicero, furios, dar neputincios, îi șuieră la ureche:

— Ai să vezi dacă va fi doar o înmormântare!

Propunerea fu aprobată.

Ședința luă sfârșit.

Romae, a.d. XVII Kal. Apr. — a.d. XIII Kal. Apr.
Roma 16-20 martie

Antonius dădu dispoziții ca trupul neînsuflețit al lui Caesar să fie transportat pe Câmpul lui Marte și acolo fu depus pe un catafalc de fildeș, acoperit cu țesături scumpe de purpură și aur, aproape de mormântul fiicei lui, Iulia, pe care i-o dăruise cea de-a doua soție, Cornelia. În spatele catafalcului fu construit un chioșc din lemn aurit care reproducea

perfect templul Venerei genitrix. În interiorul chioșcului fură puse pe niște suporturi hainele pe care Caesar le purta în ziua Idelor lui martie, aranjate astfel încât să se poată vedea toate loviturile de pumnal și petele de sânge.

În jur era un pluton întreg de soldați bine instruiți dintr-a Noua, în ținută de război, astfel încât nimeni din public să nu se poată apropia.

Începu și procesiunea oamenilor care aduceau daruri pentru a fi arse pe rugul funebru. Un șir din ce în ce mai lung de bărbați și femei din popor, veterani, prieteni și chiar unii senatori și cavaleri. Erau unii care aruncau peste tot obiecte prețioase și alții o floare simplă, simbol al primăverii care stătea să înceapă, mulți plângeau, alții priveau timp îndelungat în tăcere trupul inert al celui mai mare dintre romani.

Trupul rămase expus timp de alte trei zile, apoi începu ceremonia funerară. Sicriul fu purtat pe umeri de magistrații în funcție și escortat de sute de legionari în ținută de paradă, conduși de ofițerii lor cu mantii roșii și coifuri cu creastă, în sunetele bucinelor și trâmbițelor, în ropotul înfundat și ritmat al tobelor. În față, doi soldați duceau suportul ca un trofeu, cu tunica însângerată a lui Caesar. În urmă pășea soția, Calpurnia, care plângea și era susținută de slujnicele sale.

Emoția creștea la fiecare pas. Și atinse punctul culminant când o mașinărie teatrală fu apropiată de sicriu și din angrenajele sale se ridică o imagine a corpului gol al lui Caesar, realizat perfect din ceară și cu douăzeci și trei de răni reproduse cu un realism impresionant, totul mânjit cu vopsea roșie care semăna cu sângele. Într-o asemenea manieră, chiar și cei care nu puteau vedea cadavrul puteau vedea cum fusese masacrat corpul defunctului.

În for, pe un platou aflat la foarte mică distanță de Palat fusese clădit rugul și pe el fu așezat catafalcul. O tăcere ca de plumb se lăsă peste piața care gemea de lume.

Un actor declamă versurile unui mare poet care spuneau:

Le-am cruțat viața
ca să mă poată ucide!

Stârnind o explozie de strigăte indignate care se întețiră și mai tare când un crainic citi textul senat-consultului prin care senatorii jurau că-l vor apăra pe Caesar cu prețul propriei lor vieți. Se auziră din toate părțile urlete și înjurături.

Apărură apoi doi centurioni, Publius Sextius, zis „nuiaua", și Silius Salvidienus, înarmați până în dinți și cu o torță în mână, așezându-se de-o parte și de alta a rugului.

Antonius se urcă pe coloanele sacre, ridică mâna pentru a cere mulțimii să facă liniște, o mulțime deja tulburată de emoții extrem de violente și gata să se dezlănțuie. Brutus, ascuns în capătul pieței, în spatele copacilor din jurul fântânii Giuturna, văzând în depărtare imaginea grotescă din ceară a lui Caesar străpuns de pumnale, auzea răsunându-i în minte cuvintele pe care le spusese cel ucis, cu ultimele picături de energie, în timp ce el îi înfigea pumnalul în vintre: „Și tu…" înțelese în același timp ce intenționase să spună Cicero în ședința din templul lui Tellus și-și dădu seama că totul era pierdut, că în curând avea să izbucnească un nou și sângeros război civil, când în neașteptata, mortala tăcere, vocea lui Antonius răsună ca un tunet: – Prieteni, cetățeni, romani! Am venit să-l îngrop pe Caesar!

Epilog

Dedus Scauros și tovarășii săi, zdrobiți de furia lui Publius Sextius și lipsiți de conducerea lui Nevăstuică, își continuaseră misiunea, dar nu mai reușiseră să-l ajungă din urmă pe centurionul care le scăpase pe drumuri paralele cu Apeninii, și ajuns, oricum, prea târziu la întâlnirea cu destinul. Dar după trei zile găsiră în preajma șoselei Cassia trupul fără viață al comandantului lor, Sergius Quintilianus, mort în ultima sa luptă.

Îi făcură o ceremonie modestă și îi arseră corpul pe un rug făcut din joarde uscate de viță-de-vie și își aruncară în focul acela armele, ca un ultim omagiu adus amintirii sale.

Duseră cenușa lui acasă și o îngropară împreună cu cea a fiului său, la picioarele chiparoșilor seculari, ca să odihnească amândoi reuniți în împărăția umbrelor.

Personaje

ANTISTIUS. Este medicul lui Caesar. Personajul este inspirat din cel al medicului cu același nume care, după Suetonius (Caesar 82), a făcut autopsia corpului dictatorului ucis. După mărturia sa, doar una dintre rănile de pumnal a fost mortală, cea de-a doua.

ARTEMIDOROS DIN CNIDOS. Personajul este inspirat după un filolog care a existat în realitate și care îl frecventa pe Brutus și pe alți câțiva dintre conjurați, prieteni de-ai săi. În ziua Idelor lui martie i-a înmânat lui Caesar un bilet cu lista conjuraților pe care acesta, din cauza îmbulzelii, n-a reușit să-l citească. Îl ținea încă în mână atunci când a fost asasinat.

ATTICUS TITUS POMPONIUS. Prieten apropiat al lui Cicero, a primit porecla de Atticus pentru că a petrecut douăzeci de ani la Atena în timpul războaielor civile dintre Marius și Sulla. Nu a intrat niciodată în politică, dar s-a dedicat întotdeauna cu pasiune studiului și aceasta l-a ținut la adăpost de violențele luptelor civile care au urmat. Simpatiile sale mergeau către adepții lui Pompei și republicani, dar numai la nivel personal. A trecut astfel nevătămat atât prin războaiele dintre triumviri și ucigașii lui Caesar, cât și prin ciocnirea decisivă dintre Antonius și Octavianus. A fost un mare erudit, bine pregătit în diferite discipline și proprietar al uneia dintre cele mai importante biblioteci private din Roma. Prietenului său Cicero i-a dedicat o lucrare care lăuda perioada în care acesta a fost consul și victoria asupra conjurației lui Catilina. Cu Cicero a întreținut o corespondență strânsă care s-a transmis până în zilele noastre. Îmbolnăvindu-se grav, s-a lăsat să moară prin inaniție în anul 32 î.Hr., la vârsta de șaptezeci de ani.

BEBIUS CARBONE. Personaj fictiv. Legionar de gardă la o cârciumă și stație de poștă. Naiv și puțin îngâmfat, entuziasmat de întâlnirea cu miticul centurion de linia întâi Sextius Publius, poreclit „nuiaua”, are ambiția unei cariere care îl face să comită excese de zel, fâcându-i probleme lui Rufus în îndeplinirea misiunii sale.

CALPURNIA. Fiica lui Lucius Calpurnius Piso Cesonius, a fost soția lui Caesar. Conform descrierii lui Plutarh (Caesar 63), a fost o femeie rațională și de caracter. În ajunul Idelor, a avut niște vise premonitorii îngrozitoare în urma cărora a încercat prin orice mijloace să-l convingă pe Caesar să nu se ducă în Senat. A rămas pentru totdeauna credincioasă memoriei soțului ei.

CANIDIUS. Personaj fictiv. Șef al servitorilor lui Brutus, se distinge prin supunerea sa oarbă și prin perfidia cu care a creat dezordine în biblioteca aflată în grija lui Artemidoros.

CASSIUS PARMENSIS. A participat la conjurație având un rol secundar. În 42 î.Hr. A luptat la Philippi alături de Brutus pentru a i se alătura mai apoi lui Sextus Pompei, trecând în cele din urmă în tabăra lui Antonius. În 31 î.Hr. După Actium, s-a refugiat la Atena unde a fost ucis de un asasin plătit, se pare, de Octavianus. A fost, probabil, ultimul dintre ucigașii lui Caesar care a murit. A fost literat de oarecare valoare, citat de Horațiu în *Epistole* 1,4.

CLEOPATRA a VII-a. Considerată unanim ca femeie cu un mare farmec, a avut și importante calități politice; a fost ultima regină a Egiptului. Fiică a lui Ptolemaios al XH-lea, zis Auletes, ar fi trebuit să domnească împreună cu fratele și soțul Ptolemaios al XIII-lea, minor la epoca aceea. Comandantul armatei, Achilla (răspunzător pentru asasinarea prin trădare a lui Pompei) pentru a-și păstra propria putere a obligat-o să se refugieze la Alexandria, unde a devenit amanta lui Caesar. Din relația lor se naște Ptolemaios Caesar, zis

Caesarion, pentru care Cleopatra pregătea un viitor mai mult decât regal. Ambițiile fără margini ale reginei au fost, însă, spulberate de asasinarea lui Caesar; întoarsă în Egipt și-a găsit un nou protector puternic în persoana lui Antonius cu care s-a căsătorit în 37 î.Hr. Fatala bătălie navală cu Octavianus de la Actium, în 31 î.Hr., i-a obligat mai întâi pe Antonius și apoi pe Cleopatra să se sinucidă, ultima lăsându-se mușcată de o viperă.

DECIMUS IUNIUS BRUTUS ALBINUS. General și prieten al lui Caesar, care l-a numit printre moștenitorii săi în testament. A fost imul dintre cei mai valoroși ofițeri ai săi, distingându-se în diferite campanii, având în rol important în asediul Marsiliei, fiind comandantul flotei. A fost pretor în 45 și în 44; Caesar îl desemnase drept consul în 42. A avut un rol determinant în conjurația de la Idele lui martie, convingându-l pe Caesar, care șovăia să iasă din casă din cauza prevestirilor neliniștitoare din noaptea precedentă și a opoziției Calpurniei, să se ducă în Senat unde a fost ucis prin lovituri de pumnal. După războiul de la Modena din anul următor împotriva lui Antonius și după ce poziția sa nu a mai putut fi apărată, a încercat să ajungă la Brutus și la Cassius în Macedonia, dar a murit asasinat în timpul acestei călătorii.

DECIUS SCAURUS. Personaj fictiv. Veteran din Legiunea a Zecea, servise sub comanda lui Caesar, dar trecuse mai apoi de partea pompeienilor slujindu-l pe Sergius Quintilianus. După ce a încercat în zadar să-l oprească pe Publius Sextius, când de-acum toate evenimentele se încheiaseră, a dat ultimele onoruri militare vechiului său comandant Quintilianus.

GAIUS CASCA SERVILIUS. Ucigaș al lui Caesar. Fratele lui Publius, s-a sinucis și el după bătălia de la Philippi din 42 î.Hr.

GAIUS CASSIUS LONGINUS. Reprezentant al nucleului extremist din cadrul conjurației, a fost,

împreună cu Brutus, mintea organizatoare a acesteia. Fusese chestor al lui Crassus în Orient în războiul contra parților (53 î.Hr.), supraviețuind înfrângerii de la Carrhae. Mai apoi a fost pompeian, dar, la fel ca mulți alții, s-a împăcat cu Caesar obținând numirea de *praetor peregrinus* în anul 44. După Ide a primit de la Senat guvernarea Siriei. În anul 42, la Philippi, convins că va fi învins, s-a sinucis. Era adept al filosofiei epicuriene.

GAIUS TREBONIUS. General, veteran al războiului galic, deținuse comanda asediului Marsiliei și condusese represiunea din Spania împotriva pompeienilor. În anul de dinaintea conjurației, la Narbona, îi spusese lui Antonius despre complot: a fost o discuție stânjenitoare pentru amândoi, dat fiind că Antonius păstrase, evident, acest secret. În ziua Idelor, după Cicero și Plutarh, el a fost cel care l-a ținut, cu palavrageala lui, pe Antonius în afara Senatului. Guvernator al Asiei, a fost ucis la Smirna în ianuarie 43 î.Hr. Din ordinul lui Cornelius Dolabella, proconsul al Siriei, intrat în tabăra lui Antonius.

LUCIUS CALPURNIUS PISO CESONIUS. Socrul lui Caesar. Om de rang consular, a fost un rafinat intelectual. La cererea sa a fost deschis și citit în casa lui Antonius testamentul lui Caesar.

LUCIUS MUNATIUS PLANCUS. Mare oportunist, a trecut, ca să rămână în viață, prin toate taberele din războaiele civile. Consul în 42 î.Hr., an în care a întemeiat orașul Lyon, a fost prieten cu Caesar; imediat după moartea sa s-a străduit să îndepărteze riscul unui nou război civil. În anii următori a fost fie de partea lui Octavianus, fie de partea lui Antonius. A făcut în anul 27 î.Hr. propunerea în Senat de a i se atribui lui Octavianus titlul de *Augustus*. A fost și un fin literat.

MARCUS ANTONIUS. Coleg al lui Caesar în anul 44 î.Hr. Se născuse la 14 ianuarie 84 î.Hr. Și, după o tinerețe dezordonată i s-a alăturat lui

Caesar, cu care era înrudit, a participat la războiul galic și a fost alături de el când a trecut Rubiconul. După bătălia de la Munda, în martie 45 î.Hr. Va fi abordat de Gaius Trebonius pentru a participa la o conspirație împotriva lui Caesar. A refuzat, dar a păstrat secretul. În timpul Lupercaliilor din februarie 44 î.Hr., i-a oferit, după cum menționează toate sursele, coroana de rege lui Caesar care a refuzat-o. Comportamentul său apare în continuare ambiguu și în timpul conjurației Idelor lui martie din 44 î.Hr. Trebonius însuși a fost cel care l-a reținut în afara Senatului, în timp ce complotiștii îl asasinau pe Caesar, salvându-i în acest fel viața. Considerat un om impulsiv, violent și nehotărât, în orele de după moartea lui Caesar a dat dovadă de o abilitate politică extraordinară care i-a permis să răstoarne situația în favoarea sa pe parcursul câtorva zile, obligându-i pe conjurați la defensivă. În anul următor (aprilie 43 î.Hr.) a declanșat războiul de la Modena împotriva lui Decimus Brutus care guverna provincia Cisalpină. Învins, s-a dus la Lepidus în Galia și de acolo a organizat întâlnirea la nivel înalt cu Octavianus, care a dus la al doilea triumvirat, la eliminarea lui Cicero, dușmanul său înverșunat, și apoi la înfrângerea lui Brutus și a lui Cassius de la Philippi. Ieșind din scenă Lepidus, a împărțit dominația în imperiu cu Octavianus păstrând pentru sine Orientul și însurându-se cu Cleopatra, regina Egiptului. Învins în bătălia de la Actium, în Grecia, în septembrie 31 î.Hr., a încercat în zadar să-i reziste lui Octavianus la Alexandria și în cele din urmă s-a sinucis.

MARCUS EMILIUS LEPIDUS. Dintr-o familie ilustră, în calitatea sa de pretor în 49 î.Hr. A prezentat legea care îl desemna pe Caesar ca dictator. A fost consul în 46 î.Hr. Și a îndeplinit funcția de *magister equitum* în 45-44 î.Hr. În timpul unei cine din casa sa, în seara dinaintea Idelor lui martie, în cursul unei discuții ambigue

(având, probabil, la origine un avertisment criptic) despre genul de moarte preferat, Caesar a pronunțat definiția curios de profetică de „moarte neașteptată”. După moartea dictatorului, la sugestia lui Antonius a cinat cu Brutus într-o tentativă de ademenire. După bătălia de la Modena l-a sprijinit pe Antonius, punându-se de acord cu acesta și cu Octavianus pentru a constitui al doilea triumvirat. Ascensiunea irezistibilă a lui Octavianus l-a instalat în funcția prestigioasă, dar secundară de mare pontif, funcție pe care o obținuse după moartea lui Caesar.

MARCUSIUNIUS BRUTUS. Aparținea ilustrei *gens lulia,* al cărei prim reprezentant fusese Lucius Iunius Brutus, cel care pusese capăt monarhiei în Roma în îndepărtatul an 509 î.Hr. Era fiul Serviliei, cea care a fost timp de mulți ani amanta lui Caesar, ceea ce a alimentat zvonul că se putea să fi fost fiul său natural. A crescut sub influența lui Marcus Porcius Cato, poreclit Uticense, exponent al celor mai conservatoare tendințe ale societății romane care era unchiul său și a devenit apoi socrul său după ce a luat-o de soție pe fiica acestuia Porcia. De formație stoică, la Pharsalos i se alăturase lui Pompei. Deși obținuse iertarea lui Caesar și menținea cu el raporturi bune, a reprezentat punctul de referință ideal pentru complot. Obligat să se refugieze în Orient, în anul 42 î.Hr. Luptă la Philippi, unde a fost învins de triumviri și s-a sinucis. Povestește Plutarh *(Brutus* 36) că, înainte de bătălie ar fi fost vizitat de o fantomă înspăimântătoare care i-a prevestit înfrângerea.

MARCUS TULLIUS CICERO. Om de mare prestigiu cultural, orator faimos, în 63 î.Hr. În calitatea sa de consul a avut un rol central în reprimarea dură a conjurației lui Catilina. Redus deja, în epoca primului triumvirat, la un rol politic de plan secundar, fusese fără prea multă convingere susținătorul lui Pompei, reușind apoi să

obțină iertarea lui Caesar. În momentul conjurației și-a păstrat o atitudine de mare prudență, poate și pentru că nu-și făcea iluzii inutile asupra capacității complotiștilor de a restaura vechile instituții republicane. Această ambiguitate substanțială a sa a fost evidentă și mai târziu când a căutat protecția lui Octavianus; i-a fost totuși fatală ostilitatea deschisă pe care o manifestase față de Antonius, violent atacată în *Filipice.* În anul 43 î.Hr. A fost ucis de soldații lui Antonius: capul și mâinile lui, retezate, au fost expuse în for.

NEVĂSTUICĂ. Personaj fictiv. Spion, agent al adversarilor lui Caesar și ucigaș plătit. Individ antipatic și periculos din punct de vedere fizic, corespunde perfect poreclei care i s-a dat. Temerar și hotărât, luptă cu timpul într-o competiție cu toate loviturile permise cu centurionul Sextius Publius, poreclit „nuiaua", reușind, în ciuda înfrângerii personale, în intenția sa.

NEBULUS. Personaj fictiv. Spion și informator. Personajul cel mai evaziv din tot romanul, astfel că se confundă cu peisajul în care acționează: nu are nici măcar un chip, ci doar o voce. Și totuși, rolul său este central, deoarece informațiile sunt atât de veridice că, dacă ar fi ajuns la timp, ar fi putut salva viața lui Caesar.

PETRONIUS. Figură secundară în cadrul conspirației, căreia i-a împrumutat doar pumnalul, astfel încât este amintit de istorici doar cu *nomen.* Se pare că a fost ucis la Efes de către Antonius în 41 î.Hr.

PONTIUS AQUILA LUCIUS. Tribun al plebei în 45 î.Hr., fusese singurul care nu s-a ridicat în picioare la trecerea defilării de la triumful asupra Spaniei: Caesar s-a supărat și a făcut din el multă vreme obiect de batjocură. După Ide a fost locotenentul lui Decimus Brutus. În 43 î.Hr. A fost ucis la asediul Modenei.

POPILIUS LENATES. Vechi senator, era prieten cu Cicero de a cărui încredere se bucura,

după cum mărturisesc scrisorile pe care el le-a trimis. Plutarh și Appianus atestă că în ziua Idelor s-a apropiat de Brutus și de Cassius, urându-le să ducă la bun sfârșit planul fără a menționa momentul, dat fiind riscul că acesta ar fi putut să fie dezvăluit.

PORCI A. Soția lui Marcus Iunius Brutus, era fiica lui Marcus Porcius Cato, supranumit Uticense. Credincios idealurilor conservatoare republicane, conform lui Plutarh *(Brutus* 13) era o femeie pasională și îndrăgostită de soțul ei, mândră și inteligentă. A avut cunoștință de conspirație.

PUBLIUS CASCA SERVILIUS. Fusese prezent la festivitatea de Lupercalii unde avusese o comportare ambiguă. A fost primul care l-a lovit pe Caesar în gât. După înfrângerea de la Philippi din 42 î.Hr., s-a sinucis.

PUBLIUS SEXTIUS. Zis „nuiaua" *(Baculus).* Centurion de prima linie, credincios lui Caesar. Personajul este pe larg inspirat de un centurion care a existat în realitate, Sextius Publius Baculus, ale cărui isprăvi au fost atât de eroice, încât au fost narate de Caesar în trei locuri din *De bello Gallico.* În primul fragment (II, 25) Baculus, acoperit de răni rezistă vitejește atacurilor nerviilor care sunt pe punctul de a-i copleși Legiunea a Douăsprezecea; în al doilea, Sextius care, în calitatea sa de centurion mai înalt în grad din toată legiunea face parte din consiliul de război este în discuții cu legatul din a Douăsprezecea, Galba, și cu tribunul militar Volusenus pentru a respinge un atac asupra taberei de iarnă a romanilor (III, 5); în sfârșit, (în VI, 38) în timp ce rănile i se vindecau respinge un atac al inamicilor gata să pătrundă în tabăra romană. Dă dovadă de o forță sufletească și de o fidelitate aproape supraomenească față de generalul său, pentru salvarea căruia înfruntă fără ezitare și fără șovăială orice încercare.

PULLUS. Personaj fictiv. Fiu al nimănui, a fost crescut de armată și aici a practicat diferite meserii

și a prestat mici servicii, arătându-se priceput mai ales într-o privință: alergarea. Energia sa inepuizabilă care îi permite să alerge zile și nopți întregi, ușor ca fulgul, mai ales prin locuri accidentate și abrupte, se va arăta foarte prețioasă pentru a salva viața prietenilor săi Vibius și Rufus.

QUINTUS LIGARIUS. Este faimos pentru că a fost apărat de Cicero în *Pro Quintus Ligarius* de acuzația de trădare față de Caesar. Sfârșitul său, ca și în cazul altor ucigași ai lui Caesar, de mai mică importanță, nu se cunoaște, dar Suetonius (Caesar 89) afirmă că nici măcar unul dintre cei care îl loviseră cu pumnalul pe Caesar nu i-a supraviețuit mai mult de trei ani și niciunul nu a murit de moarte naturală.

RUBRIUS RUGA. Asasin al lui Caesar. A fost, cu siguranță, o figură de importanță secundară în conspirație, pentru că nu există informații despre el. Simt necunoscute și împrejurările în care a murit.

RUFUS: Personaj fictiv. Este un tânăr care aparține corpului cercetașilor, blond, după cum se poate intui datorită numelui; alte trăsături trădează și ele originea sa celtică: înalt, cu ochii de un albastru schimbător. Sufletul său încă mai este divizat între moștenirea strămoșilor și sufletul roman. Împreună cu prietenul său Vibius este implicat total într-o cursă contratimp pentru a transmite la Roma prețioasele informații despre complot.

„DESCĂRCĂTORUL”, „HAMALUL”. Personaj fictiv. Agent al partizanilor lui Caesar. Cunoscător perfect al locurilor, înfățișarea brutală îi ascunde inteligența și capacitatea de manevră. Cu toate acestea, nici forța, nici istețimea nu-l vor salva de asasinii lui Nevăstuică.

SERGIUS QUINTILIANUS. Personaj fictiv. Pompeian, supraviețuitor de la Pharsalos, unde și-a pierdut un fiu. Om dintr-o bucată, purtat înainte de un fel de delir al răzbunării, deține un rol

important în încercarea de a-i intercepta pe mesagerii care ar putea duce la Roma informații despre conspirație. Într-o ciocnire furioasă, cu lovituri de tot felul, împotriva centurionului Publius Sextius, este înfrânt și lăsat fără viață pe un câmp.

SERVILIA. Soră vitregă a lui Marcus Porcius Cato zis Uticense. Cu o personalitate puternică, a fost mulți ani amanta lui Caesar: Suetonius (Caesar 50) afirmă, de fapt, că el a iubit-o mai mult decât pe oricare alta, într-un asemenea grad încât i-a dăruit, cu ocazia primului său an de consulat (59 î.Hr.) o perlă valorând uriașa sumă de șase milioane de sesterți. Din prima sa căsătorie cu Marcus Brutus s-a născut Marcus Iunius Brutus, iar din a doua, cu Decimus Iunius Silanus, a avut trei fiice: dintr-un capriciu al destinului, una a devenit soția lui Marcus Emilius Lepidus, iar o alta a lui Cassius Longinus, unul dintre asasinii lui Caesar.

SILIUS SALVIDIENUS. Personaj fictiv. Centurion din Legiunea a Zecea, aghiotant al lui Caesar, extrem de fidel comandantului său, intuiește riscurile la care se expune acesta și încearcă, la început cu mare prudență, să culeagă informațiile care i-ar putea fi utile pentru a-l avertiza pe Caesar, cu ajutorul medicului Antistius. Ajunge în cele din urmă să-l bănuiască pe Antonius și află din întâmplare de legătura ambiguă cu Cleopatra. Descoperit și ținut captiv, va fi eliberat abia după uciderea lui Caesar și ales, împreună cu Publius Sextius, să aducă ultimele onoruri militare dictatorului în timpul ceremoniei funebre de pe Câmpul lui Marte.

SURA. Personaj fictiv. Călăuză montană, om taciturn, ba chiar evitând prezența altor oameni, la prima vedere suspect, îl conduce pe Sextius în timpul dificilei traversări nocturne a sinistrelor păduri de pe munții Apenini.

TILLIUS CIMBRUS LUCIUS. La început susținător al lui Caesar, în 44 î.Hr. Era locțiitor de pretor pentru Bitinia și Pont. A devenit un participant activ al conspirației: în ziua Idelor el a fost acela care a dat semnalul măcelului, trăgându-i lui Caesar toga de pe umeri cu scuza că-i cerea acestuia să-l ierte pe fratele său exilat. După mai multe peripeții, i s-a alăturat lui Cassius la Philippi, unde a și murit.

TIRO MARCUS TULLIUS. Secretarul lui Cicero. Într-o vreme sclav, fusese eliberat și devenise unul dintre cei mai apropiați colaboratori ai oratorului. La rândul său literat rafinat, a fost editorul unor opere ale lui Cicero; este amintit și pentru că a inventat un mod de scriere stenografică. I-a supraviețuit vechiului său stăpân, murind aproape centenar la o moșie pe care o poseda lângă Pozzuoli.

TITUS SPURINNA. Haruspiciu etrusc, este amintit de Suetoniu ca personajul care l-a avertizat pe Caesar să se ferească de un pericol posibil în ziua Idelor lui martie. În ziua fatală, luat în râs de Caesar care afirma că Idele lui martie sosiseră, Spurinna îi replicase că da, Idele sosiseră, dar încă nu trecuseră.

PTOLEMAIOS CAESAR. Fiu al lui Caesar și al Cleopatrei, când mama sa a revenit în Egipt după moartea lui Caesar, a fost asociatul ei la domnie. După bătălia de la Actium și sinuciderea lui Antonius și a Cleopatrei, a fost suprimat din ordinul lui Octavianus.

PTOLEMAIOS al XIII-lea. Fiul lui Ptolemaios al XII-lea, zis Aulete, a fost formal rege al Egiptului de la 51 la 47 î.Hr. Soț, conform tradiției egiptene, al surorii sale Cleopatra, ar fi trebuit să împartă cu ea domnia. Intrigile curtenilor, printre care se afla influentul Achilla care îl ucisese prin trădare pe Pompei (refugiat în Egipt după înfrângerea de la Pharsalos), vor duce la „războiul alexandrin” în care Achilla se va opune lui Caesar

și Cleopatrei devenită între timp amanta dictatorului. A murit înecat în Nil în timpul unei lupte, lăsând-o pe Cleopatra singura suverană a Egiptului.

VIBIUS. Personaj fictiv. La fel ca prietenul său Rufus, face parte din corpul cercetașilor; fiind originar din ținuturile de la miazăzi ale peninsulei, are o înfățișare caracteristică zonei: păr negru și ochi negri. Vibius și Rufus, uniți printr-un raport de credință între camarazi, par să reprezinte o încarnare a simplității și curajului popoarelor italice.

Locurile principale din Roma

DOMUS PUBLICA. Era reședința marelui pontif și se înălța în apropiere de *Regia* (Palatul) numită astfel pentru că se considera că fusese locuită de regii Romei. *Regia* era mai ales locul în care se săvârșeau slujbele sacerdotale.

VIA SACRA. Era strada care mergea de la *Velia,* unde se afla *rex sacrorum,* până la *Regia.* De aici continua până la templul lui Saturn unde se unea cu Clivo Capitolino.

VICO IUGARIO. Era strada care, venind dinspre Tibru, ajungea la for trecând printre templul lui Saturn și bazilica Iulia.

CASA VESTALELOR. Reședința fecioarelor vestale și a fecioarei vestale superioare, în grija căreia se afla focul sacru din templul circular al Vestei. Era situată între via Sacra și via Nova care ducea la poalele colinei Palatinului.

TEMPLUL LUI SATURN. Era, împreună cu cel al lui Jupiter Capitolinul, cel mai vechi templu din Roma. Început încă din perioada regală, a fost inaugurat la începutul secolului al V-lea î.Hr. A fost complet reconstruit de Munatius Plancus, la trei ani după moartea lui Caesar.

CARCERE TULLIANUM (mai apoi *Mamertino).* Cea mai veche închisoare din Roma, săpată în versantul sud-estic al colinei Capitoliului. Aici au fost închiși Tiberius Gracchus, Lentulus și Cetego – tovarăși ai lui Catilina –, Vercingetorix, Iugurtha, regele Numidiei, și, conform tradiției creștine, apostolul Petru.

TEMPLUL LUI JUPITER OPTIMUS MAXIMUS. (Capitoliu). Poate cel mai vechi sanctuar al Romei, se înălța pe colina Capitoliului și a fost construit în vremea regilor Tarquini, dedicat triadei capitoline (Jupiter, Junona, Minerva). A suferit diferite incendii, restructurări

și restaurări. Planul său original trebuia să fie foarte asemănător cu acela al unui templu etrusc cu pardoseală din tuf, partea superioară din zidărie, acoperiș din lemn cu ornamente din teracotă policromă.

CÂMPUL LUI MARTE. Zonă în partea de nord-vest a orașului, în afara teritoriului metropolitan, și-a luat numele de la consacrarea lui către zeul Marte încă din vremea regilor Romei. La început era cultivat, iar mai apoi a început urbanizarea lui care s-a continuat în timpul epocii republicane și imperiale. Pompei a pus să se construiască aici un teatru și curia (sediul Senatului) în care a fost asasinat Caesar.

FORUL. Forul era inima politică, economică și religioasă a orașului, locul care păstra cele mai vechi mărturii ale originii sale. Cândva zonă mlăștinoasă, a fost asanată de regii Tarquini prin prima canalizare a orașului, *Cloaca maxima,* care a făcut posibilă acoperirea cu un pavaj, transformând-o apoi într-o suprafață destinată adunărilor populare. Înspre for își aveau fațadele marile bazilici, curia Senatului, Regia, Casa vestalelor și rostrii, adică tribuna mare de la care vorbeau oratorii.

CURIA LUI POMPEI. Sediul provizoriu al Senatului. Curia lui Pompei a fost una dintre marile opere monumentale înălțate pe Câmpul lui Marte. Făcea parte dintr-un complex enorm construit în 55 î.Hr. Care cuprindea un templu, un teatru și un gigantic portic pătrat care se termina cu curia în care s-a ținut ședința Senatului la Idele lui martie din 44 î.Hr. În față se aflau cele patru temple republicane ale căror resturi se pot vedea și astăzi în punctul numit Torre Argentina.

INSULA TIBERINĂ. Este o insulă aluvionară pe Tibru, legată de uscat prin două poduri, Cestio și Sublicio. În secolul întâi î.Hr. I-a fost dată forma unei nave cu un efect monumental și scenografic extraordinar, în 290 î.Hr. A fost construit acolo un

templu dedicat lui Esculap, zeul medicinei, în urma unei molime de dumă care a bântuit în oraș. Insula a fost, poate, una dintre motivele așezării primitive a Romei, deoarece permitea trecerea prin vad de pe malul de nord al Tibrului pe cel de sud, legând astfel nordul de sudul peninsulei.

VILLA LUI CAESAR DE DINCOLO DE TIBRU. Nu se știe cu exactitate unde se afla, dar se presupune că locul ei era în actualului cartier Trastevere, în direcția Ostiei. Era un parc cu mulți arbori, statui și fântâni cu personaje alegorice, iar în interior se înălța *villa* în care a fost găzduită Cleopatra. Casa lui Antonius se pare că nu era prea departe, probabil pe colina Ianicul.

PODUL FABRICIUS. Construit în 62 î.Hr., este cel mai vechi pod din zidărie care mai există în Roma, legând și astăzi malul stâng al Tibrului de insula Tiberină.

TEMPLUL DIANEI. Templele Dianei erau mai multe la Roma și cel mai faimos se înălța pe colina Aventin. Acela în care, în roman, ne imaginăm că ar fi avut loc întâlnirea dintre Caesar și Servilia se află în zona circului Flaminio pe Câmpul lui Marte.

PORTUL OSTIA. Așezarea, apărută probabil în secolul al IV-lea î.Hr. Ar fi fost întemeiată, conform tradiției, de Ancus Martiua. Era un fel de zonă comercială a Romei și portul său. Acolo, pe navele cele mai mari, din toată Mediterana, soseau mărfurile care erau distribuite pe ambarcațiuni mai mici care urcau pe Tibru până în oraș, unde erau descărcate în depozitele de pe mal.

TEMPLULLUI PORTUNO. Mai este încă vizibil pe partea dreaptă a străzii care are în capăt Teatrul lui Marcellus, înainte de a ajunge la biserica Santa Maria în Cosmedin. Așa cum indică numele, era dedicat zeului porturilor.

TEMPLUL VENEREIGENITRIX. A fost construit la ordinul lui Iulius Caesar în forul său, reprezenta sanctuarul dedicat miticei născătoare a

marii *gens* Iulia care era considerată descendentă din Iulos, fiul lui Enea, la rândul său fiu al Venerei. Valoarea propagandistică era evidentă: Caesar era noul părinte al patriei așa cum Enea fusese al aceleia de la începuturi.

Notă

Cartea aceasta reproduce o poveste adevărată cunoscută de mulți prin intermediul datei la care s-a consumat dramaticul său epilog: Idele lui martie, adică 15 martie anul 44 î.Hr.

În acea zi era asasinat Iulius Caesar, cel mai mare dintre romani. Despre moartea sa, despre întâmplările enigmatice și greu de explicat care au însoțit-o, s-a discutat mult timp și tot atât timp s-au dezbătut și motivațiile conspiratorilor. Pentru societatea civilă problema se punea atunci, cum se pune și în zilele noastre: dacă trebuie să preferăm libertatea sau siguranța și pacea.

Avuseseră loc lungile și sângeroasele războaie civile, o lungă perioadă de haos politic și instituțional. Caesar se oferea să fie acela care restabilea armonia, pacea, stabilitatea guvernării, dar, în schimb, societatea trebuia să accepte o limitare a libertăților sale cetățenești. Conjurații l-au ucis „pe bună dreptate". Acțiunea trebuia considerată lăudabilă pentru că dobora tirania sau chiar descuraja, așa cum se temea fiecare, reîntoarcerea monarhiei.

Fapt este că acțiunea a fost inutilă. Clasa conducătoare din epoca respectivă a fost lipsită de cel mai bun dintre reprezentanții săi fără ca prin aceasta să se evite un nou ciclu de războaie civile nemiloase și fără să se poată împiedica afirmarea puterii autocratice imperiale.

Abordarea unui asemenea moment printr-o operă narativă poate să pară simplistă și, desigur, în parte, chiar așa și este.

Cu toate acestea, redarea emoțională a unor evenimente dramatice permite retrăirea într-o oarecare măsură a unei epoci și a unui moment crucial din istoria Occidentului, readucerea la viață a patimilor care au animat-o, conflictele care au

sfâșiat-o, întâlnirea cu personajele care i-au fost protagoniști și actori importanți, totul în nuanțele imaginare ale caracterului lor, în cele mai ascunse contradicții din ființa lor.

De fapt, istoria a fost dintotdeauna pusă în mișcare de patimi ca ura, iubirea, lăcomia, dorința de putere, frustrările și dezamăgirile, setea de răzbunare, fanatismul, mai degrabă decât de o reflecție rațională, de meditația filosofică, de considerațiile cu caracter etic.

Această întâmplare care a inspirat geniul lui Shakespeare respiră prin toți porii violență și patos în fiecare moment al său și reprezintă unul dintre acele vârtejuri de forțe contrastante care fac din ea un eveniment epocal, unul dintre acele episoade în care fluviul istoriei se aruncă într-o strâmtoare a albiei sale, fierbând și târând cu sine la vale orice obstacol, ca acea forță haotică pe care grecii au numit-o avaykti „necesitate”, „ineluctabilitate”, pe care nimic și nimeni nu le pot guverna până când nu și-a regăsit spațiile și lărgimea care îi permit să se destindă în pace.

Episodul Caesar este oglinda măreției și mizeriei puterii și iluziilor ei. La sfârșit, trupul unui om zace fără viață, străpuns de douăzeci și trei de lovituri de pumnal, în timp ce învingătorii sunt deja înfrânți și condamnați pentru că istoria are un parcurs al său care nu ține seama de proiectele, de visurile și dorințele umane, un parcurs care rămâne la sfârșit în mare parte misterios.

Observații

Soluția narativă pentru care am optat în acest roman concentrează acțiunea în ultimele zile dinainte de Idele lui martie și aduce în scenă atât personaje cunoscute și care au existat în realitate, cât și personaje imaginare.

Cursa din teritoriile Cisalpine până la Roma a lui Publius Sextius și a urmăritorilor săi trece prin localități atestate în mod real în itinerariile antice,

cum ar fi *Tabula Peutingeriana*[1], dar și prin puncte de popas cu nume imaginare. *Cursus publicus,* adică sistemul poștal din imperiu, a fost înființat de Augustus, prin urmare în vremea lui Caesar el nu exista încă, dar se presupune că structurile de bază, cum ar fi hanuri, cârciumi și stații de schimbat caii *(mansiones)* existau deja.

Cât despre schimbul de scrisori dintre Cicero și Atticus, cititorul avizat cunoaște cu siguranță epistolarul publicat, iar cel care apare în roman este rodul imaginației autorului.

Valerio Massimo Manfredi

Cuprins

I
II
III
IV
V
VI
VII
VIII
IX
X
XI
XII
XIII
XIV
XV
XVI
XVII
XVIII
XIX
XX
XXI
Epilog
Personaje
Locurile principale din Roma
Notă
Cuprins

[1] Tabula Peutingeriana este un exemplar din secolul al XII Mea al unei vechi hărți romane care indica șoselele militare ale imperiului – 200.000 de kilometri de șosele – dar și poziția orașelor, mărilor, fluviilor și râurilor, pădurilor, lanțurilor de munți: nu este vorba despre o proiecție cartografică permițând o reprezentare realistă a peisajelor și a distanțelor, ci este un itinerarium pictum care prezintă cele trei continente (Europa, Asia și Africa) care constituiau ecumene, adică întreaga lume cunoscută de antici pe la jumătatea secolului al IV-lea. Tabula, o fâșie de pergament păstrată actualmente la Hofbibliothek din Viena, poartă numele umanistului Konrad Peutinger (1465-1547), care ar fi vrut să publice harta, dar a murit înainte de a-și aduce la îndeplinire proiectul.

Table of Contents

I
II
III
IV
V
VI
VII
VIII
IX
X
XI
XII
XIII
XIV
XV
XVI
XVII
XVIII
XIX
XX
XXI
Epilog
Personaje
Locurile principale din Roma
Notă
Cuprins

Table of Contents

I	3
II	16
III	29
IV	43
V	56
VI	70
VII	83
VIII	97
IX	109
X	123
XI	136
XII	150
XIII	164
XIV	177
XV	190
XVI	204
XVII	217
XVIII	235
XIX	244
XX	263
XXI	274
Epilog	280
Personaje	281
Locurile principale din Roma	293
Notă	297
Cuprins	300